

סיפורי נשמה

הרב אליהו שוויכה

פתח דבר

כיצד יש לך הרבה סיפורים? שאל אותי פעם אחד מידידי.

ראשית, מאמין אני שאין אדם שאין לו סיפור, כל יהודי הוא סיפור מהלך, במיוחד כשמביטים על שורשיו ומוצאיו.

שנית, כשמחפשים מוצאים, ה' זימן לי להכיר ולשמוע אנשים שאת סיפוריהם כאן כתבתי.

ושלישית, בשנת תשע"ב זכינו לצאת בשליחות כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש צוקללה"ה נבג"מ ז"ע לשכונת נופי ים - הגוש הגדול בצפון תל אביב יפו, ובהמשך ברוך ה' להתמנות כרב קהילת שערי השלום בשכונת למ"ד וכמגיד שיעור בבית הכנסת תהילת אביב. המפגש הישיר עם אנשי הקהילה ובאי השיעורים פתח בפניי שער נרחב של סיפורים אישיים מרתקים.

בפגישה אישית ('יחידות'), הורה הרבי מליובאוויטש לסבי הרב חיים שמעון גד ע"ה אליטוב שיהיה לו טור שבועי בעיתון. זכה סבי וילדיו ומנכדיו אוחזים בעט סופר וממשיכים את ההוראה. זכות גדולה נפלה בחלקי לכתוב בקובץ השבועי 'לקראת שבת' של אור החסידות ובעלון 'פרשה' של צעירי אגודת חב"ד מדי שבוע בשבוע בעזרת ה'.

בשנים תשפ"א - תשפ"ה יצא לאור מגזין 'נשמה', אף הוא של צעירי אגודת חב"ד, ובו היה לי טור סיפורים קבוע, בו העליתי מה ששמעתי מאנשים, הכל מדויק מכלי ראשון. סיפורים רבים הם על חינוך, גבורה אישית ונשמה יהודית ורבים מהם שזורים בסיפורים מקוריים על כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש אשר לאורו נלך תמיד.

טורים אלו אספתי כאן בעריכה קלה ובתוספות שונות לספר אחד. קראתי לספר זה בשם 'סיפורי נשמה', אשר כשמו כן הוא, סיפורים על נשמה יהודית שתמיד בוהקת וזורחת למרחקים.

ישר כח לעורך המגזין הרב לוי שי' שייקביץ על הגהת הטורים למגזין בזמנו, לאחי הרב יוסף יצחק שי' על הגהת הספר והערותיו המועילות, להוריי והורי אשתי היקרים המלווים את שליחותנו תמיד וחוו חלק מהסיפורים בזמן אמת.

בשבח והודאה להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו ובעזרת ה' גם הלאה יאיר עלינו

בטוב אורו וחסדו, זוכים אנו לבוא בננו בכורנו מנחם מענדל שי' למצוות ביום כ"ו שבט השתא. ספר זה יוצא לזכותו וכתשורה מחגיגת בר המצוה שלו.

מודה אני לה' על כל הטוב אשר גמלנו, אותי ואת רעייתי מרת חיה מושקא שתחי' שכל מה ששלי שלה. מודים על העבר ומבקשים על העתיד. יתן ה' שנגדל את ילדינו יחד כולם לתורה ומצוות ושיהיו חסידים, יראי שמים ולמדנים, ונצליח בשליחותנו הפרטית והכללית.

אליהו שוויכה

י' שבט תשפ"ו

יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר הריי"צ ויום התחלת נשיאות כ"ק אדמו"ר
הגוש הגדול - צפון תל אביב

תוכן עניינים

שער ראשון - שורשים

א. להתברך מהרבי. 11

פתיחה: סיפורו של הביקור הראשון שלי אצל הרבי

ב. זיכרונות מחאלב. 15

מוזמנים להפליג איתי לשורשי משפחתי, שנעוצים באחת מקהילות ישראל המעטירות, המפוארות והמרתקות • בית הכנסת העתיק, נס מוסאן שהציל את הקהילה כולה, ההצלה מהגירוש, התינוקות שנולדה לעת זקנה ועוד סיפורים על דמויות ההוד של קהילת ארם צובא

ג. קשר נסתר. 21

אגודה סודית, לימוד קבלה, מלחמה וחורבן, תקומה ובניין מחדש, וקשר מרתק בין ברוקלין לסמטאות ירושלים - בין מנהיג תנועת חב"ד לחכמי ספרד המפורסמים

ד. איש אמת. 33

סבא שלי ר' אליהו שוויכה ע"ה | כל צאצאיו בדרך התורה והמצווה, תלמידי חכמים ויראים. איך זכה לזה?

ה. ושם אישה גדולה מהחיים. 39

הרשו לי להכיר לכם את סבתא רבה הדגולה, שושנה אביטבול, שהייתה סמל ומופת לחיים יהודיים תוססים ופעילים • עד היום דמותה מעניקה השראה, והיא הולכת כעמוד האש לפני המשפחה כולה • הנערה ממרוקו שעלתה לארץ, חייתה חיי דחק אך הייתה מלאת שמחה, שזקפה את ראשה למרות אסונות, גמלה חסדים, נאבקה בבריטים, שמרה על הגחלת והפיצה אור וחסד עד יומה האחרון

ו. שירת חייו של סבא. 49

איך נפרדים מסבא דגול, שהיה אור מאיר ומורה דרך למשפחתו, לנכדיו ולאנשים רבים כל־כך? הסיפורים בעקבות השירים שהיה אוהב לשיר סבי היקר, הרב חיים שמעון גד אליטוב, ומסרי חייו המרתקים

ז. אורות החסידות במרוקו. 59

סיפורה של משפחת סבתי, שמוצאה במרוקו, עוקב אחרי תקופה מופלאה בתולדות עמנו • רבנים חסידים שנשלחים בידי רבם להפיח חיים יהודיים בקהילות הקודש במרוקו • כיסופין ועלייה לארץ

ישראל • והפצת אור החסידות ממזרח אירופה למדינות המגרב, שזכתה לתגבור משמעותי באמצעות תרגום ספר התניא לערבית בידי דודי זקני

ח. חסיד אמת 67

תולדות חיים של חסיד אמת ובעל שמועה • הישיבה במרוקו והחתונה בברוש • עקשנות לקדושה ומופת על גידול זקן מלא

שער שני - זיכרונות צעירים

ט. הסודות המופלאים של שכניי 79

"אם אתה חבר שלי, אל תספר לי" - כלל ברזל של שתיקה וסודיות הנחה את חיי החסידים ברוסיה • סודותיהם של תושבי השכונה בה גדלתי יצאו לאור רק בשנים האחרונות • "מעולם לא דיברתי על מה שהיה שם" מתברר שהאחד למד תורה במחתרת במרתף בחצר ביתו של השני. ורק כעת נודע להם על כך

י. זו לא טעות!. 87

הוא היה מחנך חשוך-ילדים, ומהרבי הוא ביקש ברכה שיצליח לשמור על איפוק ולא להכות את תלמידיו • "ידוע שעל ידי דרכי נועם מצליחים יותר", השיב לו הרבי, "זה יהיה גם ברכה עבורך לילדים" • למה אסור לספר בדיחה על טיפשים? או על עדות מישראל? • על שיעור לילי אגדי ועל דמותו המיוחדת של רב אדחן יעקובוביץ נכדו של הצדיק הירושלמי הרב אריה לוין

יא. בכי של שמחה. 93

מוזמנים למסע חווייתי בין דפי התפילות של הימים הנוראים, בתי-כנסת ספוגים בזיכרונות, ותובנות מאלפות על כוחה של התפילה. לכל בית כנסת אופי משלו, אווירה משלו, וזיכרונות שמעצבים את התודעה של המתפללים בו

יב. מבצר התורה והחסידות 101

השנים שעיצבו את אישיותי כחסיד חב"ד המתחנך על ערכיה • ראשי הישיבות והמשפיעים שבנו דור החסיד שחיפש נוסח וידוי ייחודי קודם מותו • ביקור חולים קבוצתי ואיך מחפשים יהלום שנפל לאשפה

יג. זיכרונות מהמשפיע 109

האמא שנעלה בחדר השינה עם פרוסת לחם בזמן הרעב • חיצים מורעלים וצלפים • איך אהיה גבוה מהזולת? • האם ל'משפיע' הרוחני יש שטרות מזוייפים? • סיפורים אותנטיים ומעוררי מחשבה מה'משפיע' היקר הרב שלום פלדמן

יד. מחנך אוהב. 115

לדמותו של מחנך אגדי, חסיד אהוב, החוזר של הרבי

שער שלישי - "הרבי ימצא את הדרך"

טו. זיכרונות מתשנ"ד 121

הייתי כבן שש אבל היום הזה נצרב בזיכרוני לנצח • את היום המר בו נסתלק הרבי בג' תמוז תשנ"ד

לא אוכל לשכוח • מאז ועד היום איננו מפסיקים לקבל את האיתותים על כך שצדיק שנפטר נמצא בעולמנו יותר מבחייו

טז. הרבי ימצא את הדרך 129

במשך חודשים מספר זכיתי לקבל את פני המוונים שפוקדים את מקום מנוחתו של הרבי מליובאוויטש בניו-יורק, והייתי עד לסיפורים מפעימים • החבר שהתלבט כיצד לבחור שידוך, הצעירה שהתחבטה אם לנסוע לארץ, הבית שנרכש באופן פלאי, והסיפור האישי שלי עם ה'ציון' של הרבי

יז. קטעים מהיומן האישי 137

בהמשך לפרק הקודם, מצורף כמה קטעים מיומני האישי אותו כתבתי בשנות לימודי בניו יורק בבית מדרשו של הרבי 770 ובישיבה הסמוכה לציונו הקדוש

יח. נס בתל אביב 141

סיפורי מופתים שקרו לשלוחים באהל הקדוש של הרבי • המבנה בתל אביב שהגיע בסוד • התלמוד תורה הראשון בעיר העברית הראשונה • בית הספר השוכן בתוך הפארק היוקרתי בוינה

יט. האיש שניצח את המחלה 147

אורו של הרבי מליובאוויטש נגה על יהודים רבים כל כך, וסיפורי הישועות המדהימים מעידים לא רק על קדושתו הרמה אלא גם על האהבה שהרעיף על כל יהודי ויהודייה • אוסף סיפורים מדהימים אליהם נחשפתי מכלי ראשון

כ. המברק התקבל 153

סיפור מדהים על קשר רוחני ועל חושי בין חסיד במחנה כפייה בסיביר לבין מורו ורבו, הרבי הרי"צ מליובאוויטש • סיפור מיוחד המלמד על התקשרות עם הצדיק לאחר בתקופה שלאחר ההסתלקות

כא. החזרה מעזה 159

לסיום שער זה, בחרתי בסיפור מיוחד שאירע באהל הקדוש בקשר למלחמה האחרונה שהשאירה חותם בלב כולנו

שער רביעי - סיפורי חינוך

כב. גנב החלות 167

תעלומה בישיבה הברזילאית • העונש שהפך תלמיד סורר לשופט בכיר בישראל • מי הפיל את הוויטרנה של המנהל • כיצד בכוח אמונה תמימה לעשות ניסים • סיפורים מרתקים שמוכיחים: חינוך הוא מתן דוגמה אישית

כג. להאמין בילד 173

כיצד הוא הצליח לעבור את החומה • הזימון למנהל נפל על ההורים כרעם ביום בהיר: הילד שלנו 'בעייתית'? • מה פשר הדין המוזר 'בן סורר ומורה'? • הורה צריך להאמין בילדיו

כד. אתגר הפלטה 179

אחרי סעודת שבת, בני הזוג החליטו שאין מתאים יותר מלכבד את קדושת השבת ב...צפייה בסרט של

שיעור תורה • מה כל-כך מאתגר ברכישת פלטה חשמלית לשבת? • את מי ההורים אוהבים יותר? • סיפורים מרתקים על נשמות יהודיות

כה. מהארכיבישוף ל'כולל' 185

הוא נקרע בין אביו הנוצרי לאימו היהודייה, בין התפילין לבין השיחות עם הארכיבישוף הראשי של נורבגיה • סיפורו המדהים של הרב אדוארדו, וחיבוטי הנפש שלו, שזור בספקות באמונה שטרדו את חייו של בחור ישיבה עשרות שנים קודם לכן והעסיקו אפילו את הרבי מליובאוויטש

שער חמישי - נשמה יהודית

כו. יהלום לא יכול להפוך לאבן 193

תקיעת שופר מרגשת • ההיפך מאהבה • סיפורו הלא-יאומן של גבריאל, שחטף מכות מצאצאי נאצים ופליטים פלסטיניים, אבל אלוקים תמיד היה עמו • רק יום אחד בשנה ראו הארגנטינאי מהמכולת סגר את חנותו - ואז התגלה סוד מופלא

כז. יציאת מצרים אישית 201

אמיר לא ידע דבר על על יהדותו אבל רגע לפני שהתחתן עם הגויה משהו בו התערור • בת שנתיים מתמלאת בפצעים ולרופאים אין תשובות • אירנה ומשפחתה העניקו משמעות חדשה לקערת הסדר • האב שבנו חלה בסוכרת נעורים ויצא לחירות • לקט סיפורים על יציאת מצרים אישית מעבודת לחירות אמיתית

כח. בעל התשובה של אבי הרבי 209

דמותו המרתקת של הגאון רבי לוי יצחק שניאורסון • זיכרונות מאנשים שהכירוהו • בעל התשובה הנדיר שטבע בנהר • המסר שנישא בלויית הסטודנט מול עיני הבולשת

כט. מפגש מדהים בבית העלמין 215

החיפוש אחר צמד הקברים היה בהול, אך לא הניב תוצאות. השעון תקתק ומועד ההלוויה קרב. אבל אז, בלב בית העלמין, נסגר מעגל פלאי שנפתח עשרות שנים קודם לכן • והשיחה הטעונה מחוץ לסוכה, שהסתיימה בהפתעה גדולה • סיפורים מכלי ראשון על מסתרי יד ההשגחה העליונה

ל. ההצלה ברגע האחרון 221

חיילי קצין העיר דפקו על דלת ביתו של ז'ק לוי • הבשורה שבפיהם הפילה את המשפחה ההמומה • בבוקר התערור אוהד וגילה שהארנק, המסמכים האישיים וכל חפצי הערך שלו נגנבו • הנס בשומר החומות

לא. עיטור המצוינות 227

"אינם נכים" קבע הרבי • קבוצת המצוינים שהגיעו אל הרבי • סיפורו המרגש של חבר קהילתנו חיים גאוליוב, חובש קרבי שנפצע קשה במלחמת יום הכיפורים ושתי רגליו נקטעו • המפגש הבלתי נשכח עם הרבי והשיקום שבא • וגם סיפורו של הרב לאו

לב. להתברך מהרבי 235

חתימה: סיפורו של הדולר שאשתי זכתה לקבל מהרבי בחלוקת הדולרים האחרונה

שער
ראשון

שורשים

מקבל דולר מהרבי - ציור שנעשה על פי סרט הוידאו

א

להתברך מהרבי

פתיחה: סיפורו של הביקור הראשון שלי אצל הרבי

סיפור

זה אינני זוכר אישית, אבל הוא משמעותי עבורי מאד.

תינוק הייתי, בן 7 חודשים בלבד, אך זכיתי אז להתברך מפי הרבי מליובאוויטש.

חודש אדר שני תשמ"ט, נסענו לרבי מארץ הקודש, הוריי ואני. היינו שבועיים אצל הרבי, שבועיים מלאי חוויות רוחניות. חלוקות דולרים, שיחות והתוועדויות בשבתות, מטבעות שהרבי נתן לי כמה פעמים, יחידות לאורחים, וכמובן חג הפורים.

כשהגענו לרבי, הרבי עוד התפלל בביתו של הרש"ג, גיסו של הרבי, כמו שהרבי נהג מאז פטירתו בו' אדר ראשון. רק למנחה של תענית אסתר, ערב פורים הרבי חזר להתפלל ב-770 למטה וכך זה נשאר.

פורים תשמ"ט, חשבו כולם שתהיה התוועדות ביום חול, כי זה היה החג הראשון לאחר סיום שנת האבלות על הרבנית חיה מושקא, ואז נודע שהרבי לא יתוועד. השלוחים מכל העולם כתבו לרבי פ"נ בקשה שתהיה התוועדות בפורים, אבל הרבי ענה שתהיה שיחה, לא התוועדות.

אחרי מנחה הרבי אמר שיחה תורנית מיוחדת מאד, על מצוות הפורים ובכלל, הרבי ביאר את הפסוק "ליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר", כל דבר ודבר בפני עצמו, ואחרי השיחה הרבי חילק דולרים.

ההרגשה הייתה עדיין רגילה. אבל מה שהיה בהמשך היה מיוחד מאד. הלכנו לסעודת פורים אצל ידיד משפחתנו הרב משה ע"ה קוטלרסקי, איש המרכז לענייני חינוך שהיה אמון על הקשר בין מוסדות חב"ד המרכזיים לבין שלוחי הרבי ברחבי העולם. הייתה אוירה מיוחדת, הגיעו הרבה יהודים גבירים שהוא היה עמם בקשר תרומות לפעילות השלוחים, והוא הושיב אברך ליד כל גביר, ואשת אברך ליד כל אשת גביר, כך הוריי ישבו והתוועדו ופתאום נשמעה אזעקה.

כשיש אזעקה בקראון הייטס זה אמר שהרבי כעת מתחיל לומר שיחת קודש או שמחלק דולרים לקהל.

כל הסעודה התפרקה ברגע, כולנו רצנו ל770, אמא שלי רצה תוך כדי שהיא רוכסת את המעיל עליי הקטן, והגענו ל770.

הרבי נשא שיחה מיוחדת מאד: גם במוצאי פורים אפשר להשלים עדיין את שמחת פורים, כי יש מקומות כמו בירושלים שזה המקום הכי עיקרי ושלם בעולם, שכעת רק מתחיל פורים, וזה פועל בכל העולם. ובכלל, בענייני קדושה הלילה הולך לאחר היום,

ולכן צריכים לעשות שמחה עד דלא ידע למעלה ממדידה והגבלה, כפשוטו, לא לצאת ידי חובה בשינה, אלא לבסומי כפשוטו בלי לחפש היתרים.

הרבי הוסיף שמי שמקיים כך את הציווי, אשרי חלקו וגודל זכותו ויהי רצון שממנו יראו וכן יעשו.

ברגע אחד ההרגשה נהייתה מרוממת ושמחה כל כך. לאחר השיחה הרבי חילק דולרים. הרבי חילק תוך כדי שהוא מאיר פנים לכולם, עם חיוך רחב כל כך. תענוג לראות את זה בקטעי הוידאו. זה היה מיוחד ובלתי רגיל.

הרבי מחייך אליי ומלווה אותי במבטו

זכיתי וכשעברתי אצל הרבי, על ידיה של אמא שלי, הרבי נתן לי ולה דולרים וחייך לעברנו חיוך כה רחב, והמשיך ללוות אותנו בחיוך עד שעברנו ויצאנו מהשביל. חיוך זה מלווה אותי תמיד.

הוריי יחד עם כל האורחים חזרו להתוועדות סעודת פורים בשמחה אדירה מאד.

הרבי המתין והביט

על רגע אישי נוסף שהיה לנו עם הרבי, סיפרה לי אמי וזה נותן לי הוראה לחיים:

"כמה פעמים בשבועיים אלו עמדתי כשהחזקתי אותך בידיי ויחד עם נשים נוספות עמדנו בחדר הכניסה ל770, בין חדרו של הרבי לחדר המזכירות, וממתינות שהרבי יצא לתפילה ויחלק מטבעות צדקה לילדים. הרבי היה עוצר ליד כל ילד ונותן לכל ילד בתוך ידו הקטנה.

"עמדתי מוכנה, וכל פעם שהרבי נתן לך מטבע, לקחתי את המטבע, שמתי אותו בתוך התא הקטן בארנק שלי, ולאחר מכן לקחתי מטבע אחר ונתתי לך שתתן את המטבע לצדקה.

"אבל פעם אחת זה היה שונה. הרבי נתן לך מטבע, והמשיך לחכות והסתכל עליך. לקחתי את המטבע שקיבלתי מהרבי ובאתי לשים בארנקי כמו תמיד, אבל הרבי סימן בידו הקדושה, שתשים את המטבע הזה בקופת הצדקה שקבועה בקיר 770 בין חדר המזכירות לבית הכנסת - המכונה ה'זאלי' (האולם) הקטן.

"לא הבנתי בתחילה את כוונת הרבי, והרבי מסתכל עליך ושוב מסמן. עכשיו הבנתי, הרבי מתכוון לשים את המטבע בקופה. היה לי קשה לוותר על המטבע מהרבי וחיפשתי מהר מטבע חילופי לתת לך לשים אותו ולא מצאתי, אבל הרבי המשיך להמתין וסימן בידו הקדושה בפעם השלישית לשים את המטבע. הנשים מאחור כבר לחוצות, אבל לרבי היה עבורנו את כל הזמן שבעולם. כל זה לקח כמה שניות אבל היה נראה כמו נצח.

"כמובן שלא המתנתי יותר, זמנו הקדוש של הרבי קדוש מכל, לקחתי את ידך ושמת את המטבע בקופת הצדקה.

"הרבי רצה לראות איך אתה נותן את זה לצדקה. הרבי המשיך וחילק לכולם. בהתחלה היה לי קשה שפספסתי מטבע קודש מהרבי בגלל שלא הייתי מוכנה עם מטבע חילופי מיד.

נכון שכביכול הפסדתי מטבע נוסף, אבל תנועת צדיק היא מסר לעד ולעולם, וחשבתי מה המסר שהרבי העביר לי כאן.

מה שלמדתי מזה, שהרבי מלמד אותנו לא לדחות מצווה, לעשות את המצווה כמה שיותר מהר, "מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה", יש אפשרות לתת את הצדקה יותר מאוחר, ויש אפשרות לתת עכשיו - עלינו לתת עכשיו".

כשמרדכי היהודי ביקש מאסתר המלכה ללכת למלך אחשוורוש, היא אומרת לו, "ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלושים יום", מסבירים המפרשים, אסתר טענה למרדכי, מה הלחץ, הרי תאריך ביצוע הגזירה זה עוד כמעט שנה, הוא לא קרא לי

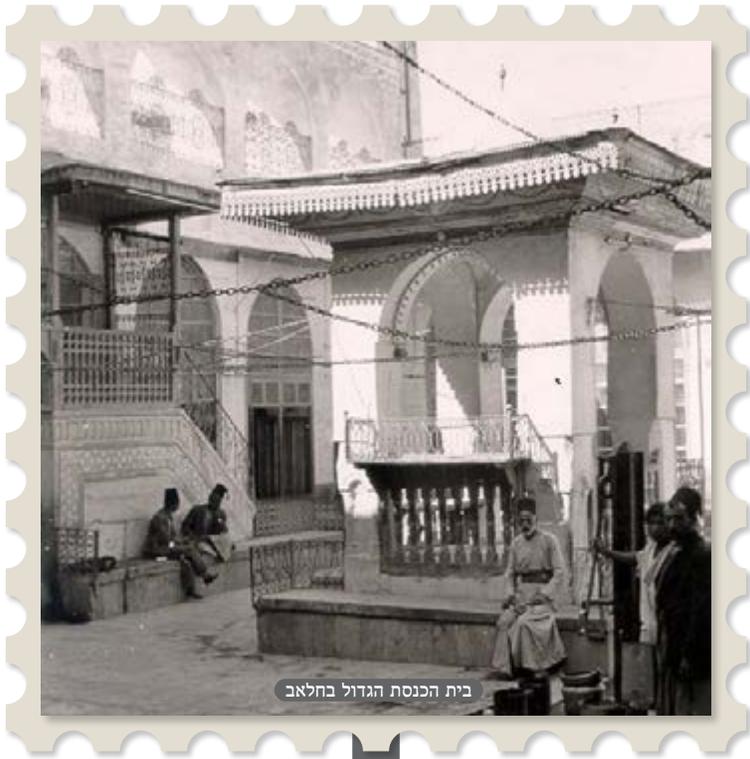
חודש, אבל הוא בטח עוד יקרא לי, זה לא לחוץ, אפשר לחכות קצת. אבל מרדכי עונה לה "מי יודע", את היום יכולה לעשות את המצווה, את מלכה, מי יודע אם מחר תוכלי ומה תהיי מחר?

אל לנו לדחות מעשה טוב, כשיש לנו אפשרות לעשות, יש לעשותו עכשיו, לא מחר ולא מאוחר.

לעשות.

הרבי מבית עלי - תמונה מתוך סרט הוידאו

בית הכנסת הגדול בחלאב

ב

זיכרונות מחאלב

מוזמנים להפליג איתי לשורשי משפחתי, שנעוצים באחת מקהילות ישראל המעטירות, המפוארות והמרתקות ■ בית הכנסת העתיק, נס מוסאן שהציל את הקהילה כולה, ההצלה מהגירוש, התינוקת שנולדה לעת זקנה ועוד סיפורים על דמויות ההוד של קהילת ארם צובא

יהודי

חאלב שמחים במוצאם וגאים בשייכותם.

מוצא משפחתי, שוויכה, הוא מהעיר חאלב שבצפון סוריה. שמה היהודי של העיר הוא 'ארם צובא'. חאלב, ארם צובא, היא עיר גדולה וחשובה מימי קדם וגם משכן לקהילה יהודית וותיקה של אנשי מעש ותלמידי חכמים מימי קדם.

עטרת תפארת יהודי ארם צובא הוא בית הכנסת הגדול, שקיים עד היום. בשנים האחרונות, עקב מלחמת האזרחים בסוריה, הוא נפגע מהפצצות אך עדיין הוא עומד על תילו, קירותיו מתנוססים ובין כתליו ספרי קודש רבים, על אף שאין תפילות בו כבר מעל 30 שנה.

בית הכנסת הזה נבנה לפני 1700 שנה על יסודות בית הכנסת שנבנה בידי יואב בן צרויה, שר צבא דוד המלך, בעת כובשו את המקום. בכך בית הכנסת הזה הוא בית הכנסת הראשון שנבנה בעולם והוותיק ביותר.

בית הכנסת גדול ורחב מידות. היו בו כמה חדרי תפילה ושבעה היכלות. כל היכל שוכן בעמודים הניצבים בין קשתות עתיקות. שלושה היכלות מכל צד, וההיכל השביעי פונה לדרום - לכיוון ירושלים. היכל זה היה המקודש והחשוב מכולם. הוא היה מכונה בשם "מערת אליהו", אשר שם "הכתר". בתוך מערת אליהו היו ספונים ספרים עתיקים, ובראשם 'כתר ארם צובא' - כתב היד העתיק של התנ"ך, שנכתב לפני כ-1200 שנה ומוזכר על ידי הרמב"ם בספרו ככתב יד עתיק ומוסמך.

ממערת אליהו יוצאת מערה השוכנת בתוך קיר בית הכנסת, והיא מכונה 'מערת הצדיקים'. שם קבורים כשלושים מרבניה הגדולים של ארם צובא, ביניהם עטרת וראש משפחתנו, רבה הראשי של ארם צובא החכם רבי חיים מרדכי לבטון, מחבר הספרים 'שו"ת נוכח השולחן' ו'בן יאיר'.

שבחיו

סיפורים ונפלאות רבים נקשרו לראשו, ועוד בשנת תרצ"ב (1932) יצא לאור בירושלים ספר בשם 'שבחי מהר"ם' על ידי נכדו, ובו הוא כותב: "אמר הנכד נפלאות גדולות ושבחי מהר"ם לבטון רבו מלספר, ואולם בעוונותינו הרבים ברוב הימים ושנים נשכחו מאתנו וכן היודעים ובקיאים בנפלאותיו חדלו אזלו למו, אי לזאת לא יכולתי למלאת רצוני והוא לספר כל נפלאותיו, ובכל זאת אמרתי לעצמי לא אמנע מלהדפיס מאשר שמענו מזקנינו ואבותינו סיפרו לנו".

ראש משפחתנו, הרב לבטון, נולד בארם צובא בשנת תק"מ (1780) לערך. אביו, רבי חלפון, מוצאו במשפחת רבנים ודיינים המיוחסים ישירות למגורשי ספרד, אביו היה גם נכדו של הגאון רבי עובדיה דיין שהייתה לו שושלת יחוסין לדוד המלך.

עוד בהיותו ילד קטן היה שקוע כל היום בלימוד התורה, וכפי שהעידו עליו חבריו, רבני ארם צובא, בהסכמתם לספרו 'נוכח השולחן', כי הסיבה שזכה להיות ראש העם, מנהיג האומה, היא העובדה שמגיל צעיר ביותר תורתו הייתה אומנותו, לילה כיום יעיר משנתו. הם כותבים עליו את השבחים: "אינו אלא שרף כאחד מצבאי צבאות, המאור הגדול למופת ולאות מעשה ידיו הן הם עידיו עושה נפלאות לאלפים ולמאות". כבר בהיותו רך בשנים היו סיפורי נפלאות סובבים אותו. כשגדל, התמנה לדיין בבית הדין המפורסם.

בתקופתו, ארם צובא הייתה מלאה ברבנים וחכמים גדולי עולם, כשבראשם הרב אפרים לניאדו בעל 'דגל מחנה אפרים' ובן רבה של ארם צובא הרב רפאל שלמה לניאדו, מחבר הספר 'בית דינו של שלמה'. חרף גילו הצעיר נמנה הרב לבטון בכפיפה אחת עם רבנים גדולים. לאחר פטירת הרב אפרים לניאדו ישב על כיסאו הרב אברהם ענתבי. לאחר פטירתו הושיבו את הרב חיים מרדכי לבטון על כיסא המלוכה כרב ראשי וראש אב בית דין מקודש של ארם צובא היא חאלב.

הרב לבטון היה המנהיג של הקהילה, הדיין ומורה ההוראה. כל שאלה הלכתית קשה היו חכמי ארם צובא מביאים לפתחו. עד היום, זקני ארם צובא נושאים את שמו הקדוש מתוך פחד וחרדה, וכפי ששמעו מרבותיהם בדור האחרון, הרב עזרא עטיה והרב אברהם הררי רפול, שתמיד הזכירו את שמו מתוך אימה ויראת כבוד ומספרים עליו נפלאות רבות. אף בין הגויים התפרסם שמו של הרב והיו יראים ממנו.

גזירת הגירוש - נס מוסאן

יום אחד, לפני חג הפסח, נעלם ילד מילדי הנוצרים בחאלב, מוסאן שמו. מוסאן היה משרת יחד עם עוד ילד יהודי אצל סוחר אמיד ובאחד הלילות נעלם. המשטרה לא מצאה אותו בשום מקום, והופצה שמועה על-ידי כמרים נוצרים בעיר שהיהודים חטפו את הילד, שחטו אותו והשתמשו בדמו לאפיית המצות.

השמועה הלכה והתפשטה ולאט אט תפסה אחיזה בדעת הקהל. לאחר חג השבועות ההסתה הייתה כה גדולה, עד שליהודי העיר התהוותה סכנה ממשית.

הדבר הגיע כמובן אל מושל העיר, וזה הזמין את הרב חיים מרדכי לבטון והודיע לו בצורה שאינה משתמעת לשני פנים כי אם הנער הנוצרי לא יימצא, יגזור על היהודים גירוש ויטיל עליהם עונשים חמורים.

הרב יצא מהפגישה עם המושל, ובי"ד בסיוון אסף את בני קהילת ארם צובה להתפלל על נפשם ולהעביר את רוע הגזרה.

מיד לאחר התפילה, רגליו של הרב לבטון הוליכהו אל המקום שבו סיפרו שנחטף הילד הנוצרי. והנה לפתע רואה ילדים משוחחים ביניהם. הרכין אוזנו והקשיב לדברים. שמע כיצד האחד אומר לשני: "אני ראיתי איך הנוצרים לוקחים מכאן את מוסאן לכנסייה הנוצרית, והוא כעת נמצא שם".

בשמוע הרב לבטון את הדבר, הלך ישר לבית המושל וביקש ממנו שיצאו יחד לרחובה של עיר בתקווה שימצאו את הילד. המושל הסכים והרב לבטון הוליך אותו לכיוון הכנסייה הנוצרית.

בהגיעם לשם, אמר הרב לבטון למושל "הבה וניכנס ללא הודעה מוקדמת". נכנסו לשם והכמרים קיבלו אותם בספר פנים יפות. לפתע רואה המושל ילד מסתובב לבדו בחצר הכנסייה. המושל קרא לו, והתברר כי זה מוסאן החטוף. מתברר שהכמרים חטפוהו בכדי להעליל על היהודים, והם אסרוהו בתוך מבנה הכנסייה.

פני הכמרים החווירו כסיד, ובו במקום ציווה המושל לאסור את טופלי העלילה והודה לרב לבטון על גילוי האמת.

יום זה, י"ד בסיון, נהפך ליום ששון ושמחה. הרב לבטון קבע שלא לומר תחנונים ביום זה ונקרא בפי הכול "נס מוסאן".

לאחר כמה שנים החליטו רבני ארם צובא להעביר את היום לזכר הנס ליום י"ג בסיון, מאחר ועד י"ב בסיון אין אומרים תחנון, ובכדי שלא להפסיק באמירת תחנון בין יום י"ב סיון ליום נס מוסאן. עד עצם היום הזה, נוהגים בכל קהילות ארם צובא שלא לומר תחנון ביום י"ג בסיון, לזכר הנס הגדול.

איש האמת

חכם לבטון היה תקיף וחזק ולא פחד מאף אדם. גם לא מהשלטון בחאלב ומראשיו. מקרה מעניין שפעם אירע עמו:

יום אחד הגיע לביתו של הרב לבטון שליח מהשלטון ובפיו שליחות מהמושל. מתברר שמוסלמי מקומי תבע יהודי למשפט אצל המושל, והמושל גזר שחכם לבטון ישביע את היהודי על טענות הגוי ואם לא ישביע את היהודי יגרש את כל יהודי חאלב מהעיר.

רבני הקהילה, כאשר שמעו על המקרה, באו לביתו של הרב לבטון וטענו ש"דינא דמלכותא דינא", ואף שלפי הדין אסור להשביע יהודי על טענת גוי, כאן אין ברירה כי נשקפת סכנת נפשות לקהילה כולה.

חכם לבטון לא נענה להם, אלא ניגש לארון הספרים, הוציא משם 'שולחן ערוך - חושן משפט' והלך לכיוון ביתו של מושל העיר. פרנסי העיר ניסו לשכנעו לעצור בדרכו, אך הוא המשיך בדרכו והם ליוו אותו בלב חושש.

מושל העיר קבלו בכבוד מלכים. מיד פתח לו הרב את השולחן ערוך והראה לו את

הדין שאסור להשביע יהודי על טענת נוכרי. תיכף ומיד קם השר והראה לו תרגום בשפה העותומנית של הלכה זו, ואמר לו השר:

"קיבלתי לידי הלכה זו, ורציתי לנסות את היהודים אם הם באמת מאמינים בה' ושומרים מצוותיו, או שהם עושים תחבולות וחישובים שונים לקיום המצוות לפי הנוחות והאפשרות. לכן שלחתי אליך שליח עם מקרה זה, שכלל לא אירע... אם הייתם משביעים את היהודי, הייתי יודע שהנכם רמאים והייתי מגרשכם מהעיר לצמיתות. כעת אני יודע שבאמת שומרים אתם את מצוות אלוקיכם. המשיכו לחיות בעירנו בשלום."

נס המשפחה

הסיפור הבא הוא סיפור שאירע עם משפחתי שלי.

בהגיע הרב לבטון לגיל שבעים שנה נפטרה אשתו הרבנית. לשניים היו שלושה בנים, כולם תלמידי חכמים מופלאים ששימשו אף הם ברבנות: הרב חלפון לבטון (סבו של הגאון המפורסם הרב עובדיה הדאיה), הרב אליעזר לבטון, והרב יוסף לבטון.

מאחר ונולדו להם בנים ולא בנות, הוא רצה לקיים מצוות פריה ורביה כתקנה, כלומר: ללדת בן ובת. הוא דן בעצמו האם הוא חייב במצווה זו, עד שהגיע למסקנה וכתב אותה ב'תשובה' שפרסם ברמז (מבלי לכתוב שמדובר בעצמו) בספרו שו"ת 'נוכח השלחן':

"שאלוני רעיוני על תלמיד חכם זקן והוא בן שבעים שנה, שמתה אשתו ולו ממנה בנים זכרים דוקא, והם הולידו בנים ובנות ה' עליהם יחיו. והתלמיד חכם הנזכר רוצה לקחת אישה כאשר הזהירנו רז"ל דאסור לעמוד בלא אישה, אם מותר לישא אישה שאינה בת בנים (מבוגרת שאינה יכולה ללדת)", ולאחר פלפול ארוך וראיות מדברי וספרי הפוסקים העלה שהוא מחוייב לישא אישה כדי שתולד לו בת ובכך יקיים מצוות פריה ורביה.

אומר ועושה. לאחר שמצאו לו אישה ראויה, טענה האישה בפניו שמאחר שהוא זקן, אם תוליד בנות מי יגדל אותם? ענה לה הרב שלא תדאג; הבת שעתידיה ללדת הוא עצמו יכניסה לחופה.

וכך היה. נולדה בת אחת; הרב האריך ימים עד לגיל 90 לערך, וזכה להשיא אותה בעצמו לתלמיד חכם, הלא הוא חכם רבי עזרא סוויד, בנו של הרב משה סוויד, שהיה יורשו ברבנות העיר.

בתו של חכם עזרא התחתנה עם הרב אליהו שוויכה עליו השלום, שהיה בנו של חכם אהרן שוויכה שהיה הרב הראשי של חלאב לאחר הרב משה סוויד. הרב אליהו שוויכה הנזכר הוא סבו של סבי.

בספרייתו האישית של כ"ק האדמו"ר הרש"ב מליובאוויטש נמצאת עדות למופת:

ספרו של חכם לבטון, שנתנו במתנה לחתנו הרב עזרא סוויד עם הקדשה אישית לחתנו. הספר נמצא עם ספרי ספריית חב"ד במוסקבה.

פטירתו

פטירת חכם לבטון הייתה מופלאה, וכפי שכותב נכדו בספר 'שבחי מהר"ם': "בליל סילוק ארון הקודש שהוא ליל עשרים בסיון תרכ"ט היה ליל מוצאי שבת קודש, ושם נמצאו כל הרבנים הגדולים מלבד כל יוצאי ירכו ושם התפללו תפילת ערבית והרב הקדוש ז"ל ענה אמן יהא שמייה רבה. בכל כוחו כדרכו בקודש והיו פניו מאירים ומבהיקים כאור החמה שבעתיים.

"אחר ההבדלה פתאום באה רוח סערה אשר הרעישה העולם ומלואו ושברה כמה אילנות חזקים כראי מוצק, וכבתה כל הנרות, ונכנס מן הפתח ברק אחד והלך ישר אל המטה אשר הרב ז"ל שוכב עליה, ונשבר החלון על ידו, שיצא הברק דרך חלון הבית, ואז נפלו כל העם על פניהם ואמרו פסוק 'שמע ישראל', וידעו כי עלתה נשמתו הטהורה השמימה בגנזי מרומים וכן היה ממש.

"למחרתו ותהום כל בני העיר אנשים ונשים. כי כולם ידעו שכל זה היה מסיבת הסתלקות ארון הקודש הוא הרב הגדול הגאון מו"ה חיים מרדכי לבטון זללה"ה, ונקבר בכבוד גדול במערת הצדיקים אחרי היכל בית הכנסת הגדול שבאר"ץ והוא בנין יואב בן צוריה".

לאחר שלושים שנה מפטירתו כרו קבר לידו לאחד מרבני חאלב, והתגלה גופו הקדוש וראוה שלימה כביום פטירתה.

ישיבת המקובלים בית א-ל בשכונת גאולה בירושלים

ג

קשר נסתר

אגודה סודית, לימוד קבלה, מלחמה וחורבן, תקומה ובניין מחודש, וקשר מרתק בין ברוקלין לסמטאות ירושלים - בין מנהיג תנועת חב"ד לחכמי ספרד המפורסמים

הליכה

בסמטאות ירושלמיות עתיקות מעוררת הוד קדומים. ההוד מוכפל, כשהמטרה היא ישיבת המקובלים הוותיקה ביותר בעולם, ישיבת המקובלים בית א-ל.

צעדתי לשם עם בני, אל אותה ישיבה שנוסדה בירושלים לפני כמעט שלוש מאות שנה, ופעילה עד עצם היום הזה.

הישיבה הוקמה על ידי הרב גדליה חיון, שעמד בראשות הישיבה, ולאחר מכן החליפו חתנו הנודע הרב שלום שרעבי הידוע בכינויו הרש"ש. גדולי עולם למדו ולימדו בישיבה זו, ביניהם החיד"א (רבי חיים יוסף דוד אזולאי), הרב גרשון מקיטוב שהיה גיסו של הבעל שם טוב, המהרי"ט (רבי יום טוב) אלגזי, הרב שאול דוויק הכהן, ועוד רבים מגדולי המקובלים.

תלמידי הישיבה היו גם חברים יחד באגודה סודית. זה התבטא בשמה הנוסף של הישיבה, 'מדרש חסידים' - בני חבורה אחת שעבדו את ה' בחסידות. תלמידי הישיבה חתמו על כתב אמנה שבו הם כורתים ברית ביניהם להיות אהודים אחד לשני תמיד, ואם אחד יחטא לחברו, ימחל לו מיד, לסייע אחד לשני, והעיקר, לעשות יחד נחת רוח ליוצרם, לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה.

עובדות אלו גרמו להילה מיוחדת סביב ישיבת המקובלים הזו. עד לפני שנים בודדות ניתן היה עוד לראותם בלבושם המסורתי, תרבוש שחור צנוע לראשם, ג'לביה ארוכה באותו צבע על כל גופם וזקן מלא יורד על פי מידותם.

ראשי הישיבה בכמאה השנים האחרונות נמנים עם בני משפחת הדאיה, החל מחכם רבי שלום הדאיה, מגדולי המקובלים בדור ההוא, מחדש נפלא בתורה, ולאחר מכן בנו הגאון הגדול, הדיין והמקובל, הפוסק הנערץ חכם עובדיה הדאיה, שבנה את הישיבה מחדש לאחר מלחמת השחרור, ולאחריו בנו רבי שלום מרדכי הדאיה, וכעת מכהן בנו, הרב רפאל הדאיה שליט"א.

זכינו להימנות על צאצאיו של אחיו של חכם שלום הדאיה, המקובל חכם עזרא הדאיה, מחכמי ארם צובא וירושלים. גם אשתו של חכם שלום הדאיה היא בת משפחתנו, אנו צאצאים משותפים של חכם חיים מרדכי לבטון, ראש רבני ארם צובא, עליו סיפרתי בפרק הקודם.

רבות שוחחתי עם ראש ישיבת המקובלים הרב רפאל הדאיה. בין השאר שוחחנו

אודות אגרת קודש מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש אל סבו, הרב עובדיה הדאיה, אגרת שמלמדת אותנו הרבה על שיטתו של הרבי בחיבור תורת הנגלה ותורת הנסתר. האגרת הגיעה אליהם רק לאחרונה, בדיוק בזמן. שום דבר אינו מקרי, הכול בהשגחה פרטית.

ישיבה מיוחדת במינה

אך לפני שניגש לסיפורו של המכתב המיוחד, מבוא לסיפורה של ישיבה הזו. ישיבת המקובלים בית א-ל נוסדה על ידי הרב גדליה חיון במטרה ללמוד את תורת הנסתר.

תורת הנסתר הגיעה אלינו יחד עם התורה הגלויה במתן תורה, ועברה מדור לדור ומרב לתלמיד. לכן היא נקראת גם בשם 'קבלה', כי מהותה היא קבלת סוד מדור לדור. רבי שמעון בר-יוחאי גילה סודות תורה רבים, והם כתובים בספר הזהר הקדוש. האריז"ל ביאר וגילה סודות מהקבלה, וכתב שבתקופה שלפני ביאת המשיח יש מצווה לגלות את החכמה הזאת.

הבעל-שם טוב הקדוש ייסד את 'תורת החסידות', ובכך העניק לנו את האפשרות להתמודד עם חושך העולם ההולך וגובר.

אדמו"ר הזקן בעל התניא ביאר את תורת החסידות כשיטה שנועדה להשפיע על שכלו של האדם, וכתב עליה ספר מסודר ובנוי היטב שישמש כ'תורה שבכתב' של תורת החסידות - ספר התניא - בכדי שנתכונן היטב לגאולה העתידה במהרה בימינו, אז מלך המשיח ילמד את תורה זו לכל העם.

בתקופתו של הבעל-שם טוב, זרח אור הקבלה בירושלים. חיו שם חכמי עולם ומקובלים קדושים. רבנו אור החיים הקדוש, רבי עמנואל חי ריקי, ועוד רבים. אחד מגדולי המקובלים היה החכם רבי גדליה חיון, שעלה מטורקיה לירושלים ופתח בתוככי העיר העתיקה בית מדרש לחסידים הידוע בשמו 'ישיבת המקובלים בית א-ל'. בישיבה למדו קבלה והתפללו בכוונה יתירה.

באותו הזמן עלה בחור צעיר מתימן ושמו רבי שלום שרעבי. הוא הסתיר את גדולתו בתורה ושירת כשמש בית הכנסת. אך בעקבות מעשה שאירע גילה רבי גדליה חיון את גדולתו והורה בצוואתו שהוא יהפוך להיות ממשיכו בישיבתו. ואכן רבי שלום, הידוע בכינויו הרש"ש, שכלל את הישיבה, חיבר ספרים המבארים את תורת האריז"ל, וכתב ספר כוונות לתפילה הידוע בשם סידור הרש"ש. מאז מתפללים בישיבת המקובלים על פי כוונות אלו.

שמעה של הישיבה יצא למרחוק. גיסו של הבעל שם טוב הקדוש, רבי אברהם גרשון מקיטוב שעלה לארץ הקודש, הצטרף אל תלמידי הישיבה ולמד מפיו של הרש"ש. שמו מופיע ברשימת חכמיה לצד החיד"א ומהרי"ט אלגאזי.

הישיבה הייתה חידוש גדול בתקופתה, בכך שלומדים בה קבלה.

מסורת של חיבורים

ייחודיות נוספת הייתה לישיבת המקובלים. לצד היותם בקיאים בתורת הנסתר, ראשי הישיבה היו גדולים גם בתורת הנגלה.

סיפור מכונן שמעתי מה'חוזר' של הרבי מליובאוויטש, הרב יואל ע"ה כהן, בסעודת פורים שערך בביתו:

אדמו"ר הזקן, רבי שניאור זלמן מלאדי, עמד בצומת דרכים לאחר חתונתו והתלבט היכן ימשיך בלימודיו: האם בוילנה, ללמוד תורה מפי הגאון מוילנה, או במזריטש, ללמוד תורה וחסידות מפי ה'מגיד' ממזריטש, ממשיכו של הבעל-שם-טוב.

לבסוף הכריע: ללמוד אני קצת יודע, להתפלל אני לא יודע. אלך למזריטש בכדי ללמוד איך להתפלל.

הוא הגיע למזריטש. בבואו נכנס לרב המגיד, שאל אותו שאלה קשה בספר 'עץ חיים' לרבי חיים ויטאל, תלמידו של האר"י הקדוש, הרב המגיד קרא את העץ חיים בנעימה, ומהקריאה כבר התשובה נענתה.

אדמו"ר הזקן נשאר שם לשבת, ונהנה מאוד מההתעלות רוחנית ומהחידושים בתורת הקבלה והחסידות. אבל ביום ראשון הוא נכנס למגיד ממזריטש להודות על השהות ולהיפרד. הוא נטה שלא להישאר במזריטש אלא להמשיך לחפש את מקומו.

בהיותו בחדר המגיד נכנסה אישה עם ריאה של בהמה ושאלה בפיה האם הבהמה כשרה או טרפה. ה'מגיד' החל להתפלל ולהעלות סברות לכאן ולכאן ולבסוף הכריע. המקרה הזה שינה את דעתו של אדמו"ר הזקן, והוא נשאר במזריטש לעוד שנה וחצי והפך להיות מגדולי תלמידיו של ה'מגיד'.

שאל הרב יואל כהן: לכאורה, הלוא אדמו"ר הזקן הגיע למזריטש בכדי ללמוד חסידות וקבלה, ואת זה הרי הוא מצא ובהצלחה רבה. ובכל זאת רצה לעזוב. ולבסוף, מה גרם לו להישאר - שאלה בהלכה?!

והסביר הרב יואל: מכאן לומדים שאם אין תורת הנגלה, אין גם תורת הנסתר. תורת הנסתר היא גילוי של תורת הנגלה. התורה היא תורה אחת, שהגיעה אלינו מה' יתברך, לא שתי תורות נפרדות. לכן כל זמן שלא ראה את תורת הנגלה, הוא לא יכול היה לקבל גם מתורת הנסתר.

ואת זה עשה אדמו"ר הזקן כל ימיו. לצד ספר התניא, חיבר גם שולחן ערוך עם הלכות בטעמים. בכל שבת וחג חזר מאמרי חסידות וענה לשאלות הלכתיות. שמו רמז על כך: שני-אור, שני האורות יחד. רק כך אפשר.

את זה ראינו אצל כל אדמו"רי חב"ד. גדולתם בתורת הנגלה לצד גדולתם בתורת

החסידות, מדגישה תמיד את היות שתי התורות תורה אחת, ומוכרחים ללמוד את זה לצד לימוד זה.

אצל הרבי מליובאוויטש רואים את זה בצורה מיוחדת: יש 'שיחות' רבות שבהן הרבי שואל שאלות בתורת הנגלה, לדוגמה בסוגיה תלמודית, ומתפרץ על פי חסידות, במין יצירה היברידי מיוחדת. שיחותיו הקדושות על רש"י מתאפיינות בעמקות נפלאה בדברי רש"י על פי הפשט, ולאחר מכן על פי החסידות עם הוראות למעשה לחיי היום יום.

הכול תורה אחת, תורת חיים שמלמדת אותנו כיצד להתנהג בחיים.

משפחת הדאיה

במעלה גדולה זו התאפיינה משפחת הדאיה.

ודנו, חכם שלום הדאיה היה גדול בתורת הנגלה לצד גדולתו בתורת הנסתר. על אף עוורונו, הוא היה בקיא בתורה, וכשעלה לירושלים מארם צובא הוא התמנה להיות דיין בבית הדין בירושלים. בהמשך התמנה לראש ישיבת המקובלים בית אל. לאחר מכן, במקביל, לראש בתי הדין של קהילות הספרדים בירושלים.

היה דיין נערץ בתורת הנגלה, לצד היותו מקובל גדול בתורת הנסתר. ספריו כוללים ספרי חידושים בתורת הנגלה לצד דרושים בתורת הנסתר. תורה אחת. היה חותם לצד שמו "עבד אל וואחד", עבד לה' אחד. כך גם אחיו, סב סבי חכם עזרא הדאיה היה חותם.

לאחר פטירתו בשנת תש"ה התמנה בנו חכם עובדיה הדאיה לראשות ישיבת המקובלים בית אל.

חכם עובדיה היה דמות פלאית. היקף עבודתו ומשרותיו מעורר השתאות. הוא היה דיין בבית הגדול, חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל, רב העיר פתח תקווה, פוסק נערץ שסדרת ספריו 'שכיל עבדי' משמשים מקור לפסיקות רבות בהלכה. עוד כתב ספרי חידושים בש"ס, בזוהר, ברמב"ם. הכול יחד.

מפעלו העיקרי התורני היה שו"ת (שאלות ושובות) 'שכיל עבדי', בן שמונה כרכים, שזיכה אותו בפרס ישראל. מלבד הפסיקות ההלכתיות, בסוף כל כרך מתנוסס מדור נרחב בשם 'דעה והשכל' הכולל שאלות ותשובות בענייני קבלה.

בתקופת מלחמת העולם הראשונה, עקב אזרחותו העותומאנית הוא נאלץ לברוח לארם צובא, היא חאלב שבסוריה, שם התגורר בבית דודו, סב סבי חכם עזרא הדאיה. בתום המלחמה הוא חזר לארץ.

לאחר פטירת אביו מינו אותו לראשות הישיבה בעיר העתיקה, והמינוי נמשך שלוש שנים, משום שבשנת תש"ח (1948) התחולל קרב אימתני בעיר העתיקה בירושלים

בין המגינים היהודים ללגיון הירדני. תושבי הרובע היהודי נכנעו בלית ברירה, הרובע נחרב, וישיבת המקובלים הוותיקה הפכה לעיי חרבות.

חכם עובדיה חיכה לראות מה ילד יום. בשנת תשי"ד (1954), בחלוף כחמש שנים מסיום המלחמה, כינס את תלמידי הישיבה מחדש ופתח את הישיבה בבית כנסת מדרש מטלון לעולי דמשק בעיר החדשה בירושלים.

לאחר 4 שנים נוספות החליט לעשות מעשה. מעל גג ביתו בנה בית מדרש עם כיפה יפיפיה וישיבת המקובלים התמסדה מחדש. שוב חזרו לראות אנשי צורה מתהלכים יחד, פניהם מעוטרות בזקן ארוך ולבן, תרבוש שחור לראשם לצד ג'לביה בצבע תואם.

שנה לאחר פתיחת הישיבה, הרב הדאיה החליט לייסד באותו מקום ישיבה נוספת לתורת הנגלה. יחד עם בנו הוא הקים את ישיבת 'שלום עבדו', על שם אביו. לאחר פטירתו בשנת תשכ"ט (1969) ירשו בנו חכם שלום מרדכי חיים הדאיה, איש עניו וצנוע מאד על אף גדלותו הרמה.

לאחר פטירת חכם שלום מרדכי, התמנה בנו, הרב רפאל הדאיה לראשות הישיבה. תחת הנהגתו פורחת הישיבה וכיום יש בה שבעים תלמידים, הלומדים במשמרות בכדי שקול התורה לא יפסק לרגע.

המכתבים נחשפו

עד לפני כעשור לא היה ידוע על קשר בין חכם עובדיה הדאיה לבין הרבי מליובאוויטש. לכן רבה הייתה פליאתנו. שבת אחת התארחתי אצל אבי שי' וראיתי את הקונטרס השבועי של שיחות הרבי שיוצא על ידי מכון 'ועד הנחות בלשון הקודש' מניו יורק, ובסופו תמיד אגרות קודש מהרבי שמתפרסמים שם לראשונה. ופתאום הפתעה, מכתב מהרבי לחכם עובדיה הדאיה.

במכתב שנכתב בתאריך ט"ו באלול (בהשגחה פרטית זה יום האזכרה של דודו - סבי, חכם עזרא הדאיה) כותב הרבי על כך שנהנה לראות את ספרו של הרב הדאיה, המחבר תורת הנגלה עם תורת הנסתר ולבסוף כתב הרבי עניין בקבלה לקשר עם זמן המכתב:

ב"ה, ט"ו אלול תשי"ט

ברוקלין

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ רב פעלים

יושב על מדין וכו'

מוה' עבדי' שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתב כת"ר ולפני זה תשורתו היקרה ספר שו"ת ישכיל
עבדי חלק ה',

ותודה חמה תודה חמה על מתנה זו, ובפרט שהרי נתאחדו בה חלק הגליא
וחלק הסתים, והרי פסק דין בתורה היא שמתנה בעין יפה נותן,

ובפרט על פי המבואר בספרי קבלה ובביאור יותר בספרי חסידות, שאי אפשר
להנגלה בלא חלק הנסתר כמו שאי אפשר לחלק הנסתר בלא חלק הנגלה,
שהרי ענין התורה היא בדוגמת נשמה בגוף המאוחדים ע"י תורה תמימה תורה
אחת, ועל ידי עם הוי' אחד עד שנעשים ישראל ואורייתא וקוב"ה כולא חד
(זוהר חלק ג' עג' א')

שזהו גם כן הוראת ימים אלו, ארבעים יום האחרונים עת רצון כהראשונים,
אלא שעוד בכפלים לתושי' (שמו"ר ריש פרשה מו') שכפלים אלו ה"ז לא רק
שני פעמים ככה, אלא בעין ערוך, וכמובן בשמו"ר שם.

והרי נמצאים אנו בימים שכל יום כופלים לדוד ה' אורי וישעי, מבריה מן הקצה
אל הקצה, אורי, מאור שנברא ביום הראשון, אור זרוע לצדיק (עיין זהר חלק
ג' יב' א') וישעי עד לעוה"ז התחתון להושיע מיצה"ר כפירוש האלשיך, אילנא
דחיי ואילנא דטו"ר (רע"מ זח"ג קכ"ד ב') ובמאור בארוכה באגה"ק לרבנו הזקן
סי' כ"ו.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה להצלחה בעבודתו בקדש.

לאחר צאת השבת יציתי קשר עם הרב שלום דובער לוי, מנהל ספריית חב"ד,
ושאלתי אותו אם ברשות הספרייה קיים מכתבו של הרב הדאיה. הוא ערך חיפוש,
את המכתב הוא לא מצא, אבל את הספר ישכיל עבדי חלק ה' עם הקדשתו של הרב
עובדיה הדאיה הוא מצא גם מצא:

"לכבוד מעלת ערך קדושת האדמו"ר מורנו הרב רבי מנחם שניאורסון שליט"א,
מאתי המחבר, עבדיה בן כבוד מורנו הרב שלום הדאיה".

מיד לאחר פרסום המכתב, התקשרתי לראש ישיבת המקובלים הנוכחי, הרב רפאל
הדאיה וסיפרתי לו את המכתב.

הוא נדהם, ואמר לי: "ראשית, מרגש אותי שסבי התכתב עם הרבי מליובאוויטש,
לא ידענו על זה. הרבי מלמד את כולנו כיצד לעשות הכול מתוך מסירות נפש למען
שמו יתברך, זו הצלחת שלוחי חב"ד וזה גם סוד הצלחת סבי ואבי חכמי הקבלה.

"אבל אתה לא מאמין", הוא אומר לי, "איזו השגחה פרטית מופלאה".

וכך הוא מספר:

"בדיוק בימים אלה אני עורך מחדש את הספרים 'ישכיל עבדי'. בהוצאה הראשונה הספרים הופיעו כאשר ענייני הקבלה משולבים בתוכן הספר. בהוצאה השנייה הנושאים הופרדו לספר אחר. כעת מתעתדים להדיר את הספרים בהוצאה מפוארת ויפה, והייתה לנו התלבטות האם לכלול בסט הספרים של ההוצאה החדשה את ספר הקבלה, או לא. כעת התשובה ברורה".

המכתב הגיע בזמן.

בחורף האחרון יצאו לאור סדרת הספרים ישכיל עבדי יחד עם הספר דעה והשכל בסט ספרים אחד יפה ומהודר. תורת הנגלה לצד תורת הקבלה, תורה אחת.

חכם עובדיה יוסף

במרחק לא רב מרחוב רש"י התגורר באותם שנים חכם עובדיה נוסף (הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל). בשנים אלו הוא נודע כפוסק צעיר ששמו הולך לפניו, ספריו כבר נודעו לשם ולתהילה. הוא היה מוסר שיעורי תורה רבים בשכונות האזור. קשר חם היה לו עם חכם עובדיה הדאיה, בו הוא ראה את אחד מפוסקי ההלכה החשובים בדור, והוא מצטט אותו כה רבות בפסקיו ההלכתיים.

באותן השנים נוצר קשר חם ואוהד בינו ובין נציגו של הרבי מליובאוויטש בירושלים, הרב עזריאל זליג סלונים. הוא אף היה מוסר שיעורים בבית כנסת חב"ד בשכונת בית ישראל, ובניו התפללו שם.

הרב סלונים סיפר רבות לגאון הצעיר על הרבי מליובאוויטש, וחכם עובדיה יוסף ביקש לשלוח את ספריו אל הרבי. הוא צירף מכתב אל הרבי, והרבי ענה באגרת קודש מיוחדת.

לפני שבע שנים ה' זיכה אותי לחשוף את אגרת הקודש הזו לראשונה. ותוכנה של אגרת זו, אף הוא, על חיבור שתי התורות לתורה אחת.

במכתבו כותב חכם עובדיה יוסף לרבי:

ב"ה יום ה' ג' בניסן תשט"ז, כבוד האדמו"ר הקדוש מליובאוויטש שליט"א. אחר דרישת שלום כבוד קדושתו! הנני שולח אליו את ספרי, חזון עובדיה על סדר ליל פסח, וש"ת יביע אומר ב' חלקים, על ד' חלקי השולחן ערוך, ואשמח מאד אם כבוד קדושתו יכתוב לי הערות והארות בדברי תורה וחווה דעתו הקדושה על הספרים.

את הספרים שלחתי על ידי הרה"ג רבי עזריאל זליג סלונים שליט"א מנהל כולל חב"ד בירושלים. ומטובו קבל עליו לטפל במשלוח הספרים. תודה לה' יתברך יש אצלי עוד בכתובים בכפל כפלים לתושיה ממה שנדפס כבר, ומקוה

שבעזרת ה' יתברך אוכל לשלם את החובות שעלי מהספרים שנדפסו, ושוב אוכל בעזרת ה' להמשיך בהדפסת עוד ספרים כיוצא בזה, להגדיל תורה ולהאדירה, כי הם חיינו ואורך ימינו. והנני בזה דורש שלום כבוד קדושתו, בברכת חג כשר ושמח. בכל הכבוד והיקר. עובדיה יוסף ס"ט.

על הספר הוא כתב הקדשה חמה:

כבוד ידידנו הדגול איש חי רב פעלים לתורה ולתעודה, הגאון הגדול המפוי' בוצינא קדישא פאר הדור, כ"ק האדמו"ר ר' מנחם מנדל שניאורסון שליט"א. מוגש בהוקרה והערצה רבה ונאמנה, וביקרא דאורייתא, מאת המחבר עובדיה יוסף.

ועל כך ענה לו הרבי מליובאוויטש:

ב"ה. כז' ניסן תשט"ז, ברוקלין, הרה"ג אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים מוה' עובדי' שליט"א. שלום וברכה! מאשר הנני קבלת מכתבו ואח"כ גם הספרים, ונעם לי לקרות במכתבו של ש"ב הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ רב פעלים מוהרע"ז [מורנו הרב עזריאל זעליג] סלונים שליט"א, שקיבל כת"ר [כבוד תורתו] ספרי חסידות תמורתם.

"ובודאי יקבע בהם שיעור לימוד ככל הדרוש, ובפרט בדורותנו אלה אשר הודיע האריז"ל שמצוה לגלות זאת החכמה (ראה אגרת הקדש לרבנו הזקן סי' כו' עמוד קמ"ב ע"ב) והוא במכש"כ וק"ו [במכל שכן וקל וחומר] מדין תורתנו (מרדכי, הובא להלכה בשו"ע חו"מ סי' רצ"ב סעיף כ') בספרים המופקדים ועאכו"כ [ועל אחת כמה וכמה] שהם שלו.

כדרכי במילי דחביבותא כגון דא, באתי באיזה הערות בשולי הגליון בעברי בין הדפים בחפזה מתאים לרשיון הזמן וכמרז"ל [וכמאמר רבותינו ז"ל] עה"כ [על הכתוב] ואת וְהָב בַּסּוּפָה. בברכה.

הלכה וחסידות. תורה אחת הם. ובשניהם נלמד יומם ולילה.

'יחיד בדורו, לא קם כמוהו'

קשר מיוחד היה לסבי הרב חיים שמעון גד ע"ה אליטוב עם הגאון הרב עובדיה ע"ה יוסף, דבר שבא לידי ביטוי בכך שבחר בו לשמש כחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל, ואף סייע בכתיבת תשובה הלכתית על מקוואות חב"ד בור על גבי בור. סבא שלי ביקר אצלו כמה פעמים ותמיד הוא קיבלו בחיבה יתירה, הוא היה זוכר היטב את ידידו, רבי מאיר ע"ה אליטוב, אחיו הגדול של סבי.

בשנת תשע"ב ארגנו צעירי אגודת חב"ד בארץ הקודש חגיגה גדולה ומיוחדת

לכבוד סיום לימוד הרמב"ם כתקנת הרבי. החגיגה לכבודה של תורה נועדה להתקיים באולם הגדול ביד אליהו שבתל אביב. הנהלת צעירי חב"ד ביקשה מסבי הרב אליטוב לפנות אל הגר"ע יוסף ולהזמין לאירוע הסיום לכבוד הרבי ולכבודה של תקנת לימוד הרמב"ם. ואכן, סבי התייצב בראש משלחת של רבני חב"ד בבית הגר"ע יוסף שברחוב הקבלן 45, על מנת להזמין אותו לחגיגת הסיום.

הגר"ע יוסף קיבל את המשלחת בהתרגשות יוצאת דופן. הוא ישב עם המשלחת משך שעה ארוכה, ופתח בדברי שבח נפלאים ונרגשים על הרבי. להלן תמלול מלא של דברי הגר"ע יוסף ע"ה, מתוך סרט הוידאו:

"אשריכם ואשרי חלקכם. תעמוד לנו זכותו של האדמו"ר מליובאוויטש שעשה את הדברים האלה. הוא יחיד בדור בהרבצת התורה בישראל. לא קם כמוהו עד עכשיו. כל העולם כבודו, כל יושבי תבל נענים לבשורתו".

עוד אמר הגר"ע יוסף לחברי המשלחת: "הגמרא אומרת שהקב"ה יודע שהצדיקים מועטים, ושתלם בכל דור ודור. והוא האדמו"ר שתל את התלמידים שלו ותלמידי-החכמים שלו, בכל מקום. אין מקום בעולם שלא הוגים בתורת ה' הודות למפעלו. זכותו תעמוד לנו, שגם אנחנו נלך בדרכיו, להגדיל תורה ולהאדירה, כי הם חיינו ואורך ימינו. התורה מחיה אותנו. והרמב"ם ע"ה הוא נר לרגלינו. הפסקים שלו, אנחנו לא זזים מהם ימין ושמאל".

בתגובה להזמנה לחגיגת הסיום, אמר הגר"ע יוסף ע"ה: "כמה שמחה יש לי כשאני אבוא. אבל אני תלוי ברופא. אני מקווה שהוא יאשר - ואני אבוא בשמחה רבה. כבוד גדול בשבילי שאני אבוא".

את דבריו בפני חברי המשלחת סיים הגר"ע יוסף בדברי הערצה על מפעלות הקודש של הרבי: "יפה זכותכם ומה נעים גורלכם שאתם הולכים באורו של אותו צדיק, להגדיל תורה ולהאדירה ולזכות הרבים. יפה זכותכם ומה נעים גורלכם, פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא. אשרי זכותכם. הקב"ה יאריך ימיכם בטוב ושנותיכם בנעימים, לזכות הרבים ללכת מחיל אל חיל".

עקב מחלתו, רופאו לא אישר את בואו. הגר"ע יוסף שלח אפוא את בנו, רבה של חולון הגאון רבי אברהם יוסף שיחי, כשבידו מכתב ברכה מיוחד מאביו. במכתב כתב הגר"ע יוסף בין היתר:

"לאחינו בית ישראל המתאספים לכבודה של תורה לרגל סיום הרמב"ם.

"באו לפניי משלחת של רבני חב"ד בארץ הקודש, ובראשם ראש בית הדין, הגאון רבי יצחק יהודה ירוסלבסקי שליט"א, ועל ידו ידידי מזכה הרבים הגאון רבי שמעון אליטוב שליט"א, אודות כנס הסיום ללימוד יומי של כל הרמב"ם, בפעם השלושים, על-פי דרכו של האדמו"ר מליובאוויטש זצ"ל, אשר רבים השיב מעוון מכל רחבי העולם, ותיקן ללמוד בכל יום שלושה פרקים ברמב"ם".

הגר"ע משגר ברכות חמות למשתתפים ומאחל לסיום:
"שחפץ ה' בידם יצלח, וזכות מורנו הרמב"ם, הנשר הגדול, תגן בעדכם".

הרב פטאל

מורי וחמי הגאון הרב יעקב נקי שליט"א מרבניה הוותיקים של העיר הרצליה וחבר לשכת הרבנות, היה נער צעיר במתיבתא של ישיבת פורת יוסף בקטמון שבירושלים.

בתחילת שנת תשמ"א, הגיע לישיבה עוזרו של הרב עובדיה יוסף, ששימש אז כראשון לציון והרב הראשי לישראל, ואמר שהוא מחפש שני בחורים שהוא יביא אותם עמו כל בוקר למניין האישי בביתו של הרב ברחוב ז'בוטינסקי בירושלים.

הרב יעקב נקי שהיה אז בחור ישיבה צעיר התנדב למשימה בחפץ לב יחד עם בחור נוסף, וכך הם זכו לקרבה מיוחדת מהראשון לציון.

מדי בוקר הם היו מתפללים עמו שחרית, אחרי התפילה הרב יעקב נקי היה מקפל לו את התפילין, והוא היה משוחח עמו בהלכה, היה שואל אותו על ההלכות שלמדו בישיבה, והיה נהנה לראות את רמת הלמידה בישיבה.

הרב נקי מצדו היה מנצל את הזמן הזה לשאול את הראשון לציון שאלות שהבחורים היו שואלים.

לאחר התפילה הרבנית מרגלית הייתה מפצירה בהם להישאר לארוחת בוקר עם הרב, ופעמים היו נשארים לשבת עמם.

יום אחד, הרב והרבנית יחד ניגשו לרב נקי וביקשו ממנו, אם אפשר, מכיון שאביה של הרבנית מרגלית נמצא בבית אבות בקטמון, אם הוא יכול להביא לו מדי יום ארוחת צהרים מבושלת בקופסאות. הרב נקי נעתר בשמחה, וכך מדי יום ביומו, הוא היה מביא את האוכל בקופסאות ומשיב למחרת בשחרית את הקופסאות של יום הקודם. כך זה נמשך במשך תקופה.

לאחר זמן, שוב ניגשו אליו, ושאלו אותו: כיון שענינו של הרב פטאל כבדו מזוקן והייתה קשה עליו הקריאה, אם אפשר שהוא ילמד עמו מדי יום כשעה. הרב נקי נעתר בשמחה. הוא שאל רשות את הישיבה, ולאחר שהרשות ניתנה, החל בלימוד עמו.

ראשית הרב פטאל התעניין באורחות חייו של הבחור הישיבה הצעיר, ולאחר שהיה שבע רצון הביע את הסכמתו ללימוד.

וכך מדי יום היו לומדים יחד, הלכה וזוהר.

יום אחד אמר לו הרב פטאל, ברצוני להודות לך, יש לי את הספרים שלי "ויאמר אברהם", אך קשה עלי מלאכת הכתיבה, אביא לך את הספרים, ותבקש מחתני הראשון לציון שיכתוב לך הקדשה, ואני אצרף את חתימתי עליה.

וכך אכן עשה, הרב עובדיה כתב את הקדשתו, והרב פטאל הוסיף: הצעיר אברהם פטאל.

אפיזודה נוספת שהייתה, לקראת פסח נתן הרב עובדיה יוסף לרב נקי הצעיר את ספרו חזון עובדיה על פסח עם הקדשה אישית.

הנהג שלא ידע על כך, נתן גם הוא את הספר כמתנה לרב נקי וסיפר על כך לרב עובדיה. הרב עובדיה חייך בהנאה: אני כבר נתתי לו. מכיוון שגם אתה נתת, אז אכתוב גם על זה הקדשה, ואתה תצרף את חתימתך על זה.

כך היה במשך שנת תשמ"א עד סמוך לפטירתו של הרב פטאל ביום י"ט תמוז.

בשנת תשמ"ט יצא הרב נקי בשליחות הרבי מליובאוויטש להרצליה, והתמנה מיד לרבנות שכונת יד התשעה בעיר. הרב הלוי, רב העיר מינה אותו לשמש כאחראי מחלקת הנישואין בעיר והוא שימש כיד ימינו.

יום אחד התעוררה שאלה מסובכת על חופה וקידושין, הרב נקי התקשר לאחיו הרב יהודה נקי, ששימש כמזכירו האישי של הראשון לציון הרב עובדיה יוסף וביקש ממנו שישאל את הראשון לציון רבי עובדיה יוסף מה לעשות. הרב עובדיה אמר שבדיוק הוא מתעסק בנושא זה, והוא ישמח שהרב נקי יבוא אליו מהרצליה לספר כיצד עובדת מחלקת הנישואין ובכלל לספר על החופות בעיר.

הרב נקי נפגש עם הרב עובדיה, ששמח להעלות זכרונות מימי קדם והתרשם רבות מעבודת הקודש בהרצליה.

בהזדמנות נוספת היה אצלו הרב נקי בנוגע לפעולה חב"דית שהרב עובדיה נרתם לעזרתה.

לימים נהפכו למחותנים, כשנכדו הגדול של הרב עובדיה, בן לבנו רבי יעקב ע"ה, הגאון הרב עובדיה יוסף שליט"א מרבני העיר בית שמש, התחתן עם אחייניתו של הרב נקי, בתו של אחיו הגדול הרב דוד בר כוכבא.

ד

איש אמת

סבא שלי ר' אליהו שוויכה ע"ה | כל צאצאיו בדרך התורה והמצווה, תלמידי חכמים ויראים. איך זכה לזה?

הרבה

הודעות קיבלתי ביום כ"ז בטבת תשפ"ד. "הזדעזעתי לרגע, ראיתי שהרב אליהו שוויכה נפטר". אכן, זעזוע גדול היה למשפחתנו כשמענו את הבשורה המרה שסבי היקר, רבי אליהו שוויכה, שזכיתי לשאת את שמו, נלקח לבית עולמו.

בגאווה נשאתי את שמו והוא התגאה במשפחתו.

שמי אליהו בן הרב יעקב בן הרב אליהו שוויכה, וגם שמו היה רבי אליהו בן הרב יעקב בן הרב אליהו שוויכה. הרב אליהו הראשון היה מרבני ארם צובא 'חלאב', בנו של הרב הראשי של חלב רבי אהרן שוויכה ונכדו של הרב הראשי הנודע חכם חיים מרדכי לבטון, זכר צדיקים לברכה.

סבא היה אציל נפש, ירא שמים אמיתי, איש ישר ותם דרך, חכם ופיקח, בעל זיכרון נפלא שאין רבים דומים לו, ובעל נימוסים מלכותיים.

יש הרבה בעלי זיכרון, בעלי שמועה, אבל סבא ידע להשתמש בזיכרונו עבור רגישות לזולת, לדעת לכבד את מי שצריך, לא לשכוח אף אחד ממשפחתו הענפה והרחבה, מחבריו הרבים ומבני קהילתו.

הוא היה מכבד את הסבתא תבלחט"א כמלכה אמיתית, והיא כבדה אותו כמלך, ויחד הם הקימו משפחה לתפארת.

מיטתו שלימה, אבי מו"ר בנו הבכור מכהן פאר כאחד מראשי הישיבה המרכזית בכפר חב"ד, חבר בית דין רבני חב"ד בארץ הקודש ורב בקרית מלאכי, בתו הרבנית עדינה סיסרו מנהלת בית הספר בקהילת מקור חיים בברזיל, ובנו הרב יוסף שוויכה מנהל תלמוד תורה יבנה בפאולו ברזיל, ראש כולל שורשים שרבים בפאולו חזרו דרכו בתשובה, ומרבני קהילת מקור חיים. כלות וחתן מיוחדים, נכדים ונכדות נינים ונינות. כל צאצאיו בדרך התורה והמצווה, תלמידי חכמים ויראים.

כיצד זכה לזה?

אין ספק שזה בזכותו ובזכות סבתי תבלחט"א.

אצל סבא לא היה אחד בפה ואחד בלב, הוא היה איש של אמת ויושר, האמין בהקב"ה אמונה אמיתית ובריאה, כך חינך את ילדיו והם לקחו ממנו דוגמה אישית.

סבא נולד בארם צובא היא חלב, בקהילה הידועה לתפארה שבנתה את יהדות המזרח בירושלים עיה"ק, וביבשת אמריקה על שני חלקיה.

הוא היה מדבר על חלאב בערגה, עד שבדמיוני הילדותי הייתי בטוח שכל חלאבי איש נעלה כמו שהוא היה, רק כשגדלתי הבנתי שהוא היה מיוחד, מפאר גידוליה.

הוא זכר היטב את הקהילה החדשה ב'ג'מלייה' שבחלאב, וגם את בית הכנסת המפורסם העתיק ב'בחסיטא' בחלאב. על אף שהוא יצא משם כילד לפני בר מצוה.

היציאה מחלאב

בשנת תש"ח, בהיותו בן 11, הערבים החלו פורעים ביהודים, אביו ראה לאן הרוח נושבת ונדד עם משפחתו לביירות הצרפתית שבלבנון, שם החלו מחדש את חייהם, כשהיהודים הלבנונים קיבלום במאור פנים.

שם למד בבית הספר היהודי, שם למד תורה מפני רב הקהילה הרב יעקב עטיה, לימים הוא היה שולח גם כל שנה לפני ראש השנה מכתב ובו מספר על התקדמותו ומבקש ברכת שנה טובה, שם גם התחתן עם סבתי, מרת מרים שתחיה לבית טליו, שמוצאה בקהילת יהודי לבנון המעטירה.

אמה של סבתי, סבתא אסתר, מוצאה מצידון, הקהילה היהודית שם ראתה את עצמה כחלק מקהילות ארץ ישראל ולכן נהגו יום טוב אחד ונהגו במנהגי הארץ. חלק מיהודי לבנון היו באים להיקבר בעיר זו בכדי להיקבר בארץ ישראל, היא הייתה מתגאה בהיותה ישראלית ותיקה.

לאחר חתונתם עברו להתגורר בבנגקוק שבתאילנד, שם לאחותו שתחיה ובעלה היו עסקים והוא עבד בהנהלתם, קהילה יהודית קטנה הייתה בבנגקוק וסבא היה פעיל בה, הוא אף אירח את החיילים היהודים האמריקאים שהוצבו לליל סדר ציבורי ראשון על אדמת תאילנד.

יחד עם חבר, הוא פעל להקמת בית לקהילה, עם ספריה עשירה. אבל חנוכת בית זה היה גם מסיבת הפרידה שלו מהקהילה, למען חינוכו היהודי של אבי בן השנתיים החליטו הוריו לעבור לפאולו ברזיל, שם גר כבר בן דודו ושם הייתה כבר קהילת יהודי ארם צובא.

סבא הגיע לברזיל והשתלב מהר בקהילה. בעקבותיו גם אחיו ואחיותיו עברו לברזיל ובהמשך גם סבתו והוריו.

הוא היה צועד בשבתות מרחק גדול לבית הכנסת החלאבי של קהילת בית יעקב ע"ש אבי משפחת ספרא, ומתפלל גם בקהילת מקור חיים (של יוצאי מצרים) הסמוכה לביתו.

את ילדיו הוא שלח למוסדות החינוך התורניים 'בנה' בברזיל, שם אבי גם הכיר את שליח הרבי הרב שבתאי ש"י אלפרין שהיה מנהל בית הספר.

בפסח תשל"ד, והוא בן שלושים ושבע הוא חווה אירוע בריאותי חמור ומצבו היה קשה, המשפחה פנתה לשליח אותו הכירה, הרב לייבל שי' זאיאנץ ששהה אז אצל הרבי בניו יורק, וביקשה ממנו שהרבי יברך את סבי. הרבי בירך ואף הבטיח ותלה את הברכה בחיזוק קיום התורה והמצווה.

סבא התאושש למרבה פליאת הרופאים, קיים את הוראת הרבי, וחיזק את בני הקהילה בקיום התורה והמצווה, הוא השפיע על רבים נוספים בקהילת מקור חיים. לימים, בשנת תנש"א הוא היה בניו יורק, ונסע להתפלל מפילת מנחה ב770 והרבי בירכו בדרכו לתפילה.

יושר ומידות טובות

בברזיל הוא הצליח בעסקיו והיה לו מפעל טקסטיל מצליח בשותפות עם אחיו, אבל כשהיה משבר כלכלי והוא יכול היה לרמות ולשרוד, הוא בחר להיות ישר ואמיתי עם קונו ועם לקוחותיו, לא רימה ולא שיקר, על אף שזה עלה לו במחיר סגירת המפעל.

המפעל נסגר, אבל מפעל חייו נמשך. הוא המשיך לעבוד מדי יום ביומו עד שנתו האחרונה. הוא התמנה לגבאי כבוד בבית הכנסת הגדול מקור חיים והיה פוקד אותו מדי יום ביומו לכל התפילות. היה קם השכם בבוקר לעבוד את ה', לומד זוהר לפני התפילה, מתפלל שחרית מוקדם, לאחר התפילה היה לומד שיעור לחבריו ב'חוק לישראל', ולאחר מכן פונה לעבודתו כרואה חשבון במפעל של אחד מחברי הקהילה עד לזמן תפילת מנחה וערבית.

לאחר ערבית היה משתתף בשיעורי התורה בבית הכנסת, של רב הקהילה הרב יצחק דישי, אותו העריץ בכל ליבו, לימים הוא נהיה למחותנו, כשבנו של הרב דישי התחתן עם נכדתו, בתו של הרבנית עדינה. גאוה יהודית מיוחדת היה לו להשתתף בשיעור התורה השבועי הגדול של בנו הרב יוסף שוויכה. כשהוריי ביקרו אצלו, הרב דישי עשה מחווה מיוחדת ונתן לאבי למסור את דרשת השבת במקומו, לסבי הייתה נחת מיוחדת וקורת רוח.

הקפיד במיוחד לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום בנעימה.

הוא היה איש מסודר מאד, סדר יום מדויק, ובכלל.

לאחר שהוריי התחתנו ועברו לגור בארץ הקודש, סבי יחד עם סבתי תבלחט"א עשו לעצמם מנהג לבוא לבקר מדי שנה בשנה. כך על אף המרחק הגיאוגרפי, זכינו לגדול בצילים ולאורם, כל שנה שבועיים איכותיים שהיו בשבילנו כיום חג אחד ארוך.

לשמחות שלנו הם היו מגיעים וחווים אותם איתנו יחד, ואף אנו נסענו כמה פעמים לברזיל לשמחות המשפחה.

בכלל הוא היה איש משפחה, אהב מאד את משפחתו, והתעניין בכנות בקורות

עם צאצאיו. בכל שיחת טלפון שלי אתו הוא היה דורש בשלום רעייתי, בשלום ילדי ולעיתים גם בשלום חמי. כזה הוא היה, לא שוכח.

הוא היה מתעניין גם בהתפתחות הקהילה שלי בצפון תל אביב, ומבקש ממני לפתח את השיעורים לילדים הצעירים, זכיתי לקיים מבוקשו והוא שמח בזה. הייתי גם שולח לו את השיעורים המצולמים שאני זוכה למסור, הוא היה מקשיב להם מדי שישי ובשיחות איתי היה גם מגיב עליהם.

בכלל הוא היה אכפתי וקשוב, כששנה לפני פטירתו, סבי השני, הרב שמעון גד אליטוב נלב"ע הוא הקשיב בקשב רב לשידור מסכת ההספדים, ולא שכח לנחם אותנו הנכדים על אובדן הסב. אגב, יום הקימה מהשבעה שלו היה יום היארצייט הראשון של הסבא הרב אליטוב.

בשנים האחרונות גופו חלה, אבל מוחו נשאר חד וחזק עד לימו האחרון והוא המשיך לעבוד מביתו. זכינו לבקרו הנכדים והנכדות בקיץ האחרון לחייו בביתו בברזיל, הוא שמח כל כך, ואנחנו שמחנו. כשנפרדתי ממנו דמענו, הרגשנו שזו הפגישה הפיזית האחרונה.

גם בחודשיו האחרונים כשהיה בבית הרופאים, לא שכח להודות תמיד לכל אחד ואחד שטיפל בו או שבדק אותו, כשהם משתוממים על זכרוננו הגדול ויתירה מכך, על שימת הלב האישית שנתן גם לעובדים הפשוטים. אחד הרופאים אמר לאבי שעל פי טבע לא היה חמצן מספיק למוח בימיו האחרונים, אבל זה שהוא זכר אותם גרם להם להמשיך להילחם על חייו בראותם שמוחו עובד. אחר פטירתו העובדים במחלקה הביעו צער על לכתו של אדם שהתעניין בהם וזכר אותם.

סבא נפטר ביום כ"ז בטב"ת. טבת אומרים קדמונינו ר"ת "תקבר בשיבה טובה", הוא זכה להיקבר בשיבה טובה מתוך שלוה כשלצידו רעייתו שהייתה כה מסורה אליו, בניו ובתו, חתנו וכלותיו.

הוא השאיר לנו ערכים רבים ללכת לאורם. יהי זכרו ברוך ויהי רצון שנזכה לתחיית המתים בגאולה השלימה במהרה.

הרב שמעון גד ע"ה אליטוב בעיר העתיקה בירושלים

ה

ושם אישה גדולה מהחיים

הרשו לי להכיר לכם את סבתא רבה הדגולה, שושנה אביטבול, שהייתה סמל ומופת לחיים יהודיים תוססים ופעילים ■ עד היום דמותה מעניקה השראה, והיא הולכת כעמוד האש לפני המשפחה כולה ■ הנערה ממרוקו שעלתה לארץ, חייתה חיי דחק אך הייתה מלאת שמחה, שזקפה את ראשה למרות אסונות, גמלה חסדים, נאבקה בבריטים, שמרה על הגחלת והפיצה אור וחסד עד יומה האחרון

זכיתי

ובחיי הייתה נוכחת סבתא גדולה, כלומר אמא של סבא שלי. סבתא שושנה קראנו לה. היא האריכה ימים. כבן עשרים הייתי כשהיא נפטרה בשיבה טובה.

מגיל קטן ידענו הנינים כולם שסבתא שלנו היא אישה מיוחדת ובלתי רגילה.

סבתא הייתה מוכרת מאוד בירושלים של פעם. פיקחית וחכמה מאוד. אשת צדקה וחסד.

כילדים ידענו שסבתא שושנה נמצאת בציון הרשב"י במירון מראש חודש אלול ועד למוצאי יום הכיפורים. שהיא שוהה בכותל בכל ליל שבועות ומגישה עוגות ושתיה לאלפי העולים לתפילת שחרית ההמונית בכותל. שהיא 'מסמר הערב' בכל אירוע משמח בו היא נמצאת.

כל שבת וחג, כאשר היינו נוסעים לבית סבי וסבתי בירושלים, היא הייתה עמנו. ילדים היינו, אך אותה זה לא הרשים. היא לא הייתה נותנת לנו להתבטל בצהרי השבת, אלא הייתה עושה לנו מבצעי אמירת תהילים ולימוד פרשת השבוע. לאחר שבת הייתה מתגמלת את המצטיינים.

ובאמת היא הייתה אישה מיוחדת מאוד. סיפוריה עיצבו את אישיותנו.

הברכה התקיימה

סבתא שושנה נולדה במרוקו בערך בשנת תרע"א (1911). בשנת תרפ"ז (1927) התחתנה עם דודה, רבי יוסף אביטבול.

רבי יוסף היה דמות מיוחדת ומעוררת השראה.

הוא נולד בשנת תרנ"ו (1896) במרוקו. בגיל 8 נכנס לו זעתר לעין. ברפואה של מרוקו באותם ימים לא ידעו להתמודד עם הזיהום שפרח בעיניו והביאו לעיוורון מלא לאחר 10 שנים.

בשנת תרע"א (1911) הגיע שליח מעיר טבריה למרוקו. הוא סיפר ליהודים על ישיבה ותלמוד תורה בעיר טבריה בשם ישיבת הרב ביבאס (הקיימת עד היום). הנער יוסף חזר עם השליח לארץ ונכנס הישר לישיבה בטבריה, שם התעלה במעלות התורה והיראה. באותם ימים הוא עוד ראה חלקית. בשנת תרע"ד, בהיותו בטבריה, הוא התעוורר לחלוטין והוא רק בן 18 שנים. בעקבות העיוורון הוסיפו לו את השם 'רחמים' לסגולה.

באחד הימים הנער נכנס לטבול בכנרת, מעידה קלה הביאה אותו לידי טביעה. ברגע האחרון הרגיש דמות משה אותו מהמים. האם זה היה אליהו הנביא, או בארה של מרים? הדמות נעלמה, כך שאין לדעת. מה שבטוח, הנס היה גדול.

עקב עיוורונו הוא עבר לירושלים בשנת תר"פ (1920) לבית חינוך עיוורים. במוסד מיוחד זה, ששכן בשולי מגרש הרוסים, למדו והתחנכו עשרות ילדים ונערים עיוורים. שם הוא מצא מקור עבודה ופרנסה.

בשנת תרפ"ז (1927) הוא שב למרוקו על מנת לשאת אישה. הוא התחתן עם בת אחיו, שושנה, ועלה איתה ישר לארץ ישראל.

לימים שאלנו את הסבתא, למה הסכמת להתחתן עם בעל עיוור ובגיל כה צעיר? סבתא ענתה לנו נחרצות: "אבא (כך הייתה קוראת לו) היה כה צדיק ותלמיד חכם, ומלבד זאת הוא הבטיח לי לנסוע ישר לארץ ישראל!"

מיד לאחר חתונתם הם קבעו את מושבם בירושלים העתיקה, בתוככי הרובע היהודי, בבניין משותף ברחוב חב"ד בחצר משפחת רבי שמעון יחזקאל.

רבי יוסף רחמים היה עובד בבית חינוך לעיוורים, והסבתא הרבנית שושנה הייתה עובדת בתחזוקת ישיבת פורת יוסף ובית הכנסת החורבה בעיר העתיקה. לאחר שעות העבודה היה רבי יוסף הולך לישיבת המקובלים 'בית אל' להקשיב לשיעורי התורה. בית כנסת היה להם בחצר ביתם, דמויות ההוד של ירושלים הספרדית התפללו שם עמם, שכנים נשואי פנים היו להם, חכם סלמאן אליהו, אביו של הרב מרדכי אליהו, ועוד.

חובב ספרים תורניים היה רבי יוסף רחמים. מהכסף שהרוויח היה קונה ספרים רבים והיו מגיעים ידידים ושכנים להקריא לו בספרים אלו.

בן עליה היה רבי יוסף רחמים. תלמיד חכם היה. בלילות היה עורך תיקוני חצות. מדי שנה היה צם מראש חודש אלול ועד ליום הכיפורים, בערבים טועם דבר מה ועל דיבורו שמר. על אף ייסוריו היה שומר על ארשת פנים שמחה.

באחד הימים הסבתא שושנה באה לקחת את בעלה העיוור מאחד משיעורי התורה שבהם השתתף. היא הובילה אותו בידו. מולם הופיע דמותו ההדורה של רבה של ירושלים הרב יוסף חיים זוננפלד, הוא ראה אותם צועדים יחד, ראה שהיא מוליכה את בעלה העיוור במסירות, וברך אותה שתזכה לאריכות ימים ושנים טובות. ברכתו אכן התקיימה.

ילדות ברובע

שנת תרצ"א (1931) הייתה שנה שמחה במשפחה הקטנה. בן בכור נולד ונקרא בשם מאיר.

הילד גדל יחד עם חברים בני גילו ברובע היהודי: מרדכי השכן, בנו של המקובל

חכם סלמאן אליהו, לימים הרב מרדכי אליהו ושלום, בנו של חכם אפרים הכהן, לימים חכם שלום כהן. מאיר ומרדכי הצעירים היו לחברותא, לימים אף הקימו יחד ארגון מחתרתי לחיזוק היהדות בתקופת המנדט בשם ארגון אל"י - ארגון לוחמי היהדות.

לאחר מכן נולדה הבת רוחמה, ולאחריה עוד חמישה אחים.

התקופה בארץ הייתה קשה. הבריטים היו עוינים. לא היה ביטוח לאומי ואף לא לשכת סעד. הסבתא שושנה ובעלה החזיקו יחד באומץ ובגבורה משפחה של 9 נפשות.

בחצר ביתם התגוררה אישה נוכרייה שיצא לה שם כמכשפה. באותו הזמן יורש העצר הירדני, הנסיך טלאל (לימים המלך טלאל) סבל מהתקפי זעם ואי יציבות נפשית. באחד מביקוריו בהר הבית, הוא בא עם בנו הנער חוסיין (לימים המלך חוסיין) ושומרי ראש לביקור אצל המכשפה, אולי היא תצליח לרפאו ממחלתו הנפשית.

הם באו על סוסים אבירים לרחוב הקטן ונכנסו לחצר הבניין המשותף. בחצר, סבתא שושנה ברה אורז לארוחת היום של משפחתה. הנסיך טלאל ראה אותה ובעט בקערת האורז. הגרגירים התפזרו בין גרגרי החול אך הסבתא לא התבלבלה.

כשיצאו מבית המכשפה נעמדה הסבתא וחסמה את היציאה מחצר הבניין. שומרי הראש דרשו ממנה לזוז, אך היא אמרה: מצטערת, אתם לא יוצאים עד שישלמו לי על הנזק הרב.

"את משוגעת?", השיבו לה, "טלאל יכול להרוג אותך ברגע". אך היא לא זזה. "מה אכפת לי, אם אין לי איך להאכיל את ילדי היום למה לי חיים?!"

טלאל כיוון את נשקו, אך הנער חוסיין הוציא מטבע נפוליאון זהב מכיסו ונתן לאישה האמיצה. לימים סיפרה הסבתא בחיך: ממטבע זה האכלתי את משפחתי לשובע במשך חצי שנה!

בשנת תש"ח (1947) הרוחות התלהטו בירושלים העתיקה. מחתרות יצאו להילחם בבריטים ובערבים כאחד, והיו מאמנים את ילדי הרובע. הלימודים התרופפו. סבי היה אז נער בן 10 וחצי הלומד בתלמוד תורה, אך הסבתא קיבלה מידע שהוא מסתובב על החומה והיא החליטה לעשות מעשה. היא לקחה את סבי לשיבת נובהרדוק בחדרה. שנתיים סבי לא ראה את ביתו.

המצור על ירושלים החל.

מפעם לפעם הייתה חלוקת מים. הסבתא הייתה עומדת בתור. פעם סיפרה לנו שבאחד הימים היא וויתרה על מקומה בתור. זמן קצר לאחר מכן נפל פגז במקום בו היא עמדה. היא ניצלה.

בביתה היא החביאה נשק וסייעה ללוחמים. היא ניצלה את היותה נשואה לעיוור, וכשבאו בריטים לחפש בביתה היא גילתה תושייה והחלה לבקש מהם עזרה: "אני

חולה, בעלי עיוור, יש לי ילדים קטנים אנא עיזרו לי לשטוף כלים..."... הבריטים מיד היו נסוגים לאחור.

בנפילת הרובע, הם היו מהמשפחות הבודדות שיצאו מהרובע בהרכב מלא. העובדה שהבעל היה עיוור תרמה לכך שלא נפל בשבי. הסבתא ניצלה את זה כמובן בכדי להבריח את אחד ממפקדי הרובע בדמות בן משפחה נכה.

הרובע היהודי עבר לקטמון, היישוב הערבי שפונה מתושביו. בבית אחד נפתחה ישיבת פורת יוסף מחדש. הסבתא אימצה את הישיבה ודאגה לתחזוקתו. מכריהם מהעיר העתיקה, חכם בן ציון חזן, חכם אפרים הכהן ובנו חכם שלום כהן היו מוסרים שיעורי תורה, והסבא רבי יוסף רחמים היה משתתף בהם ושואל את חכם אפרים את שאלותיו.

צהלתה על פניה

סבי, הנער בר המצווה, חזר לירושלים לאחר שנתיים. הוא לא ידע היכן הבית. הוא הלך לבית חינוך עיוורים, שם המתין לאביו ועקב אחריו עד שאביו בא לביתו. לאחר כמה דקות הוא דפק בבית וראה לראשונה את ביתו החדש.

לא היה זה סתם בית; בתושייה רבה הסבתא הצליחה למצוא בית מידות גדול נטוש בעל חצר גדולה, שהיה לשם דבר. מהבתים מסביב היו באים לשמוע בליל שבת את קול שירתם העריבה של בני המשפחה. זמירות שבת ספרדים ו'מארשים' חסידיים מורכבים היו נשמעים למרחוק. בני המשפחה נשאו בתפקידים תורניים, וגולת הכותרת, הבן הבכור רבי מאיר, היה דורש בחסד עליון כשהכל מרותקים לדבריו. בימי החול רבי מאיר היה פורט על כינור ונגינתו היפה ריגשה את המאזינים.

רבי מאיר היה דמות מופת. הוא היה ר"מ בישיבת הדרום ברחובות עד שנקרא לייסד את ישיבת בני עקיבא החמישית במושב שדה יעקב ולעמוד בראשה. כשאר חבריו מייסדי בני עקיבא, שעברתו את שמם, אף הוא עיברת את שמו: הרב מנקין נהיה לנריה. הרב בינוסובסקי נהיה לבינה. הרב בוגרד נהיה לבאגד. והרב מאיר אביטבול נהיה לאלטוב. בעקבותיו עיברתו כל האחים את שם המשפחה לאלטוב. הסבתא והסבא נשאו אביטבול.

לאחר 4 שנים מוצלחות הוא פנה לאתגר הבא. הקמת ישיבה תיכונית ברחביה. הוא יסד את ישיבת בית הראש"ל, פתח את בית הכנסת הספרדי ברחביה והתמנה לרב השכונה. נכבדות דובר בו. החברותא שלו, הרב מרדכי אליהו, אמר פעם באירוע אזכרתו, שאילו היה נותר בחיים סביר להניח שהוא היה מתמנה לראשון לציון ולרב ראשי לישראל.

הוא אימץ את הישובים מעלה החמישה וקריית ענבים בפאתי ירושלים ומסר שם שיעורי תורה. באחד הימים הוא יצא מביתו בדרכו לשיעורי התורה. רכב חולף פגע בו והוא נפטר לאחר כמה ימים. פטירתו הותירה חלל גדול במשפחה, עד היום.

בליל שבת הסבתא הייתה יוצאת לפתח ביתה וצועקת בשמו, "מאיר מאיר". תושבי השכונה היו נדים בצער, היכן השירה היפה של מאיר? השוב היא לא תישמע? מה יהיה עם שלושת בניו הקטנים?

אבל את הכאב הגדול הסבתא מינפה לעשייה. בעצת רבי מאיר אבוחצירא היא הקימה את 'קרן מאיר', אספה כסף רב בארץ ובעולם ובו חיתגה מאות זוגות. היא דאגה ליתומים ולאמנות ולימים אף הקימה עם סבי ואחיו הרב יעקב ע"ה את ישיבת אור מאיר חב"ד ואת בית חב"ד קטמון בביתה הגדול.

בימים קשים אלו סבתא שושנה נהייתה ללביאה. היא החלה לחרוש את הארץ, עמדה בקשר חם עם בית הבבא סאלי, והייתה מתארכת אצלם מפעם לפעם. נכדי הבבא סאלי, הרבנים אלעזר ע"ה ודוד שליט"א אבוחצירא התגוררו בביתה בתקופת לימודם בישיבת פורת יוסף בירושלים.

עד גיל 90 הקפידה לשמח חתן וכלה בשמחות אליהן הוזמנה. פעם זיהתה אישה עומדת מחוץ למעגל הריקוד, וביקשה לסחוב אותה פנימה ולהצטרף למחול. האישה רמזה לה שחייה קשים ומרים. סבתא לקחה אותה הצידה ושיתפה אותה שגם חייה לא קלים, אבל לרקוד ולשמוח - צריך.

בן נוסף, אברהם, נפטר לאחר ניתוח שלא צלח. היא לא הרימה ידיים. צהלתה הייתה על פניה על אף הייסורים. זמן מה אחר-כך גם בעלה נלקח לבית עולמו.

כשבן הזקונים רבי שלמה שליט"א, לימים רב הקהילה במנצ'סטר, עבר תאונה קשה ערב חתונתו, היא לא וויתרה. במקום לשבת על יד מיטתו, היא הסתובבה בין הישיבות ופזרה סכומי כסף שילמדו לזכות רפואתו. היא הלכה לציון אור החיים הקדוש וזעקה בתפילה. ואכן, למרבה הנס, שלמה קם על רגליו, ועמד תחת חופתו. צולע אמנם, לזכר הנס הגדול.

החתונה הגדולה

מעל עשרים שנה קודם לכן, בנה, סבי הרב שמעון גד, עבר מישיבת נובהרדוק הליטאית ללמוד בישיבת 'תומכי תמימים' חב"ד בלוד. היה זה בעצת הרב הלל רבינוביץ, ידידו של אחיו הרב מאיר מהעיר העתיקה. הוא נעשה לחסיד חב"ד וזכה להדרכות רבות מהרבי מליובאוויטש. גם אחיו הקטן, הרב יצחק דוד שליט"א, עבר ללמוד עמו בישיבה בלוד. לימים החל סבי ללמד בישיבה את הכיתות הצעירות ולהדריך בבית ספר למלאכה והוא עדיין בחור.

כשסבי עמד בפני חתונתו היה זה בתקופת הצנע. המטבע לא היה מצוי בבית. סבתא שוב גילתה תושייה וכתבה מכתב לרבי מליובאוויטש. הרבי ענה לה במכתב מיוחד בתאריך כ"ט באייר תשי"ח:

"מרת שושנה תחיה ברכה ושלוה. במענה למכתבה מכ"ד אייר, תודה לא-ל על

שזיכה ה' יתברך והצלחה לרוות נחת אמיתי הוא נחת יהודי מסורתי מיוצאי חלציה שיחיו. ויהי רצון שעוד רבות בשנים תוכל לבשר טוב אודות כל אחד ואחד מהם, אשר עולים הם בקודש בענייני תורה ומצוות.

"ובוודאי שהלימוד של פנימיות התורה לעצמו ועם התלמידים שיחיו אשר אחינו הספרדים נהגו בו זה כמה וכמה דורות, מוסיף בברכות ה' יתברך בהמצטרך לכל אחד מהלומדים ומפיצים לימוד זה.

"בוודאי יודעת ממנהגן הטוב של בנות ישראל הכשרות, להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב, ועל כל פנים תנהג בזה מכאן ולהבא. בברכה לבשורות טובות.

"נ.ב. במה שכותבת אודות ההוצאות הכרוכות בעניין הנכבדות של בנה שמעון גד שליט"א, בטח יפנה הוא בזה להנהלת מוסד חב"ד בם משרת בקודש".

מה שהסבתא לא ידעה, שבעקבות המכתב הרבי פנה דרך מזכירו, הרב חודקוב, לבא כוחו של הרבי בארץ, הרב אפרים וולף, והורה לו שהחתונה כולה תהיה על חשבון הישיבה. הרב אפרים וולף כתב מכתב לסבתא (המכתב מופיע בספר 'ימי תמימים' חלק ב') ובו מבשר שהחתונה תהיה על חשבון הישיבה באולם הלימודים של הישיבה. הוא מפרט את התפריט שיוגש בחתונה. החתונה הייתה מאוד שמחה וזכורה היטב למשתתפיה הרבים. אף תשלום שכירות הדירה לשנה הראשונה ורכישת הרהיטים היו על חשבון הישיבה, כלומר הרבי, עד שסבי וסבתי שיחיו יצאו בשליחות הרבי להתגורר בעיר קריית גת.

תושייה ופלא

שאלתי פעם את סבי איך סבתא שושנה כתבה לרבי, הרי, כפי שהיה נהוג אצל הנשים באותם הימים, היא לא ידעה קרוא וכתוב. סבא ענה לי בשאלה: ואיך נסעה ברחבי העולם וגייסה כסף לקרן מבלי לדעת אנגלית?! סבתא תמיד הסתדרה. פקחותה נתנה לה אפשרויות להסתדר על אף חוסר ידיעותיה בקריאה ובשפות זרות.

מלאת תושייה הייתה תמיד. פעם באה לבית סבי והיא רואה המולה בכניסה לבניין. מה אירע? מתברר שבת השכנים נחנקה מחתיכת גזר שאכלה. פניה כבר נהיו כחולות. מיהרה הסבתא, לקחה את התינוקת וצבתה אותה צביטה חזקה מאחור, מרוב כאב הילדה פלטה את העצם הזר וניצלה.

היא האריכה ימים. היו מברכים אותה רבות שתזכה לרקוד בחתונות ניניה, ואכן היא רקדה בחתונות כמה וכמה נינים וזכתה לראות צאצאים. עד לשנתה האחרונה הייתה מתניידת לבדה באוטובוסים ובאה לשמחות משפחותיה בכוחות עצמה.

גם פטירתה הייתה מופלאה. היא החליטה בחייה למכור את הבית הגדול ולחלק את ירושתה. לבד מצאה את הקונה בגינה בקטמון וסגרה עמו את פרטי המכירה

בסכום שרצתה. בחוזה שנוסח לאחר מכן נקבע שמסירת הבית לידי הקונה תהיה שנתיים לאחר המכירה, ביום כ"ב בכסלו תשס"ח.

חודש בדיוק לפני המסירה, ביום שבת קודש כ"ב בחשוון, בעת שקראו בבתי הכנסת את ההפטרה המספרת "ושם אישה גדולה", נפטרה סבתא שושנה בביתה הגדול, מוקפת בבני משפחתה. את ה'שבעה' ערכו בביתה. ביום השלושים עלו בני המשפחה לביתה, נשאו תפילה, ונפרדו מהבית.

יהי זכרה ברוך.

סבתא מלכה

חברה טובה של סבתא שושנה, שגרה בשכנות אליה בקטמון ואף היא הייתה אישה גדולה, הייתה הסבתא של אשתי, מרת מלכה ע"ה נקי. בזכותה אשתי הכירה את סבתא שושנה לפני שהיא עוד הכירה אותי.

כשהיינו באים לבקרה תמיד הייתה רוצה לשמוע דברי תורה, ומברכת שנזכה לעוד ילדים וילדות בעזרת ה' יתברך.

זכתה סבתא מלכה יחד עם בעלה רבי גאולה ע"ה להקים דור ישרים מבורך. בנים וחתנים רבנים ומורי הוראה לרבים, יראי שמים ותלמידי חכמים מופלגים. נכדים, נינים וצאצאים, כולם זרע ברך ה' הולכים בדרך התורה והמצוה. בנה הצעיר, חמי הרב יעקב נקי שליט"א, שליח הרבי ורב העיר הרצליה בפועל, בנה רבי יהודה נקי רב קהילה וראש כולל בנווה יעקב, בנה הבכור הוא הרב דוד בר כוכבא אבי משפחת בר כוכבא החב"דית, חתנה היה הרב ראובן ע"ה מרנץ מכפר חב"ד, ועוד בנים ובנות תלמידי חכמים ויראי השם.

כיצד זכתה לזה, היא ובעלה לא באו ממשפחות של רבנים. אבל דוגמא אישית הם נתנו ובשפע.

יש שיעור תורה, הם שם. כל לילה כשרבי גאולה חזר מעבודתו בסולל בונה (על אף שהיה מנהל בית ספר באיראן, בארץ הוא סירב להשתמש בתעודותיו עקב היותם מהגולה, ובחר להיות בסולל בונה בכדי לבנות את ארץ הקודש), היה מתיישב על יד השולחן עם ספר גמרא פתוח ומתחיל ללמוד עד שנרדם. האמא עצמה הייתה הולכת לשיעורי תורה בלילות ומקשיבה מעזרת הנשים.

כשהילדים הצעירים היו חוזרים מהתלמוד תורה, האמא הייתה שולחת אותם לשמוע את שיעורי התורה בבתי הכנסת בקטמון הישנה. יושבים בשיעור ארבעה אנשים זקנים מגולי פורת יוסף בעיר העתיקה, ולצידם ילדי משפחת נקי.

אמא אנחנו לא מבינים כלום, אמרו הילדים, לא משנה ענתה, אתם עוד תבינו כשתגדלו.

וככה ישבו לצד חכם אפרים הכהן, חכם שהרבני, חכם אלפייה ועוד מחכמי פורת יוסף. שמעו שיעורים, את תוכנם לא הבינו, אבל את יוקר התורה הבינו גם הבינו.

כשכסף לא היה, ספרים חדשים לתורה היו.

מדי יום שישי כשהיה שיעור הלכה מושמע ברדיו על ידי הרב עובדיה יוסף, האמא והילדים ישבו לשמוע את השיעור, כשלחמי, הילד הקטן בן השלוש יש משימה - משחק, לספור כמה רבנים הוזכרו בשיעור על ידי הרב. לימים בנה רבי יהודה נקי היה למזכירו התורני של הרב עובדיה יוסף למשך כחצי יובל שנים וחיבר את סדרת הספרים "מעין אומר".

הרב גאולה ע"ה נקי

מעולם לא שמעו אותה מדברת על מישהו אחר משהו רע. גם כשעשו לה רע, היא הייתה מפטירה, מסכן, בטח קשה לו..

ואמונת חכמים - הייתה שם בשפע. אם הרב אומר משהו, גם אם הוא בן 18 ומוסר שיעור בבית כנסת קטן בשכונה, זה קודש קודשים ואין להרהר אחריו.

לא סתם זכתה לראות

נחת מכל יוצאי חלציה. היא אמנם לא הייתה בת ואשת רב, אבל אהבת תורה היה לה בשפע, ואת זה העניקה לילדיה עם החלב, ולפני החלב.

דוגמא אישית זה הכל.

יהי זכרה ברוך.

הרב שמעון גד ע"ה אליטוב עם הרבי בפתח חדר היחידות

1

שירת חייו של סבא

איך נפרדים מסבא דגול, שהיה אור מאיר ומורה דרך למשפחתו, לנכדיו ולאנשים רבים כל־כך? הסיפורים בעקבות השירים שהיה אוהב לשיר סבי היקר, הרב חיים שמעון גד אליטוב, ומסרי חייו המרתקים

ילד

קטן הייתי, עוקב אחרי דמותו ההדורה של סבי בשולחנות השבת, באירועים משפחתיים, בחתונות ובבר מצוות, בכנסים גדולים וקטנים. תמיד סבא היה מדבר אותו הדבר, לא משנה איזה אירוע, אף הכמות לא משנה.

נאום דרמטי, מלא פאתוס.

"אם כן אחים יקרים", היה פותח את נאומו, ומסיימו תמיד בברכה "באתי כאן לברך".

לא נאום בלבד היה נושא, גם פס קול מוזיקלי נהדר, ייחודי לו בלבד, היה תמיד נישא.

השירה הייתה חלק ממנו, השירה הייתה פס חיון.

השיר הראשון שלו היה השיר העתיק בשפת הלאדינו שנכתב בספרד בתור הזהב, לפני מעל חמש מאות שנה:

קוֹאַנְדוֹ אֶל רֵי נְמְרוֹד אֶל קְמָפוֹ סְלִיָּה
מִיִּרְבָּה אֶן אֶל סִיֵּאלוֹ אִי אֶן לָה אֶסְטֶרְרִיָּה
וִידוֹ אֹנָה לֹוז סְנֵטָה אֶן לָה דְגִ'וֹדְרִיָּה
קָה אֹוִיָּה דָּה נְסָר אַבְרָהָם אַבִּינוּ.

תרגום: כאשר המלך נמרוד יצא לשדות,
הוא הביט אל השמיים ואל הכוכבים
וראה אור קדוש על הרקיע
אות להולדתו של אברהם אבינו.

שמעתי ביצועים שונים לשיר הזה, אבל כמו שסבא שר לא שמעתי, כל מילה קיבלה דרמטיות ומשמעות, גם אם לא הבנתי את המילים, התוכן היה ברור.

כשהיה מגיע לפזמון הוא היה רוקד עם השיר:

"אברהם אבינו, פְּדָרָה קְרִידוֹ, פְּדָרָה בְּנְדִיצ'וֹ, לֹוז דָּה יִשְׂרָאֵל".

תרגום הפזמון: אברהם אבינו, אבינו היקר, אבינו המבורך, האור של ישראל.

לאחר מכן היה פורץ בניגון עוצמתי ללא מילים, מקורו לא ברור לי, אך סגנונו אשכנזי. אחריו היה פותח במנגינה המזרחית של הפייטן מאיר לוי, על הפסוקים משיר השירים, כשאותו הוא שר באיטיות יפה, מילה לאחר מילה.

הַבִּיאֲנִי אֶל בֵּית הַיָּיִן וְדַגְלוּ עָלַי אֶהָבָה. סִמְכוּנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת רַפְדּוּנֵי בְּתַפּוּחִים כִּי חוֹלַת אֶהָבָה אָנִי.

כשהוא היה מסיים את הניגון הספרדי, היה פותח בשיר חסידי-ירושלמי שמח: "טאטע איך דאנק דיר", אבא - ה' אני מודה לך, "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו".

הקהל היה שבוי ברצף הנגינה, והשמחה הייתה עולה. אשרינו.

כזה היה סבי, הוא נולד בפורים, והשמחה הייתה עיקר חייו. הוא העיד על עצמו בצוואתו, שהגיע לכל מה שהגיע בזכות שני דברים: ברכתו והוראותיו של הרבי מליובאוויטש, ו"השמחה שפורצת גדר והיא השער העולה בכל העניינים של קודש". יש שמחה ויש שמחה.

יש שמחה של שחרור ויש שמחה של מלאות, השמחה של סבא הייתה שמחה של מלאות. שמחה שנבנתה בעמל רב, בזמנים לא קלים שהיו לו בצעירותו. סיפורו של סבא הוא מסר לכולנו, על שמחה בכל זמן, גם כשקשה ולא קל, יש לשמוח.

חבלי לידה

סבא, הגאון החסיד הרב חיים שמעון גד אליטוב זכרונו לברכה, היה חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל, ראש ישיבת עוז מאיר חב"ד, רב העיר מבשרת ציון וישובי מטה בנימין. אבל מעל כל תפקידיו, הוא היה איש חב"ד שמח ומשמח.

סבא נולד בירושלים העתיקה שבין החומות בפורים תרצ"ז (1937) לאביו הרב יוסף רחמים ולאִימו מרת שושנה, עליהם השלום, שעלו ממרוקו. אביו היה סגן נהור, לא ראה בשתי עיניו, סבא היה לוקח אותו ממקום למקום כילד קט ומשמש לו באהבה כמקל נחיה. אימו מרת שושנה, הייתה מטופלת במשפחה גדולה, הבית היה בית שמח, מלא בשירה תמידית, על אף העוני הרב שהיה מנת חלקי הרובע היהודי באותם השנים.

כשסבא היה בן 10 געשה הארץ. רוחות מלחמה נשבו ברחובות ירושלים העתיקה. אימו ראתה את המצב ולקחה את סבא איתה הרחק מן הבית, לישיבת נובהרדוק בחדרה, שם קיבלו הרב אלחנן פרלמוטר לישיבה. את בר המצווה שלו עשה בחיקו של אחיו הגדול, הרב מאיר אליטוב, שלמד אז בישיבת תפארת ישראל בחיפה.

את ביתו לא ראה שנתיים. הוא ידע שבמלחמת העצמאות המשפחה נדדה מהעיר העתיקה לשכונה אחרת בירושלים, אבל הדרכים לבירה היו בחזקת סכנה. כשהגיע

העת שניתן היה לעלות לירושלים הוא נסע, אבל לא ידע היכן ביתו. לשאול אנשים לא בא בחשבון, היש בושה גדולה מכך, שילד בן 13 לא יודע היכן ביתו?

רעיון מקורי עלה במוחו, אביו הרי היה עובד בבית חינוך לעיוורים, הוא ימתין לו שם, ילך אחריו עד שאביו יגיע לביתו, וכך יכיר הוא את ביתו. בסוף יום העבודה, הגיע המלווה ולקח את רבי יוסף. סבא הלך בעקבותיו, יחד עלו לאוטובוס, יחד ירדו בשכונת קטמון הישנה והיפה, שם צעדו עד שבאו לבית אבן גדול עם חצר גדולה. אביו נכנס לבית. כמה דקות אחר כך סבא דפק בדלת. "הגעת", אמר בהתרגשות.

איש חב"ד

ניגוני חב"ד עמוקים הם, רובם ללא מילים. סבא חי אותם והיה מנגן אותם לפתע, בהתוועדות או לאחר תפילה בבית הכנסת בו קבע את תפילתו בשיכון חב"ד בירושלים.

העט לא יוכל להעביר את רגש הניגון, שהרי ללא מילים הוא.

סבא סיים את חוק לימודיו בישיבת נובהרדוק לצעירים ולאחריה התלבט היכן להמשיך. דרך המוסר לא התאימה לנפשו הרגישה והשמחה. רב העיר רחובות חש בכך. "נשמה חסידית יש לך, לך לחב"ד", המליץ לו.

סבא נשא את רגליו לתחנת הרכבת בעיר, שם פגש חבר מירושלים, שסיפר לו שהוא בדרך ללמוד בישיבת חב"ד ששכנה בלוד. שני ירושלמים נפגשים ברכבת בדרך לחב"ד.

סבא הגיע לישיבת חב"ד ששכנה בבית ערבי וחיוו השתנו.

נפשו דבקה במשפיע הרב שלמה חיים קסלמן, ובראש הישיבה הרב אליעזר הורוביץ. הוא נכנס עמוק לעולמה של חב"ד.

אבל הקשיים לא עזבוהו, קשיי התקופה בצירוף גיל ההתבגרות גרמו לו לדאגות ולעצבות. ידיד יעץ לו לכתוב על כך לרבי מליובאוויטש. סבא תמה, מה לרבי הגדול, ולילד הצעיר בן העולים ממרוקו, אך סבא ידע שהרבי הוא של כולם, וכתב לרבי מכתב, והרבי ענה.

מכתב נוסף, ושוב הרבי ענה.

כמאה (!) מכתבים קיבל סבא מהרבי מליובאוויטש. הרבי הדריך אותו כיצד להיות שמח ולראות את הטוב בחיים, ואיך לצאת מהטיט והבוץ ולראות רק אור.

לא סתם סבא זכה לקבל מהרבי מכתבים כה רבים; סבא יישם את ההדרכות מהרבי, התרחק מדרך העצבות והיה בשמחה.

בשנים מאוחרות יותר, הרבי לא ענה כבר בתכיפות כבשנים הראשונות. סבא חשב שלאור העובדה כי זמנו של הרבי יקר, ראוי שלא יכתוב בתכיפות כבעבר. מה

רבה הייתה פליאתו לקבל מכתב מהרבי, בו הרבי כותב לו בכתב יד קודשו: "ולפלא שתיקתו מאז, ומצער אם מנהל חשבון על העדר המכתבים מכאן, ואני עמוס הטרדות והתלאות וכו'". הרבי העביר מסר לסבי: המשך לכתוב לי, גם אם אני לא כותב לך, אני עמוס טרדות ותלאות אבל אני קורא הכל, אל תפסיק.

הרבי עטף אותו באבהות לבבית. כשהגיע עת דודים, דאג הוא מהיכן ישיג את הכסף הדרוש לחתונתו. הוא שלח מכתב לרבי, והרבי כתב לו באהבה רבה, שלא ידאג, ה' זן ומפרנס לכל. במקביל הורה הרבי למנהל הישיבה לקיים את החתונה על חשבון הישיבה, וכן את הדירה והמגורים לשנה הראשונה.

חינוך

שיר נוסף אותו סבא הירבה לשיר, בחיות ובשמחה הוא שיר באידיש, המתאר כיצד מורה מלמד את אותיות הקודש:

אויפן פריפעטשיק ברענט אַ פֿייערל

און אין שטוב איז הייס,

און דער רבי לערנט קליינע קינדערלעך

דעם אַלף־בית.

זאגט זשע, קינדערלעך, געדענקט זשע טייערע,

וואס איר לערנט דא;

זאגט זשע נאך אַ מאל, און טאקע וידער מאל:

קמץ־אלף: אַ!

תרגום: על הכירה בוערת אש קטנה ובבית חם, והרבי מלמד ילדים קטנטנים את האלף־בית.

אָמרו נא ילדים, זכרו זאת יקרים, מה שאתם לומדים פה; אָמרו נא פעם נוספת, ושוב פעם נוספת: קמץ־אלף: אַ!

לא סתם סבא כה אהב את שיר זה. סבא היה איש חינוך בכל מהותו. עוד בהיותו בחור בן עשרים, הוא שלח לרבי מליובאוויטש את תמונתו, הרבי כתב לו שעל פי התמונה התחזקה אצלו הידיעה שעל סבי לעסוק בחינוך!

ואכן, סבא החל לעבוד כמחנך וכמורה עוד לפני חתונתו, ולאחר חתונתו עם סבתי שתחיה, יצאו יחד בשליחות הרבי לעיר קרית גת, ומשם לברוש, שם לימדו ילדים

רבים והעמידו דור ישרים. בשנתיים וחצי שהיו הם בברוש, סבא השאיר חותם כה גדול, עד שתלמידים שלו כמו הרב יורם אברג'ל ואחיו, לא שכחו אותו מעולם.

מברוש נשלחו לירושלים, הפעם לשכונת האזבסטונים, להקים בית ספר לילדי העולים. סוף סוף סבא גר לצד הוריו ואחיו, אך האידיליה לא האריכה ימים. פחות משנה לאחר בואם לירושלים התרחש אסון. אחיו הגדול, תלמיד חכם מוכשר מאוד נהרג בתאונת דרכים קשה והוא בן ל"ג שנים בלבד - כפי שסיפרתי בפרק הקודם. זמן קצר אחרי זה נפטר אח נוסף מניתוח שלא צלח, ולבסוף האבא, רבי יוסף רחמים נפטר והשאיר את משפחתו שבורי לב.

במקביל סבא נפל בתמימותו הרבה ברשתו של 'עוקץ' שלקח ממנו את דירתו. התקופה הייתה קשה, אבל גם מזה סבא צמח והתהפך לטובה.

סבא יצא עם משפחתו הצעירה למטרות שחיטה בחו"ל, משם הזרים תשלומים על מנת להציל את הדירה, כך הגיע ליוגוסלביה, רומניה ולארגנטינה. בארגנטינה השתנו חייב לטובה.

בהדרכת הרבי מליובאוויטש בפגישה אישית שערך לסבי ב'חידות', הורה הרבי לסבא להתחיל להתעסק ברבנות בקהילות הספרדיות בארגנטינה. אז כשרונו הגדול החבוי של סבי יצא לאור: רבנות.

התמסרות בארגנטינה

חון תַּחֲנוּן עַל בְּנֵיךְ. לְךָ שָׁבִים.

וּבְפֶתַח לְפִנֵּיךְ נִצְבִים.

יִרְאִים עֵת יִקְרְאוּ לְדִין. כִּי עַל כֵּן בָּאוּ. נִכְאָבִים:

זָכַר תִּזְכּוֹר רַחֲמִים. יוֹם הַדִּין.

הַפֶּר כָּעַס וְזַעֲמִים. עֵת תְּדִין.

לִירְאִיךָ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמֶךָ. הַמָּה יוֹשְׁבֵי עַל מִדִּין:

קָרַב לִי שְׁנַת גּוֹאֵל וּפְדִינִי.

עַל מִי מְנוּחֹת הָאֵל תִּנְחַנִּי

וְזָכַר לִי זְכוֹת אִישׁ תָּם. עַל לִבְךָ פְּחוּתָם שִׁימֵנִי:

הפיוט הזה לימי הסליחות וימים נוראים, היה חביב ביותר לסבא בימים אלו בארגנטינה. "הרב של הסליחות", היו קוראים לו שם, ולא בכדי. הרבי ייעץ לו לנצל

את ההתעוררות של ימי הרחמים והסליחות בכדי לסחוף את האנשים לבתי הכנסת. הרבי הוסיף ואמר לו: "הכל תלוי בהתמסרות".

והוא אכן התמסר וחולל מהפכה. שמונה שנים בלבד היה בארגנטינה, שמונה שנות עשייה שנדמו כנצח מחמת ההספק האדיר: רבנות קהילה, הקמת קהילה נוספת, ניהול תלמוד תורה, ניהול והוראה בבית ספר תיכון לבנות, וזאת בנוסף לעבודתו בשחיטה.

כל חייו מאז, סבבו סביב אותן שנים נפלאות בארגנטינה.

סבא הגיע לקהילה שלא היה בה מניין בימות החול. תחת שרביטו, קהילת 'סוכת דוד' צמחה למאות מתפללים. הוא היה מתקשר לבתי האנשים ומבקש מהם לבוא להתפלל בבית הכנסת ביום חול, אפילו ביחידות, העיקר שיבואו. הוא פתח מדרשה עם ספרי קודש רבים, עשה מבצע מדהים להנחלת מצוות טהרת המשפחה בקרב הציבור, שלח תלמידים לשיבות בארץ ורבים חבים לו את חייהם הרוחניים.

כל זה עשה בחן מיוחד ובאהבה ומאור פנים לכל אחד.

"זה סוד ההצלחה", אמר לי לא פעם, "לאהוב כל אדם ולהאיר פנים לכל אחד".

כשהגיעה העת לחזור לארץ הקודש, עשו לו בני הקהילה מסיבת פרידה בה נשאו אותו על הכתפיים כחתן בחופתו. בסיום המסיבה חסמו בני הקהילה את הדרך למונית, באומרם, "הרב אליטוב אל תעזבנו!". סבא הבטיח להם שיבוא לבקרם, ואכן היה נוסע אליהם במשך שנים רבות לחודש אלול ולימים נוראים ומבקרם, ולאחר הימים הנוראים היה נוסע אל בית מדרשו של הרבי, 770, שם היה חוגג את 'זמן שמחתנו'. אצל הרבי הוא היה עומד כשליח ציבור בתפילות חג הסוכות וזה היה ממלא אותו אושר רב.

למחרת יום הכיפורים בשנת תשנ"א (1990), הוא שב מארגנטינה הישר אל 'חלוקת הדולרים' שהרבי חילק. הביא נתן לו שטר נוסף של דולר, ואמר לו "זה עבור העבודה שלך בארגנטינה, שיהיה בהצלחה מופלגה", מלבד רוח הקודש הגלויה שראה בכך שהרבי ידע שכעת שב מארגנטינה, הוא חש סיפוק אדיר, ומילות קודש אלו ליוו אותו כל ימי חייו.

ההבטחה התקיימה

מה יהיה פְּשִׁיבּוֹא מְשִׁיחַ צְדִיקְנוּ?

פְּשִׁיבּוֹא מְשִׁיחַ צְדִיקְנוּ נַעֲשֶׂה סְעוּדָה.

מה נֶאֱכַל בְּסְעוּדָה זוּ? שׁוּר-הַבֶּר וְהַלְוִיָּתָן

שׁוּר-הַבֶּר וְהַלְוִיָּתָן אֶכּוֹל נֶאֱכַל בְּסְעוּדָה זוּ.

וּמָה נְשִׂתָה בְּסְעוּדָה זוּ?

יין המְשָׁמֵר

יין המְשָׁמֵר שְׁתֵּה נְשִׂתָה,

שׁוּר-הַבֵּר וְהַלְוִיָּתָן אֶכּוֹל נֹאכֵל בְּסִעּוּדָה זֹה.

וּמִי יֹאמֵר דְּבָרֵי-תוֹרָה בְּסִעּוּדָה זֹה?

מִלְּשֵׁה רַבָּנוּ

מִלְּשֵׁה רַבָּנוּ יֹאמֵר דְּבָרֵי-תוֹרָה,

יין המְשָׁמֵר שְׁתֵּה נְשִׂתָה, שׁוּר-הַבֵּר וְהַלְוִיָּתָן אֶכּוֹל נֹאכֵל בְּסִעּוּדָה זֹה.

(פיוט עתיק זה נדיר מסוגו, שכן מופיע הוא בקהילות מזרחיות בלשון הקודש ובקהילות אשכנזיות בשפת האידיש. סבא היה מרבה לשיר אותו לעיתים כך ולעיתים כך במהלך סעודות).

בחזרתו לארץ הקודש סבא ניהל את ישיבת אור החיים של בן דודו הרב ראובן אלבז, ולאחר זמן קצר פתח ישיבה ראשונית מסוגה לנוער מתמודד, ישיבת 'אור (עוז) מאיר חב"ד' בירושלים.

בימים אלו הוא כיתת את רגליו בארץ הקודש, מתוועד בבתי חב"ד, נושא נאומי התחזקות לקהל כללי על קיום תורה ומצוות. זכיתי וגם בקהילתי הוא היה כמה פעמים והשאיר רגש בל ימחה.

בחלוקת הדולרים האחרונה שהיה אצל הרבי מליובאוויטש בשנת תשנ"ב (1992), הרבי בירכו "יארין ימים על ממלכתו". סבא החל ללכת, אך הרבי שוב פנה אליו, מסר לו דולר נוסף באומרו "הצלחה ברבנות". באותם ימים הוא לא כיהן בתפקיד רבני, אבל הרבי ראה למרחוק.

שש שנים לאחר מכן הוא התמנה לרב המועצה האזורית מטה בנימין, לאחר מכן לרב העיר מבשרת ציון ולחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל - תפקיד שנשא בגאון במשך 15 שנים, עד לפטירתו. הוא זכה להצלחה ברבנות, ולמימוש הבטחה נוספת של הרבי.

היה זה זמן קצר לאחר חתונתו. הוא שאל את הרבי אם להתחיל לעסוק ברבנות. הרבי השיב לו שעדיין לא הגיע הזמן, והוסיף "והיה ראשיתך מצער, וכפירוש הבעל שם טוב, שעל ידי זה יהיה אחריתך ישגה מאד". ואכן הוא זכה שאחריתו תגדל מאוד.

על אף תפקידו הרם, הוא המשיך להאיר פנים לכל אחד ואחד, לקרב את אלו שלא שמים לב על אודותם.

לפני כארבע שנים לבו נדם. בנס חזר אלינו. בשנים אלו ראינו את גבורת מידותיו,

כיצד מקבל את ייסוריו בשמחה, וכיצד לא מוותר על חוק לימודיו הקבועים. מדי יום ביומו במשך חמש שעות לפחות למד עם אנשים דפי גמרא, מאמרי חסידות, חומש תהילים תניא, ורמב"ם יומי שלושה פרקים ביום כתקנת הרבי.

במוצאי זאת חנוכה האחרון, חודש בדיוק לפני פטירתו ערך כנס 'הקהל' לכל ילדיו וצאצאיו בבית הספר שאמי מנהלת. הוא נשא נאום לכולנו. נאום חי, כמו שהרגיש. יום לפני פטירתו זכיתי לשבת עמו יחד עם משפחתי. שוחחנו יחד. בבוקר למחרת, ג' בשבט, נדם לבו.

שני שירים נוספים בשפת האידיש היו חלק מפס קול חייו.

שיר אחד שמתאר שני ציפורים שלוחשות אחת לשנייה: בואו נחזור יחד לשנים הראשונות שלנו. הציפור השנייה עונה לה: אבל מה נעשה, שכאשר השנים הללו היו ברשותנו, ביישנו אותן. כיצד נחזור אליהן?

השיר השני מתאר את מעברו של רבי דוד מטולנא לעיר אחרת ששמה שיפקטובקא, כשכל עיר שרה את אותם המילים, "רבי דוד עזב את טולנא ובא לשיפקטובקא", העיר הראשונה שרה את השיר הזה בעצב, העיר השנייה שרה את אותו השיר באותה המנגינה - אבל בשמחה.

סבא היקר, שנות צעירותך לא ביישו את שנות בגרותך. וגם להפך, חייך היו מלאים תמיד. אנחנו נפרדנו ממך, אבל לא בעצב, למעלה קיבלו אותך בשמחה, אבל גם לנו נשארה מורשת שמחתך.

דמותך השמחה תמשיך ללוות אותנו ושירת שמחתך תימשך בעזרת השם, עד שנזכה להיפגש יחד כשמישיח יבוא ונזכה לסעודת שור הבר והלוויתן שכה רבות שוררת עליה. נזכה לשמוע דברי תורה ממשה רבינו, דברי חכמה משלמה המלך ושירה יפה מדוד המלך, במהרה בימינו.

הרב דוד ע"ה בוסקילה ורבני מרוקו עם הרבי

ז

אורות החסידות במרוקו

סיפורה של משפחת סבתי, שמוצאה במרוקו, עוקב אחרי תקופה מופלאה בתולדות עמנו ■ רבנים חסידים שנשלחים בידי רבם להפיח חיים יהודיים בקהילות הקודש במרוקו ■ כיסופין ועלייה לארץ ישראל ■ והפצת אור החסידות ממזרח אירופה למדינות המגרב, שזכתה לתגבור משמעותי באמצעות תרגום ספר התניא לערבית בידי דודי זקני

את

הסבתא רבא שלי, אם סבתי מזל, לא הכרתי; גם סבתי לא הכירה.

סבתי, הרבנית מזל שתחי' אליטוב גדלה כיתומה מאם מגיל צעיר. אביה, רבי משה בוסקילה, נולד לרבי שמעון בוסקילה שהיה דיין ורב העיר טזנכת והמחוז בדרום מרוקו.

רבי שמעון נולד בכפר איוונין שבהרי האטלס, הוא למד והוסמך לרבנות, דיינות, שחיטה ומילה בעיר מראקש הגדולה וחזר לאיוונין להתפרנס שם כשוחט בכפרי האזור, אך הוא נאלץ להגר לטזנכת, כתוצאה מאיום של ערבי מקומי אלים שרדף אותו. ומעשה שהיה כך היה:

אותו ערבי היה שודד מפורסם. יום אחד הוא שדד עדר שלם. היה לו שותף יהודי, שבאמצעותו היה מלבין חלק ממעשיו. הוא דרש משותפו שיביא לשוחט לשחוט את כל העדר, בכדי להתפטר מהם במהירות רבה ככל האפשר. השותף היהודי ניגש לסבא רבי שמעון, אך הוא סירב לשחוט את הכל ביום אחד, שהרי התורה אוסרת "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד", והוא חשש שיש שם אמהות ובנים ולכן דרש לחלק את זה ליומיים, הזכרים ביום אחד ואת הנקבות למחרת.

הגוי הרשע לא היה רגיל שמסרבים לו, לכן נשבע שיהרוג את רבי שמעון בוסקילה. המזימה נודעה לאחד מיהודי העיר ממשפחת דרעי, הוא ניסה לשכנע את הגוי אך ללא הועיל, לבסוף הוא ניגש להזהיר את הרב שיעזוב את העיר לפני שהגוי יממש את זממו, ויש אומרים שהגוי הגיע להרוג את רבי שמעון, אך היהודי ניסה לשכנע לא לעשות את זה ולבסוף הגוי התרצה בתנאי שרבי שמעון יעזוב את האזור.

שידוך ומים רותחים

רבי שמעון עזב את כפר מולדתו והתיישב בעיר טזנכת. שם התחתן עם רעייתו, הרבנית שמחה למשפחת ויזמן, ומונה לרב ודיין העיר והמחוז. חלק ניכר מזמנו עסק בקידושין ובגיטין. היה שוחט ומוהל, ונוסע מעיר לעיר בכל רחבי המחוז בכדי למול את ילדי ישראל.

בעיר טזנכת התגוררו יהודים פשוטים וטובים. פעם מישהו העיר לבני המשפחה שלא יאמרו שמוצא משפחתם מטזנכת הפשוטה. ענו לו בני המשפחה: "אנו גאים במוצאינו". אמונה חזקה הייתה ליהודים שם, תמימות נפלאה.

פעם, נערה יהודייה שערכי מקומי רצה אותה לאישה נגע בידה נגד רצונה. היא רצה ושפכה מים רותחים על ידה בכדי להגעיל את היד שנגע בה גוי, כדין הכשרת כלים. מתוך תמימות טהורה עשתה זאת. ידה נכוותה קשות ושותקה. שמע על כך רב העיר, שהיה רווק, וביקש להינשא דווקא לאותה נערה, שאמונתה טהורה.

בעיר טזנכת נולדו לסבא רבי שמעון ורעייתו שמחה הרבה בנים ובנות. הבן הגדול, רבי משה, הוא אביה של סבתי. למד בישיבת מרקש יחד עם אחיו הרב דוד, ושניהם הצטיינו מאוד וגדלו להיות תלמידי חכמים מופלגים. רבי דוד נפטר זמן קצר קודם חתונתו.

האח השלישי, רבי יעקב בוסקילה, היה מפורסם מאוד בקזבלנקה היהודית. היה עשיר גדול ותלמיד חכם גדול יותר. ספריה תורנית ענקית הייתה בביתו, אליה היו עולים לומדי התורה לעיין. מדי שנה היה עורך סעודת ט"ו בשבט גדולה, אליה היו באים כל רבני העיר.

גם האח הגדול, רבי משה, התגורר בקזבלנקה. הוא שלח את ידיו במסחר אך לא ראה הצלחה רבה מדי. תורתו הייתה אומנותו. הוא התחתן עם הסבתא מרת מרים, נולדו להם שני בנים ושתי בנות, כשהצעירה שבהם היא סבתי הרבנית מזל שתחיה. אך בהיות הסבתא שלי תינוקת פחות מגיל שנתיים היא התייתמה מאמה.

אביה התחתן שוב, עם הרבנית עיזא שתחי' ונולד להם בן. אך געגועיו לא נתנו לו מנוח. געגועים עזים לארץ הקודש אותה לא ראה מעולם.

הארץ נקנית בייסורים

רבי משה חיסל את כל עסקיו בקזבלנקה ונסע עם אשתו וילדיו לצרפת, שם עלו לאוניה המפורסמת 'נגבה', שהביאה ארצה מאות עולים ופליטים.

בחודש סיון תש"י (1950) הם באו לארץ הקודש. האונייה עגנה בנמל חיפה, משם נלקחו למחנה העולים סאן לוקס שלמרגלות הר הכרמל.

לא קלים היו התנאים במחנה. כדי לקבל ארוחה למשפחה היה צריך להמתין בתור ארבע שעות. התור לארוחת בוקר היה קצר יותר, שעתיים בלבד.

המחנה היה מאוכלס בצפיפות רבה, היות וכל העת באים עולים חדשים, מעירק וממרוקו. לכלוך ששרר בכל פינה עקב הצפיפות הגדולה. התינוק הקטן חלה ואושפז לזמן רב.

כל זה נמשך עד שהגיע מכר לבקרום ויעץ להם לבקש להתיישב בעיר חדרה. אחרי יכוחים רבים העבירו אותם למעברת אגרוונק שבחדרה.

אבל, מהפח אל הפחת. מצריפי המחנה עברו לחולות ולכלוך אשפתות. לחם יבש היה מנת חלקם. החורף הורגש היטב. שנים התגוררו במעברה.

אך כל הייסורים הללו לא גרמו לחרטה אצל הסבא רבי משה ומשפחתו. להיפך, הם קיבלו באהבה וזכרו תמיד כי "ארץ ישראל נקנית בייסורין".

רבי משה הלך ללשכת העבודה. הציגו לו להיות רב במושב, אך מכיוון שבמושבים לא היו מסגרות חינוך דתיות הוא חשש לחינוך ילדיו ובחר להישאר בעיר. גם להצעות תורניות נוספות הוא סירב, מפני שלא רצה להשתמש ב'כתרה של תורה' אלא "בזעת אפיך תאכל לחם".

על אף שהיה שוחט מוסמך, והמשיך להתעסק בשחיטה, עשה זאת ללא תשלום. במקום לקבל משרה רבנית שהלמה את כישרונותיו וידעותיו, קיבל עבודה להיות מנקה רחובות. רבי משה, התלמיד החכם המוערך, ניקה את רחובותיה של ארץ ישראל. וזה אכן השתלם; הוא הצליח מאוד בחינוך ילדיו.

בנו הגדול רבי דוד התמנה לר"מ בישיבת חדרה של הרב פרלמוטר. בין תלמידיו היו אחיו הצעיר יוסף, וכן סבי הרב שמעון אליטוב, לימים גיסו.

כשהגיעה סבתי לגיל נערות שלח אותה רבי משה לבית הספר 'בית יעקב' ולפנימיית סמינר אור החיים בבני ברק.

בחדרה נולדו לו עוד בנים ובנות. המשפחה כולה מנתה שלושה עשר ילדים בלעה"ר.

עם השנים עברו מהמעברה לשכונת גבעת אולגה. שמו הלך לפניו כתלמיד חכם ומכנים אורחים. בכל שבת היה אורח על שולחנו, וכאשר לא היה אורח היה שולח את בניו לחפש אורחים. תמיד היו מוצאים.

בי"ט טבת תשל"ז נפטר הסבא רבי משה לבית עולמו.

תורה בקזבלנקה

פאר האחים של סבתי שתחי', היה אחיה הגדול, רבי דוד בוסקילה. שלוש שנים לאחר בואם לארץ הגיע הדוד רבי יעקב ממרוקו. כאשר ראה את תנאי החיים הוא הזדעזע ופסק כי הבן הגדול, דוד, ישוב עימו למרוקו.

דוד שב למרוקו ונשא אישה. הוא שקד על לימודיו, ונעשה תלמיד חכם גדול ואיש חינוך דגול. בזכות תכונות אלו הקהילה היהודית בקזבלנקה מינתה אותו לרבנות בית כנסת גדול, ולמנהל לימודי הקודש ומפקח על כל מוסדות הלימוד של מוסדות 'אוצר התורה' בקזבלנקה ובצרפת.

ידידות גדולה הייתה לו עם שלוחי הרבי מליובאוויטש למרוקו, אותם העריך בכל לבו. ילדיו וילדי השלוחים גדלו יחד. לאחר פטירתו של הדוד רבי דוד לפני שלוש שנים, שוחחתי עם הרב באנון, דיין בבית הדין במונטריאול ומרבני חב"ד בעיר. כך הוא סיפר לי על הדוד:

"את רבי דוד בוסקילה הכרתי עוד בהיותי נער צעיר, גדלתי בקזבלנקה ורבי דוד שימש כרב בית כנסת גדול והיה דמות מעורכת מאד בעיר ומלא השפעה. היה תמיד עם חיוך על פניו, תלמיד חכם גדול, מחנך דגול ועניו אמיתי.

"הרב שלמה מטוסוב, שהיה שליחו של הרבי במרוקו, היה מגיע מדי שבת לדרוש בבית הכנסת של הרב בוסקילה בזמן סעודה שלישית. הרב בוסקילה היה מתרגם אותו סימולטנית.

"הוא החדיר הרבה תורה בקזבלנקה. כל מהותו הייתה תורה. בבית הכנסת שלו קבע שיעורים יומיים, ובמוסדות אוצר התורה, שם שימש כמנהל לימודי הקודש הצליח להטמיע בתלמידים אהבה ללימוד התורה. הוא כתב חוברות רבות על התנ"ך, בהן הנגיש את התורה לתלמידים בצורה מרתקת, והתלמידים היו קוראים את החוברות האלו בהנאה. לימים הוציא את חוברותיו בסדרת הספרים 'מנחם משיב נפש' על התורה.

"בבחרתי יצאתי ללמוד בישיבת גייטסהד, אבל לאחר כשנה חזרתי למרוקו ולא הייתי מרוצה כל כך. הרב שלום משאש המליץ לי ללכת לשליח הרבי, הרב שלום איידלמן, והוא שלח אותי ללמוד בישיבת תומכי תמימים בברינווא.

"בשנת תשל"ט (1979) חזרתי למרוקו. אז הציעו לי הצעת שידוך את רעייתי תחי'. לימים נודע לי, שמי שדחה את השידוך וסייע בו היה הרב דוד בוסקילה. הורי אשתי היו שכנים קרובים של הרב בוסקילה, והוא אמר להם שאם הם רוצים שהבת תמשיך בדרך התורה זה רק אם ישלחו אותה לחינוך חב"ד. ואכן, הם שלחו אותה לבית הספר 'בית רבקה' במרוקו ואחר כך, לפי המלצתו, שלחו אותה לבית הספר 'בית חנה' בצרפת, וכך היא נעשתה חסידת חב"ד. כשחזרתי למרוקו הוא גם עזר ודחה את השידוך.

"לאחר חזרתי למרוקו הצטרפתי לכולל, ובצוהריים לימדתי ברשת בתי הספר 'אוצר התורה' תחת פיקוחו של הרב דוד בוסקילה. אף שלכאורה רשת 'אוצר התורה' ורשת בתי הספר 'אהלי יוסף יצחק' "התחרו" על אותו קהל, לא הייתה ביניהם תחרות כלל אלא שיתפו פעולה באופן מלא, וזה בזכות הידידות האמיתית שהייתה בין שלוחי הרבי לבין הרב בוסקילה.

"הרב בוסקילה היה גאון בחינוך. הוא התווה את דרך הלימוד לכל אלפי התלמידים ב'אוצר התורה' במרוקו ובצרפת. הוא כתב חוברות הנחיה מה וכיצד ללמד בכל כיתה. הוא היה נכנס לכיתות בהפתעה, אך עם חיוך נסוך על פניו. מעולם לא בייש או העיר למורה ולרב מול תלמידיו. דרכו בניהול הייתה שהוא נכנס לכיתה ומוסר שיעור ולאחר מכן היה שואל את התלמידים על השיעור שמסר, וכך היה יודע מי לומד והאם המורה יודע ללמד.

"בשנת תשמ"מ (1984) התחלתי לכהן כדיין בבית הדין במרוקו, ואז החל הרב בוסקילה לכבדני עקב המשרה, על אף היותו גאון בתורה ואילו אני בגיל של בניו.

בשנת תשמ"ז עברנו להתגורר במונטריאול ופתחנו שם תלמוד תורה לקהילה הספרדית בשם 'בנה', שפועל באותו הרעיון של 'אוצר התורה'. לצורך הקמת מערך הלימודים השתמשתי בחוברות של הרב דוד בוסקילה, וכשרציתי לפקח על בית הספר, הבאתי פעמיים את הרב דוד והוא עשה את עבודתו המיוחדת גם אצלנו במונטריאול.

"באותם ימים הוא התארח בביתנו יחד עם רעייתו הרבנית תחי', וכשהוא ראה את הילדים משחקים הוא אמר לאשתו בהנאה, תראי, אלו כמו נכדים שלנו. היה פלאי בעיניי לראות שבכל יום היה קם לפנות הבוקר בשעה מוקדמת מאד ויושב ללמוד תורה במשך שעות עד לזמן התפילה".

"מלאך אלוקים"

מפעל השליחות האדיר של חב"ד, המונה כיום אלפי 'שלוחים' בכל העולם, החל בהנהגתו של הרבי במדינת מרוקו. השליח האחרון שהרבי הריי"צ שלח לפני הסתלקותו היה למרוקו, הרב מיכאל ליפסקר. אף השליח הראשון שהרבי מליובאוויטש שלח לאחר קבלתו את עול ההנהגה היה למרוקו, הרב שלמה מטוסוב.

במשך השנים שלח הרבי עשרה שלוחים למרוקו. הם פתחו עשרות תלמודי תורה, ישיבות, בתי ספר לבנות ושלל מוסדות בשישים ערים וישובים ברחבי המדינה. למדו בהם אלפי תלמידים ותלמידות.

הרב יהודה לייב רסקין, שהיה אחד משליחי הרבי במרוקו, הציע לרבי ליזום תרגום של התניא לערבית. הרבי השיב, בין היתר, כי הרעיון מותנה בכך שהתרגום יהיה איכותי.

הרב רסקין איתר למלאכת התרגום את הרב בוסקילה, וזה זכה לאישורו של הרבי ולעידוד על הפרוייקט המיוחד. רבי דוד סירב בתחילה, משום שהמשימה הייתה כבדה ודורשת מאמץ רב, אבל בסופו של דבר ניאות ועשה את המלאכה האחראית במרץ וללא תשלום. בשנת תשל"ז (1977) ראה אור הכרך הראשון של ספר התניא בערבית.

זכה החיבור, והרבי התייחס אליו בהתוועדות שבת פרשת שמות תשל"ז במשך דקות ארוכות. פעם אמר הרב בוסקילה לילדיו: "מי שאינו לומד בספר התניא, לעולם לא יידע כיצד לעבוד את הבורא כראוי". התרגום כולו ארך חמש שנים. לרגל השלמת המלאכה, הרבי הזמין את רבי דוד להגיע לניו-יורק. רבי דוד נפגש עם הרבי ביחידות, ועיניו זלגו דמעות התרגשות ויראת כבוד מהשהות בנוכחות הרבי, שאותו השווה ל"מלאך אלוקים".

"שבירת קליפת ישמעאל"

פגישת ה'יחידות' ארכה חצי שעה. הרבי התעניין בחייהם של יהודי מרוקו ובמצב החינוך שם. על תרגום התניא אמר הרבי: "עשית עבודה נפלאה, ועל ידי תרגום

ופרסום התניא שוברים את קליפת ישמעאל", תוכן דומה הרבי אמר גם בהתוועדות ההיא.

כעבור כמה חודשים הגיע בנו בכורו של רבי דוד, הרב גד בוסקילה, שמשמש כיום כרב הקהילה הגדולה של בני מרוקו בפלטבוש, לארצות הברית בכדי ללמוד בישיבת לייקווד שבניו ג'רזי. במהלך אותה תקופה הוצע לו שידוך עם בתו של אחד מרבני הקהילה התימנית בפלטבוש, ואחרי שנפגש עם מי שעתידה הייתה להיות אשתו הודיע על כך לאביו אך הוא הביע התנגדות נחרצת: "לא נסעת לאמריקה כדי להתחתן. נסעת לשם כדי ללמוד. זו מדינה מרוחקת ואנחנו לא מכירים שם איש - איך נוכל לחבר כך בין משפחותינו? מדוע אתה עושה לנו את זה?".

שיחות טלפון רבות התנהלו בין גד לבין הוריו, ואחרי שהבינו שאיננו מתכוון לוותר על תוכניותיו אמר אביו, "אם זו ההחלטה שלך, אזי לפני שתתקדם הלאה, בבקשה, לך להיפגש עם הרבי מליובאוויטש, ובקש לשמוע את דעתו. אם הוא יאמר שעליכם להתחתן, אאחל לכם 'מזל טוב', אך, אם הוא יסתייג, עליך לוותר על הרעיון".

"בסדר, אני מסכים", אמר הבן. "אלך לשאול את דעת הרבי".

הוא סיפר לכלתו את כל מה שקרה, ויחד הגיעו לפגוש את הרבי. הם הקדימו להגיע כשעה לפני המועד שנקבע עבורם ובינתיים ישבנו בחדר ההמתנה והתבוננו במתרחש שם. הם ראו אנשים באים והולכים - ביניהם היו כמה שללא ספק היו אישים נכבדים, שהגיעו בלימוזינות מפוארות - ובשלב מסוים הוכנס אדם ששכב על אלונקה. בסופו של דבר, בסביבות השעה עשר בלילה, הגיע תורם.

מזכירו של הרבי, הרב יהודה לייב גרונר, הודיע להם מראש "אני מקציב לכם שתי דקות בדיוק". הרב גד הגיב, "אינני זקוק ליותר מכך". בפועל, הרבי שוחח עמם יותר מרבע שעה!

ההכרעה

לימים סיפר הרב גד בראיון שנערך עמו:

"מיד עם כניסתנו, הרגשתי שכל גופי רועד. גדלתי בבית שבו הייתה תלויה תמונה של הרבי על קיר הסלון, והנה הוא ניצב כאן לפניי, מביט בי בעיניו החודרות. לפני שבכלל הספקתי לפצות את פי, פנה אלי הרבי ושאל 'האם אתה בנו של הרב דוד בוסקילה?'. כמובן, השבתי בחיוב. אחר כך ביקש הרבי לדעת מה אני עושה בארצות הברית, והוא גם שאל את כלתי לשמה והתעניין בנוגע לרקע שלה: 'היכן נולדת?... איפה למדת?... מניין הגיעו הורייך?'.

"כאשר שאל אותה הרבי האם היא מכירה את הוריי, היא ענתה שטרם הספיקה לפגוש אותם. בתגובה אמר לה הרבי, 'דעי לך כי בזכות תרגומו של הרב בוסקילה את ספר התניא לערבית, תגיע הגאולה מהר יותר. כתוב שבאחרית הימים, לקראת

הגאולה, יתגבר כוחו של ישמעאל, ויורגש בכל רחבי העולם כולו. אולם, על ידי תרגום כתבי הקודש שלנו לערבית, אנו מסוגלים להחליש את כוחם ואת השפעתם, ולזרז את ביאת המשיח'.

"אחר כך פנה אלי הרבי ושאל 'מה אתה מתכוון לעשות אחרי שתתחתן?'. עניתי כי בכוונתי להמשיך ללמוד בישיבה. לפני שבכלל הספקתי להעלות את הנושא שלשמו הגענו, החל הרבי להרעיף עלינו ברכות רבות לקראת נישואינו, ואיחל לנו שהזיווג יעלה יפה ושנזכה שנינו לחיים מאושרים.

"הוא גם העניק לי שני דולרים ואמר, 'תן את זה לצדקה ביום החתונה'. גם לכלתי העניק הרבי כמה שטרות של דולר - אחד עבור לאמה, השני עבור אביה, ועוד כמה שטרות לתרום לצדקה ביום החתונה. למחרת התקשרתי לאבי כדי לבשר לו את החדשות הטובות, ותגובתו הייתה, 'אם כך, ברכה והצלחה!'"

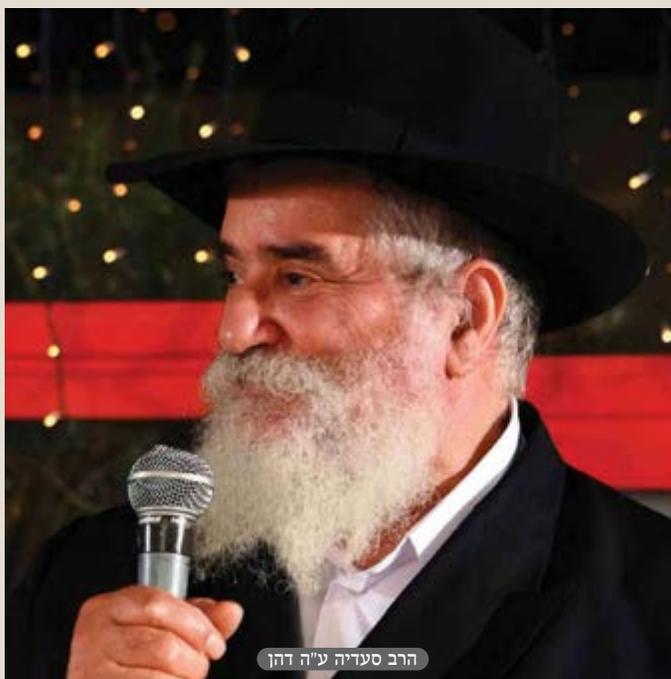
מפגש נוסף מרגש היה לרבי דוד ובנו הרב גד בוסקילה עם הרבי לאחר ה'תהלוכה' הגדולה בל"ג בעומר תש"נ (1990). הם השתתפו בתהלוכה יחד עם הרב משאש, רבה של ירושלים, ועם הרב של מרוקו הרב מונסונגו שהתארחו אצל הרב גד בניו יורק. הרבי הורה להכניסם לאחר התהלוכה לפגישה אישית ליד חדרו, שם בירכם ובסיום ליווה אותם עד לדלת הכניסה.

לאחר שנים רבות בצרפת ובמרוקו עלה הדוד רבי דוד לירושלים. התרגשות רבה הייתה לכל המשפחה ובאנו לראותו. הוא פתח בית מדרש וכולל אברכים בשכונת בית וגן בירושלים. בי"א טבת תש"פ נפטר לאחר מחלה קשה.

במלאות שש שנים לפטירתו, בי"א טבת תשפ"ו נערך מעמד גדול בירושלים עם השקת מהדורה חדשה של ספר התניא לערבית, כל התניא בכרך אחד בספר מהודר ויפה, יחד עם בני השלוחים למרוקו ובני משפחת בוסקילה ואליטוב.

יהי זכרו ברוך.

ה

חסיד אמת

תולדות חיים של חסיד אמת ובעל שמועה ■ הישיבה במרוקו והחתונה
בברוש ■ עקשנות לקדושה ומופת על גידול זקן מלא

את

הרב סעדיה ע"ה דהן, הכרתי לראשונה לפני מעל לעשרים שנה, בחור צעיר שבא ל770 לחודש תשרי ושומע את קולו מספר בלהט סיפורי חסידים במוצאי שבתות ובסיומי הרמב"ם ב770. הכל באמונה יוקדת ובדייקנות.

באותו החודש התארחתי כמו עוד בחורים רבים ב'שמחת בית השואבה' בסוכתו.

לא ידעתי שלימים אזכה להיות נכדו, נשוי לנכדתו.

אשתי הייתה הנכדה הראשונה שהתחתנה מבין נכדיו, לפני החתונה ישבתי עמו יחד ועברנו על כל המכתבים הרבים שהוא זכה לקבל מהרבי בכדי לבחור עבור התשורה לחתונה, מבין המכתבים ניבטו קורות חייו, משלל הזכרונות נארגה מסכת חיים עשירה ומסיפורי משפחתו האוהבת הושלמה התמונה.

o

הרב סעדיה דהן (דהאן) נולד ביום הכיפורים תש"ד בעיירה קטנה בשם דאדיש בהרי האטלס במרוקו להוריו מרדכי ואסתר, הוריו היו יהודים יראי שמים, תמימים ולהם הייתה אהדה אדירה לתורה ומצוותיה.

כשהיה ילד צעיר לימים, הגיעו בחורים צעירים לכפרים היהודים הפזורים במרחבים הגדולים של מרוקו בכדי לחפש ילדים ונערים שיבואו ללמוד ברשת אהלי יוסף יצחק אותה הקים הרבי בכמה מקומות במרוקו. גם לדאדיש הגיעו הצעירים, הם ניגשו לר' מרדכי ואמרו לו שיש ישיבה לילדים. ר' מרדכי, רק שמע שיש ישיבה, הורה לבנו הגדול סעדיה, ארוז את המטלטלים וצא עמם לישיבה.

אמו מרת אסתר, מכרה חלק מתכשיטיה וציידה אותו בממון בכדי שיהיה לו להוצאות הדרך.

לימים סיפר הוא עצמו: "אני למדתי בחב"ד במרוקו מהיותי ילד קטן, למדתי בכפרים באזור דאדיש בהרי האטלס, שם נולדתי. למי שאינו יודע, שלוחי חב"ד הקימו מוסדות ב-36 כפרים במרוקו, חוץ מהערים הגדולות ובכך הצילו רבבות-רבבות בני-נוער".

בהגיעו לגיל בחרות הוא הגיע לישיבת חב"ד במקנס שם למד אצל שליח הרבי, הרב מיכאל ליפסקר. בגיל 17 הוא כבר החל ללמד בעצמו את התלמידים הצעירים בישיבה במקנס.

בשנת תשכ"ג, בהיותו בגיל 19 הוא המשיך לישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש בקזבלנקה, שם למד שנה שלימה, כשבראשות הישיבה עמד שליח הרבי הרב שלום ע"ה איידלמן. לימים, לאחר פטירתו הטראגית של רבי אלעזר אבוחצירא, חשף הרב דהן כי הרב אבוחצירא למד עמו בישיבה בקזבלנקה: "רבי אלעזר למד כיתה אחת מתחתיי והמחנך שלו היה רבי יצחק מרציאנו. דווקא דמותו של רבי אלעזר נחרטה היטב אצלי, יותר משאר התלמידים, כי שם של 'אבוחצירא' היה דבר קדוש במרוקו והיו מסתכלים עליו כבר אז כאל 'בנם של קדושים'. היו לי עימו הרבה שיחות על נושאים שונים כשפעמים רבות דיברנו על הרבי ועל ארץ-ישראל".

אגרות מהרבי

תשוקתו של הרב דהן לעלות לארץ הייתה גדולה, ובשנת תשכ"ד, בהיותו בגיל 20 הוא עלה לארץ הקודש והמשיך את חוק לימודיו בישיבת תומכי תמימים המרכזית בכפר חב"ד, שם גם זכה לקבל אגרות קודש מהרבי.

במכתב מתאריך כ"ו בתמוז תשכ"ד הרבי מעודדו "להוסיף בהתמדה ושקידה בלימוד התורה, לימוד הנגלה ולימוד החסידות, ומוכן שצריך להיות - כהוראת חז"ל - באופן שהלימוד יביא לידי מעשה, הידור בקיום המצות". בסיום מכתב זה הרבי הוסיף בכתב ידו הקדושה "בברכה לבשורות טובות בכל האמור וגם מרפו"ק" - מרפואה קרובה.

במכתב כללי פרטי מתאריך י"א אדר שני תשכ"ה, הוסיף לו הרבי בשולי המכתב: "זה עתה נתקבל מכתבו מ"ט אד"ש, והפ"נ שבו יקרא בעת רצון על הציון הק'. ובודאי מצדו יעשה כל התלוי בו (גם בדרך הטבע) להטבת המצב. והובטחנו יגעת ומצאת".

ברוש

לקראת שנת תשכ"ו נקרא לדגל, השליחות בארץ הקודש באותם השנים סבבה סביב חינוך ילדי ישראל על טהרת הקודש במסגרת רשת אהלי יוסף יצחק, אחד מבתי הספר המוצלחים ביותר של הרשת היה לילדי העולים במושב "ברוש". מושב ברוש מחובר לשני המושבים תדהר ותאשור, וכלשון הפסוק הנקרא בהפטרות פרשת כי תבוא: "ברוש תדהר ותאשור יחדיו", שלושת המושבים שהיום הם כמושב אחד נקראים בשם "ישובי יחדיו".

במושב ברוש היו הרבה עולים חדשים אנשי שומרי תורה ומצוות ורצו בית ספר דתי, אבל בית ספר של הפועל המזרחי לא בא בחשבון מסיבות פוליטיות שונות, וכפשרה הוחלט לבקש מאנשי חב"ד לפתוח שם בית ספר חב"ד עבור ילדי העולים. טובי מורי הרשת עברו לברוש.

סבי, הרב שמעון גד ע"ה אליטוב היה יחד עם סבתי תבלחט"א אחד מהמורים

הראשונים, וכך גם מורים רבים. אגב, בית הספר קיים עד היום בעיר נתיבות הסמוכה, ומנוהלה בהשגחה פרטית על ידי נכדו של סבי הרב אליטוב - הרב אושרי בוגלר.

ברוש הפכה למושג חב"די.

כעת לאחר שכמה מורים עזבו, נקרא הת' סעדיה דהן לבוא בשליחות הרבי למושב המרוחק לכהן כמורה וכמחנך.

לאחר כמה חודשי עבודה הוצע השידוך עם מרת חסיבה שתחי' לבית סבג מבאר שבע. בזמן השידוך הת' סעדיה שוחח עם הכלה המוצעת על התוכניות לעתיד, ועל כך שלאחר החתונה הוא ימשיך בשליחות הרבי במושב ברוש, ובעזרת ה' גם היא תצטרף לשליחות בעבודת הקודש. שאלה נוספת שהתעוררה האם יש צורך לשנות את שמה, לשם בלשון הקודש.

הכלה הצעירה כתבה מכתב לרבי, ועל כך זכתה לקבל את תשובת הרבי מיום ח' בניסן תשכ"ו: "לשאלתה אודות עבודה ברשת בתי ספר חב"ד, מובנת גודל הזכות בהאמור, וביחד עם זה מסירה ונתינה הדרושות, אבל אין לך דבר העומד בפני הרצון, ותתייעץ ותתדבר עם הנהלת בית הספר.

לשאלה אודות חילוף השם, תתייעץ עם רב מורה הוראה מעדתה".

ואכן לאחר שהתייעצה עם רב מעדה המרוקאית, נתברר שזה שם יהודי ותיק והשם נשאר.

חתונה במקום השליחות

עז היה חפצו של החתן לעשות את החתונה במקום השליחות, בחצר בית הספר בברוש. לכלה זה לא היה פשוט, היא רצתה חתונה ככל החתונות, באולם או בבית הכנסת, אבל בחצר בית ספר? הוחלט ביניהם לשאול את הרבי ומה שהרבי יגיד הם יעשו.

ואכן, לקראת החתונה הוא כתב בקשה לברכת פ"נ מהרבי, ועל כך זכה לקבל אגרת קודש מיום "יא מנחם אב ה'תשכ"ו: האברך מלאכתו מלאכת שמים סעדי' שי'. שלום וברכה מאשר הנני קבלת מכתבו ובו בקשת ברכת פ"נ מיום ה' מנ"א ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע".

ולפני החתימה הוסיף הרבי הוספה נדירה: "בברכה שקביעות מקום החתונה שכותבה תהא בהצלחה".

הכלה מיד כששמעה את מענה הרבי, הביעה את רצונה והסכמתה ואכן החתונה הייתה בחצר בית הספר, כשכל קהל האורחים שהגיע מבאר שבע ומרחבי הארץ חגג יחד עם תושבי מושבי "יחדיו". והשמחה הייתה רבה.

השליחות בחינוך

בברוש התמסרו הזוג הצעיר דהן לעבודת השליחות, גם הרב סעדיה, וכן מרת חסיבה תבחלט"א שימשו כמורים בבית ספר חב"ד. החיים הגשמיים במקום לא היו משופרים, אבל הרב סעדיה היה מציין באושר, "זכינו להיות שלוחים של הרבי. ילדינו נולדו לנו בשליחות!"

בין תלמידיו הרבים היה הרב המפורסם מנתיבות, הרב יורם ע"ה אברג'ל, תמונה מפורסמת מראה את הילד יורם הצעיר יושב בכיתתו על כיסא עם ילד נוסף, כשמאחוריהם עומד המחנך הרב סעדיה דהן. כששאלתי אותו על כך הוא הסביר לי, שלצורך התמונה הסתדרו כולם בכיסאות בצורה מסודרת, ילד אחד לא היה לו מקום מסודר, והרב יורם הזמינו לשבת בכיסאו שלו.

לימים הם נהפכו לקרובי משפחה, כשאחיו הצעיר של הרב סעדיה דהן, ר' אברהם יבחלט"א, התחתן עם אחותו של הרב יורם אברג'ל.

בשורות טובות

עשרות רבות של אגרות קודש מהרבי זכה הרב דהן לקבל, מאז ועד לשנת תשנ"ב. פעם שאלו אחד מבניו מפני מה הוא זכה להרבה אגרות קודש, ענה לו הרב סעדיה: הייתי פעם בהתוועדות בנחלת הר חב"ד ודובר חזק על כתיבת מכתבים עם בשורות טובות לרבי (אולי הכוונה להתוועדות המזכיר הרי"ל גרונר ע"ה בחודש ניסן תשל"ט בנחלת הר חב"ד שם הוא דיבר על נושא זה), ומאז החלטתי לכתוב לרבי רק בשורות טובות, והרבה, ואכן זכיתי שהרבי ענה על מכתבי.

מכתבים כללים פרטים רבים קיבל באותם השנים, לעיתים הוסיף הרבי בכתב ידו הקדושה ליד מקום החתימה, כמו במכתב מתאריך "כ"ד טבת, ה'תשכ"ח", אל "הווי"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים כו' מו"ה סעדי' שי" הוסיף הרבי בכתב יד קודש: "הפ"נ די"ש נתקבל ויקרא, בלנ, עה"צ. בברכת הצלחה בכל הענינים ולבשו"ט. מ. שניאורסאהן".

המכתב האחרון שהוא זכה לקבל מהרבי, היה זה אחד המכתבים האחרונים שהרבי חתם עליהם, מתאריך "כא' אדר תשנ"ב", וזה היה מכתב ניחום אבלים על פטירת אמו מרת אסתר, חתום בתחמת יד קודשו של הרבי.

הנסיעות לרבי

התקשרותו לרבי הייתה חזקה ואיתנה. הוא התמסר למבצעים הקדושים, ובמיוחד למבצע תפילין אותו היה מבצע בחיבה גדולה, עד לשנה האחרונה לחייו עת נפל למשכב.

לקראת חודש תשרי תשל"ד נסע אל הרבי לראשונה. הוא זכה להיכנס ליחידות

קודש, הרבי ברכו והדריכו בענייני שליחותו ומשפחתו. ביום כיפורים של אותה השנה פרצה מלחמת יום כיפור, התעוררה השאלה האם לנסוע בחזרה אל ארץ הקודש, והרבי ענה להישאר כמתוכנן עד לסיום החודש.

בחול המועד סוכות הגיע מברק מארץ הקודש שמבשר שנולדה להם בת. היה זה טרם הזמן המיועד, ועל כך הייתה הפתעתו רבה. הרב סעדיה דהן בישר על כך לרבי, וקרא את שם הבת הנולדה בקריאת התורה במניינו של הרבי.

נחלת הר חב"ד

לאחר שהתמעטו התלמידים במושב ברוש, עברה משפחת דהן שכללה כבר חמישה ילדים ללוד ומשם לנחלת הר חב"ד שם המשיך בשליחות בעבודת הקודש בבית הספר למלאכה החדש בנחלת הר חב"ד.

נחלה הייתה אז שכונה צעירה ומשפחת דהן השתלבה בה במהירות, הרב סעדיה דהן אהב מאד את ה'נחלה' וה'נחלה' אהבה אותו. בכל החגים הוא היה נוסע ל'מבצעים' במקומות המרוחקים בפיקודו של שכנו וידידו הרב ליפא קורצוויל יו"ר צא"ח קרית מלאכי. בכלל, בנחלה לא היו שכנים, הם היו משפחה אחת.

לקראת בר המצוה של בנו בכורו, מנחם מענדל דהן, החליט לנסוע יחד עם אשתו ועם נער בר המצוה אל הרבי. היה זה נדיר באותה תקופה, ואכן בחודש אלול תשל"ט נסעו הם אל הרבי לקראת תשרי תש"מ.

הם נכנסו יחד ליחידות קודש. הרבי ברכם ברכות רבות והתעניין בילדיהם. הרבי בחן את מענדי הצעיר שידע לענות על התשובות, בזכות ההכנה שקיבל קודם מאביו.. מענדי למד בימי חודש תשרי במוסד אהלי תורה. וגם על כך סיפר לרבי.

שנה לאחר מכן, שוב נסע אל הרבי, הפעם עם חמותי, מרת דבורה לאה נקי, שהייתה אז לקראת הבת מצווה. שוב צעד נדיר באותם ימים.

הם זכו להכנס ליחידות בסוף חודש תשרי, הרבי קרא את הפתק וברכם. כשהגיע לחמותי הרבי קרא מתוך הפתק שיש לה בת מצוה ביום י"א בחשוון, הרבי הרים את עיניו הקדושות ושאלה "יש לך בת מצוה ביום י"א במר חשוון?" היא ענתה שכן, הרבי בירכה. לימים התברר שהיא נולדה לאחר צאת שבת י"א במר חשוון, אם כן תאריך לידתה היה י"ב.

גם לי שבט תשמ"ח נסע עם בנו חתן הבר מצוה דובער, ונשארו לבר מצוה לעלות לתורה אצל הרבי. לקראת סיום ביקורם, ביום כ"ב שבט שמעו על המאורע הנורא בפטירת הרבנית, הרב סעדיה היה מהראשונים שהיה ליד בית הרבי, ויחד עם שני בניו זכה לומר תהילים לצד מיטת הרבנית.

לקראת הבר מצוה של הבן שניאור זלמן שוב נסע עמו לרבי. באותם הימים התעוררה שאלת המעבר לשכונת קראון הייטס, קשיי הפרנסה בארץ הקודש היו

קשים מנשוא ושם הוצעה לו עבודה כסופר סת"ם, הוא שאל את הרבי, בהתחלה הרבי לא השיב, אבל לאחר שזכה לקבל את הסכמת הרבי, הוא עבר לגור עם משפחתו בסמיכות לבית חיינו 770.

פרק חדש התחיל בחייו.

בבית חיינו

הרב סעדיה הפך לאחד מאנשי בית חיינו. מידי מוצאי שבת וכן בסיומי הרמב"ם היה משתתף בסעודות שמארגן הרב מנחם גערליצקי ומספר סיפורי צדיקים וחסידים. בעל שמועה וזכרון מופלא היה הרב סעדיה, והיה מספר בדיוק רב. כמה פעמים זכה לקבל בקבוקי משקה מהרבי עבור סיומים אלו.

בכל שבת היו מארחים בביתם אורחים רבים, ומשתדלים שיהיה זימון בעשרה. לאחר התפילה בליל שבת היה מסתובב ב770 ומחפש אנשים שאין להם היכן לאכול ומזמינם לביתו לצד אורחים וחברים מוזמנים.

בשנים אלו הרבי דיבר ללא הרף על ביאת המשיח והבאת הגאולה. הרב סעדיה דהן הפך ל"עקשן", והיה חי את הוראות הרבי, והשתדל לדבר על כך ולהפיץ את שיחות הרבי בנושא זה.

לימים, לצד עבודתו כסופר סת"ם החל לשמש כרב בית כנסת באחד מבתי הכנסת בשכונה וכן כשו"ב במקומות שונים בעולם.

חזרה לנחלת הר חב"ד

לאחר עשרים שנה בקראון הייטס החליטו לחזור לנחלת הר חב"ד.

שם קבע את מקום לימודיו ככולל בעלי הבתים בשכונה, ומדי יום יצא למבצע תפילין לנערים בני התיכונים בקרית מלאכי.

בהגיעו לגיל שבעים התגלתה אצלו המחלה האיומה. לאחר ניתוח כואב הוסר ממנו כח הדיבור וכח האכילה, אבל זה לא הפריע לו כמו שהפריעה לו העובדה שבשל ההקרנות נשר ממנו הזקן הקדוש עליו שמר מכל משמר.

בימי מחלתו התגלה בגבורתו, בעשור האחרון הוא המשיך במצב רוח מרומם את חוק לימודיו, מדי יום, תורה אור ולקוטי תורה, דף גמרא ליום, חת"ת רמב"ם ועוד.

בכלל הוא היה עקשן בתורה ובמצוות, לא היה מדבר עם תפילין ומקפיד על מלוא מלכה גדול כל מוצאי שבת וגם בתקופות אלו לא ויתר על הידורי מצוה, והמשיך לצאת למבצע תפילין. לא היה אצלו קידוש ללא יין מכוס של ברכה שקיבל מהרבי.

לפני שנה התפרצה אצלו המחלה מחדש, אבל הוא המשיך את חוק לימודיו ולהפתעת הרופאים חי הרבה מעבר לתחזיות.

שבועיים לפני פטירתו אושפז. ומדי יום לא ויתר על תפילין רש"י ור"ת. ביום ג' בכסלו הניח תפילין רש"י ולאחריהם ר"ת וכשהוא עטור בטליתו ובתפיליו החל לומר וידוי כשהוא מסמן לבנו הרב שמואל לומר עמו את הוידוי שלפני הפטירה, ועלתה נשמתו השמימה.

השאיר אחריו את אשתו מרת חסיבה תבדל לחיים וזרע קודש ברך ה' של חסידים ושלוחים.

יהי זכרו של חסיד אמת ברוך לעד.

הסיפור עם הבבא סאלי

לסיום פרק זה, סיפור מיוחד ששמעתי מהסבא הרב סעדיה דהן:

אחד מידידי הקרובים של הסבא הרב סעדיה דהן, היה הרב יוסף מעטוף שעבד עמו יחד בעיר ברוש, ויחד היו יוצאים למבצעי המצוות בברוש, ולאחר מכן בנחלת הר חב"ד.

הרב יוסף מעטוף היה 'חייל' מסור של הרבי. עבד כמנהל בית ספר חב"ד בברוש ולאחר מכן כמנהל בית ספר חב"ד בנחלת הר חב"ד, אותו אמי מנהלת כיום. מדי יום היה יוצא עם הרב סעדיה דהן לרחבי העיר קריית מלאכי להניח תפילין ליהודים עוברים ושבים. בחגים נהג לנסוע להעביר את שמחת החג לאחריהם, ובכל יום שישי התייצב בעמדת הנחת התפילין הקבועה שלו באשקלון.

את פניו של הרב מעטוף עיטר זקן נאה. יום אחד אבי מורי, הרב יעקב שליט"א, אומר לי: "דע לך, לא תמיד היה לו זקן. זה סיפור מופת של הבבא סאלי". לימים פניתי לסבא הרב סעדיה דהן והוא סיפר לי את הסיפור המלא:

בבחרותו למד הרב מעטוף בישיבות חב"ד, אך לא צמח לו זקן. גם בחתונתו היה ללא זקן. לאחר חתונתו יצא בשליחות הרבי למושב ברוש, מכיון שהמושב נמצא סמוך לעיר נתיבות, היה להם קשר מיוחד עם הצדיק ה'בבא סאלי' שהתגורר בעיר נתיבות.

ה'בבא סאלי' היה ידוע בחיבתו לחב"ד ובאהבתו הרבה לרבי מליובאוויטש. הוא התייעץ עם הרבי על מקום מגוריו ומכתב התשובה של הרבי אליו, המופיע בספר 'אגרות קודש', מלמד אותנו על ההערכה החוזרת שהרבי חש כלפיו.

הסבא הרב דהן סיפר לי שהוא נסע פעם עם רבה של שכונת נחלת הר חב"ד, הרב ירוסלבסקי שליט"א אל הבבא סאלי וה'בבא סאלי' דיבר במילים חמות ומיוחדות ביותר על חב"ד ועל הרבי. כששאלתי על כך את הרב ירוסלבסקי הוא הוסיף שזה לא היה רק פעם אחת אלא כמה פעמים ותמיד דיבר מיוחד מאד על הרבי וחב"ד.

ה'בבא סאלי' ראה חשיבות גדולה מאוד בגידול זקן מלא. הוא נהג להעיר לאנשים על כך, והקפיד להתפלל רק במניין של עשרה אנשים בעלי זקן. לא תמיד היה קל

להשיג מניין כזה באותן שנים בנתיבות, אבל ה'בבא סאלי' השתדל בכך מאוד. פעמים רבות, שבאו לבקש ברכה ממנו היה מורה לגדל זקן כדבר שיביא את הישועה.

"גם ל'בבא-סאלי' עצמו לא גדל זקן עד גיל מבוגר. הוא התפלל וצם על כך שנים רבות עד שזכה שגדל לו זקן. ויהי היום, והרב מעטוף שהיה כבן שלושים, וכאמור עדיין לא חתימת זקן, בא יחד עם ראש מועצת העיר נתיבות מר שלום דנינו, לבקר את הבבא סאלי. הבבא סאלי הצביע על הרב יוסף מעטוף ושאל את דנינו "סקון הדא? מי זה? והוא עונה לו: "הדא יוסף מעטוף, מנהל בית ספר חב"ד בברוש".

ה'בבא סאלי' פנה אל הרב מעטוף ואמר לו: "אל תפחד, השנה יגדל לך זקן". וככה היה, באותה שנה גדל לו זקן.

שער
שני

זיכרונות צעירים

ה'פאנל' של החסידים בישיבת הקיץ צעירי ליובאוויטש

ט

הסודות המופלאים של שכניי

"אם אתה חבר שלי, אל תספר לי" - כלל ברזל של שתיקה וסודיות הנחה את חיי החסידים ברוסיה ■ סודותיהם של תושבי השכונה בה גדלתי יצאו לאור רק בשנים האחרונות ■ "מעולם לא דיברתי על מה שהיה שם" מתברר שהאחד למד תורה במחתרת במרתף בחצר ביתו של השני. ורק כעת נודע להם על כך

גדלתי

בעיירה חסידית עם ניחוח של פעם, אנשי העיירה הם חסידים בעלי צורה, אנשי תורה ועמל, ותיקה חולקים ביניהם סוד משותף אך פרטי לכל אחד, הם זכו להיות בוגרי מחתרת ברוסיה. על גבוריה גדלנו, וחשבתי תמיד שאת סיפורה ידענו, אבל בשנים האחרונות נודע לי עד כמה אני לא יודע.

עיירת נחלת הר חב"ד.

שכונה קסומה של כאלף משפחות הנמצאת בפאתיה הדרומיים של קרית מלאכי.

בחורף שנת תשכ"ט (1969) הורה הרבי מליובאוויטש להקים שכונה חדשה לחסידי חב"ד ולעולים שבקרוב עתידים לצאת מגרוזיה בפרט ומברית המועצות בכלל. עסקני חב"ד תרו בארץ אחר מקום מתאים ומצאו שיש שכונה חדשה בנויה בקרית מלאכי, השכונה נבנתה על ידי משרד העלייה ודירותיה פנויות. העסקנים דיווחו לרבי והרבי הורה לקדם את ההצעה.

העסקנים סגרו חוזה עם משרד העלייה ששם תקום שכונה לעולים שבקרוב ממש יעלו. עשר משפחות חסידים יצאו מכפר חב"ד ומשיכון חב"ד בלוד להשתכן בשכונה בכדי להקים את התשתית הארגונית לשכונה החדשה, עשרות משפחות עולים מגרוזיה התיישבו בבניינים נוספים כשהחסידים מלווים אותם בכל המצטרך.

את שם השכונה הרבי בחר - נחלת הר חב"ד, ראשי תיבות של אמו הרבנית חנה שנפטרה 4 שנים קודם לכן.

השכונה קמה, אבל שאר העולים טרם באו ובניינים שלימים נותרו סגורים. אנשי המשרד פנו לעסקני חב"ד, היכן העולים שהבטחתם שבאים? ברית המועצות סגורה ומסוגרת, אין יוצא ואין עולה ממנה. העסקנים אמרו: אם הרבי אמר, העולים יבואו, תחכו ותראו.

שנה עברה ועדיין לא באו, ושוב פנו לעסקנים ושוב ענו, קצת סבלנות.

ופתאום, לאחר שנה וחצי נפתחו השמים, זרם גדול של משפחות יצא מרוסיה. מאות עולים מבוכרה ומגרוזיה יחד עם עשרות רבות של משפחות חסידים ששמרו תורה ומצוות במחלת סודית, כולם יצאו יחד בגלי עליה גדולים, ובזכות ראייתו למרחוק של הרבי, הם נקלטו בצורה המיטבית. בשכונה יהודית חסידית, בנויה עם בתי כנסת ומוסדות לימוד שחיכו רק להם.

מי היו בני אותה המחותרת, איתם קמה השכונה?

חסידות חב"ד קמה ברוסיה, היא מנתה אלפי משפחות. לאחר המהפכה הבולשביקית לא היה ניתן לצאת מרוסיה, אך גם לא היה ניתן להתחנך בחינוך יהודי ולקיים תורה ומצוות בצורה גלויה ברחבי המדינות שהתאחדו יחד לברית מועצות.

חסיד חב"ד המשיכו כל העת לשמור חיי תורה ומצוות במסירות נפש, ישיבות הוקמו, תלמודי תורה ומקוואות נוסדו, וכשפעיל נתפס על ידי השלטון ונהרג, מיד הושם אחר במקומו. עשרות רבות של חסידים נהרגו במסירות נפש בעוון שמירת תורה ומצוות.

את המהפכה היהודית הנהיג רבי יוסף יצחק שניאורסון, אדמו"ר הריי"צ מליובאוויטש. והגחלת המשיכה לבעור כל העת.

בזמן מלחמת העולם השנייה, הנאצים ימ"ש כבשו עיירות וערים באיזורי הגבול, יהודים רבים נרצחו על ידם, הי"ד, ויהודים רבים אחרים ברחו לתוככי רוסיה, הרחק מהקרבות. חסידי חב"ד ברחו בעיקר לאיזור אוזבקיסטן, סמרקנד וטשקנט נהפכו לברית חב"ד בברית המועצות.

היהודים הבוכרים קיבלו את החסידים בסבר פנים יפות, מיד הוקמו בתי כנסת וישיבות, תלמודי תורה ומקוואות שקלטו את מאות המשפחות הגולות.

לאחר המלחמה נוצר מצב ששלטונות ברית המועצות אפשרו לנתינים זרים לצאת מתחומיה. וועד פעולה קם בברכת הרבי הריי"צ ששכן אז בניו יורק. אנשי הוועד זייפו דרכונים פולנים ומאות משפחות יצאו במה שמכונה "הבריחה הגדולה", וייסדו את קהילות חב"ד בכפר חב"ד, לוד, צרפת, ארצות הברית וקנדה.

אבל לפתע הכל הפסיק. שלטונות ברית המועצות תפסו את מארגי הבריחה, הם הוכנסו למאסר והגבול נסגר. שוב אין יוצא ואין בא. עשרות רבות של משפחות נשארו כלואים ברחבי בית הכלא הגדול בעולם - ברית המועצות.

החסידים שנשארו לא אמרו נואש, הם התארגנו מחדש בסמרקנד ובטשקנט והקימו שוב ישיבה במחותרת.

עשרים וחמש שנים הם נשארו שם. שמרו על חיי התורה והמצוות במחותרת, בהנהגת ובהדרכת הרבי מליובאוויטש שירש את מקום חותנו, ושלח שליחים והוראות כל העת מניו יורק, במחותרת כמובן.

משם יצאו ישר לנחלת הר חב"ד, ובשכונה זו גדלתי ועל אנשיה שמעתי:

ר' משה שיחיה, בביתו היה מקווה מחותרתי, במסווה של "ברכה מדעית", כי אביו היה ד"ר.

ר מיכאל שיחיה, המשפיע, היה בעצמו תלמיד הישיבה המחותרת ולאחר מכן

מורה בתלמוד תורה המחותרת. בחצר ביתו היה בור, שם היו מסתתרים כשבאו הבולשת לבדוק.

ר' מוטל שיחיה, הכיר את אביו רק כשהיה בן עשר, עד אז האב היה בכלא הרוסי ב"עוון" תורה ומצוות, כשר' מוטל התחתן, הוא אחסן תלמידי ישיבה שהיו ישנים בביתו לתקופה ארוכה, במחתרת כמובן.

ר' שמואל חיים שיחיה, מעולם לא דרך בבית ספר גוי, על אף חוק חינוך חובה. מדי יום היה יוצא מביתו עם תלבושת בית ספר, הולך לבית הספר אבל לא נכנס לשם, ממשיך משם לבית דודתו הסמוך ללמוד תורה עם מלמד, וכשכולם מסיימים, גם הוא היה מסיים וחוזר איתם בחזרה. בגיל עשר הלך ללמוד בישיבה המחותרתית כשגם הוריו לא ידעו היכן הוא, ושם במשך שנה לא ראו התלמידים אור יום, פשוט הם לא יצאו מהמרתף.

ועוד דמויות רבות שיחיו לאורך ימים ושנים טובות, גברים ונשים, ששמרו על השבת במסירות נפש, כל שבת בתחבולה אחרת כיצד לא לחללה, על אף חוק עבודה חובה בשבת, ועל אף חוק חינוך חובה בשבת.

וגם כמה וכמה מדמויות ההוד שלצערנו הלכו לעולמם:

ר' מוטל, היה מנהיג חסידי שישב במעצרים רבים על העזתו להקים חיי תורה. בנחלת הר חב"ד הוא הקים ישיבה עם ניחוח של פעם לעולים החדשים מרוסיה.

ר' משה עם הזקן הארוך שהקים חבורת מחתרת של נערים שומרי מצוות בשם חמ"ה (כיום במרכז השכונה מתנוסס בניין גדולה בשם זה ומרכז את פעילותם) ויסד רשת תלמודי תורה לילדים בבוכרה.

ר' שלום בער, ששמר שבת במסירות נפש והקים בית כנסת לעולי רוסיה שיצאו בעליה של שנות התשעים.

ר' יענקל, יהודי תלמיד חכם עצום, שבביתו היה בית כנסת, ישיבת תומכי תמימים ומקום מפגש להתוועדויות חסידים. הוא עצמו היה ראש ישיבה, והיה לומד תורה שעות רבות ברצף. זכינו לגור באותו הבניין עמו.

ר' זלמן מרדכי, אף הוא שכן בבניין שלנו, גויס במלחמת העולם השנייה לצבא האדום, אך כל שנות המלחמה שמר במסירות נפש על כשרות ועל תפילות מדי יום ביום.

ר' זלמן לייב, אף הוא התגורר בשבתות אצל בתו בבניין שלנו, היה תלמיד חכם עצום ומורה תורה לרבים, על אף היותו קטוע רגל מפגז שנורה אליו במלחמת העולם השנייה, היה הולך למקווה ולבית הכנסת על קביו.

ר' אברהם אף הוא קטוע רגליים הצועד על קביו שהיה המוהל הגדול בשנות המסתור ברוסיה ומל במסירות נפש של ממש מבוגרים רבים.

ר' זלמן ואחיו שבביתם היה בית כנסת סודי בשטקנט.

ר' אליהו הגבאי וסופר הסת"ם.

ר' משה ור' צבי שזכו לגדול באורו של רבי לוי יצחק שניאורסון, אביו של הרבי.

ועוד ועוד חסידים רבים. דמויות הוד. עליהם השלום.

ובמרכז השכונה, ניצב בית כנסת לעולי רוסיה, וסביב היכל ארון הקודש, גלעד עם עשרות שמות של חסידים שלא עלו ארצה, הם נרצחו על ידי הבולשת הרוסית בעוון שמירת תורה ומצוות ורבים מהם מקום גבורתם לא נודע.

מטבע הדברים היכרותי התמקדה בחסידים הגברים אותם פגשתי בבית הכנסת, אך לא פחות מכך גדול חלקם של נשות החסידים. בילדותי הייתי משחק הרבה בבית חברי לכיתה חיים זלמן, סבתו הקשישה הייתה שוכבת על הספה ומסתכלת עלינו. פעם אמר לי חיים זלמן, אתה רואה את האמא של הסבתא שלי, בעלה היה ר' חיים זלמן קוזלינר מזכירו של הרבי הרי"צ ברוסיה, שאני קרוי על שמו, היא הייתה מהפעילות על מבצע היציאה ההרואי מרוסיה.

פעם אמי תחי' - מנהלת בית הספר לבנות בשכונה - הביאה לבית הספר את מרת דינה ע"ה גורודצקי, שסיפרה על חיים הירואיים מלאי הוד, כיצד הנשים שמרו שבת על אף חוק חינוך חובה בשבת - כאשר כל שבת היה סיפור מחדש; כיצד גידלו לבד את הילדים כשהבעלים שלהם נמצאים בכלא שנים והן כמצורעות בעיני החברה הרוסית עקב כך, ועם זאת חינוכו את הילדים להמשיך דווקא בדרך אבותיהם, דרך התורה והמצווה, כיצד קיימו טהרת המשפחה ומרדו בזרוע הרשע של השלטון.

רבות מהנשים היו פעילות של ממש במחתרת החסידית, היו מהם גיבורות שנתפסו, ואף הייתה אישה מיוחדת שנהרגה על ידם בעוון זה, מומע שרה קרו לה, הרוסים הרגו את בעלה בעוון שמירת תורה ומצוות, ואותה הרגו כמה שנים לאחר מכן. בנה ובתה שגדלו כיתומים מאב ואם והקימו משפחות לתפארת, התגוררו אף הם בשכונת נחלת הר חב"ד בשנות ילדותי.

מסירות נפש?

חשבתי שאני מכיר את החסידים. אבל בשנים האחרונות לא הבנתי עד כמה אני לא מכיר. יש לי זכות ארוכת שנים לנהל מסגרת ישיבתית בימי בין הזמנים לנערי חב"ד, ובקיץ תשפ"א הבאתי שלושה מהחסידים ההם לספר לתלמידים זכרונות מהשנים שלהם ברוסיה.

פתחתי את דבריי ואמרתי שאני מתכבד להזמין לפאנל שלושה חסידים ששמרו תורה במסירות נפש ברוסיה - וישר הם מחו על דברי.

זה לא נכון.

אנחנו לא אוהבים את המילים מסירות נפש.

שמרנו תורה ומצוות כי כך צריך לעשות. לא הרגשנו מסירות נפש. כך ה' אומר להתנהג וכך התנהגנו. פשוט וקל, אמר ר' מוטל, שכל שבת היה שובר את הראש כיצד להתחמק הפעם מחילול שבת במשך עשרים שנה, ועמד בכך.

מעולם לא דיברתי על הקורות שם, אמר ר' שמואל חיים, שכנו לשולחן של ר' מוטל, שהינו גם מחותנו ושכנו לבניין מזה חמישים שנה. ר' מוטל ור' אהרן היו כה מופתעים מרצף הסיפורים שלראשונה שמעו ממנו.

אף אני מעולם לא דיברתי על מה שהיה שם, אמר ר' אהרן, ושוב כולם מופתעים כשקצוות הסיפורים לראשונה נפגשו. מתברר שהאחד למד תורה במחותרת במרתף בחצר ביתו של השני. ורק כעת נודע להם על כך.

מתברר גם שהיה להם כלל: "אם אתה אוהב אותי, אל תספר לי על סודותיך. בשביל מה?...!". ומעולם הם אכן לא דיברו.

שאלתי אותם, איך עשיתם את זה?

איך עשינו? אמר ר' אהרן: מה זאת אומרת, וכי הייתה לנו ברירה. כשיצאנו מרוסיה הרבי הורה שנלך לפוסק הגדול הרב משה פיינשטיין, הוא הופתע כל כך לפגוש חסידים בעלי צורה ויודעי תורה שיצאו מברית המועצות, הוא שאל אותנו. איך הצלחתם? ור' יענקל ענה בטבעיות: מה הפליאה? וכי הייתה לנו ברירה אחרת. לשמור תורה ומצוות זה חיינו.

איך עשינו? אמרו ר' מוטל ור' שמואל חיים, זכינו לקבל שיחות מהרבי אותם יקרנו ושיננו בעל פה. העתקנו אותם למחברות ולמדנו מהם כל יום חמישי בלילה. זה נתן לנו כוח.

איך עשינו? אמר ר' מוטל, גדלנו בצל אריות. חסידים בעלי קומה באמת. שלמדו בישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש, אצל הרבי הרש"ב והרבי הרי"צ. חסידים שהיו מתפללים במשך שעות ארוכות. חסידים שלמדו תורה בכל הזמנים, חסידים שהיו בקיאים בתורת החסידות, והתחנכו בדרכי החסידים.

הם היו האור שלנו. בצל שלהם גדלנו. אצלם התחנכנו. כמוהם שאפנו להיות. זה החזיק אותנו. וזה מחזיק אותנו. לאורך ימים ושנים טובות.

מסירות נפש כיום

בחור צעיר הייתי וישבתי יחד עם כמה חברים בהתוועדות בבית הכנסת המרכזי בנחלת הר חב"ד, שמענו זכרונות ממסירות נפש מרוסיה מפי החסיד ר' משה, זה שהחזיק רשת סודית של תלמודי תורה באוזבקיסטן.

פתאום קם אחד הנוכחים, גם הוא היה במחותרת ברוסיה כילד צעיר, נעמד ואמר:

ר' משה, דע לך, כיום כשבחור צעיר יושב ולומד כשאינ מזגן בבית המדרש, זו מסירות נפש לא פחות, ואולי אפילו יותר. שם לא הייתה לנו ברירה, הייתה לנו אפשרות לא לשמור תורה ומצוות? כאן יש לו ברירה. זו מסירות נפש יותר גדולה.

ואכן, במאמר האחרון שהרבי הוציא לקהל החסידים, הרבי מדבר על מסירות הנפש של החסידים ברוסיה, ואומר שמסירות הנפש בארצות הרווחה היא גדולה יותר, כי היא לא מגיעה מתוך הכרח, היא לא באה מתוך לחץ, היא באה מתוך רווחה, וכשהאדם ברווחה מכיר את הקב"ה וחי במסירות נפש על שמירת תורה ומצוות, על אף שאין שום צרה באופק, זה מה שיביא את המשיח, יהי רצון שיבוא במהרה.

הרב אלחנן ע"ה יעקובוביץ והרב ברוך ע"ה אייזנברג בבית הכנסת בנחלת הר חב"ד

ד

זו לא טעות!

הוא היה מחנך חשוך-ילדים, ומהרבי הוא ביקש ברכה שיצליח לשמור על איפוק ולא להכות את תלמידיו ■ "ידוע שעל ידי דרכי נועם מצליחים יותר", השיב לו הרבי, "וזה יהיה גם ברכה עבורך לילדים" ■ למה אסור לספר בדיחה על טיפשים? או על עדות מישראל? ■ על שיעור לילי אגדי ועל דמותו המיוחדת של רב אלחנן יעקובוביץ נכדו של הצדיק הירושלמי הרב אריה לווין

רַב

אלחנן הוא צדיק", אבי היה אומר לי כשהייתי ילד. ואכן, פעם־אחר־פעם זכיתי להיפגש עם דמותו המיוחדת.

בתלמוד התורה בו למדתי היו נהוגים מבצעי לימוד מיוחדים. על התלמידים הוטל ללמוד משניות, דפי גמרא ופרקים מספר התניא בעל־פה. כתגמול היינו מקבלים סכומי כסף לקניית ספרי קודש בחנות השכונתית. מפעם לפעם היה טיול למצטיינים. ה'בוחן' היה רַב אלחנן יעקובוביץ.

רַב אלחנן היה נכדו חביבו של הצדיק הירושלמי הרב אריה לוי. לרב לוי היו ארבעה חתנים גדולי תורה מפורסמים, ביניהם נודע במיוחד הפוסק הרב אלישיב, שבא מרקע ליטאי. חתן נוסף היה הגאון החב"ד הרב אהרן יעקובוביץ, שהיה ראש מערכת 'אוצר הפוסקים' - מכון מחקר תורני נודע. רַב אלחנן היה בנו הצעיר.

הרב אריה לוי אהב מאד את נכדו אלחנן והפקיד בידי את כתביו התורניים, באומרו שהוא ידע כבר מה לעשות עם זה. לימים, הרבי מליובאוויטש הדריך את רַב אלחנן להדפיס את הכתבים האלו.

רַב אלחנן היה יושב בחדר מזכירות של תלמוד התורה, ואנו, הילדים, היינו ניגשים להיבחן אצלו בהפסקות על גמרא או משניות בעל פה.

הוא היה תלמיד חכם גדול, גאון ובקיא, וכל רגע פנוי ניצל ללימוד. עם זאת, כאשר היה משוחח עם הילדים תמיד עשה זאת בגובה העיניים, משיב לכל שואל על שאלותיו התורניות ונותן תחושה שווה לכל התלמידים. גם כשהיה בוחן את הילדים עשה זאת בענווה ובנינוחות.

כשיצאנו לטיול, היה טבעי שרַב אלחנן יצטרף לטיול עמנו כמלווה.

אני זוכר שנסענו למוזיאון בית התפוצות בתל אביב. כדרכם של ילדים, היינו מעבירים את זמן הנסיעה בצורה חווייתית. ילדים היו ניגשים למערכת הכריזה של האוטובוס ומספרים בדיחות או חידות להנאת כולם. אך הפעם זה היה שונה.

ילד אחד ניגש למיקרופון והתחיל לדלקם בדיחה עדתית. רַב אלחנן מיד עצר אותו: אסור לצחוק על עדות קדושות בישראל.

השני החל בדיחה על חכם וטיפש. רַב אלחנן מיד עצר אותו. אסור לצחוק על אדם פחות חכם. במה הוא אשם?

אמנם בדיחות רבות לא סופרו באותו הטיול, אך מסר גדול למדנו אז לחיים.

החיים לוקסוס

השכונה בה גדלתי, שכונת 'נחלת הר חב"ד' בקריית מלאכי היא שכונה מיוחדת מאוד, בהוראת הרבי מליובאוויטש, 10 משפחות השתכנו בשכונה בכדי להכין אותה, אחת מהן הייתה משפחתו של הרב אלחנן יעקובוביץ.

משפחה נוספת ממייסדי השכונה הייתה של ר' ברוך וברכה אייזנברג. ברוך וברכה היו אנשים יקרים וחביבים, מאירי פנים לכל אדם ואדם. משפחתנו גרה בשכונת אליהם, באותו הבניין, ואילו רב אלחנן היה גר בבניין הסמוך. ברוך היה עובד בבסיס חיל האוויר חצור, הסמוך לקריית מלאכי, וברכה הייתה מטפלת בפעוטות מהשכונה בביתה. אני ואחיי זכינו להתחנך בביתם.

מדי ערב, רב אלחנן היה מרצה שיעור תורה בקומה העליונה של בית הכנסת המרכזי של השכונה. לשיעור היו מגיעים ותיקי השכונה, בהם ר' ברוך, שהיה משתתף קבוע וותיק. מדי ערב הייתי מגיע לתפילת הערבית בסיום השיעור, והיה מרתק לראות אותם מתענגים על לימוד התורה.

ישב שם ר' זלמן קליין, איש בעל מאור פנים לא רגיל, שהיה מקבל כל נכנס לבית הכנסת בברכת 'שלום עליכם' כאילו הוא ידידו הוותיק שלא פגשו עשרות שנים. כנראה שכך הוא חש. מספרים עליו, שבתקופת יסוד השכונה היו קשיים כה רבים, שכל מי שנסע אל הרבי מליובאוויטש והרבי שאלו ביחידות "איך בשכונה החדשה" היה מתלונן.

אבל כאשר הרבי שאל את ר' זלמן קליין את השאלה הזו אורו עיניו של ר' זלמן. הוא החל לתאר בחיוך כיצד השכונה היא 'לוקסוס'. "יוצאים מהבית, יורדים קומה אחת, ויש בית ספר לבנים. בדירה ממול בית ספר לבנות. בחצר שמעבר לכביש יש בית כנסת. היש יותר 'לוקסוס' מזה?"

הרבי השיב לו בחיוך רחב.

החיילים קפצו לנהר

בשיעור ישב גם שכן נוסף מהבניין שלנו, היה זה ר' זלמן לוין שהיה חסיד ותיק שאף היה חייל בצבא האדום בתקופת מלחמת העולם השנייה, אשתו שפרה הייתה הרופאה השכונתית. הוא ישב לצד בן דודו. אבותיהם שימשו כרבנים ברוסיה וכ'חוזרים' של רבי שלום דובער שניאורסון מליובאוויטש.

ישבו שם עוד ועוד אנשים עם זקנים לבנים היורדים על מידותיהם, ששמרו על הגחלת וקיימו תורה ומצוות במסירות נפש ברוסיה הסובייטית. הם עלו לארץ בשנות

הארבעים לחייהם עם משפחות שלמות שומרות תורה ומצוות, ובכל ערב באו לשיעור של רַבֿ אלחנן בחיות רבה.

בתפילת ערבית שלאחר השיעור היה רַבֿ ברוך אייזנברג קורא את קריאת השמע בקול ערב בטעמי המקרא, ומסלסל בקולו במילים "ולא תתורו". מפיו זה היה נשמע כאזהרה נעימה שלא לתור ולסור מהתורה, שהרי כה נעימה היא.

בבוקר, הייתי מתפלל שחרית באותו המניין של רַבֿ אלחנן. תפילתו הייתה מיוחדת. היה עומד בתפילה מכונס בעצמו, ללא הבעת מחוות חיצוניות. כולו שקוע בתפילה, מתפלל ומונה את תיבותיו כמונה מעות.

מכיוון ששתי ידיו היו שוות בכוחן היה נוהג להניח תפילין אף ביד הימנית כאיטר. וכך לאחר התפילה הוא היה חולץ מידו את התפילין של רש"י ולובש תפילין בידו השנייה, ולאחר מכן היה שוב כופל בתפילין של רבינו תם. כל אותו הזמן היה מעיין בתנ"ך ובספרי ההלכה כמנהג החסידים הראשונים.

במהלך העיון היו ניגשים אליו קבוצת אנשים והוא היה מלמד אותם הלכות בכל יום. שהרי כל השונה הלכות מובטח לו שהוא בן העולם הבא. והיה מסדר את תפיליו בתוך שקית בד ישנה עליה כתוב "מזכרת ירושלים".

בלילות שבת קודש היה מוסר שיעור במקומו בבית הכנסת ב'פרשה החסידית' של השבוע - מאמרי החסידות של אדמו"ר הזקן לשבתות אלו ונדפסו בספרים 'תורה אור' ו'ליקוטי תורה'.

כשהתחלתי ללמוד בישיבת חב"ד הקטנה שבתוך השכונה, פגשתי את רַבֿ אלחנן שוב, והפעם בימי שבת.

שעות הערב של יום השבת מכונות 'רעווא דרעווין', רצון הרצונות. זה הזמן הנעלה והקדוש ביותר בשבת. בזמן הזה נהוג בחב"ד לנגן יחד ניגונים חסידיים בעלי עומק, ובסיומם לחזור מאמר חסידות מאת הרבי מליובאוויטש.

רַבֿ אלחנן היה בא לשיבה בכל שבת ומלמד את הבחורים הצעירים ניגונים עתיקים שעברו מדור לדור. והוא, בדייקנות רבה, עוצם את עיניו ומלמד את הניגון ברצינות ובחיות, כשכל הבחורים מצטרפים אליו אט אט לניגון הנלמד.

"דונאי דו, דונאי דו", הוא אחד הניגונים הזכורים לי שהוא לימד בחיות. זה שיר רועים עתיק המספר על הצאר הרוסי שבזמן מלחמה הגיע לשפת הנהר הדנובה, שנקרא ברוסית דונאי, ולא היה באפשרותו לחצות את הנהר. מיד קפצו חיילים למים במטרה ליצור גשר אנושי עבור הצאר וצבאו.

הניגון הולך ומתאר את מה שחלף בראשם של החיילים, שידעו כי בוודאי יטבעו בנהר, ובכל זאת הם מסרו את נפשם למרות שאף לא יזכו בהכרה על הקרבתם. הניגון מסתיים בנעימת שיר לכת של ניצחון, המבטא את ההרגשה העילאית של החיילים שבזכות מסירות נפשם ניצח המלך במלחמה.

החסידים הפכו את הניגון לשיר המבטא מסירות נפש לתורת השם ומצוותיו. רַבֵּי אלחנן היה מלמד את הניגון בחינות וזה היה פן בנוסף באישיותו המיוחדת.

כל זאת, מלבד מעשי החסד הרבים שעשה בזכות קרן הגמ"ח שהוא ניהל, בה נתן הלוואות לנזקקים במקצועיות, ומתוך תחושה שלא הוא הנותן.

פעם אף התפרסם מעשה שרַבֵּי אלחנן ואשתו שתחיה אירחו בבייתם לסעודת ליל הסדר זוג אנשים מסכנים וקשיי יום שאנשים התרחקו מהם. אותו אורח גמל להם רעה תחת טובה, אך בזכות זה לכולם נודע על מעשה חסד נוסף של רַבֵּי אלחנן ואשתו.

בשנותיו האחרונות נחלש רַבֵּי אלחנן, ועם זאת לא הפסיק משיעורי לימודיו, לאחר מחלה קשה הוא נפטר ביום רביעי ט"ז בתמוז תש"פ. למחרת, ביום חמישי, נפטר ה'חברותא' שלו ללימודי ערב שנים כה רבות, שכננו היקר, ר' ברוך אייזנברג.

בדרכי נועם

לאחר פטירתו של הרב אלחנן שמעתי סיפור 'מופת' שמיימי שהיה לו עם הרבי מליובאוויטש:

במשך שנים הוא ורעייתו לא זכו לפרי בטן. הם כתבו בקשת ברכה אל הרבי מליובאוויטש והרבי ענה להם שיזכו לזרעא חייא וקיימא, אבל הברכה עדיין לא התממשה.

הרב אלחנן שזכה להיות מה'קבוצה' הראשונה של תלמידים שנסעו ללמוד אצל הרבי בשלהי שנת תשכ"ג (1953) נסע שוב אל הרבי ונכנס לפגישה אישית, המכונה 'יחידות', וביקש ברכה מהרבי לעבודתו כמורה בתלמוד תורה וכן ברכה מיוחדת שלא יצטרך להכות תלמידים חלילה, כמו שהיה נהוג באותן שנים במערכות הלימוד. הרבי השיב לו, "ידוע שעל ידי דרכי נועם מצליחים יותר מאשר על ידי תקיפות, וזה גם יהיה כלי לברכה עבורך לזרעא חייא וקיימא" (לילדים חיים וקיימים).

הוא יישם את ההוראה אבל עדיין לא זכו לפרי בטן.

בחודש תשרי תשל"ה (1974), בחלוף כמעט עשר שנים מחתונתם, נסעו בני הזוג אל הרבי. במוצאי ראש-השנה ושמחת-תורה הרבי היה מבדיל על הכוס ולאחר מכן מוזג לכל המשתתפים מעט מכוס היין, "כוס של ברכה". הרב אלחנן הרגיש שזו הזדמנות פז. הוא עבר לפני הרבי וביקש שוב ברכה ל'זרעא חייא וקיימא'. הרבי ענה: "ה' ימלא כל משאלות לבבכם לטובה", והסתובב לעבר התור המקביל.

הרב אלחנן נשאר לעמוד. לאחר כל כך הרבה שנים של ציפייה הוא חיכה להבטחה מפורשת. לאחר שהרבי פנה שוב אל התור הראשון ביקש הרב אלחנן שוב: "ברכה לזרעא חייא וקיימא". הרבי ענה לו: "מה אתה מתווכח איתי?".

שנה לאחר מכן נולדה להם בת. אחריה נולד בן.

שנה לאחר לידת הבן נסעו הזוג המאושר אל הרבי עם הילדים, וזכו להיכנס שוב אל הרבי לפגישה אישית. במהלכה, שאל הרבי את הילדה האם היא כבר מדליקה נרות שבת וחג והאם היא תורמת צדקה לפני ההדלקה. הרב אלחנן בספונטניות הגיב: "רבי, זו הילדה שלך!".

הרבי חייך ואמר: "כל היהודים הם ילדים של הקב"ה".

לקראת סיום ה'יחידות' הרבי הגיש לאשתו של הרב אלחנן חמישה שטרות של דולר. היא ספרה וראתה שיש חמישה והם רק ארבעה במשפחה. בתמימותה, החזירה שטר אחד לרבי מתוך מחשבה שאולי יש כאן טעות. אבל הרבי לא לקח את הדולר מידה.

"זו לא טעות" אמר הרבי, וחייך.

היא הייתה אז בתחילת הריון. עדיין לא ראו דבר ואיש לא ידע על כך. אבל מסתבר שהרבי כבר ידע, ונתן דולר גם עבור בן הזקונים שנולד כמה חודשים לאחר מכן...

יא

בני של שמחה

מוזמנים למסע חווייתי בין דפי התפילות של הימים הנוראים, בתי-כנסת ספוגים בזיכרונות, ותובנות מאלפות על כוחה של התפילה. לכל בית כנסת אופי משלו, אווירה משלו, וזיכרונות שמעצבים את התודעה של המתפללים בו

ילד

הייתי, יושב לצד אבי שליט"א, ולהבחל"ח סבי ע"ה בתפילות הימים הנוראים בבית הכנסת שיכון חב"ד בירושלים. סבי, הגאון החסיד הרב שמעון אליטוב חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל, מתייפח בתפילתו. מה קרה לסבא? האם הכל בסדר? האם הוא עצוב בגלל משהו?
ושנה אחרי זה, שוב זה חוזר עצמו.

במשך שנות הילדות זכיתי להתפלל בבית כנסת מיוחד זה בירושלים בתפילות רבות משמעותיות.

נוהג עשו להם הוריי שיחיו לעלות לירושלים לשבתות רבות ולחגים להתארח אצל סבי ולהבדיל בין החיים אצל סבתי שתחי', וכך יצא שבית הכנסת של החגים של שנות ילדותי היה בית כנסת זה.

על אף שמאחר גיל בר המצווה נסעתי כמעט מדי שנה לחודש תשרי לשהות בבית מדרשו ובסמיכות לציון קודשו של הרבי מליובאוויטש, עדיין בכל שנה ושנה בראש השנה וביום הכיפורים מתנגנת במוחי מנגינתו של השליח הציבור הרב זישא קעניג בתפילתו הזכה.

שליח הציבור היה נגש לפני הקדיש של ישתבח ומחליף את השליח הציבור שהיה מתחילת התפילה.

אהה איי, אהה איי, המלך... יושב, איי איי, הוא פותח בקול בוכים שואג.

מתוך זעקתו נשמעת הכוונה: "אם אני מלך, למה עד היום לא באת אלי?" כפי ששאל אספסינוס הקיסר את רבן יוחנן בן זכאי. כוונה זו מופיעה בסידורי התפילה, שרבי אהרן מקרלין היה אומר את זה בקשר לאמירת המלך.

השיא מבחינתי היה באמירת הפיוט הנודע "ונתנה תוקף", מתח היה נרגש באוויר. שליח הציבור היה מתחיל את הפיוט והפיוט היה נבנה שלב אחר שלב בנוסח ייחודי ומיוחד:

אָמֵת, פִּי אֵתָהּ הוּא: דִּיין וּמוֹכֵיחַ וְיֹדֵעַ וְעֵד וְכוֹתֵב וְחוֹתֵם וְסוֹפֵר וּמוֹנֵה וְתִזְכֹּר כָּל הַנְּשִׁכּוֹת.

וכאן הוא היה מגביה את קולו ומתחיל להביע ברגש, כל מילה מקבלת משמעות שהרי אין כמו מנגינה נכונה לפרש את המילים:

כְּבִקְרַת רוּעָה עָדְרוּ מֵעֵבִיר צֹאנֵנוּ תַחַת שְׂבִטוֹ כִּן תַּעֲבִיר וְתִסְפֹּר וְתִמְנָה וְתִפְקֹד נֶפֶשׁ
כָּל חַי.

קולו ספק בוכה ספק אינו בוכה, והוא ממשיך ומנגן:

פָּמָה יַעֲבִרוּן, וְכִמָּה יִבְרָאוּן. מִי יִחִיָּהּ וּמִי יָמוּת. מִי בִקְצוֹ וּמִי לֹא בִקְצוֹ

ולאחר שהיה מסיים את הקטע, כולם היו פורצים בשאגה:

וְתִשׁוּבָה וְתִפְלָה וְצִדְקָה מֵעֵבִירִין אֶת רַע הַגְּזֵרָה.

שלבם אלו היו הקדמה לשלב העיקרי של הפיוט, כעת לאחר שהרגענו את הנפש שלנו שתוכל לעבוד את ה' כראוי במשך השנה הבאה, ללא הפרעות מענייני העולם אנו עוברים לשלב המלכת ה' למלך, שזה עניינו העיקרי של ראש השנה, ושוב מתענג הניגון:

אָדָם - יְסוּדוֹ מֵעֵפֶר וְסוּפּוֹ לְעֵפֶר. בְּנִפְשׁוֹ יָבִיא לְחֵמוֹ. מְשׁוּל כְּחֶרֶס הַנִּשְׁבֵּר . . וְכַחֲלוֹם
יַעֲוֶף...

ולאחר מכן שוב כל הקהל פורץ בשאגה גדולה יותר:

וְאַתָּה הוּא מֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיִם !

המתח באויר היה מתפוגג כשהיה שליח הציבור מתחיל מנגינה קצבית שמחה, "אין קצבה לשנותך ואין קץ לאורך ימך".

וכל אותו הזמן אני שומע את סבי מתייפח מבכי. על מה הוא בוכה? האם הוא עצוב בגלל משהו? אני מרים את ראשי ורואה שהוא לא היחיד בבית הכנסת שמזיל דמעה זכה.

לימים הבנתי שיש בכי של התרגשות. בכי של תפילה.

האריז"ל אמר "מי שאינו בוכה בעשרת ימי תשובה אין נשמתו שלימה". ומסביר על כך הרבי מליובאוויטש: שאין הכוונה לבכי של מרירות או עצבות על מצב לא טוב חלילה, להיפך, הכוונה היא לבכי של שמחה, מצד גודל מעלת הגילויים של הימים הנוראים, ואין האדם מסוגל להכיל את זה ולכן זה יוצא בדמעות.

ובמקום נוסף ביאר הרבי: בימים אלו של עשרת ימי תשובה ה' קרוב לכל אדם ואדם, לכן אם האדם לא מתעורר לתשובה בימים אלו, "אין נשמתו שלימה", ומתי יודעים שאכן הוא התעורר באמת, כשהוא בא לידי בכי, וזה נוגע לכל אדם, גם לצדיק גמור ביותר, שהרי גם נשמתו הייתה תחת כסא הכבוד והתגשמה וממילא התרחקה מאותו הקירוב שהיה לכל נשמת יהודי למעלה. הריחוק הזה של הנשמה זועק בימים אלו ומביא לידי בכי, ובכי זה מביא לאחר מכן ל"מרחב", "מן המצר קראתי י-ה, ענני במרחב י-ה".

המרחב

בחסידות מוסבר שהימים הנוראים זומן שמחתנו הם שני צדדים של אותו המטבע, כשהאדם מתקרב כראוי לה' בימים של היראה, זה מביא אותו לאחר מכן לשמחה אמיתית בזמן השמחה. חג הסוכות זה תוצאה של יום הכיפורים, הכפרה מביאה לידי שמחה.

ואכן המרחב הגיע, בסיום התפילה של ליל חג הסוכות, סבי היה פותח בניגון החב"ד ושמחת בחגך, וכל בית הכנסת היה יוצא לריקוד ארוך של שמחה אמיתית זכה בה', והשיא היה בשמחת תורה, שמחה עצומה, התועודות חיה וריקודים. כל ספסלי בית הכנסת היו נעמדים ל'פירמידה' מסודרת, הילדים במעגל והילדים בפירמידה, אורחים רבים היו באים מדי שנה לחג זה לשיכון חב"ד, ביניהם אני זוכר את רבה של צפת הגאון החסיד הרב לוי ע"ה ביסטריצקי, ועוד רבים.

לימים הבנתי שכל המשתתפים זכו להיות שנים רבות בחודש תשרי אצל הרבי מליובאוויטש, חודש תשרי אצל הרבי בשנות האור היה חג אחד גדול, רבבות אורחים באו מכל העולם ושפע של גילויים הרבי השפיע על כולם. הרבי בעצמו תקע בשופר ובכה בפסוקי התפילה הקודמים לזה. הרבי היה נעמד על כסאו בנעילת יום הכיפורים ומעודד את הקהל בהתרגשות עצומה ברגעי השיא של כל השנה. הרבי היה אומר שיחה מדי ערב בחג הסוכות ושולח את כל הקהל לרקוד ולרקוד, הרבי היה רוקד עם ספר התורה בשמחת התורה ובמבטו מרים את כל הקהל לגבהים עצומים.

כעת, כל אחד העביר את חווייתו לכאן. רב בית הכנסת הרב טוביה זילברשטרומן שליט"א תוקע בשופר ואומר את הפסוקים הקודמים באותה נעימה בדיוק שהרבי היה אומר. אמירת פסוקי ההקפות, ושמחת החג היו כפי שהרבי הדריך לעשות. וכך החוויה הייתה מרוממת ביותר.

האריות

שיכון חב"ד בירושלים נוסד על ידי הרבי מליובאוויטש לפני 67 שנה. הרבי הורה לשליחו הרב עזריאל זליג סלונים למצוא מקום מתאים בירושלים ועליו לבנות שכונה לחסידי חב"ד בעיר.

לחסידים הוצא מקום בפאתי ירושלים, במורדות רחוב ירמיהו, סמוך לגן החיות התנכ"י הישן, ולצד אזור התעשייה. זה היה מקום בלתי נחשק מכיון שזה צפה על הרי שועפט שהיו אז בשליטת הירדנים, ומשועפט ועד לשם היה איזור ספר ריק מאדם. יעצו רבים שלא ליקח את המקום, אך הרבי הורה לרב סלונים לקחת את ההצעה ואכן תוך זמן קצר נרשמו חסידים לקניית הדירות במקום, בין החסידים שקנו היה גם סבי הרב אליטוב ועוד רבים.

להנחת אבן הפינה הגיעו רבים, ביניהם הרב עובדיה יוסף שהתגורר בסמיכות ולימים הוא ובניו שיחיו היו מתפללים ולומדים בבית הכנסת החב"די שם מעת לעת. תוך שנתיים, בשנת תשכ"ב (1962) המקום כבר עמד על תילו, שכונה מרשימה ורעננה של משפחות צעירות.

חמש שנים לאחר מכן בשנת תשכ"ז אוחדה ירושלים, המקום נהפך להיות מרכז העיר, מי בכלל מאמין שהיה זה פעם איזור קצה?

בילדותי זוכר אני עוד את שאגת האריה מגן החיות שהייתה בוקעת באמצע הלילה ומזכירה את דברי הנביא וההקבלה לשופר, כיום גן החיות ואיזור התעשייה פונו מהמקום. והודות לראייתו הרחוקה של הרבי, זכו החסידים לגור בשכונה בלבה של ירושלים.

בלב השכונה שוכנים ישיבות תורת אמת של חב"ד, תלמוד התורה וגולת הכותרת: בית הכנסת היכל לוי יצחק, שנוסד על שמו של אביו של הרבי מליובאוויטש, בית כנסת זה היה תמיד מלא ב'אריות' חב"דיים.

רבים ו'ענקים' היו בבית הכנסת הזה, מתוכם זכיתי לראות כמה וכמה בשנות ילדותי:

הרב הלל ע"ה רבינוביץ, ראש הישיבה והמשפיע שקולו היה מנסר בעוז בחזרת מאמר חסידות כל שבת בזמן ה'רעווא דרעווין' - זמן הסעודה השלישית, כשהיה חוזר מאמר הקול שלו היה מקבל תעצומות, המאמר היה נשטף מפיו ברצף ובחיות שלא יאומנו.

הגאון החסיד הרב זלמן נחמיה גולדברג שהיה מגדולי הדיינים בדורנו, יושב על ספסל פשוט בסמיכות לגאונים החסידיים הרב פסח מן, הרב נטע שלמה וילהלם, והרב נחום רבינוביץ מראשי עסקני חב"ד בירושלים. עליהם השלום.

אנשי המסירות נפש, הרב אליעזר ננס שישב עשרים שנה בכלא הרוסי והרב ישראל סלאווין בנו של החסיד הרב אברהם לויק הי"ד, עליהם השלום.

קול ה'אמן' החזק של הרב בערל רבינוביץ לצד אחיו בעל השמועה הרב משה ליפא רבינוביץ עליהם השלום.

בספסל הקבוע בו ישבנו, זכינו לשבת לצד הגאון החסיד החוקר המופלא הרב יהושע ע"ה מונדשיין, רבים הכירו אותו בכובעו החוקר, אבל בשבת הייתה מתגלית דמות של חסיד 'עובד ה' המתפלל באריכות לאחר שלמד שעות מספר 'תורת שמואל' להרבי המהר"ש מתוך ספר כתב יד.

בספסל שלצדנו, הרב זישא ע"ה קעניג בעל התפילה, לצד הרב חיים מנחם ע"ה טייכטל בנו של הגאון המפורסם רבי ישכר שלמה טייכטל הי"ד.

בספסל האחורי יושבים זה לצד זה הרב חנוך גליצנשטיין מאנשי אמונו של הרבי

בירושלים, לצד הרב לייבל ביסטריצקי מאנשי אמונו של הרבי בניו יורק, שניהם יחד ממתיקים סוד, קולם לא נשמע, שתיקתם מספרת רבות. עליהם השלום.

אנשי ה'ופרצת' הירושלמיים החסידיים, הרב שמואל שניאורסון מנהל כולל חב"ד, הרב שלום גמליאל מנהל צא"ח ירושלים, הרב יצחק גליצנשטיין, והרב יצחק קוביטשעק הפעילים המסורים של דוכן התפילין בכותל המערבי, הרב צבי אלימלך לישנר, הרב אשר סלומון ממנהלי בית חנה, ועוד, עליהם השלום.

ויבלחט"א הגאונים החסידיים המפורסמים שליט"א: ראש הכולל המשפיע, הרב חיים שלום דייטש, רב בית הכנסת הרב טוביה זילברשטרום, ראש הכולל הרב יוסף סגל, הפוסק מחבר הספרים הרב יקותיאל פרקש ואב בית הדין הרבני הרב יהודה רבינוביץ. אנשי החינוך הרב נפתלי רוט והרב ישעיה וובר - ועוד רבים וטובים שהיו ממתפללי בית כנסת זה, וכתבתי כאן רק אלו שראיתי מול עיני, ובודאי היו וישנם עוד ועוד.

אצלם ראיתי תפילה מהי, ברצינות, כל מילה בכוונה, ולאחר שהסתיימה התפילה, הרשמית, זה פונה לזווית זו ומתפלל וזה פונה לזווית זו ומשתפך בקול נרגש לפני קונו, וכולם יחד בתפילה זכה וטהורה.

כוחה של תפילה

לפני עשרים וחמש שנה זכיתי ללמוד בתלמוד תורה חב"ד נחלת הר חב"ד בקרית מלאכי במכינה לשיבה אצל הרב טוביה זילברשטרום, בנוסף לתפקידו כרב בית הכנסת בשיכון חב"ד בירושלים הוא היה מדרים מדי יום ללמדנו תורה בעיר הדרומית.

פעם אחת בעיצומו של שיעור הוא פנה אלי, אתה מכיר את הרב גדליה אייזן שיושב בספסל בית הכנסת ליד הרב פסח מן? לאחר שעניתי כן, הוא פנה לתלמידי הכיתה: בואו ותשמעו את סיפורו הניסי, סיפור על כוחה של תפילה:

להוריו לא היו שנים רבות ילדים, אביו הרב יצחק אייזן נועץ בכמה שאמרו לו לך ותהיה מלמד זו סגולה לילדים. לאחר שלא נושע אמרו לו תלך ללמד ילדים בחברון, משנה מקום משנה מזל, הם היו כמה שנים בחברון ולא זכו בילדים, חזרו לירושלים. אמרו לו תסעו לצפת, תלמד שם ילדים, נסעו לצפת, גם שם לא נושעו. חזרו לירושלים. כבר 14 שנה ללא ילדים. זהו.

פעם אחת הוא הולך בלילה ברחובות העיר העתיקה בירושלים, הוא רואה חבורה של ילדים מתגודדת סביב קבוצת אנשים מבוגרים, הוא ניגש ורואה באמצע המעגל ילד בן 8 הבוכה בכי תמרורים. האנשים המבוגרים החלו לדאוג, עוד מעט שקיעת החמה, המקום נחשך כמעט לגמרי, מסביב ערבים, מסוכן להישאר שם.

אבל הילד לא נרגע. מנסים לדובבו - ללא הועיל.

הרב יצחק אייזן ניגש אליהם ואמר, אני אגש אליו, אמרו לו, באמת? כולם ניסו ולא

הצליחו, אתה תצליח? אמר להם תנו לי לגשת, יש לי ניסיון עם ילדים, אני מלמד כבר שנים רבות, תשאירו אותי איתו לבד בבקשה.

בסדר, על אחריותך.

הילד מתחיל לספר לו, יש שמחה הערב בבית שלנו, אבא שלח אותי לקנות 14 ביצים, היה זה בתקופת העוני של ירושלים, כל ביצה הייתה עולה הון רב, בירושלים היו מתבדחים שקונים ביצה אחת לשנה, חצי ביצה אוכלים בליל הסדר וחצי ביצה אוכלים בערב תשעה באב בסעודה המפסקת.

14 ביצים לא היה להשיג בחנות רגילה, סוף סוף מצא הילד חנות באיזה פינה, שילם את הסכום הגדול ולקח את הביצים, אבל שקית לא הייתה בנמצא, הוא לקח אותם בידיו, יצא לרחוב וכל הביצים נפלו ונשברו.

אומר הילד הבוכה, אני חוזר הביתה, אבי יכעס עלי כל כך עד שאני חושש ומפחד ממנו, הוא יכה אותי! אין לי לאן לחזור, אם אחזור לבית אני אמות.

אמר לו הרב אייזן, בא איתי, הלכו לחנות אחת וקנו בה שני ביצים, מהשניה עוד שניים, לא הייתה חנות עם שלל כה רב במקום אחד. וככה עד שליקטו 14 ביצים ועל כולם הרב אייזן משלם מהמשכורת שהייתה לו בכיסו.

הרב אייזן לקח את הביצים בזהירות ב2 סלים, וכשהגיעו לבית הוא הוביל את הסלים עד הבית ואמר לילד, מכאן אתה תמשיך, רק תחזיק את הסל מלמטה. פנה הילד לרב אייזן ואמר, אבל מה אגיד לאבי, הוא ישאל מדוע איחרתי, מה אומר לו?

תגיד לו שלא היו ביצים בנמצא והסתובבת עד שמצאת 2 ביצים בכל חנות, עד לשער יפו הגעת, לכן לקח זמן.

תודה. פנה הילד והחל לעלות ב3 המדריגות המובילות לביתו בעיר העתיקה. כשהוא הגיע לביתו, הוא הסתובב והביט בפני מושיעו, ואמר: רבי, אתה הצלת לי את החיים. אני מברך אותך, כל מה שאתה צריך כל מה שאתה זקוק, ה' יתן לך.

תפילה זכה של ילד בן 8.

באותה השנה נולד לרב יצחק אייזן ורעייתו בן, הוא הרב גדליה ע"ה אייזן. לימים הוא סיפר את סיפורו לרב זילברשטרום ואמר לו: מהברכה הזו אני נולדתי!

כוחה של תפילה!

יב

מבצר התורה והחסידות

השנים שעיצבו את אישיותי כחסיד חב"ד המתחנך על ערכיה ■ ראשי הישיבות והמשפיעים שבנו דור ■ החסיד שחיפש נוסח וידוי ייחודי קודם מותו ■ ביקור חולים קבוצתי ואיך מחפשים יהלום שנפל לאשפה

בכל

פעם שאני בא לכפר חב"ד, אני נושא את עיניי אל היכל הישיבה הגדולה, הישיבה בה למדתי חמש שנים, שנים שעיצבו את חיי. ישיבה שהשפיעה ומשפיעה כה רבות על דורות שלימים של חסידי חב"ד.

ישיבת תומכי תמימים.

השם הלא רגיל הזה מקפל היסטוריה עשירה של עבודת ה' תמימה ושלימה.

הישיבה הוקמה על ידי רבי שלום דובער שניאורסון, הרבי החמישי של חסידות חב"ד, בעיירה ליובאוויטש שברוסיה. מטרת הישיבה הוצהרה על ידו, לימוד גמרא והלכה כבכל הישיבות, לצד לימוד תורת החסידות, פנימיות התורה ועבודת התפילה.

זה היה חידוש ועדיין מהווה חידוש. ישיבה בה בחורים צעירים, לצד פלפולים בהוויות אביי ורבא, למדים את סודות התורה כפי שמסרום האר"י הקדוש, הבעל שם טוב, המגיד ממעזריטש, בדרכם ובתורתם של אדמו"רי חב"ד החל מאדמו"ר הזקן בעל התניא ועד לרבי מליובאוויטש.

הלימוד הוא לא לימוד תיאורטי, אלא לימוד פרקטי, לימוד מנחה בעבודת ה', כיצד להשתלט על מדותינו, כיצד לשלוט ברגשותינו וכיצד להתקשר לה' בעבודת תפילה מיוחדת.

בחור הלומד בישיבה נקרא "תמים" - שלם, כי הוא לומד גם את תורת ה' הגלויה וגם את התורה הנסתרת. מטרת הישיבה היא לתמוך בתלמידיה, ולכן נקראת בשם "תומכי תמימים".

נכנסתי לשערי הישיבה בהתרגשות רבה, זו הישיבה בה למד סבי ע"ה, בה למד אבי שליט"א ובה הוא מלמד ומכהן כאחד מראשי הישיבה לאחר שקיבל את הסכמתו וברכתו של הרבי מליובאוויטש לפני 33 שנה.

הישיבה שוקקת חיים, מאות תלמידים יושבים ולומדים, הכל היה חדש ומיוחד. צוות הישיבה מלא בדמויות הוד, ראשי הישיבה גאוני תורה לצד 'משפיעי' חסידות.

משפיע, גם זה מושג חב"די מיוחד, הוא אדם שתפקידו להשפיע חסידות ולהדריך את תלמידי הישיבה בדרך החסידות, המשפיע מוסר שיעור יומי בתורת החסידות, בלילות ימים מיוחדים ובשבתות הוא מתוועד עם הבחורים ומרומם אותם לפסגות רוחניות, המשפיע הוא גם איש סודם של הבחורים, מדריך אישי בגיל ההתבגרות הרוחנית.

שבת בישיבה היא חוויה מיוחדת, במהלך השבת מנגנים הבחורים ניגוני נשמה עתיקים של חסידי חב"ד מדורות עברו, יושבים יחד להתוועדות חסידית בה 'המשפיע' חוזר מתורת החסידות ומעורר את הבחורים בעבודת השם.

המשפיע הראשי של הישיבה הוא הרב שניאור זלמן גופין שליט"א. הרב גופין שעובד בישיבה מעל חמישים שנה בברכת הרבי מליובאוויטש, זכה וזוכה לחנך דורות רבים, שיעוריו בחסידות מכילים ביאורים עמוקים אך מבוארים ומונגשים היטב, 25 ספרים שיצאו משיעוריו מעידים זאת ומעבירים את זה לרבים.

כמעט כל שבת הרב זלמן גופין מתוועד עם בחורי הישיבה, בדרך כלל בהיכל הישיבה לכל הבחורים, אך יש מספר שבתות בשנה שהמשפיע מתוועד עם תלמידי כיתתו הפרטית בביתו שבכפר, התוועדויות אלו מיוחדות ביותר, בהם הוא תובע אישית מהתלמידים. היינו מתחילים להתוועד לאחר תפילת מנחה מוקדמת בצהרי השבת, ומוציאים את השבת רק לקראת חצות הלילה, כשכל הזמן עובר במהירות בהתוועדות.

שאלנו את המשפיע, מה המיוחד בתורת החסידות, וכי אי אפשר להגיע לעבודת ה' בצורה אחרת?

המשפיע חייך והחל לבאר לנו במשל שימחיש לנו את ההבדל בין השיטות.

אבן יקרה נפלה לתוך מצבור גדול של אשפה. כעת כולם במשימה להוציא את האבן מתוך האשפה. יש שתי דרכים כיצד לעשות את זה.

דרך אחת היא להתחיל לפנות את האשפה, לברור אותה, עד שמוצאים את האבן הטובה.

דרך אחרת היא לחפש את האבן הטובה בתוך האשפה, וכשמוצאים אותה, ישר שולפים אותה.

בשתי הדרכים מגיעים לאותה תוצאה, האבן הטובה היא מחוץ לאשפה. רק שבדרך אחת התעסקו כל הזמן באשפה, בזבל. בדרך האחרת התעסקו כל הזמן באבן טובה, ביהלום.

יש שתי דרכים כיצד להתעסק עם היצר הרע שקיים בתוך כל אחד מאיתנו, דרך אחת היא להסביר כמו הוא רע, וכמה כל עבירה היא גרועה. זה נכון, אבל בסופו של דבר התעסקנו עם הרע כל הזמן.

הדרך האחרת היא להסביר כיצד כל העולם זה הקדוש ברוך הוא, ואיך ה' נמצא בכל דבר, והכל זה הוא. אם כן, כיצד ניתן לעבור על רצונו?

בשתי הדרכים מגיעים בסופו של דבר לשמירת תורה ומצוות, אבל הדרך היא ההבדל. בדרך אחת מתעסקים כל הזמן ברע, בדרך האחרת מתעסקים כל הזמן בטוב.

זוהי תורת החסידות, היא מסבירה כיצד הכל זה הקדוש ברוך הוא, איך ה' הוא

ממלא את כל העולם, אנחנו לא מתעלמים מכך שיש רע, אבל נותנים דרך איכותית כיצד להתמודד איתה.

שמעתם על החסיד המיוחד רבי אברהם חיים רוזנבוים? שאל אותנו המשפיע הרב זלמן.

ר' אברהם חיים היה חסיד מושלם. גם בקיא בתורת הנגלה וגם בתורת החסידות. למדן עצום, רב קהילה, ולאידך גם איש עסקים מוצלח עם חוש הומור מיוחד. הוא היה חי לפני כמאה וחמישים שנה, והיה חסיד של הצמח צדק מליובאוויטש ובנו רבי שמואל.

לאחר הלשנת שווא מכוערת הוא נכלא בכלא הרוסי הידוע לשמצה למשך שנה, שם הוא לא איבד את צלם האנוש שלו, הוא ריכז את האסירים היהודים שבמקום, ואף הוציא עיתון תורני פנימי מחתרת בשם "אגן הסהר", אותו הפיץ בין בני חברותו בכלא.

שלוש שנים הוא היא במאסר ועבד עבודות פרך. לאחר ששוחרר הוא חזר לעבודתו, אבל מידע רגיש שהגיע אליו הביא את הבשורה שהוא הולך להיאסר שוב.

הוא ברח מרוסיה ולאחר נדודים הוא הגיע לארצות הברית. אפשר לצינו כחסיד חב"ד הראשון שהגיע לארצות הברית.

בארצות הברית הוא הקים את קהילת חב"ד הראשונה ביבשת אמריקה, ריכז את צאצאי החסידים ועמל קשות להניח את התשתיות למהפכה שרואים היום.

לפני פטירתו, הגיע לבקרו אחיינו. רבי אברהם חיים ביקש ממנו את הסידור בכדי שיוכל לומר וידוי כנהוג. אחיינו לקח סידור ופתחו במקום הוידוי.

הסתכל רבי אברהם חיים ואמר, עם זה למות מהעולם? הוא דפדף בסידור והגיע לדברי הזוהר הידועים שמתארים את הספירות איתם ה' מנהיג את העולם, המכונים בשם "פתח אליהו" על שם פתיחתם, והחל לאומרם במנגינה:

"רבון עלמין, אנת הוא עילת העילות וסיבת הסיבות, לית מחשבה תפיסא בך כלל" ויצאה נשמתו בטהרה.

הסיפור הזה מגלם את תורת החסידות, רבי אברהם חיים חי כל חייו בתודעה ברורה שה' נמצא בכל מקום וממילא אין מקום לעבירות.

זו דרכה של חב"ד. זאת תורת החסידות.

ביקור חולים שהפך להתוועדות

שבת אחת, איני זוכר אם זו הייתה אותה השבת או שבת אחרת, התוועדנו בביתו של המשפיע הרב זלמן, השבת כבר יצאה אבל אנו המשכנו בשבת לתוך הלילה.

לפתע הטלפון צלצל, כמובן שלא ענינו, הרי אנחנו בתוך השבת. אחת מבנות המשפחה שהוציא כבר את השבת ניגשה לטלפון וענתה. על הקו היה אחד מהחסידים שביקש בדחיפות לדבר עם המשפיע, היא הסבירה לו את הסיטואציה, אבל הוא התעקש שזה דחוף. הוצאנו את השבת, והמשפיע ניגש לדבר עמו בטלפון. מתברר שהייתה לו סיטואציה לא נעימה בצהרי השבת.

המשפיע מיד אמר, בואו נלך כולנו יחד לבקרו ולהמשיך את ההתוועדות בביתו, זה ודאי יוציא אותו מהמצב בו הוא נמצא.

התפללנו ערבית, והחלנו לצעוד ברחובות הנאים של כפר חב"ד אל ביתו של החסיד. בדרך עברנו ליד ביתו של המשפיע הוותיק בישיבה שלנו, הרב משה נפרסטק זכרונו לברכה. ר' מיישקה קראנו לו.

הרב משה היה חסיד נעלה, זקן שיבה נאה עיטר את פניו, עיניו הביעו טוב תמידי, בעל רגש גדול היה.

הוא כיהן כמשפיע בישיבה עשרות שנים. באותה תקופה הוא עבר טיפול רפואי מורכב שריתק אותו לביתו. המשפיע הרב גופין החליט שנכנס גם אליו לבקרו ביקור חולים. כשהגענו לאיזור ביתו הוא כבר שמע את שירתנו מרחוק ונעמד בפתח חצרו ובהתרגשות אופיינית הזמין אותנו להיכנס לביתו.

ישבנו יחד בסלון הבית, ושני המשפיעים, להבחל"ח, המשיכו את ההתוועדות הנפלאה. המשפיע הרב משה סיפר לנו סיפור חסידי על אהבת ישראל אמיתית בין היהודים ואמר למשפיע הרב זלמן:

תורת החסידות נועדה להשפיע על מדותנו, להיות טובים אחד לשני, לאהוב אחד את השני, זה שיצאתם ובאתם, המחווה הזו שעשיתם, מראה שתורת החסידות לא נשארה רק בתיאוריה אלא ירדה למעשה בפועל, לאהבה אמיתית ביננו.

זו דרכה של חב"ד. זאת תורת החסידות.

המשפיע מזיל דמעה

המשפיע הרב משה היה בעל רגש גדול כאמור, בהתוועדויות הוא היה מנגן ברגש ניגון של חסיד שקראו לו רבי זלמן זלטופלסקי (אחת מנכדותיו היא שושנה פרסיץ) ובדמעות סיפר לנו את סיפורו של הניגון:

רבי זלמן היה קשור מאד לרבו, רבי שמואל שניאורסון מליובאוויטש, הרבי הרביעי בשושלת חב"ד. שלוש שנים לאחר הסתלקותו של הרבי, צעד בנו של הרבי, רבי שלום דובער, שלימים מילא את מקומו של אביו בצורה רשמית, יחד עם בנו הילד יוסף יצחק, לימים הרבי השישי בשושלת חב"ד, לטיול שאיפת אויר צח לצד חוף הים.

לפתע שומע רבי שלום דובער ניגון מיוחד, הם מתקרבים ורואים את החסיד רבי

זלמן יושב על ספסל, מולו הים, מאחוריו היער העבות, והוא מנגן ומנגן כשהוא לא שם לב שהם מתבוננים בו.

במשך שעות הוא ניגן. רבי שלום דובער אמר לבנו: ראה את הגעגועים של החסיד, שאיבד את רבו לפני מספר שנים אבל הוא איבד רק את גופו של רבו, ברוחני, רבו עכשיו עומד לפניו. ראה ניגון זה שמשמש הבעה כה מדויקת לגעגועים אלו, לכיסופי הנפש, למסתרי הלב. הניגון מעורר לזכרון ימים נעימים ובהירים במחזה אלוקי כה נהדר.

המשפיע ר' משה היה אוהב את הניגון הזה והיה מנגנו כשעיניו דומעות, הרגשנו שהוא מתגעגע כל כך לרבי מליובאוויטש שאותו הוא כה אהב.

מפעם לפעם ר' משה היה מספר לנו זכרונות מהשנים הראשונות שהוא היה אצל הרבי, הוא היה מהבחורים הראשונים שנסעו מהארץ לחצרו של הרבי בניו יורק. הוא זכה להיות אצל הרבי עשרות פעמים בפגישה אישית שנקראת "יחידות". בפגישות האישיות שלו עם הרבי הוא לא שיתף אותנו, זה היה אישי מידי, אבל מפגש אחד הוא כן סיפר לנו, כי זה היה משהו כללי, לא אישי. כך הוא סיפר:

בישיבה למדו במשך השנים מאות תלמידים, ומוכן שהיו מפעם לפעם גם מקרים של תלמידים שהנהגתם הייתה לא ראויה. מקרים אלו היו עולים לדיון באסיפות החינוכיות שהנהלה הייתה מקיימת אחת לשבועיים, לעתים היה מתעורר וויכוח באשר לתגובה שיש לנקוט, ואני תמיד הייתי נוטה להקל, ומשתדל שלא יחמירו עם התלמידים. משום כך היו מכנים אותי בהנהלה, ה'ברדיטשובר', על שם הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, שתמיד לימד זכות על יהודים, והיה ידוע כ"סניגורם של ישראל".

פעם הייתה בישיבה קבוצת תלמידים 'בעייתית' - הם נחשבו 'קשים' מבחינת משמעת וקבלת עול, והדעה הרווחת בקרב חברי ההנהלה הייתה שצריך ללכת אתם בכל התוקף, בבחינת 'בית שמאי', ואני עמדתי מנגד בשיא התוקף להקל אתם ולנקוט קו מתון יותר, בבחינת 'בית הלל'.

אבל הפעם, התעורר אצלי ספק, אולי אני מגזים בגישה שלי; אולי רוב חברי ההנהלה צודקים שבכל זאת במקרה זה דרושה יד קשה יותר?

החלטתי שאשאל את הרבי על כך בפעם הבאה שאהיה אצלו.

כשבאתי בפעם הבאה לרבי והתכוננתי להיכנס ליחידות, כתבתי על כך בפתק שעמדתי להכניס לרבי, ושאלתי האם אני צודק בגישה הזו שלי ללכת רק בדרך של קירוב, והטיה אל מידת החסד, אבל ברגע האחרון החלטתי שלא להכניס את הפתק ההוא. חשבתי אולי להזכיר זאת בעל פה, אך בפועל גם את זה לא עשיתי. לא הזכרתי על כך דבר, אלא רק את העניינים הפרטיים והאישיים.

הסדר ב'יחידות' היה שהרבי היה יושב מאחורי השולחן, והיה מוציא בתחילת היחידות את הפתק שהוגש מראש, ובדרך כלל היה מביט בו ומתייחס לנקודות

המוזכרות בו, וכשסיים והיה מניח את הפתק בחזרה על השולחן. זה היה הסימן שהיחידות הגיעה לסיימה.

אותה יחידות הייתה דווקא יחידות ארוכה מאוד, וכאשר הרבי הניח את הפתק, הבנתי שהיחידות הסתיימה. התחלתי לפסוע אחורנית, כמקובל אצל חסידים שיוצאים מהחדר כשהפנים מופנים אל הרבי.

ברגע שהתחלתי לנוע אחורה לכיוון היציאה, הרים הרבי את ראשו וסימן לי בידו לשוב. כמובן, מיד חזרתי ואז הרבי הוסיף ואמר: "בנוגע לחינוך, הרי מאז ומקדם, דרך הקירוב ודרכי החסד היו יותר הדרך להצלחה, ובפרט עכשיו בזמננו, הרי אך ורק דרכי החסד ודרכי הקירוב - זוהי הדרך להצלחה. ברכה והצלחה".

כלומר, הרבי מצדו וביוזמתו התייחס לנושא זה שכה הטריד אותי מבלי שאני כתבתי על כך, ומבלי שאפילו הזכרתי מילה בנושא מצדי וכעת הייתה לי הוראה קבועה וברורה שאינני שוגה בדרכי זו.

זו דרכה של חב"ד. זאת תורת החסידות. גם בחינוך לראות תמיד את האור, את הטוב, לקרב ולקרב. כך הרע ייעלם.

ראשי הישיבות

ראשי הישיבה שלנו היה גאוני תורה, אך באותה מידה הם יכלו להיות גם 'משפיעי חסידות'.

אחד מראשי הישיבה היה הגאון החסיד הרב מאיר צבי גרוזמן עליו השלום, הוא היה עובד ה' אמיתי, גאון וחסיד, חיות מיוחדת הייתה לו בעבודת ה' בתפילה, הוא היה קם בשבת לפנות בוקר ומתפלל במשך שעות כשהוא לא מפנה את מבטו מקיר המזרח שבהיכל הישיבה.

פעם אחת ניגשתי אליו למקומו במזרח הישיבה, שאלתי אותו אם הוא יכול לספר לי דברים שהרבי אמר לו בפגישה אישית, יחידות. הוא סיפר לי כמה דברים והעלתי אותם בפניו על הכתב. אחד הדברים שהוא אמר לי, שהרבי אמר לו, במענה לשאלתו כיצד ניתן לשלב גם לימוד תורה כראוי וגם התעסקות בעבודת ה' פנימית בתפילה באריכות, והרי זמני היום מוגבלים. הרבי ענה לו: "תומכי תמימים בלי עבודת ה' פנימית, לא שייך כזה מצב. ובאמת ניתן להתעסק בעבודת התפילה מבלי שיפריע לסדרי הלימוד, כמו בשבת קודש ובערב שבת, בחגים ובערבי חגים, בין זמני הלימוד, בימים טובים, ימי שני וחמישי, וכן בכל פעם שהתלמיד מרגיש צורך לצאת קצת מעצמו".

ראש הישיבה הראשי ומנהיגה של הישיבה היה הגאון הרב יעקב דב הכהן כץ עליו השלום. גאון וחסיד. במבט עיניו הוא היה יכול לעשות סדר באולם שלם מלא מאות בחורים. הייתה שמועה שהוא קיבל על זה ברכה מהרבי. הוא הכחיש את זה בפני.

זכיתי לקשר טוב עמו, גם אותו שאלתי פעם על דברים שהרבי אמר לו בפגישה אישית, "יחידות", בנוגע לתלמידי הישיבה. הוא סיפר לי שהרבי אמר לו: תפקידם של ראשי הישיבה, המשגיחים והמשפיעים, הוא להביא לידי כך שהבחורים ילמדו תורה בחיות רבה".

הרבי הוסיף: "אי, אנחנו דורשים מהבחורים שיתעסקו בדברים טובים נוספים כמו הפצת מעיינות התורה והחסידות, מבצע תפילין - הנחת תפילין לאנשים אחרים? את זה עושים בזמנים שלא יפריעו לסדרי הלימוד, כמו ערב שבת אחר חצות".

ואכן, זו דרכם של בחורי ישיבות חב"ד, בזמנים הפנויים שלהם מלימודים, בימי שישי אחר הצהריים, במקום ללכת ולנוח או לצאת לים, הולכים ומזכים רבבות יהודים בהנחות תפילין. כי זו דרכה של חב"ד, לימוד תורה הנגלית יחד עם תורת החסידות, עבודה פנימית של תפילה יחד עם עבודה כללית של זיכוי הרבים. מידות טובות לצד התקשרות לרבי. התמקדות באור ובחיובי מעלימה את הרע. כל אלו יחד נארגים למסכת שלימה של תמימות ועבודת ה' מאירה. "תומכי תמימים".

זו דרכה של חב"ד. זאת תורת החסידות.

יג

זיכרונות מהמשפיע

האמא שננעלה בחדר השינה עם פרוסת לחם בזמן הרעב ■ חיציים מורעלים וצלפים ■ איך אהיה גבוה מהזולת? ■ והאם ל'משפיע' הרוחני יש שטרות מזוייפים? ■ סיפורים אותנטיים ומעוררי מחשבה מה'משפיע' היקר הרב שלום פלדמן

כפר

חב"ד, שבת קודש בצהריים. בית הכנסת המרכזי. הזמן כמו עומד מלכת ב'התוועדות', שמתקיימת מדי שבת בשבתו. במרכז השולחן המשפיע הרב שלום פלדמן ע"ה, לצד רבו של כפר חב"ד הרב מרדכי שמואל אשכנזי ע"ה. יחד עמם יושבים זקני היישוב, לצד צעירים ותלמידי ישיבה, ו'מתוועדים'.

קשה להגדיר מהי התוועדות. זו לא סעודה, אפילו שיש שם כיבוד. זה לא כינוס תורה, אפילו שנאמרים שם דברי תורה. זו לא דרשה, ולא סדר נגינה למרות שכל זה ישנו שם. התוועדות זו התוועדות. זמן לנפש. זמן שבו האדם מתעורר ומתחזק מ'משפיע' שמרצה שיחה מהרבי, סיפור בעל מסר, או אמרה חסידית.

בין לבין אומרים מעט 'לחיים' יחד, שרים יחד ואף טועמים דבר מה, כדי שגם ה'נפש הבהמית' תהיה רגועה ולא תפריע לנשמה.

זכיתי ללמוד בישיבת 'תומכי תמימים' המרכזית בכפר חב"ד. נוהג עשינו לנו, ללכת בזמן שבין התפילה לבין ההתוועדות בישיבה לבית הכנסת ולהאזין לזיכרונות המשפיע הרב שלום פלדמן. ביום-יום הוא היה מנהל את בית-הדפוס 'יד החמישה' בכפר חב"ד, שהוקם לזכר חמשת תלמידי 'בית-הספר למלאכה' ומדריכם, הי"ד, שנהרגו בפגיעת טרור בשנת תשט"ז (1956).

הרב שלום היה 'בעל שמועה'. כלומר, אדם שמבין את מה שהוא רואה, זוכר את מה שחשוב לזכור בצורה מדויקת ויודע להעביר את זיכרונותיו הלאה. הוא היה מסוגל לחזור פעמים רבות על אותו סיפור, ובכל פעם היה חוזר עליו עם אותן מילים ובאותה צורה.

היינו מחכים לו שיסיים את תפילתו, אותה נשא באריכות מתוקה, ולאחר התפילה היה מתיישב במקומו הקבוע, מקדש ומתחיל להתוועד. סיפורים רבים ונפלאים שמענו ממנו.

חץ ללא רעל

שבת אחת ר' שלום אמר לנו, הפעם אספר לכם סיפור קצת שונה:

"יושב כאן ר' יחזקאל. השבוע דיברתי איתו. לאחר מכן חשבתי אולי קצת פגעתי בו בכך שהערתי לו על דבר מסויים. התקשרתי שוב לדבר עמו והתנצלתי על כך. הוא אמר לי, שלום, לא נפגעתי. אמרתי לו - לא יכול להיות.

"אמר לי, שלום ראה. במלחמות העבר לא היו כלי נשק מתקדמים כמו היום. היו יורים חץ וקשת. החץ ברוב הפעמים לא היה הורג. בכדי שחץ יהרוג את האויב, היה היורה צריך להיות צלף מומחה היכול לכוון למקום המדויק. מה היו עושים? היו טובלים את החץ ברעל ויורים חץ מורעל. הרעל היה הורג, לא החץ.

"שלום, אתה אמנם יריתי לעברי חץ, הערת לי. אבל חשתי מיד שזה לא היה עם רעל, הערת לו מתוך אהבה, לכן לא נפגעת".

ר' שלום סיפר את זה בכדי להדגיש את מעלת ר' יחזקאל. אבל כששמענו את הדברים, חשבתי על מעלתו של ר' שלום, שיודע להעיר לחברו מתוך אהבה ללא שום רגש של פגיעה חלילה.

התורה מצווה אותנו 'ואהבת לרעך כמוך'. כמו שאתה היית רוצה שיעירו לך, כך תעיר לחברך. לכן, כאשר אין ברירה ונדרש להעיר למישהו על דבר מסויים, יש לנתק מכך את כל הרגש האישי ולחשוב עליו כעליך, וכך להעיר לו.

גם בחינוך זה כך. כשמחנכים ילדים יש לחנך אותם באהבה. וכשהם עושים דבר שמכעיס אותנו כהורים, אסור לנו להעיר להם מתוך כעס. עלינו להמתין עד שהכעס ישכך, ואז, אם זה לא חשוב - פשוט נשכח מהדבר ולא נעיר לילד, אבל אם זה אכן חשוב נעיר לו בצורה מושכלת והילד יקבל את דברינו, כי הוא יבין שאנחנו עושים זאת לא מתוך תסכול או פורקן עצבים אלא מתוך אהבה וחיבה.

תגביה את עצמך

שבת אחרת היינו בבית הכנסת. ר' שלום ישב, ומירכתי בית הכנסת נשמע אדם שצחק על חברו. ר' שלום הביט לעברו בעיניו הטובות ואמר "אספר לך סיפור":

"כשהרבי הרש"ב (רבי שלום דובער שניאורסון מליובאוויטש) היה ילד, הוא שיחק פעם עם אחיו הגדול ממנו, ר' זלמן אהרן, בחצר ביתם. אביהם, הרבי המהר"ש (רבי שמואל שניאורסון מליובאוויטש) ישב בצד ולמד תורה.

"ר' זלמן אהרן היה גדול מהרבי הרש"ב במספר השנים, אך היה נמוך קומה ממנו, וזה הפריע לו. לכן, במהלך המשחק הוא חפר מעט בחול ואמר לרבי הרש"ב לעמוד שם. הוא נעמד מולו ואמר לו: כעת אני יותר גבוה ממך.

"אביו המהר"ש ראה את המעשה, ואמר לבנו: 'אתה רוצה להיות גבוה ממנו? אין בעיה, קח כיסא ותהיה גבוה ממנו'".

הסביר ר' שלום: "כשאדם רוצה להגביה את עצמו ביחס לזולת הוא יכול לעשות זאת בשתי דרכים: דרך אחת להנמיך את הזולת, ואז ממילא המנמיך מרגיש בעצמו יותר גבוה. אבל זה לא שהוא נהיה יותר גבוה, פשוט השני נהיה יותר נמוך... ומה עשינו בכך?

"הדרך הטובה היא שהאדם יגביה את עצמו, ובכך באופן מידי הוא יהיה גבוה.

"אתה צחקת על חברך מכיוון שכעת אתה רוצה להרגיש גבוה יותר ונעלה ממנו. לא, אתה לא טוב ממנו. פשוט, אתה מסביר לעצמך שאולי חברך נחות ממך. אתה רוצה להרגיש גבוה? אתה רוצה שכולם יאזינו לך? אין בעיה. תכין שיחה תורנית טובה לחזרה, איזה סיפור טוב. תספר כדי שכולם יקשיבו וייהנו, ואתה תהיה גבוה באמת. אבל לרדת על הזולת? זה לא מתאים".

אמא צריכה לאכול

ר' שלום היה בין אלו שיצאו מרוסיה ביציאה הגדולה שלאחר מלחמת העולם השנייה.

פעם הוא תיאר בפנינו את השנים שקדמו ליציאה - שנות הרעב הגדול בזמן המלחמה. ואז הוא סיפר סיפור מכמיר לב:

"הייתה אמא אחת שהצליחה להשיג סוף סוף פרוסת לחם. בעלה נעלם מזמן בידי המשטרה החשאית, והיא גידלה לבד את ילדיה. קשה להשיג לחם לילדים, קשה עוד יותר לראות את הילדים משתוקקים ללחם.

"סוף סוף יש בידיה לחם. היא חתכה את הלחם לפרוסות שוות והביאה לכל ילד חתיכה. היא עצמה נכנסה לחדר, נעלה אותו, והתחילה לאכול את החתיכה שלה.

אבל אין הקומץ משביע. הילדים החלו לדפוק על הדלת. אמא, תביאי לנו עוד מהלחם. האמא בתגובה אמרה להם: הניחו לי, אם לא אוכל את זה, לא תהיה לכם אמא...".

ואמר ר' שלום: "חבר'ה, צריכים ללמוד תורה לעצמנו בעצמנו. בכדי שתהיה אמא - בכדי שנהיה בני אדם. אם לא נלמד לא נהיה. לפעמים אנחנו לומדים בשביל להכין שיעור ולהעביר דברי תורה לזולת, אבל זה לא מספיק כלל, יש ללמוד גם אישית בשביל עצמנו, רק כך תהיה אמא - רק כך תוכל להעניק לזולת.

ללא שטרות מזויפים

היינו מאזינים בשקיקה לדבריו של ר' שלום. הרבה מהדברים שהוא אמר איני זוכר. אבל דווקא דברים אנושיים וקטנים אלו נחקקו בליבי, מפני שדברים קטנים מרכיבים דמות גדולה.

התקשרותו לרבי הייתה מופלאה. זיכרונותיו משנות שהותו בחצר הרבי היו 'חיים' אצלו כאילו התרחשו עכשיו, והוא היה מתארם ברגש רב.

תענוג היה להאזין לדבריו, דווקא בגלל שהרגשנו באמת שמאפיינת אותם. הוא לא היה אומר דבר אם לא היה מזדהה עמו במאה אחוזים. דבריו היו מדודים, ופעמים רבות שמענו מפיו את הסיפור הבא:

"כשהייתי בחור צעיר ולמדתי בבית מדרשו של הרבי '770', חברי ר' יעקב יצחק קדנר ע"ה לקח אותי עמו בליל שישי לביתו של ה'משפיע' ר' שלום מרוזוב. השעה הייתה 1 וחצי בלילה, דפקנו בביתו הוא פתח את הדלת בהפתעה. תפסנו אותו 'על חם' יושב ולומד שולחן ערוך חושן משפט.

"מה אתם רוצים?", שאל אותנו. השבנו בגמגום: "רוצים להתוועד".

ר' שלום מרוזוב ענה: "דעו לכם, שהתוועדות איננה דבר פשוט. התוועדות דורשת הכנה. יש לאחוז ב'מצב' של התוועדות בכדי להתוועד, ואני כעת לא אוחז בזה".

כשהוא ראה שאנחנו מתעקשים, הוא המשיך: "נניח שאתם מבקשים ממני 100 דולר בהלוואה, אבל אני מסרב לתת לכם. אתם מפצירים בי עוד ועוד. אם אכן יש ברשותי את הסכום, יש סיבה לבקש. אבל אם אין לי, מה טעם לבקש שוב ושוב? אתם רוצים 100 דולר מזוייפים - לא אצלי!"

"כלומר, מאחר ואינני ב'מצב' של התוועדות, מה יעזור שתלחצו עליי? אם רצונכם שאזייף - זה לא תמצאו אצלי".

ר' שלום עצמו קיים את זה ב'הידור'. הוא היה מתוועד מתוך נקודת אמת פנימית שבערה בו. כשדיבר על מידות טובות, על הגבהה עצמית, על לימוד תורה אישי - זה אכן תפס. 'שטר מזוייף?' - לא אצלו.

הרב יואל ע"ה כהן

יד

מחנך אוהב

לדמותו של מחנך אגדי, חסיד אהוב,
החוזר של הרבי

את

הטור הזה כתבתי ב'ו' אב, שהוא ליל ה'יאָרצייט' של החסיד רבי יואל כהן זכרו לברכה, בדיוק שנה לפטירתו.

קשה לתאר את דמותו האדירה, את שלל תפקידיו הבלתי נתפסים.

הוא היה ה'חוזר' של הרבי מליובאוויטש. בכל שבת וחג, כשהרבי נאם בפני החסידים דברי תורה במשך שעות ארוכות, ר' יואל היה משחזר לאחר מכן את הדברים בהבנה ובדיוק מושלמים. הוא לא דקלם את המילים של הרבי אלא הבין את רעיונותיו היטב ועליהם הוא חזר. כך השתמרו 'שיחות' הרבי משבתות וחגים. בתפקיד זה הוא נשא 42 שנה ברצף.

רבי יואל כיהן כראש צוות כתיבת ועריכת תורת הרבי - תפקיד שדורש יכולות אינטלקטואליות גבוהות מאוד. הוא היה העורך הראשי של האנציקלופדיה החסידית - 'ספר הערכים'. מלבד זה, היה גדול מפיצי החסידות בימינו. הוא הרצה שיעורים בספר התניא ובספרי החסידות במקומות רבים.

הרבי כינה אותו "בעל כשרון, בעל מדות ויראת שמים". כולו היה במחשבות על התורה וה' כל היום כולו.

לצד זה, הרבי מינה אותו באופן אישי להיות ה'משפיע' של תלמידי ישיבות חב"ד שבאו ללמוד בחצר הרבי.

רבי יואל, שהיה חשוך ילדים, החזיק בתפקידו זה במשך שבעים שנה רצופות.

הוא בילה עם התלמידים ב'התוועדויות' ארוכות ונפלאות, אירח אותם בסעודות שבת בביתו, שהיו נהפכות לחוויה לימודית ורוחנית אדירה. הוא התייצב מדי בוקר וערב לשיעור יומי בחסידות, ועוד.

יותר מכל, הוא לימד אותנו לחשוב. להבין. הוא היה דוגמה אישית לזה וכך הוא חינך אותנו. לחשוב, לא להיות בורים אלא בעלי מחשבה.

להבין חסידות, לחשוב חסידות, לא להיכנס לדמיונות. באמצעות המחשבה וההבנה אפשר לשנות את האדם באמת, כל מהותו משתנית.

רבי יואל העמיד עשרות אלפי תלמידים בשבעים שנה, שהפכו בעצמם למדריכים ומחנכים של אלפים. את הכול הוא עשה בהדרכתו ובכוחו של רבו המובהק, שכל תורתו הייתה רק ממנו, הרבי מליובאוויטש.

לכאורה, אדם מסוגו היה אמור להיות בעל מעמד וכבוד אישי. אבל זה לא עניין אותו לחלוטין. הוא היה מתהלך בחברת תלמידים שצעירים ממנו בשבעים שנה כאילו היה אחד מהם. היה מדבר בגובה העיניים כאילו כולם ברמה שלו. צניעות, פשטות וענווה שאין לתאר.

לא היה לו מקום בכותל ה'מזרח' של הישיבה. זה לא שהוא לא דרש; הדבר פשוט לא עניין אותו ובכלל לא היווה עבורו משמעות. כבוד ותענוגי העולם לא תפסו אצלו מקום כלל.

אני זוכר את שמך...

היו לי איתו כמה חוויות אישיות מרתקות.

כשהגעתי ללמוד בניו יורק בבית מדרשו של הרבי, 'רַב יואל', כפי שכולם קראו לו, פגש אותי בכניסה לבית המדרש 770 ושאל לשמי. עניתי לו: אליהו. הוא לא שמע היטב, ושאל שוב, ועניתי, ושוב שאל ושוב עניתי. בפעם השלישית הייתי נבוך. שאלתי: "מה זה משנה כל כך מה שמי?".

הוא הביט בי בתמיהה. "למה זה לא משנה?", החזיר לי בשאלה.

תפסתי אומץ ועניתי: "יש מאות תלמידים, הרב יזכור עוד שם ממאות השמות?".

"כן", הוא ענה לי קצרות. ושאל שוב את שמי, והפעם שמע את התשובה.

מאז, בכל פעם שהיה רואה אותי בסביבתו היה פונה אלי בשמי האישי, במין חצי חיוך שכזה: רואה? אני זוכר את שמך...

כמה שבועות לאחר מכן, בערב חג הסוכות לאחר חצות, עליתי למשרדים שמעל '770', שמהם מתנהלת אימפריית חב"ד העולמית.

הבניין היה ריק מאדם. רק ר' יואל יצא ממשרדו, שם היה עסוק בכתיבת עוד ערך באנציקלופדיה הגאונית שלו על החסידות, ואז הבחין בי ופנה אלי: "אליהו איפה אתה בחג?". השבתי לו שאני נוסע להיות בקרבת ה'ציון' הקדוש של הרבי.

"תדע לך", אמר בארשת רצינית, "שכאשר נמצאים שם צריכים לשמור על המחשבה, על הדיבור ועל המעשה כל הזמן. גם על המחשבה. אני לא מדבר על השהות ב'ציון' עצמו - זה ברור; כוונתי אפילו על הסביבה שלו".

פעם, פגשתי אותו במסדרון ואמרתי לו שיש בחור שסיפר לי שיש לו בלבול בהשקפה וביסודות האמונה בבורא. הוא אמר לי: תגיד לו שיבוא אלי הביתה בלילה, ונקב בשעה מסוימת. הבחור הלך אליו, נרגש מאוד, ורבי יואל ישב ולמד עמו את 'שער היחוד והאמונה' - החלק המעמיק של ספר התניא, שעוסק ביסודות של תפיסת האלוקות. הם נפגשו שלוש פעמים והספקות של הבחור נעלמו.

באותה שנה זכיתי לסעוד על שולחנו כמה וכמה שבתות. שבת אחת שאלתי אותו

על סתירה, כביכול, שמצאתי בכתבי חסידות. מיד הוא הגיב שאין זו סתירה, אבל השיב: "זה ארוך, בוא למשרדי ביום ראשון בשעה 11".

כשהגעתי אליו הוא היה שקוע בעבודה על האנציקלופדיה. רבי יואל עצר הכול והסביר לי במתינות את הרעיון במשך כחצי שעה, תוך שהוא מתבל אותו בכמה דוגמאות והסברים עד שהעניין התיישב בדעתי.

חשוב לדייק

יש מנהג בחב"ד, לקראת תפילת מנחה של שבת קודש, להשמיע 'מאמר' חסידות בעל-פה.

אצלו זה הייתה חוויה מיוחדת. התלמיד שנבחר לבצע את התפקיד היה יושב לצידו, ורבי יואל היה קשוב לכל מילה. בהגיע תורי, נערכת היטב ושיננתי את ה'מאמר' בעל-פה עד שהייתי בקיא באותיותיו.

לאחר שסיימתי, רבי יואל פנה אליי בחיוך רחב ואמר לי: "שיננת יפה מאוד, רק החסרת שני דברים במאמר: כמה מילים שמופיעות בתוך סוגריים ואמירה שבה הרבי מייחס את הדברים ל'כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר', כלומר לחותנו. אתה החסרת את המילה 'מורי וחמי', ובעצם ייחסת את זה לרבי עצמו. חשוב לדייק".

כזה היה. גאון עצום, בעל זיכרון פנומנלי, יכולות ניתוח כבירות ומוח בלתי נתפס. יחד עם זה - חסיד נאמן ומסור לרבו, שמדקדק בכל מילה ומילה שאמר.

רבי יואל כהן היה מחנך אמיתי. הן בדוגמה האישית שהקרין, הן בהתמסרות לתלמידיו, הן באוצרות הידע האדירים שהנחיל לדור שלם של חסידים.

שער
שלישי

"הרבי"
ימצא את
הדרך"

אוהל הרבי - מבט מבחוץ

טו

זיכרונות מתשנ"ד

הייתי כבן שש אבל היום הזה נצרב בזיכרוני לנצח ■ את היום המר בו נסתלק הרבי בג' תמוז תשנ"ד לא אוכל לשכוח ■ מאז ועד היום איננו מפסיקים לקבל את האיתותים על כך שצדיק שנפטר נמצא בעולמנו יותר מבחיינו

מעל

שלושים שנה עברו אבל זוכר את זה היטב.

ילד כבן שש שנים בלבד הייתי, אבל מאורעות חזקים משפיעים גם על גיל צעיר כזה, עושים את רישומם ונזכרים לעד.

למדתי בכיתה הראשונה בתלמוד תורה חב"ד בשכונת חב"ד בקרית מלאכי, בתקופה שקדמה לג' תמוז תשנ"ד הרבנו להתפלל לרפואתו השלימה של הרבי מליובאוויטש, נסענו לכותל יחד עם שאר הילדים, לקבר רחל, כינוסי תפילה בתלמוד תורה ובבית הכנסת השכונתי, אבל הגזירה נגזרה.

ביום ראשון ג' תמוז בבוקר, נכנסנו לכיתה שלנו והודיעו שאוספים מהר את כל התלמידים לבית הכנסת של התלמוד תורה לאמירת תהילים, אמרנו תהילים והודיעו לנו על הסתלקות הרבי.

הצער היה רב.

אותו יום היה יום שהצער הורגש באוויר.

בצהריים אמי אספה אותי ואת אחי ואחיותיי לבית. על דלת הבית מצאתי פתק שאבי כתב ובו הוא הודיע שהוא נסע לשדה התעופה לחפש טיסה לנסוע ללוויה. כך פעם היו מודיעים טרם עידן הטלפונים האישיים.

בלילה הלכנו לראות את השידור החי מניו יורק אצל השכנים, עד היום אני זוכר את הפער המחשבתי שהיה לי כילד בן שש, כיצד ראו רגע קודם קטעי וידיאו מהרבי בשיא תפארתו.

למחרת כשהגענו לכיתה זה היה שיח היום של הילדים בני השש, האם הכל ממשיך כמו מקודם או לא. כשהיה ברור לנו שהכל ממשיך.

אני זוכר גם את שער עיתון כפר חב"ד ושאר העיתונים שהגיעו לבניין שלנו, עם תמונות הלוויה בראשם.

הצער היה מורגש.

בשבוע השלושים של הרבי, אבא שלי ישב איתי ויחד כתבנו לרבי, הוא הסביר לי שגם כעת ניתן לכתוב לרבי, לאחר ההסתלקות, ולשלוח לציון הקדוש, לי באופן אישי זה היה הפעם הראשונה שזכור לי שכתבתי לרבי.

כחודשיים לאחר ההסתלקות, הגיע לתלמוד תורה לבקר המזכיר של הרבי, הרב יהודה לייב גרונר, זה היה ביקור ראשון אחרי שכל זמן נשיאות הרבי הוא היה בארץ רק פעם אחת לרגל חתונת בנו. התרגשנו, פעם ראשונה שאנו רואים מישהו שהיה כה קרוב לרבי מגיע לבקר, דמות שאנחנו מכירים מכל התמונות וקטעי הוידאו כמי שעומד תמיד ליד הרבי.

כל התלמוד תורה חיכה לראות אותו עוד בחצר, גם אנחנו, אך התאכזבנו - הכיתות הצעירות לא הורשו להיכנס לאולם בית הכנסת שם הוא דיבר לכל הילדים והמורים, עקב גילנו הצעיר.

היינו בכיתה שלנו עם המורה, אך כמה דקות אחרי תחילת השיעור המורה לא התאפק, והודיע שהוא יוצא מהכיתה לכמה דקות והזהיר אותנו שלא נצא, ואמר שאם נשב יפה הוא יספר לנו מה המזכיר של הרבי אמר.

חיכינו בציפייה משך זמן, לאחריו חזר המורה ואמר:

המזכיר של הרבי סיפר לנו משל על אב שהולך ביער עם בנו הצעיר, ופתאום האב נעלם, הבן לא מבין למה האב נעלם ולהיכן הוא הלך, הוא אינו יודע שהאב מסתתר ממנו ומסתכל לראות כיצד הוא יתנהג ומה הוא יעשה, האב עומד בצד, והילד בהתחלה נבוך, אבל כשהילד מבין שכעת הוא צריך לנווט ביער, הוא מתחיל ללכת בכוחות עצמו, האב רואה את זה ושמח מאד שהילד שלו יודע לקבל החלטות נכונות.

כך גם כיום לאחר הסתלקות הרבי, הרבי לא עזב אותנו, כי צדיקים במיתתן קרויים חיים, הוא מסתכל עלינו לראות כיצד אנחנו ממשיכים ללכת בדרכיו אשר הורנו בחייו, ושמח לראות כיצד אנו מקבלים החלטות נכונות וממשיכים ללכת.

ממשיכים

באחד מימי ההילולא הראשונים לאחר הסתלקות הרבי, הייתה התוועדות גדולה בבית הכנסת השכונתי בקרית מלאכי, וכיבדו את אבי לחזור שיחה מהרבי.

אבא שלי חזר שיחה שיצאה לאור זמן קצר קודם לכן, על קטע הגמרא במסכת תענית, "יעקב אבינו לא מת, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", אפילו שקברו של יעקב הוא עובדה מוגמרת ללא עוררים, הוא חי, דרכנו, בנו. כי חיים של צדיקים הם שונים ממה שלנו נראה, אלו חיים רוחניים של אהבת ה', יראת ה', אמונה אמיתית, וזה לא נפסק לאחר מותם. חיים שמורכבים בעיקר מאכילה ושתייה נפסקים אבל חיים שעיקרם הם עניינים רוחניים, נכון שהעניינים הגשמיים נפסקו, אבל העניינים הרוחניים ממשיכים.

וכשאנחנו ממשיכים בדרכיו של הרבי, בדרך לימוד תורתו, אהבת ה' שהוא לימד אותנו, יראת ה' שחשנו אצלו, האמונה התמימה שהוא לימד אותנו להאמין בה' יתברך

ובמצוותיו, בציפייה האדירה שהוא המחיש לנו לביאת המשיח והפעולות לקירוב הגאולה, אז הוא ממשיך לחיות בגופים שלנו, דרכנו.

ולחיפך, בעבר כשהרבי היה בגופו הקדוש בחיים, הזמן היה מוגבל, אי אפשר היה להיות עם כל החסידים בו זמנית, אבל כיום, כשהרבי נמצא באהל הקדוש, הוא זמין לכולם בו זמנית, כולם יכולים להתקשר אל הרבי, לבקר אצל הרבי, ללמוד תורת הרבי ולהתקשר להוראותיו הנצחיות.

כחצי שנה לאחר ההסתלקות, נסענו הוריי ואחי לציון הרבי. זה היה בחנוכה תשנ"ה. נכנסנו אל האהל הקדוש. אמי התפייחה. התפללנו מנחה, ראינו את הדלקת נרות החנוכה בחדרו הקדוש של הרבי, וכשהמזכיר הרב גרונור אמר את הקדיש על הרבי הוא פרץ בבכי עז שהותיר בי חותם.

מאז ועד היום זכיתי לנסוע עוד עשרות פעמים אל הרבי ולהתפלל באהל הקדוש, המקום שוקק חיים, מאות אלפי יהודים מבקרים שם מדי שנה בשנה, ומרגישים כיצד הרבי ממשיך איתנו. הניסים והמופתים הרבים שקורים שם הם הוכחה לאלו שמחפשים, אבל אנחנו לא צריכים הוכחה, אנו בטוחים ומרגישים כיצד הרבי ממשיך איתנו אף לאחר הסתלקותו.

לפני 12 שנים זכינו לצאת בשליחות הרבי לשכונת הגוש הגדול בצפון תל אביב. היינו יחד, אשתי ואני אצל הרבי, ונכנסנו יחד עם שליחו של הרבי לעיר תל אביב יפו, הרב יוסף שמואל גערליצקי, אל הציון הקדוש בערב שבת יום ההילולא ג' בתמוז בכדי לקבל את ברכת הרבי.

כשנתיים לאחר מכן אשתי ארגנה אירוע גדול לנשים בסמיכות ליום ההילולא, ההוצאות היו רבות, קייטרינג, אומנית, פרסום ועוד. לילה לפני האירוע עשינו חשבון וראינו שחסר עדיין סכום נכבד בן ארבע ספרות. לא ידענו מאיפה לשלם את זה. אשתי אמרה בעזרת ה', זה לכבוד הרבי, הרבי יעזור.

חצי דקה לאחר מכן הטלפון שלי צלצל.

על הקו, אחד מידידנו הראשונים בשכונה, שאף עשיתי אצלו שיעור תורה שבועי.

אפשר לשאול אותך שאלה?

הייתי בטוח שזו שאלה הלכתית או משהו כזה, ענית כן.

תראה, דוד שלי אצלי, הוא הגיע לארץ לראשונה מזה הרבה שנים, והוא נדר שבבואו לארץ הוא יביא סכום כסף לחב"ד, האם אתה מסכים לקחת את זה?

הלכתי לפגוש אותו, היה שם את אותו סכום הכסף שהיה חסר לנו בדיוק.

נפעמתי, הרגשתי את הרבי עומד לצדי.

כשנפגשתי איתו הוא סיפר לי:

חייתי בארצות הברית הרבה שנים, לצערי הסתבכתי כלכלית וישבתי במאסר ארוך במיוחד בכלא האמריקאי הידוע לשמצה, כולם שכחו אותי, חוץ מאחד, השליח של הרבי, הוא היה מגיע לבקר אותי כל יום ראשון, שזה היום היחידי שמותר לביקורים, מניח לי תפילין ומתפללים יחד מתוך ספר חת"ת (ספר שמאגד חומש, תהילים, תניא, היום יום וסידור) שהוא העניק לי.

יום ראשון ג' בתמוז תשנ"ד, שמעתי מה קרה לפנות בוקר, והייתי בטוח שהוא לא יבוא, שהוא ייסע מטקסס ללוויה לניו יורק.

אבל להפתעתי הרבה הוא כן בא. בעיניים דומעות הוא הסביר לי, שהוא רצה מאד לנסוע ללוויה של הרבי, אבל הוא חשב מה הרבי רוצה ממנו, לנסוע ללוויה או להניח תפילין ליהודי? התשובה הייתה ברורה לו והוא בא להניח עמי תפילין.

התפעלתי, ראיתי מה כוח שלוחי הרבי, מה כוחו של הרבי שחינך כך את שלוחיו. ואז נדרתי נדר, להגיד בכל יום את פרק התהילים של הרבי. הנה ראה את החת"ת, הוא אצלי כל הזמן.

ונדר שני שנדרתי, שביום שבו אוכל לבקר בארץ הקודש, אביא לשליח חב"ד בארץ סכום כסף נכבד.

הא לך הכסף.

קיבלתי ד"ש חי מהרבי, כיצד הוא ממשיך איתנו לאחר ההסתלקות.

ד"ש נוסף

ד"ש נוסף קיבלתי לפני זמן קצר.

ערכתי אזכרה בבית הכנסת שלנו למשפחה שאביהם נפטר ל"ע. הבת באה במיוחד מניו יורק, היא לא נמנית על חסידי חב"ד, אבל היא מספרת לי, שבנה קרוי על שם הרבי:

"ילדתי אותו ביום ג' תמוז תשנ"ד, כן באותו היום, זמן קצר לאחר ההסתלקות הרבי, באותו בית רפואה שבו אירעה ההסתלקות, כשהחסידיים שהיו במקום וגדשו את מבואותיו, יצאה נשמת בני לעולם, היה ברור לי ששמו יהיה שמו של הרבי. הרבי ממשיך איתנו".

נפעמתי, התעצמתי לראות כיצד משפחה שאינה נמנית על חסידי חב"ד מבינה את המשכיות הרבי גם לאחר ההסתלקות.

מופת מדהים

וסיפור נוסף אף הוא מהזמן האחרון, שהמחיש לי כיצד הוראות הרבי וברכותיו נצחיות.

הסיפור הוא נכון ומדוייק, אך פרטי הסיפור ושמו של הגיבור טושטשו מפרטים מובנים:

הראל, הוא איש עסקים נכבד, גדל בבית טוב בצפון תל אביב, לאחר נישואיו הוא החליט לעשות הון אישי, הוא היגר למזרח לתקופה והחל לעבוד שם. במזרח הוא הכיר את שלוחי הרבי מליובאוויטש ודרכם חזר בתשובה.

בשובו לארץ הקודש, הוא בא אלינו לבית הכנסת והמשיך את התשובה, את ילדיו העביר לחינוך חב"ד, והוא ואשתו חזרו בתשובה שלימה.

היה לו חלום, לבנות מפעל מסוג מסויים שלא היה בארץ, הוא השקיע מיליונים במפעל זה, מכר את דירתו לשם כך ושם במפעל את כל חסכוניותו. סוף סוף המפעל הוקם.

בוקר אחד, לא אשכח את הבוקר הזה, אחרי התפילה, הראל יוצא עמי ומספר לי בחיוך, שבלילה האחרון עקב תאונה שנגרמה ממזג אויר קיצוני, כל המפעל נהרס. אני שואל אותו, נו, יש לך ביטוח? הוא אומר לי, לא. אין לי ביטוח. הפסדתי הכל.

אז למה אתה מחייך, שאלתי אותו?

למה, אתה תמיד מלמד אותנו בשיעורי החסידות שהכל לטובה, נו, הכל לטובה. לא?

ברגע אחד, הוא שקע בחובות אדירים, הוא לא יכל לצאת מהארץ, הוא היה חייב מיליונים לבנקים ולאנשים. חושך, אבל הוא עם חיוך, הכל לטובה, עוד נצא מזה בעזרת ה'.

העסק קרס כליל, אבל הוא עם אמונה איתנה.

יום אחד הוא מספר לי על מה שאירע.

מתברר שהוא קיבל החלטה שבמפעל לא יעבדו בשבת, על אף שהמפעל לא נמצא באיזור יהודי וכל הפועלים גויים, אבל הוא לא רצה לקבל אף היתר. שותף שלו ניסה לשכנעו שיש התרים הלכתיים שונים כמו שותפות עם גוי שהוא זה שיעבוד לבד בשבת, אך הוא לא היה מוכן לשמוע והחליט לסגור כליל בשבתות, כיאה וכראוי לפי ההלכה.

אבל לאחר הקמת המפעל, הוא היה חנוק כלכלית, לא היה לו כסף אפילו לדלק להפעלת המפעל. הם הכניסו שותף שלישי שהשקיע סכום רב בפתיחת המפעל. השותף החדש אמר לאחר כניסתו שהוא יפעיל את זה בשבת על ידי נוכרי בשותפות עמו. בלית ברירה נעשה כך. לאחר שבוע בלבד המפעל נהרס והכל נפל לטמיון. מתברר שהשותף שיקר עליו ולא עשה שותפות עם גוי, ובלי קשר, זה נגד להחלטתו שהמפעל יהיה סגור בשבת, בלי התחכמויות.

אתה מבין הוא אומר לי, הכל משמים. הכל ברור לי.

היו לו שנתיים קשות מנשוא, אבל הוא נשא אותם בגבורה. יום אחד, הגיעו מים עד נפש, הוא ביקש לשבת איתי יחד ולכתוב מכתב אל הרבי מליובאוויטש על מצבו.

ישבנו יחד, הוא כתב לרבי וביקש ברכה. שלחנו את המכתב לציונו הקדוש של הרבי, "הרבי ימצא כבר את הדרך לענות לך תשובה", אמרתי לו על בסיס אמירת הרבי בנוגע לחותנו, רבי יוסף יצחק לאחר הסתלקותו.

בלילה, ישבתי למלאכת הכתיבה. במסגרת עבודתי כעורך במכון אור החסידות, אני כותב 'פנינים', רעיונות קצרים מתורת הרבי מליובאוויטש עבור קובץ 'לקראת שבת' של אור החסידות. ישבתי לכתוב על פרשות אחרי-קדושים, ופתחתי לקוטי שיחות של הרבי. ספר לקוטי שיחות הוא ספרו המרכזי של הרבי מליובאוויטש, הוא מכיל 39 כרכים גדושים בשיחות הרבי ובכל ספר יש הוספות - מכתבים של הרבי מסודרים לפי נושאים.

פתחתי את ההוספות לפרשות אחרי קדושים, ולפתע אני רואה מכתב אחרי מכתב שהרבי כותב לאנשים שמצבם הכלכלי לא טוב, לגדל זקן מלא, לשמור על הזקן הקדוש, וזה כלי לברכה - שהרי מוסבר בקבלה שזקן זה י"ג מידות הרחמים.

צילמתי לו את המכתבים ושלחתי לו. כתבתי לו זהו, יש לך תשובה מהרבי, אתה מתחיל לגדל זקן מלא, לא לקצץ כלל בנטיעות ה', ובעזרת ה' זה יביא לך את הברכה.

הוא קיבל על עצמו מיד.

שבוע לאחר מכן, הוא התמודד על מכרז גדול ועתיר, למרבה ההפתעה הוא זכה במכרז, על אף מצבו - וזה בשל יכולותיו האישיות. לאחר כשנה, כשזקן גדול ועבות כבר מעטר את פניו, הוא החזיר את כל חובותיו, בזמן קצר מבעל חוב של מיליוני שקלים הוא נהפך לאיש בעל יכולות ברוך ה', כשהוא לא שכח לתת מעשרות מרווחיו.

הרבי מצא את הדרך לענות לו תשובה, לברך אותו. הרבי מוצא את הדרך לכולנו, עדי נזכה למשאת חיינו - הגאולה האמיתית והשלימה במהרה בימינו.

אוהל הרבי - מבט מבפנים

טז

הרבי ימצא את הדרך

במשך חודשים מספר זכיתי לקבל את פני ההמונים שפוקדים את מקום מנוחתו של הרבי מליובאוויטש בניו-יורק, והייתי עֵד לסיפורים מפעימים ■ החבר שהתלבט כיצד לבחור שידוך, הצעירה שהתחבטה אם לנסוע לארץ, הבית שנרכש באופן פלאי, והסיפור האישי שלי עם ה'ציון' של הרבי

הייתה

לי הזכות במשך תקופה מחיי בחרותי, ללמוד בישיבה הסמוכה ל'ציונו' של הרבי.

אל ציונו של הרבי, המכונה בפי הכול "האוהל", באים מדי יום מאות אנשים. בימי ראשון (יום החופש הרשמי בארה"ב) מספרם מגיע לאלפים. הם באים להתפלל לה', לשפוך את הלב ולהתחנן בציונו של הרבי מליובאוויטש.

במשך כל שנות הנהגתו, הרבי נהג להשיב בכתב על מכתבי בקשה לתפילה שנשלחו אליו, בנוסח "אזכיר על הציון". ואכן, פעמיים בחודש, ובשנותיו האחרונות אף פעם בשבוע ויותר מכך, הרבי היה נוסע אל ציונו של חותנו וקודמו בתפקיד ההנהגה, רבי יוסף יצחק שניאורסון, עומד שם על רגליו במשך שעות רבות ללא אכילה וללא שתיה, בשמש הקופחת ובקור הניו-יורקי, וקורא את מכתבי הבקשות שהפנו אליו.

לאחר הסתלקותו של הרבי בג' בתמוז, נוהגים יהודים מכל העולם לבוא, להעלות על הכתב את בקשותיהם, להשתטח על ה'ציון' ולבקש שם את הבקשות. כפי שהרבי נהג.

בפיו של הרבי היה שגור ציטוט מהזוהר הקדוש: "צדיק שנפטר, נמצא בכל העולמות יותר משהיה בחייו". הרבי הסביר זאת פעם: כל זמן שהצדיק חי חיי גוף הוא מוגבל בהגבלות הגוף. לדוגמה, הוא אינו יכול לשוחח עם כמה אנשים בו זמנית. אבל לאחר הסתלקותו הוא מוסיף לפעול ישועות בקרב הארץ ללא הגבלה; כולם יכולים לבוא ולהשתטח על קברו, והוא מעביר את התפילה לה' יתברך. זה פועל ישועות של ממש.

האחות השכנה

ליד ה'ציון' של הרבי נבנה, במהלך השנים, מתחם שלם הכולל אולם כתיבת בקשות, בית חב"ד המעניק מידע יהודי לכל דורש, בית כנסת גדול, ישיבה וכולל אברכים, מקוואות טהרה וכ-25 בתים מקומיים טיפוסיים המשמשים לאירוח הבאים.

הבית הראשון הסמוך ל'אוהל' נקנה בצורה ניסית ממש.

היה זה בתוך ימי ה'שבועה' על הרבי, בחודש תמוז תשנ"ד (1994). הרב חיים הלברשטם זכה לסייע לרבי ולשרת אותו באופן אישי. כעת נכנס לתוך הבית הסמוך ביותר אל האוהל ונקש בדלת. כשפתחו לו, הוא ביקש לשבת עם בעל הדירה וביקש מהם לקנות את הבית בכדי לפתח אפשרות לאירוח הבאים לרבי.

הוא חשש מעט מתגובתו של בעל הדירה, אבל לפתע נכנסה לחדר האישה, כשראה אותה הוא לא האמין למראה עיניו: זו הייתה האחות הרפואית שזכתה לסייע לרופאים של הרבי בחודשים שקודם ה'הסתלקות'. "במו עיני ראיתי כיצד הרבי איש קדוש",

אמרה האחות הלא-יהודייה, "ובשבילו אני מוכנה לעזוב את ביתי הנאה והנוח ולעבור לבית אחר".

הנוצרי מעכו

בתקופת לימודי החליטה הנהלת הישיבה לאייש את דלפק המידע בכניסה למתחם במשך עשרים וארבע שעות ביממה. זכיתי להיות בצוות הראשון ובכל בוקר ניצבתי על משמרתי עד לחזרתי ארצה. בזכות זה, הייתי עד לכמה סיפורים והתרחשויות מרתקות, שהעליתי על הכתב ביומן שכתבתי.

ראיתי בעיניי כיצד מגיעים ל"אוהל" יהודים מכל הסוגים ממש; דתיים ושאינם, מכל העדות והארצות. אדמו"רים ורבנים, שרים וחברי כנסת. פעם ראיתי כיצד נכנס למקום רב אלוף גבי אשכנזי, שבדיוק פשט אז את מדיו ויצא לביקור בארצות הברית, הוא בא בגפו. בתחילה לא זיהינו אותו... זה היה קצת משעשע.

כל זה לא הכין אותי לדבר הבא שראיתי ונחקק בזיכרוני.

בוקר אחד אני יושב על משמרתי ולומד, לפתע נכנסת אל המקום משפחה ישראלית, הורים ושלושה ילדים. אני פונה אליהם ושואל את אבי המשפחה: תרצה אולי להניח תפילין? הוא משיב בנימוס, "לא תודה".

"הנחת היום?", שאלתי. הוא הניד בראשו לשלילה. נו, כזה עקשן קשה למצוא ב'אוהל' הרבי. בדרך כלל, מי שבא כבר הניח תפילין בבוקר או שמסכים להניח בדלפק הכניסה. אבל אחד שיבוא לרבי ויסרב לחלוטין להניח תפילין - את זה קשה למצוא.

שאלתי אותו שוב: "למה אינך רוצה להניח תפילין?". הוא ענה לי: "ראה, אני ערבי נוצרי מעכו. חייתי בניו יורק תקופה קצרה. כשכל ידידי כבר מצאו את זיווגם והקימו משפחה אני לא הצלחתי למצוא. זה לא היה לי קל. ידיד יהודי ישראלי שחי בניו יורק המליץ לי לבוא לכאן, לאוהל הרבי מליובאוויטש, ולהתפלל. עשיתי כדבריו, התפללתי שאמצא אישה, ויהיו לי ילדים. זמן קצר לאחר מכן, מצאתי את אשתי, והנה הילדים. כעת, לא באתי לכאן בכדי לבקש, באתי לכאן בכדי להודות ולהציג בפני הרבי את משפחתי".

השידוך המדהים

בהזדמנות אחרת הגיע למקום בנו של אדמו"ר חשוב מהארץ. ישבתי עמו לשיחה קצרה, והוא סיפר לי: "אבי, האדמו"ר, בשנת תשנ"ג (1993) ביקש להציג בפני הרבי שאלה חשובה: האם לעבור להתגורר בארצות-הברית. תשובת הרבי הייתה שלילית. ואכן, ציינתנו לה וראינו נפלאות בזכות כך. מאז, אני מקפיד לכתוב באופן אישי לרבי מפעם לפעם, ושולח לציון הקודש (במקום פועל שירות חינמי של הנחת מכתבים ב'ציון' הרבי המתקבלים במייל, בפקס ובוואצאפ), ותודה לא-ל אני רואה ישועות גדולות". כיום הבן הזה משמש כאדמו"ר במקום אביו.

כששאלו את הרבי לאחר הסתלקות הרבי הריי"צ, חותנו, כיצד על החסידים לנהוג מעתה, הרבי השיב לשלוח את הבקשות אל 'ציון' חותנו. הרבי נשאל: וכיצד נדע את התשובות לשאלותינו? הרבי השיב - "הוא כבר ימצא את הדרך לענות לכם".

כמה פעמים ראיתי תשובות פלאיות של ממש, שהתקבלו בדרכים מקוריות. תשובה כזו הייתה בסיפור מפעים שהייתי נוכח בו, שאירע עם חברי לספסל הלימודים.

בציבור החרדי נהוג למצוא זיווג בשידוך - ההורים בוחנים מועמדים פוטנציאליים כבני זוג לבנם או לביתם, ולאחר שהם מקיימים בירור על מידת ההתאמה הבחור והבחורה נפגשים ביניהם ובודקים את היתכנות ה'שידוך'.

לעיתים, בשלב הביורר אין הכרעה בין כמה חלופות, וההחלטה לא קלה. זה מה שאירע לחברי. הוריו סיפרו לו: "יש עכשיו שלוש הצעות העומדות על הפרק". אימו הוסיפה: "כשאני התלבטתי בין כמה שמות כתבנו על כך לרבי והרבי הקיף את אחד השמות, הלוא הוא אביך. הרבי הכריע בשבילי".

בליבו של הבן התעורר רצון עז לזכות שהרבי יבחר את זיווגו. הוא הכניס פתק אל האוהל הקדוש ובו פירט את הדילמה המשמעותית שלו. זמן קצר לאחר מכן, ניגש אליו מישוה ושואל: "האם אתה ממשפחה פלונית?". שריקת התפעלות כמעט ונשמעה מפיו, הלוא זה שם משפחתה של אחת המועמדות...

כעבור שבועיים הבחור השתדך, בשעה טובה, עם אותה בחורה. קודם חתונתו, הוא פגש את מי ששאל אותו האם הוא פלוני. "מדוע חשבת כך?", שאלו. "בעצמי איני יודע", ענה לו, "אני מכיר אותך, ויודע את שמך, אך משום מה יצא לי שם אחר מהפה..."

הפתעה באוטובוס

פעם ניגש אליי מכר מילדות, תושב שכונת חב"ד קרית מלאכי, וחלק עמי התלבטות גדולה שיש לו על צעד משמעותי בחייו. הוא נכנס ל'ציון' הרבי וכתב את שאלתו. כשיצא, לקח 'טרמפ' לבית המדרש של הרבי '770', הממוקם מרחק של חצי שעה נסיעה. הנהג היה חסיד חב"ד תושב שכונת 'קראון הייטס', ובדרך סיפר לו על סבו, שהיה חסיד חשוב בדור הקודם. תוכן הסיפור היה תשובה מדויקת לשאלתו.

סיפור נוסף שמעתי מיוסי דונין, הנהג של קו האוטובוס היומי המסיע מתפללים ל'אוהל' הרבי מדי יום מאז הסתלקות הרבי. נוצרו ביננו קשרי ידידות. "נסעה עמי באוטובוס בחורה לא דתיה מ'קראון הייטס' לאוהל הרבי. בחזור, לאחר שעצרנו ליד בית '770', נשארה במקום ולא הלכה. הבנתי שהיא רוצה לשוחח. ניגשתי ושאלתי אם היא זקוקה לעזרה. בתגובה, ביקשה ממני להקרין שוב את קטע הוידאו מהרבי שהופיע על המרקע באוטובוס במהלך הנסיעה. הרבי נראה שם משוחח עם אדם בעת התוועדות. עשיתי כבקשתה. עיניה נצצו בדמעות". וכך סיפרה לדונין:

"נולדתי בבית אמריקאי לא דתי טיפוסי ולא ידעתי דבר על יהדותי. לאחרונה, התחלתי להתעניין ביהדותי, עד שמאן דהו אמר לי שבאם רצוני להכיר היטב את מוצאי עלי לנסוע לארץ הקודש. החלטתי לטוס לישראל.

"לאחר שהזמנתי כרטיס טיסה, אחד ממכיריי החל לזרוע בי חששות. 'השתגעת? יש שם המון פיגועים', חלילה וחס, ועוד טיעונים שונים. התחלתי לפקפק בנכונות כוונתי. ידיד יעץ לי לנסוע ל'אוהל' של הרבי ולהתפלל - לא ידעתי מאומה על המקום אך הוא אמר לי שרבים מוצאים כאן עצה וברכה - וכך מצאתי עצמי על האוטובוס שלך.

"ביקרתי ב'ציון' והתפללתי. בדרך חזור, צפיתי בסרט שהקרנת ומצאתי שם תשובה מדויקת לשאלתי. הרבי נראה שם שואל 'היכן האחין שלי?' הקהל לא מבין למי הרבי מתכוון, ולבסוף הרבי מציין את שם המשפחה 'וולפא', ומשוחח עם אדם שניגש אליו. 'אתה נוסע לארץ הקודש?', שואל הרבי. 'כן', משיב וולפא. 'מתי?', מתעניין הרבי. 'למחרת ט"ו באב', משיב החסיד. הרבי נותן בידו בקבוק 'משקה' כסימן להצלחת הנסיעה לארץ.

"הצעירה מסיימת: שאלתי את הנוסעת שישבה לידי מתי יחול השנה היום 'למחרת ט"ו באב', ונדהמתי: זה בדיוק יום הטיסה שלי. לא האמנתי למראה עיניי. לכן ביקשתי לצפות בסרט שוב".

סיפורים אישיים

גם אני זכיתי, באופן, לכמה 'מופתים' אישיים שם מהרבי:

בג' תמוז תשע"ב (2012) רעייתי ואני נפגשנו עם שליחי הרבי לתל אביב, הרב יוסף גרליצקי ובנו הרב מנחם. הם הציעו לי ולאשתי להיות שליחי חב"ד בשכונת הגוש הגדול בצפון תל אביב. יחד נכנסנו אל ה'ציון' של הרבי וביקשנו את ברכתו. חודשיים לאחר מכן עברנו להתגורר בגוש הגדול.

הגוש הגדול הוא כינויה של שכונת נופי ים בצפון תל אביב. שכונה חדשה, השוכנת על חוף הים, מערבית לרמת אביב החדשה. במשך שנה שגרנו שם פתחנו פעילות יהודית ענפה אבל לא הצלחתי לייסד שיעור תורה קבוע בשכונה, על אף מאמציי הרבים.

לאחר שנה נסעתי ל'ציון' הרבי, התפללתי וביקשתי במפורש שאצליח לייסד שיעורים ציבוריים ומפגשי לימוד אישיים; שאצליח לפתוח בית כנסת ולמלא את שליחותי. עם חזרתי ארצה נכנסתי לבית הכנסת האזורי 'תהילת אביב' להתפלל. והנה אני פוגש שם מִפְרָ, שהצעתי לו חצי שנה קודם ללמוד יחד ב'חברותא'.

הוא ניגש אלי ואומר לי: "זוכר שלפני חצי שנה הצעת לי ללמוד בחברותא ודחית אותך? במחשבה שניה, אני מעוניין". באותו ערב קבענו 'חברותא' ראשונה. באותו

ערב נקבעה גם ה'חברותא' השנייה, עם יהודי שפגשתי אותו שנתיים קודם ב'אוהל' הרבי ושוחחנו, ובבואי לשכונה זיהינו זה את זה וכעת גם הוא הסכים ללימוד בצוותא.

לאחר כמה חודשי לימוד משותף, פנה אליי ה'חברותא' וסיפר לי על בית הכנסת בשכונה סמוכה שגבאיו מחפשים רב. הוא כבר הציע להם להעניק לי את התפקיד והם הסכימו. באותו שבוע התחלתי לכהן שם כרב. בית הכנסת התפתח מאז, ברוך השם, וכיום הוא פועל במבנה חדש עם ריהוט מפואר. ואני זוכר איך הכול התחיל בבקשה זכה מהשם יתברך ב'ציון' של הרבי.

וסיפור נוסף מזמן לימודי בשיבה שעל ידי האוהל הקדוש:

יום אחד אני יושב ולומד עם החברותא שלי, ולידי מתיישב איש שנראה כאיש עסקים. מולו התיישב אדם אחר שהחל להציק לו בכל מיני טענות מוזרות כאילו בשם הרבי. בהתחלה לא התערבתי, אבל לאחר שזה המשיך והמשיך, התערבתי ואמרתי לאותו איש עסקים שלא ישם לב לטענות אלו, שאין אלו דברי הרבי.

איש העסקים הודה לי והחל לדבר איתי. מתברר ששמו איתן, והוא אמר לי שהוא גר ברחוב לוי אשכול בצפון תל אביב, בסמיכות לשדה דב, בין הגוש הגדול לרמת אביב החדשה.

זה היה נשמע לי סינית. מעולם לא שמעתי על מקום זה ולא הייתי במקום זה.

כשהגענו למקום שליחתנו, לא הכרנו אף אחד בשכונה. בשבת הלכתי להתפלל בבית הכנסת האשכנזי האזורי, פתאום אני רואה את אותו איתן, אני ניגש אליו ואומר לו, אתה איתן? כן, לאחר שיחה קצרה הוא נזכר בי והחלנו לשמור על קשר.

זמן קצר לאחר מכן התפללתי בבית הכנסת הספרדי האזורי, ואני רואה שם אדם מוכר, ניגשתי אליו ואמרתי לו, אתה אייל? כן. נזכרנו שנפגשנו יחד באוהל של הרבי כשהוא הגיע מטקסס לבקר שם מלווה על ידי ידיד שלי, הרב יעקב פלדמן.

שני אנשים אלו היו לי מכרים ראשונים בתוך השכונה החדשה. עד היום כשאנו נזכרים בזה, אנחנו מעלים חיוך כיצד נפגשנו כבר שם.

מתברר שכבר באוהל הרבי, נזרעו הזרעים הראשונים לשליחות שלי בתל אביב.

השגחה פרטית בקורונה

וסיפור נוסף שאף אותו חוויתי בעצמי בתקופת הקורונה:

יום ראשון י"ט אדר נקבע ליום החתונה של גיסי דניאל נקי עם כלתו שייני.

ביום רביעי שלפני זה הודיעו ממשרד הבריאות על הגבלות של 100 איש בחתונה. מהר במשפחה עבדו לצמצמם שאכן החתונה תהיה לפי ההגבלות החדשות.

בליל שישי מאוחר בלילה כתבתי לרבי ושלחתי לאהל בקשה שהחתונה תעבור בשלום ובשמחה וכו' עם כל ההגבלות.

בבוקר שלמחרת מיד לאחר שחרית פתחתי ספר שמלקט מענות קודש תנש"א מהרבי ופתאום צדו עיניי מענה מהרבי על "חתונה ביום י"ט אדר ושלא לדחות". זה המענה היחידי בלקט על חתונה ובדיוק על אותו תאריך...

המענה נכתב ברקע מלחמת המפרץ, זוג שנקבעה חתונתו ליום י"ט באדר שאל את הרבי האם לדחות את החתונה בגלל המלחמה. בתשובה לכך כתב הרבי: "לבדוק תפילין לבדוק מזוזות גם במחסן. לערוך את החופה ביום ובשעה שנקבע מראש. ויהיה בהצלחה רבה".

מהר שלחתי את זה לחמי אבי החתן שהוא שליח חב"ד ורב שכונות בהרצליה. הוא שלח את זה למחותן שהגיב בהתפעלות שזה ממש מופת. הוא בנה לאחרונה מחסן חדש בחצר ביתו בצפת ושכח לשים שם מזוזה...

במוצאי שבת הודיעו שאסור חתונות יותר.. והיה ערפל גדול. בכפר חב"ד, המקום ששם היה אמור להיות החתונה, הודיעו שהאולמות נסגרים כליל - אך לנו לא היה ספק שהחתונה תהיה בזמנה ובשמחה ובהצלחה.

לבסוף החופה נעשתה במקום פתוח, בסמיכות לחוף הים בהרצליה, כשסעודת החתונה נעשתה בקהל משפחתי בלבד בבית הכנסת חב"ד הסמוך.

אמנם הייתה חתונה קטנה, אבל השמחה הייתה גדולה, כזאת שלא זכורה.

כך שהחתונה הייתה ביום ראשון בשעה שנקבעה מראש ובהצלחה רבה, עם כל ההגבלות החדשות, ולפי הוראות משרד הבריאות אך בשמחה גדולה.

חתונה זו היוותה השראה גם לכל הזוגות החב"דיים שלא לדחות את החתונה ולעשותה באותו זמן שנקבע ולגבי המיקום: המקום אכן השתנה לחוף הים בהרצליה אך הרבי לא כתב כלום על המקום..

וסוף הסיפור: למחרת החתונה שלחתי את הסיפור והמענה לידידי השליח הרב זלמן גורליק שליחו של הרבי לבאר שבע שגם אמור היה לחתן באותו השבוע. הוא לא ענה לי מיד.

לאחר כמה דקות חזר אלי ואמר שהוא רץ למחסן ורואה שלמרבה הפלא המזוזה שם נפלה..

ברוך ה' גם אצלם החתונה הייתה בשמחה גדולה עם כל ההגבלות והתקנות. למחר הכריזו על סגר מלא, וגם אפשרות זו נסגרה, והם ברוך ה' הספיקו ברגע האחרון.

איך כותבים לרבי?

את הפנייה כותבים בכל שפה, עדיף בעט על דף לבן, מצלמים ושולחים. אפשר גם בדואר אלקטרוני רגיל. נהוג לציין את שמו העברי המלא ואת שם אימו של הפונה. לדוגמה: "כבוד קדושת אדמו"ר, אנא לעורר רחמים עבור הילה בת יעל", ואחר-כך לפרט את תוכן הפנייה באופן חופשי. אפשר לציין שמות נוספים לברכה.

כתובת המייל של 'אוהל חב"ד': ohel@ohelchabad.org.

מספר הוואטספ: 7187234545. מספר הפקס: 7187234444.

כתובת האתר: Francis Lewis Blvd, Queens, NY 11411 226-20.

הרב דוד נחמיאס ואני ביום שישי בקווינס

יז

קטעים מהיומן האישי

בהמשך לפרק הקודם, מצורף כמה קטעים מיומני האישי אותו כתבתי בשנות לימודי בניו יורק בבית מדרשו של הרבי 770 ובישיבה הסמוכה לציונו הקדוש

הרבי נתן לי 100 דולר

מדי יום שישי היינו יוצאים ל'מבצע תפילין' ברובע קווינס, יחד עם חברי (כיום, השליח הרב) יוסף וולס. מפעם לפעם היינו פוגשים יהודי חרדי ממוצא מרוקאי, בוגר ושיבות ליטאיות. משום מה, מעולם לא שאלתיו האם הכיר את הרבי. בהזדמנות מסוימת, עלה במוחי לשאלו, וכך אכן עשיתי.

"ודאי שהכרתי אותו", אמר האיש במענה לשאלתי, וכך סיפר:

"שמי דוד נחמיאס. אני מכיר היטב את חב"ד במרוקו - את הרב לייב רסקין, את הרב שלמה מטוסוב ואת הרב שלום איידלמן.

"בשנת תש"ל יצאתי ממרוקו לצרפת. באתי ללמוד בישיבת חב"ד בברנוא. כבר ביומי הראשון להיותי בישיבה העירו אותי בשעה ארבע בבוקר. 'מה קרה?', הבעתי את תמיהתי, ונענית: 'יש כעת צעדה למקווה'... זו הייתה טבילת האש הראשונה שלי.

"היה לי קשה שם, אך הרב ניסן מנוב משפיע הישיבה תמוך בי כספית ומוראלית. לאחר זמן עזבתי את הישיבה ועברתי לישיבת גייטסהד שבאנגליה. מגייטסהד החלטתי לנסוע לישיבת טלז שבקליבלנד. הזמנתי כרטיס טיסה והגעתי לניו יורק.

"הגעתי למנהטן. זה היה בסביבות סיוון-תמוז תש"ל. נשארתי ימים מספר עד לנסיעה לקליבלנד, ובינתיים לא היה לי היכן לשהות. שאלתי יהודי מסוים אם יש לו רעיון היכן אוכל להיות, והוא אמר לי: 'למדת בברינוא? סע לליובאוויטש! שם בוודאי ידאגו לך'. הוא עלה אתי לרכבת התחתית והסביר לי היכן לרדת.

"ירדתי מהרכבת, וראיתי את שדרת איסטערן פארקווי. את 770 לא זיהיתי - משום שלא הייתי בו קודם לכן.

"פתאום, ראיתי את הרבי הולך ברחוב. התלבטתי מאוד אם זהו אכן הרבי, כי עד לאותו יום ראיתי את הרבי בתמונות מעטות בלבד - שכן באותם ימים לא היו תמונות רבות. מצד שני, הוא נראה דומה למה שראיתי. מצד שלישי, הוא הלך לבד...

"החלטתי לגשת אל הרבי בתחום ולשאל היכן 770. כך אכן עשיתי, ניגשתי ושאלתי בעברית את השאלה, אולם לפי המבטא שלי זיהה הרבי את שפתי וענה לי בצרפתית, כשהוא מראה לי היכן 770.

כעבור רגע, חשתי שמישהו מאחוריי מסמן לי משהו. הפניתי את מבטי, והבחנתי

בשני בחורים שליוו את הרבי - לא שמתי לב אליהם לפני כן. הם סימנו לי שזהו הרבי. הרבי שם לב אליהם, וסימן להם בידו הקדושה להניח לי.

"הרבי המשיך ושאל אותי מנין אני. עניתי לו שאתמול הגעתי לניו יורק. סיפרתי שהייתי בברנוא ובמקור הנני ממרוקו, והרבי שאל אותי האם אני מכיר את הרב מטוסוב, ועניתי: 'בוודאי'. סיפרתי על חב"ד במרוקו (היה זה כעין 'מופת', שהרבי שאל דווקא על הרב מטוסוב, ששימשתי לו מתורגמן).

הרבי שאל אותי על הישיבה בברינוא, עניתי, ואז שאל אותי הרבי: 'מה למדת לפני שהגעת לכאן?' עניתי שלמדתי את הסוגיה של "עד אחד נאמן באיסורין", הרבי החל לשאול אותי כמה שאלות על הסוגיה. בתחילה ידעתי להשיב, אך בהמשך אמרתי שאני זקוק לספרים כדי לדעת את התשובות.

"הרבי אמר לי: 'אם אתה רוצה ללמוד כאן בישיבה שלנו, אתה יכול ללמוד בחינם - בלי לשלם' (לא אמרתי שאני בדרכי לישיבת טלז). ואז שאל אותי הרבי אם יש בידיי כסף. עניתי שיש לי מעט, הוצאתי את הכסף מכיסי והראיתו לרבי. היה זה כסף צרפתי. הרבי ראה זאת ואמר: 'זה לא מספיק, תיכנס למשרד, ותגיד לר' בנימין (קליין) שאני אמרתי שהוא ייתן לך מאה דולר' (מאה דולר היו שווים אז הרבה יותר משהם שווים היום...).

"אמרתי לרבי שאחזיר את הכסף אחר כך, והרבי אמר: 'לא, זו לא הלוואה, קח את הכסף'.

בכך תמה שיחתי עם הרבי. נכנסתי לר' בנימין קליין, הוא נתן לי מיד מאה דולר, ולאחר כמה ימים נסעתי לטלז.

"מאז, הייתי מגיע לרבי מדי שנה במוצאי חג השבועות לחלוקת כוס של ברכה. בשנה אחת נתן לי הרבי בקבוקון ואמר: 'זה בשביל אחיך'. כמעט התעלפתי. באותו זמן היה אחי מאושפז בבית רפואה במצב לא טוב...".

התרגשתי לשמוע את סיפורו, מאז פגשנו אותו עוד כמה פעמים ובכל פעם שמענו את זה ממנו מחדש, ואף הצטלמנו יחד למזכרת.

האצבעות החסרות

בערב יום הכיפורים, הייתי בישיבה שעל יד האהל הקדוש, ניגש אלי יהודי דתי שביד שמאל אין לו אצבעות והוא סיפר לי סיפור שהיה לו מהרבי:

הוא התגורר בארה"ב והוא נלחם בהתנדבות בצה"ל. בזמן מלחמת יום הכיפורים הוא נסע שוב להתנדב ושיבצו אותו ברמת הגולן בגיזרת נפחא. באחד מן הקרבות הוא איבד את שתי אצבעותיו, מלבד האגודל, ה"י. לאחר המלחמה הוא חזר לניו יורק.

לאחר כשנתיים הוא חזר ל770 וניגש לרבי לפני מנחה או מעריב, ושאל את הרבי, היות וכתוב בגמרא במנחות דף ל"ה (בספרו זאת, הוא מוסיף שהיום הוא מתבייש

שהוא ציטט לרבי מ"מ, וכי הרבי לא יודע זאת?) שיש לכרוך את רצועות התפילין על האצבע השלישית דווקא, והיות ואין לו אצבעות - מה הוא יעשה?

הרבי עצר כמה שניות - ולו זה היה נראה זמן נצח - והרבי אמר לו, "אני מברך אותך, אתה תניח תפילין כרגיל ותכרוך את הכריכות על האגודל, והקב"ה מלמעלה יכרוך על האצבע השלישית, אני מברך אותך . . ."

אותו יהודי מוסיף שרק רבי שיודע מה שקורה בעליונים, יכול להגיד כזה דבר. וסיים, שמג' תמוז תשנ"ד הוא מגיע בכל ער"ח לאהל, והיום הוא הגיע לכבוד יום כיפור.

המהפכה באיראן

יהודי ממוצא פרסי שמתפלל שחרית מידי שבוע באהל סיפר לי: הוא היה אצל הרבי שבת בקראון הייטס והוא שם לב שהרבי כשהוא עולה לתורה הוא מגביה את ספר התורה 7 פעמים.

כשהוא נכנס לרבי ליחידות, הוא שאל את הרבי מדוע הרבי עושה את זה, הרבי ענה לו שזה לא עניין ששייך לכל אחד, אלא עניין שצריך שיהיה מישהו כל דור שיעשה את זה, והרבי לקח על עצמו לעשות את זה בשביל כולם.

אותו יהודי מאיראן, והרבי דיבר אתו על היהודים שם ועל ספר תורה מסויים שהיה שייך למשפחתו שאותו יהודי הזכיר. בין דברי הרבי היה משמע מהרבי שהוא צופה את המהפיכה באיראן של חומייני, אפילו שזה היה כמה שנים לפני המהפכה - דברים שרק לאחר כמה שנים הוא הבין.

הוא הוסיף שהרבה שנים לא היו לו ילדים, והוא שאל את הרבי במכתב האם עליו לעשות ניתוח מסויים, והרבי ענה לו שלא, הניתוח היה מיועד לעשות ביום שני, ובאותו היום בדיוק הודיעו לאשתו שהיא הרה.

לסיום הוא אמר לי שאת כל המכתבים מהרבי הוא שומר בקלסר מיוחד, ובכל פעם הוא מתרגש מחדש.

יהי רצון שנזכה בקרוב לגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

תלמוד תורה חב"ד בתל אביב

יח

נס בתל אביב

סיפורי מופתים שקרו לשלוחים באהל הקדוש של הרבי ■ המבנה בתל אביב שהגיע בסוד ■ התלמוד תורה הראשון בעיר העברית הראשונה ■ בית הספר השוכן בתוך הפארק היוקרתי בוינה

ילד

צעיר הייתי בשנת תשנ"ה, שנת האבלות על הסתלקותו של הרבי מליובאוויטש. ג' תמוז תשנ"ה, יום ההילולא הראשון, חל בשבת, היינו במקום מגורנו בשכונת נחלת הר חב"ד בקרית מלאכי, וכל הקהילה התאספה יחד בבית הכנסת המרכזי וקיימנו את מנהגי יום ההילולא, כפי שהרבי עצמו הורה לעשות בימי ההילולא של חותנו הרבי הריי"צ.

אני זוכר את השבת הזו היטב, הייתה אווירה מיוחדת במקום.

לכולם היה ברור, על אף ההסתלקות, הרבי ממשיך איתנו, ואפילו יותר מבחיינו - כי גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם.

סיפורי המופתים והישועות המגיעים מכתובה אל הרבי ומנסיעה אל הציון - האוהל הקדוש בניו יורק, אותו מקום שנהפך להיות תלפיות, מקום שכל פיות פונות אליו, עד לביאת המשיח, מחזקים את האמונה והידיעה הזו.

זכיתי באופן אישי לראות כמה דברים נפלאים שקרו אצל הרבי במקום הקדוש הזה. זכיתי אף לשמוע ממקור ראשון סיפורים אישיים וכלליים שאירעו שם.

התלמוד תורה של ילדי

בשכונת יד אליהו, השוכנת במרכז-מזרח תל אביב, סמוך ממש להיכל הספורט הנודע, שוכן לו פאר קמפוס גדול ומרווח של מוסדות חינוך חב"ד תל אביב, תלמוד תורה ובית ספר לבנים, גני בנים ובנות בכל הגילאים, מעונות יום ועוד. הקמפוס - המכיל ארבעה מבנים גדולים וחצר יפה ביניהם - הוא תוצאה של מופת מיוחד.

תלמוד תורה חב"ד תל אביב, הוא התלמוד תורה הראשון שקם בתל אביב, לפני קצת יותר ממאה שנים. קהילת חב"ד יפו הייתה קיימת עוד לפני שקמה העיר תל אביב, רב העיר יפו, הרב שניאור זלמן סלונים, היה נכדם של אדמו"רי חב"ד, והוא הקים את הקהילה בשנת תר"ס (1900 למניינם), 9 שנים לפני יסוד העיר תל אביב.

שלוש שנים לאחר מכן הוקם בית הכנסת החב"די בשכונת נווה שלום ביפו, כיום השכונה היא חלק משכונת נווה צדק בתל אביב.

התלמוד התורה החב"די נוסד בשנת תרפ"ד (1924) במבנה הקיים עד היום, ברחוב הרב קוק 16 בתל אביב. הוא נסגר לאחר כחמש שנים ונפתח שוב לאחר כחמש שנים נוספות. הוא היה קיים כמה עשרות שנים עד שנסגר מחוסר תלמידים.

במקביל הוקם בית ספר של חב"ד בעיר יפו לבנים ולבנות, המיועד לציבור הכללי, הקיים הוא עד היום.

כשרב קהילת חב"ד תל אביב, הרב משה ע"ה אשכנזי היה אצל הרבי בפגישה פרטית - המכונה אצל החסידים בשם 'יחידות' - הרבי הביע פליאה, כיצד אין היום תלמוד תורה חב"די בתל אביב. הוא ענה שהקהילה התמעטה וכי חסרים תלמידים, הרבי הביע פליאה מחודשת: הרי בביקורי של חותנו, רבי יוסף יצחק היו בתל אביב אלפים שבאו לבקרו, האם מכל אלו אין צאצאים המתאימים להיות תלמידים.

בשנת תשמ"א (1981) הרבי שלח לעיר תל אביב יפו את בא כוחו ושליחו האישי, הרב יוסף שמואל גערליצקי שליט"א, המכהן פאר כיום גם כרב מרכז העיר ורב קהילת חב"ד תל אביב, לאחר ששמע מפי הרב אשכנזי את מה שהרבי אמר לו ביחידות, הוא החליט להקים מחדש את תלמוד תורה חב"ד בתל אביב.

לפני ארבעים שנה בדיוק, בשנת תשמ"ה (1985) נוסד התלמוד התורה מחדש עם מספר לא רב של תלמידים, שבאו מבתי מסורתיים במבנה קטן בדרום העיר ומשם הוא עבר למבנה ההיסטורי של תלמוד תורה חב"ד תל אביב ברחוב הרב קוק.

התלמוד תורה הלך והתבסס, תלמידים רבים נוספו לו, והמבנה הקטן היה צר מהכיל את כולם. כל פתרון שניסו למצוא, נפלא והתמוסס. ראש העיר של אז, התנגד בתוקף להקצות מבנה לבית הספר, באומרו: שיילכו לבני ברק.

המצב הלך והחמיר, חדרים נשכרו במלון דבורה הסמוך ושוכנו שם כיתות, והמצב היה לא לעניין כלל.

לפני שלושים שנה, בחודש אייר תשנ"ה (1995), ניגשו קבוצת הורים גדולה לרב גערליצקי, והודיעו לו בצורה ברורה, שאם אין מבנה מסודר לשנת הלימודים הבאה, אזי בליט ברירה הם מוציאים את ילדיהם מהתלמוד תורה.

זמן קצר לאחר מכן נסע הרב גערליצקי לרבי לסיום 12 חודשי האבלות, היה זה ג' סיון תשנ"ה, מכיון ששנת תשנ"ה הייתה שנה מעוברת. הוא כתב לרבי את כל הסיפור, והוסיף דבר שהוא לא עשה מעולם, "רבי, במכתב שכתבתם לי יחד עם שאר השלוחים לארץ, כתבתם שיעזרו לנו במה שצריך, ואתם אמרתם שהשליחות היא "עלי ועל צווארי", אנא תעזרו לנו שהמוסד הקדוש הזה לא יסגר רק יגדל".

הוא נכנס לציון הקדוש, וקרא את המכתב ברגש רב והשאירו על הציון לאחר שקרעו, כנהוג.

זמן קצר לאחר שובו לארץ הקודש, הוא נכנס לבית חב"ד תל אביב, היה זה בשעה 5 אחר הצהרים, ואיש לא היה במשרד, הוא הרים את הטלפון ועל הקו אחד מעובדי מנהל החינוך העירוני: הרב גערליצקי, יש לכם מבנה רחב ידיים עם חצר גדולה, במיקום מעולה. אבל יש תנאי: זה סוד. אל תספר לאף אחד ממש. אם תספר, המבנה יילקח ממכם. יש רבים שרוצים אותו.

איפה זה? שאל הרב. מה זה משנה, מקום מצוין. תדע בהמשך בעזרת ה'. יש תנאים טובים שם? יש חצר גדולה, מבנים גדולים, יש הכל. תחכה ותראה.

הרב כינס את ההורים ואמר: יש פתרון.

איפה? סוד.

ההורים חשבו שהרב 'מורח' אותם. אבל הרב התחנן שיתנו לו צאנס, ויאמינו לו ויומיים לפני תחילת הלימודים הם יקבלו את המיקום החדש.

יומיים לפני תחילת שנת הלימודים, הרב קיבל את המפתחות למבנה גדול ורחב ידיים בשכונת יד אליהו, עם חצר גדולה, צוות ניקיון גדול בא לנקות את המקום לקראת שנת הלימודים, שנפתחה יומיים לאחר מכן בניסים גדולים.

בהמשך העירייה הקצתה מבנה נוסף בשטח זה, ולפני 7 שנים היא בנתה עוד שני מבנים גדולים בחצר התלמוד תורה, לאור התפתחות המרשימה של בית הספר, הכולל שתי כיתות בכל שכבה.

בין מאות התלמידים שם, לומדים גם שלושת בניי, ובגני חב"ד הסמוכים לומדות בנותיי. ברוך השם אנחנו נהנים מאד מהניהול המצויין ומרמת החינוך הגבוהה ביותר ששוררת במוסד הקדוש הזה.

בית הספר בוינה

לאחרונה שמעתי סיפור נוסף, דומה לסיפור הזה.

בחודש אדר תשפ"ה, אחי הצעיר הרב יוסף יצחק התחתן עם בת אחד משליחי חב"ד בוינה אוסטריה, הרב אהרן קטורזה.

בסעודת השבע ברכות שמעתי מפיו סיפור מדהים.

הרב קטורזה ורעייתו עובדים בבית ספר היהודי ע"ש לאודר בוינה, את בית הספר הקים שליחו האישי של הרבי לאוסטריה, הרב יעקב בידרמן.

הרב בידרמן נשלח על ידי הרבי בשנת תשמ"מ (1980) לוינה, כמה שנים לאחר בואו הוא הקים בית ספר יהודי שגדל והתפתח. עם ההתפתחות נוצרה מצוקת מקום, הילדים למדו בבניין דירות רגיל, והייתה אף כיתה בחדר מדרגות!

בשנת תשנ"ז (1997), שלוש שנים לאחר הסתלקות הרבי, נוצרה הכרות עמוקה בין הרב בידרמן לבין מר רון לאודר. מר לאודר הוא נשיא הקונגרס היהודי העולמי, איש עסקים מצליח, ששימש באותם השנים כשגריר ארצות הברית באוסטריה. הרב בידרמן פנה אליו וביקש את עזרתו.

מר לאודר נענה מיד, והודיע שהוא מוכן לממן בעצמו בניית קמפוס מפואר וגדול למוסדות הלימוד, אך יש לו תנאי: הקמפוס חייב להיות במקום מכובד.

הרב בידרמן תכנן לבנות את בית הספר ברובע השני של העיר, שם מתגוררת הקהילה היהודית, אך מר לאודר טען שהרחובות שם צרים ואינם מכובדים מספיק ועל בית הספר להיות במקום מכובד דווקא.

הרב בידרמן פנה לאדריכל נודע וביקש ממנו להכין תוכניות לבניית בית הספר, האדריכל שאל היכן ימוקם בית הספר?

לא יודע ענה הרב בידרמן. תכין בינתיים ואולי יהיה לך רעיון למיקום בית הספר. האדריכל החל לחפש. היו לו קשרים בעירייה, ויום אחד הוא התקשר לרב בידרמן ואמר לו, חבר מהעירייה שמע שהוא מחפש ואמר יש לי מקום שבבילכם.

בקצה הרובע השני, אותו רובע שבו מתגוררת הקהילה היהודית, שוכן אחד הפארקים העירוניים היפים בעולם, האוגרטן פארק - Augarten Park - הוא הפארק העתיק והמכובד ביותר בעיר וינה. הפארק היה שייך לקיסר פרנץ יוזף בעצמו.

הפקיד גילה לאדריכל, שבשולי הפארק יש שטח עם צמחיה, אבל השטח הזה עד למלחמת העולם השנייה היה שייך לקהילה היהודית, והיה שם בתי בידוד לחולי שחפת, הנאצים שרפו את הצריפים עד היסוד, ועל המקום צמחה צמחיה, אבל הוא שייך לקהילה היהודית. שם ניתן לבנות את בית הספר.

מר לאודר עודכן על ידי הרב בידרמן והתלהב מאוד. הרב פנה לראש העיר, וראש העיר פסק מייד: השטח שלכם. קדימה.

התוכניות נערמו, האישורים החלו להתקבל, ואז התחילו הבעיות.

בוינה, איזור ירוק הוא קדוש. תחנות הטלוויזיה והעיתונות המקומית פתחו בקמפיין נגד בניית בית הספר שם, פעילים ירוקים החלו במסע החתמות נגד בית הספר, דוכנים הועמדו בחנויות העיר, אסיפות מחאה החלו להתקיים אחד אחרי השני. פתאום ראש העיר הפסיק לענות לטלפונים של הרבי, אפילו ראשי הקהילה היהודית המקומית התנערו מהיזמה.

הרב בידרמן כבר היה קרוב לייאוש.

לפתע הוא תפס את עצמו, רגע, לא כתבתי לרבי!

היה זה כאמור, שלוש שנים לאחר ההסתלקות.

הוא התיישב לכתוב לרבי, שפך את לבו במכתב וביקש עזרה משמים. את המכתב הוא שלח לציונו של הרבי.

באותו השבוע, הוא מקבל טלפון מיהודי שורד שואה, היהודי אומר לו שמר האנס דיכאנד, הבעלים והעורך העיתון היומי הגדול באוסטריה, קרונן צייטונג, רוצה לפגוש אותו.

מר דיכאנד היה אישיות מבוקשת על ידי כל הפוליטיקאים במדינה, וכעת הוא עצמו רוצה לפגוש את הרב בידרמן.

הרב בידרמן בא לפגישה איתו.

בפגישה מר דיכאנד סיפר: בשנות החמישים פרסמתי בעיתון כתבה עם ניחוח אנטישמי, כעת עברתי את גיל השמונים, אני רוצה לתקן את זה. אני אדם מאמין, אני פונה אליך כרב, אנא עזור לי.

הרב בידרמן אמר לו מיידית: עליך לעזור לארץ ישראל במלחמה מול מתקפות העולם הערבי בתקשורת.

בסוף השבוע התפרסמה כתבה שלימה בעיתון בעד ישראל, ונגד החמאס. הכותרת הייתה: כבר בגיל צעיר הם מחונכים לרצח. ותמונה גדולה של ילד בן חמש עם רובה בידו.

כעבור שבועיים הוא שוב ביקש פגישה, הוא אמר: ראה זה לא מספיק, אני אמשך בקמפיין בעד ישראל, אבל מה עוד אני יכול לעשות?

הרב בידרמן חשב וחשב, ופתאום נזכר: רגע, אולי תעזור לי עם בית הספר.

הוא סיפר לו את כל הסיפור, ומר דיכאנד אמר: בסדר. הבנתי.

למחרת זעקו כותרות העיתון:

"אני בעד ילדים". כמה ימים לאחר מכן כתבה נוספת: "ילדים ועצים חייבים לגדול יחד". "מי נגד ילדים בשטח ירוק?" הקמפיין התהפך לטובה.

פתאום ראש העיר חיפש את הרב בידרמן: נו מה עם הקמת בית הספר?

בתוך כמה שבועות בית הספר קיבל את כל האישורים ותמיכה רחבת היקף מהימין ועד השמאל הקיצוני. בהנחת אבן הפינה נכחו נציגי ממשלת ישראל וראש ממשלת ישראל, הקמפוס הענק הוקם לתפארה, והרחוב נקרא על שמו של הרבי מליובאוויטש.

יש לרב בידרמן את כל הכתבות הקשורות לבית הספר: עד למכתב שהוא כתב לרבי הכל היה שלילי, מאז המכתב הכל נהפך לחיובי.

יט

האיש שניצח את המחלה

אורו של הרבי מליובאוויטש נגה על יהודים רבים כל כך, וסיפורי הישועות המדהימים מעידים לא רק על קדושתו הרמה אלא גם על האהבה שהרעיק על כל יהודי ויהודיה ■ אוסף סיפורים מדהימים אליהם נחשפתי מכלי ראשון

הרבי

נגע אישית בכל כך הרבה יהודים, לא תמיד אנחנו מודעים עד כמה.

יום הולדתו של הרבי מליובאוויטש, י"א ניסן, חל בסמיכות לחג הפסח. ואין זה סתם; חג הפסח מלמד אותנו מהי חירות, והרבי מלמדנו מהי חירות.

בחג הפסח יצאנו מעבדות מצרים לעבודת ה', ומהי החירות? הרי לכאורה החלפנו עבדות בעבדות. ביאר על כך הרבי: יש עבדות, ויש עבדות שהיא חירות. כשהאדם משועבד לחמצן בכדי לחיות, למזון עבורו ועבור משפחתו, זוהי עבדות שמביאה אותו לחירות. כשיהודי משועבד לבורא, זוהי עבדות שמביאה אותו לחירות מפני שלשם כך הוא נועד. זה מיצוי של הייעוד שלו.

בדברים האלו פתחתי את התוועדות י"א ניסן. מדי שנה בשנה אנחנו מקיימים התוועדות גדולה לרגל יום הולדתו של הרבי בגוש הגדול בצפון תל אביב.

ביום י"א ניסן בשנת תשפ"א ההתוועדות נערכה בבית הכנסת הגדול באזורנו, 'תהילת אביב - ספרא'. זהו מרכז תורני נדיר באיכותו. מדי יום מתקיימים עשרות שיעורי תורה במקום, לכל מבקש ה', על ידי כעשרים רבנים ואברכים בראשות ידידי השליח הרב יהודה שלג שליט"א ובניצוחם של הגבאים המסורים בראשות ידידי שחר מנצור.

זכיתי להימנות עם מוסרי שיעורי התורה במקום, ואך טבעי היה לעשות את ההתוועדות הגדולה במקום זה. אך את מה שהתרחש בהתוועדות לא צפיתי.

חופה בתוך חצי שנה

נוהג יש אצלנו בהתוועדויות, שבמהלכה, לאחר שמיעת הדוברים ושירת ניגונים מעוררי לב, כל מי שיש לו באמתחתו סיפור אישי עם הרבי קם ומשתף בו את כל הנוכחים.

אחד הרבנים שנכח במקום, ידידי הרב אליעזר רוט שליט"א הוא חתנו של הרב יצחק זילברשטיין שליט"א, חבר מועצת גדולי התורה. הוא פתח ואמר:

"אין ספק, שהרבי הוא גדול מקדשי שם ה' בעולם. לא בדור הזה בלבד, אלא בכל הדורות כולם. השבוע הלכתי ברחוב במרכז תל אביב, רואה אותי יהודי שאינו נראה דתי כלל, ניגש אלי ושואל אותי: 'סליחה, אתה יודע היכן יש כאן בית חב"ד? אתם מבינים איזה קידוש ה' זה?'"

אחריו קם ידידי איציק, בעל אולם אירועים תל אביבי ואמר: "לשידוך שלי הרבי בעצמו דאג". והוא סיפר:

"בשנת תשמ"ח (1988) אשתי, שהייתה אז רווקה צעירה, נסעה לניו יורק על מנת להשתקע שם. אחותה, שמתגוררת במקום אמרה לה, בואי איתי ונלך לרבי לבקש ברכה. הרבי היה מחלק דולרים מדי יום ראשון וכל מי שהיה רוצה היה יכול לגשת ולבקש את ברכת הרבי. אשתי נסעה יחד עם אחותה, וכשהיא עברה הרבי נתן לה דולר ואמר לה לתת 'לצדקה בארץ הקודש'. אשתי שמעה את זה וחשבה: הרבי אומר לי שמקומי בארץ... כבר באותו השבוע חזרה לארץ, וזמן קצר לאחר מכן הכירה אותי, ותוך חצי שנה כבר עמדנו יחד תחת החופה".

קראו לה אודליה

רק שידוך? אחריו קם רב נוסף ממוסרי השיעורים, ידידי הרב ישראל מאיר, ואמר: "זכיתי ואשתי נולדה בברכת הרבי, והרבי אף העניק לה את השם!".

לזה כבר לא ניתן היה להישאר אדיש, והרב ישראל פתח את סיפורו המרתק:

"לחמי וחמותי לא היו ילדים במשך 18 שנה! הם עברו בברכת ה'בבא סאלי' זצ"ל להתגורר בניו יורק, שם חמי מונה לכהן כרב בית הכנסת התימני בשכונת בורו פארק.

בהוראת הרבי, חסידי חב"ד הולכים בחגים לבתי הכנסת ברחבי העיר בכדי להוסיף להם בשמחת החג, וכך החלו צעירים לבוא בקביעות לבית הכנסת של חמי, ועם הזמן התפתחו ביניהם קשרי ידידות.

"לאחר זמן הם שמעו שלחמי וחמותי אין ילדים כבר 18 שנה וכל הניסיונות שנעשו נכשלו. אחד החסידים הציע שחמי יבוא אל הרבי לבקש את ברכתו.

"חמי נענה, בא ל'770', נפגש עם הרב יהודה לייב גרונו, מזכירו של הרבי, שהדריכו מה ואיך לכתוב לרבי ואף הכניס אותו לפגישה אישית עם הרבי, 'יחידות', על אף שבאותן שנים הרבי כבר לא קיבל אנשים ליחידות בצורה סדירה.

"הרבי קרא את המכתב ונתן כמה הוראות פרטיות מה עליו לעשות. הרבי בירך אותו ואמר שהוא יתפלל עליו בציון חותנו, רבי יוסף יצחק, הרבי הריי"צ, והוסיף: 'בעזרת ה' תיוולד לכם בת, ותקראו לה בשם אודליה, על שם 'אודה לה' בכל לבב". וכשאתך תיכנס להריון תכתבו לי".

"ואכן, בשעה טובה נולדה בת וקראו לה אודליה. לאחר מכן נולדו עוד שתי בנות תאומות, שאף הן נישאו לתלמידי חכמים הלומדים בכלל האברכים בתהילת אביב".

בסיום דבריו, הוציא הרב ישראל דולר של הרבי מארנקו, הציגו למשתתפים ואמר: "לפני זמן קצר חמי נתן לכל אחד מהמשפחה דולר שהוא זכה לקבל מהרבי, ואת זה אני נושא עלי".

לצורך כתיבת הסיפור התקשרתי לבעל המעשה בעצמו - לחמיו הרב שמשון בנימין. ראשית, הוא התרגש מאוד, מפני שבאותו הבוקר נולדה להם נכדה, וכדבריו: "רואים במוחש שברכת הרבי ממשיכה". בעל המעשה הוסיף וסיפר לי:

"מאז ברכת הרבי ב'יחידות' המשכתי לבוא לרבי בימי ראשון ולקבל ברכות ודולרים מהרבי. באחת הפעמים אף באתי עם חבר מועצת חכמי התורה, הגאון הרב שמעון בעדני אל הרבי לתפילה (אציין, כי אבי שליט"א סיפר לי שהוא זוכר ביקור זה של הרב בעדני אצל הרבי).

"ואכן, בשנת תש"נ (1990) אשתי נכנסה להריון. דיווחנו לרבי, שהעניק לנו ברכה במכתב מיוחד, אותו אני שומר על היום (צילומו מצורף). לאחר שנולדו הילדים חזרנו לארץ הקודש. ברוך השם, זכיתי להשיא את בנותיי לתלמידי חכמים, מפארי ישיבת פוניבז'. וכל זה בברכתו של הרבי".

זמן קצר לאחר פרסום הכתבה במגזין 'נשמה', נסעתי עם קבוצה מהקהילה לחצרות קודשנו. בזמן שהותנו בטענט הסמוך לאהל הקדוש הכרנו יהודי חביב ושמו אליהו שרעבי, תושב שכונת קראון הייטס. לאחר ששוחחנו התברר לנו, שהוא הנהג שסגרנו עמו מארץ הקודש נסיעה ליום המחרת, וכעת בהשגחה פרטית ישבנו לידו.

ר' אליהו שרעבי שואל אותנו מהיכן אתם, עניתי לו שאנחנו מתל אביב, ואז הוא שואל אותי, אתה מכיר אולי את הידיד שלי, הרב שמשון בנימין מתל אביב?

סיפרתי לו שבדיוק לפני זמן קצר שוחחנו. הוא התרגש וסיפר לי:

אני זוכר את המופת שהיה לו עם הרבי. בכלל, כשהרב שמשון היה גר בניו יורק היה מגיע אלינו הרבה לשבתות, הוא היה הולך לרבי לחלוקת דולרים. אני זוכר שהוא הגיע עם הרב בעדני אל הרבי.

הרב שמשון בנימין נפטר ביום ח"י כסלו תשפ"ג, ובמלאות שלושים לפטירתו, ביום ח"י בטבת תשפ"ג, נפטר מורו ורבו הרב שמעון בעדני. הטובים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו. יהי זכרם ברוך.

רגע גורלי

אתם חושבים רק פעם הרבי עשה מופתים? גם היום!

זכות הדיבור הועברה לידידי עידו, אחד ממשתתפי השיעורים הוותיקים:

עידו שירת בצבא בסיירת מובחרת. בזמן מבצע חומת מגן ראה את ישועת השם באופן גלוי כמה וכמה פעמים. פעם אחת אף זכה לנס גלוי: היה זה בזמן ששהו בבית בכפר עוין, ולפתע נורתה אש לכיוונו. משום מקום הוא הרגיש יד נעלמת המפילה אותו לכיוון לא טבעי. חייו ניצלו.

לאחר הצבא הוא עבד במשרד הבטחון ונסע לגור בארצות הברית. בביקור שערך

בניו יורק הגיע לקבל אותו ידידו של אביו, אף הוא עובד משרד הבטחון ומתגורר בניו יורק. הוא ראה את הידיד ונדהם: שעררו השופע נעלם לחלוטין. מה קרה? שאל אותו.

מתברר שהידיד סובל מהמחלה הקשה, לא עלינו. הם התייעצו עם הרב פירר ועם מומחים נוספים, והם אמרו שאין מה לעשות, המצב קשה למדי. הוסיף הידיד ואמר: ביום חמישי יש לי בדיקת סי טי גורלית, ואני חושש וחושש מאוד.

עידו לא התבלבל. "בוא ניסע יחד לציון של הרבי, ה'אוהל', שנמצא כאן בניו יורק". עידו לא היה בעצמו בציונו של הרבי, אבל לאור היותו אדם מאמין הוא מיד חשב היכן ניתן להתפלל בקברי צדיקים בארצות הברית - וזו הכתובת שצצה במוחו.

הידיד אמר: "אינני אדם מאמין כל כך, אבל אם אתה מציע, מה נפסיד?". הם נסעו יחד.

השניים הגיעו אל הרבי. כתבו בקשה, חלצו נעליים כנהוג ונכנסו יחד אל ה'אוהל'. טרם כניסתם הדריכו אותם לומר את פרקו של הרבי ואת הפרק שלהם.

סגולה נושנה מהבעל-שם-טוב הקדוש לומר בכל יום את הפרק התהילים האישי. לכל אדם יש פרק תהילים המתאים לגילו, ותואם את השנה הנכנסת. כלומר, אדם בן 19 פרקו יהיה פרק 20 - פרק כ. אדם בן 20 פרקו יהיה פרק 21 - פרק כא, וכן הלאה.

הם נכנסו אל ה'אוהל', קראו את בקשותיהם לרפואה, ופתחו את התהילים בפרקו של הרבי ולאחר מכן בפרק של הידיד. "ראה איזה פרק יצא לי!", אמר הידיד. "פרק נ'ג בתהילים, 'למנצח על מחלת' - אני הולך לנצח את המחלה!".

זה היה ביום שלישי. ביום חמישי בבוקר הידיד מתקשר אליו ושואג לטלפון: "עידו וווו אין כלום, כלום, הכול נעלם, נס, פלא!".

אותו ידיד חי היום בארץ הקודש, חי ובריא לאורך ימים ושנים טובות.

כל זה הצטרף לאנשים נוספים שישבו שם וסיפרו סיפורים מיוחדים מהרבי בהתועדויות אחרות, ובעזרת ה' עוד חזון למועד.

הרבי 'נגע' אישית בכל כך הרבה יהודים. ברכותיו, תורתו והדרכותיו מלוות אותנו בכל צעד ושעל. יהי רצון שנזכה למשאת חיינו במהרה, הגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

הרב מענדל ע"ה פוטרפס

כ

המברק התקבל

סיפור מדהים על קשר רוחני ועל חושי בין חסיד במחנה כפייה בסיביר לבין מורו ורבו, הרבי הריי"צ מליובאוויטש ■ המכתב הגיע בלונדון ■ סיפור מיוחד המלמד על התקשרות עם הצדיק לאחר בתקופה שלאחר ההסתלקות

זיכרון מיוחד יש לי מצעירותי.

בצהרי שבת סתווית, פרשת נח תשס"ח (2008), בבית הכנסת המרכזי בשכונת נחלת הר חב"ד בקריית מלאכי.

בבית הכנסת 'התוועדות' מיוחדת, לרגל שמחת נישואין. בין האורחים היה הרב שלמה הוכלר, 'משפיע' רוחני ומזקני חסידי חב"ד בטורנטו שבקנדה. הרב הוכלר זכה ללמוד בישיבת חב"ד בפולין לפני מלחמת העולם השנייה, בצילו של רבי יוסף יצחק שניאורסון, המכונה הרבי הריי"צ מליובאוויטש שהתגורר אז בעיר אוטווצק.

הרבי הריי"צ הצליח להינצל מאירופה בתחילת מלחמת העולם השנייה לארצות הברית, והורה גם לחסידיו ולתלמידיו הישיבה להימלט. ואכן, הרב הוכלר הצליח לצאת יחד עם חבריו לישיבה, בהוראת הרבי הריי"צ, מפולין הכבושה לוורשה, ומוורשה ליפן דרך רוסיה, וממנה לקנדה.

הרב הוכלר סיפר על יום אחד, שבו עדיין באירופה הכבושה, שבו הייתה להם שמחה והתרגשות מיוחדת. בדרך לא דרך זכו לקבל מברק מהרבי הריי"צ. הרב הוכלר תיאר כיצד אחד הבחורים כה התרגש מהמברק, עד שהלך ממקום למקום לפרסם את תוכנו. את נוסח המברק הקריא לנו מילה במילה מזיכרונו, שוב ושוב.

"הים אינו ים המפסיק אלא ים המחבר. אמונה והתקשרות נותרו כפי שהיו".

כלומר, אפילו שהרבי עכשיו רחוק מחסידיו ונמצא מעבר לים, המרחק הגיאוגרפי ומחסום האוקיינוס אינם מפסיקים את ההתקשרות של החסידים עם הרבי. להיפך; הים מחבר בין הצדדים, מפני שבאמונה ובהתקשרות לצדיק לא חל פגם.

את דבריו כיוון המשפיע לתקופתנו הנוכחית, כאשר איננו זוכים לראות ולשמע את הרבי. עם זאת, באמונה לא נפל פגם. האמונה וההתקשרות הם כפי שהיו, ואדרבה, "יְתִיר מְבַחֵי הַיָּם", כלשון הזוהר. כלומר, השפעתו לאחר הסתלקות גדולה מאשר בחייו.

רעיון מיוחד זה הזכיר לי אמירה דומה של הרבי הריי"צ, שהשמיע כאשר יצא מרוסיה לאחר מאסרו, 12 שנים לפני מלחמת העולם השנייה, ואת סיפורו של המשפיע הרב מענדל פוטרפס.

מכתב פתאומי

ר' מענדל היה אגדה מהלכת עוד בחייו. איש מסירות נפש כפשוטו. ניהל את

הישיבות המחתרתיות של חב"ד בברית-המועצות תוך סיכון חיים ממשי, על אף רדיפות המשטרה החשאית. בשנת תש"ו (1946) ניהל את מבצע המילוט של יהודים רבים מברית-המועצות, במסווה של פליטים פולנים ממלחמת העולם השנייה.

הממשלה הרוסית העמידה לרשות אזרחי פולין רכבות משא ('אָשְׁלוֹנִים') כדי שיוכלו לחזור לארצם. אישורי היציאה שניתנו כללו גם רשות ל'איחוד משפחות' של אזרחים פולניים שהתחתנו עם אזרחים רוסיים.

חסידי חב"ד הקימו תעשייה משגשגת של דרכונים פולנים מזופים או איחודי משפחות פיקטיביים. בתחילה, הממשלה הרוסית העלימה עין ממבריחי הגבול, מפני שרצתה להעלים על מות אלפי אזרחים פולניים בשטחה כתוצאה מהרעב הנוראי ששרר ברוסיה באותן שנים, והעדיפה למלא פנקסי רישום רבים של אזרחים פולניים ש'יצאו' כביכול משטחה.

לראשונה מזה שנים שברית-המועצות הייתה סגורה וחתומה, אין יוצא ואין בא, נוצר פתח מילוט נדיר שאפשר את יציאתם של יהודים רבים מבית הכלא הגדול והאימתני של ברית-המועצות. רשת הישיבות ותלמודי התורה הוסיפה לפעול, אבל אל מול זה עמדה הזדמנות פז לפתוח בחיים חדשים של יהדות גלויה וחופשית.

לאחר שהושגה למהלך ברכת הרבי הריי"צ, ששהה אז בארצות הברית, הוקמה מחתרת סודית של עסקנים חסידיים בראשות הרב מענדל פוטרפס והחלה לנהל את מבצע הבריחה. מיליוני רובלים הושקעו במבצע זה, במהלכו יצאו 6 רכבות משא שבכל אחת מאות חסידים - משפחות שלימות - שעברו בשלום את הגבול וייסדו את קהילות חב"ד בישראל (כפר חב"ד), ניו-יורק, קנדה וצרפת. הרב מענדל עצמו שלח ברכבת את אשתו ושני ילדיו הקטנים, אך הוא עצמו נשאר לנהל את מבצע ההברחה. עם סיום חודשי החורף של שנת תש"ז (1947) נסגרו כל הגבולות, וגם בערי גבול נוספות, כגון בראנוביץ ווילנה סגרה הבולשת את כל אפשרויות הבריחה.

במקביל, נפתחה חקירה מעמיקה על המארגנים הראשיים של הבריחה, וכל אנשי המחתרת שנותרו בגבולות רוסיה נלכדו בתוך מספר שבועות ונעצרו, מלבד ר' מענדל פוטרפס, שנאסר רק בשעה שניסה להבריח את הגבול בעצמו באמצעות דרכון פולני מזויף בתחנת הרכבת בפרימישלאן.

החסידים שנאסרו הודו במעשים המיוחסים להם אך לא הפלילו חסידים נוספים אלא רק כאלו שעזבו כבר את גבולות רוסיה. ר' מענדל עצמו נאסר והוגלה למשך 10 שנים לסיביר, שם הוחזק במחנה כפייה. לאחר תום ריצוי עונשו התבטא שמה שהחזיק אותו שם היו קטעי ספר התניא ששינן בעל פה ללא הרף. כאשר חזר לעיר צ'רנוביץ החל לפעול ברחבי ברית-המועצות להקמת מקוואות טהרה.

אגב, בשנת תשכ"ב (1962) הקדיש הרבי 'שיחה' שלמה לפועלו במסירות נפש של ר' מענדל, שבאותה שעה עדיין היה מאחורי מסך הברזל. "נמצא יהודי שהשתחרר

מהכלא והוא עדיין בסכנה ברוסיה; אשתו והילדים נמצאים הרחק ממנו ואותו מעניין רק לפתוח עוד מקווה ועוד תלמוד תורה", אמר הרבי.

בשנת תשכ"ד (1964) קיבל סוף סוף אישור יציאה והתאחד עם בני משפחתו בלונדון, לאחר שבע עשרה שנה שלא ראה אותם. כשהגיע ללונדון הראתה לו אשתו את כל המכתבים שקיבלה בשנות מאסרו מהרבי ומהרבי הריי"צ, ואז הוציאה מכתב ושאלה אותו "ומה זה?".

המכתב נשא את התאריך כ"א אייר תש"ז (1947) וממוען... אל הרב מענדל עצמו! כל המכתבים היו ממוענים לאשתו לאה, ואילו המכתב הזה חריג מכולם בכך שהוא ממוען אליו דווקא.

"המכתב הזה עורר בנו תקוות רבות", אמרה לו רעייתו. "במכתב כתוב במפורש ששלחת מברק לרבי הריי"צ. לפי ידיעותינו אז, הייתה כלוא אז במחנה מסוגר, ולנוכח המכתב סברנו שהשתחררת. שכן, ממחנה העבודה אי אפשר לשלוח מכתב, בוודאי שלא לרבי".

רב מענדל סקר את המכתב בתימהון. הלוא באותו הזמן הוא היה כלוא! הוא בחן את התאריך שוב ושוב ואימץ את זיכרונו. לפתע הבין הכול.

"המברק התקבל"

לאחר מעצרו היה רב מענדל בחקירות ממושכות. הוא העיד על עצמו, שבמהלך אותה חצי שנה לא חשב על עצמו ועל משפחתו אלא רק כיצד יימנע מלהפליל את חבריו החסידים חרף העינויים הקשים שעבר. ביום י"ז באייר תש"ז (1947) נגזר דינו לעשר שנות גלות ועבודה בסיביר. הוא נזרק לכלא עד לביצוע העונש. אז, לראשונה החל לחשוב על רוע מצבו ועל אשתו החולה וילדיו שנשארו לבדם בלונדון הרחוקה. לפתע התמלא ברצון עז לכתוב 'פדיון נפש' לרבי ולבקש רחמים. אבל כיצד יכתוב מהכלא?

אז הוא נזכר שבחודש תשרי תרפ"ח (1927), החודש האחרון לשהותו של הרבי הריי"צ ברוסיה, הוא היה בצילו של הרבי. הרבי הכין את החסידים לעזיבתו הקרובה. הרבי הבטיח לחסידים שכאשר הם יחשבו עליו - הוא יחשוב עליהם. ר' מענדל, בתא כלאו הצר, החל לצייר במוחו את דמות הרבי כפי שראה אותה בפעם האחרונה באותו חודש תשרי. הוא החל לכתוב לרבי במחשבה את בקשותיו על אשתו ועל ילדיו.

ביום כ"א אייר, שלושה ימים אחר כך, הגיע מכתב מהרבי הריי"צ לבית אשתו באנגליה. המכתב היה ממוען לו עצמו, ובו נכתבו שתי מילים רבות משמעות: "המברק התקבל". הרבי הוסיף, בנוגע לבקשותיו במברק אודות בריאות האישה - הרבי מעניק ברכות ומפנה אותה לרופאים, ועוד.

רב מענדל ראה במוחש שאכן, הבטחת הרבי הריי"צ התממשה.

אגב, שבועיים לאחר צאתו מרוסיה נסע לניו-יורק לפגוש את הרבי, חתנו של הרבי הריי"צ. הוא ניצל את הביקור ונכנס למזכירו של הרבי הריי"צ, ושאל אותו על המכתב שהוא קיבל מהרבי הריי"צ בשנת תש"ז. המזכיר הוציא לו מהארכיון את העתק המכתב, ואמר לו: "את המכתב הזה הרבי הריי"צ הורה לי לכתוב מבלי שקיבלנו ממך מברק או מכתב. הוא פשוט קרא לי והורה לי לכתוב"...

גיסי רב סרן הרב משה חיים מקמל עם ספר תורה בתוככי עזה

כא

החזרה מעזה

לסיום שער זה, בחרתי בסיפור מיוחד שאירע באהל הקדוש בקשר
למלחמה האחרונה שהשאירה חותם בלב כולנו

שמחת

תורה תשפ"ד בבוקר, היום שיקבל את הכינוי "השביעי לאוקטובר", עוד בלילה הקודם רקדנו יחד עד שעה מאוחרת, הקפות כל כך שמחות, כשחזרתי עם ילדי לבית עלתה בי המחשבה, מה יהיה אם עכשיו תהיה אזעקה. לא דמיינתי שאכן זה יגיע כה קרוב.

בשעה 6:30 אזעקה ראשונה. השכמה בבוקר שמחת תורה.

בשעה 7:30 אזעקה שניה. אמרתי לילדיי, פרצה מלחמה. עוד לפני שידעתי שקרה משהו. כבר לא היה לי ספק שזו מלחמה.

בשעה 8:30 אזעקה שלישית. כבר היינו בדרך לבית הכנסת, נכנסתי עם ילדיי מהר למקלט של הבניין הסמוך. עדיין לא יודעים מה קורה בדרום. רק מבינים שיש מלחמה. הדי פיצוצים נשמעו היטב. יצאנו ובאנו לבית הכנסת.

באמצע התפילה נכנס אחד מהמתפללים ומבשר לנו בקול בוכים מה שאירע.

הזדעזענו, פתחנו את ארון הקודש ואמרנו תהילים. אחד המתפללים הגיע עם מדים, מבקש לעשות מהר הקפות כי עוד מעט הוא מוקפץ ליחידה שלו.

הגיע זמן מנחה, המתפללים התכנסו שוב.

אחרי התפילה מתיישבים יחד, המתח באוויר, אנו אומרים תהילים. אחד מהמתפללים הקבועים אצלנו, מר ינון מגל, יושב איתנו ועדיין אנו לא מעכלים.

פתאום נכנס אחד המתפללים בפנים מזועזעות, היה זה דן מור, שעל סיפורו האישי הרחבתי בהמשך ספר זה, בפרק 'אתגר הפלטה'. בחייו האישיים הוא שחקן ויהלומן מצליח, לצד היותו שומר תורה ומצוות שמפגין זאת בגאווה יהודית גלויה.

אנא התפללו על גיסתי, מורן סטלה בת רימונה, קיבלנו הודעה שהיא נחטפה לעזה! סרטון שלה הופץ ובאו להודיע לנו.

מה? נחטפה? לעזה?

מציאות חדשה נחתה עלינו.

במוצאי החג, הודענו על ביטול אירוע ההקפות השניות הגדול שתכננו, ואת כל השתיה והכיבוד שקנינו, הגבאי שלנו העביר ישירות לחיילים.

שבר ועזרה

בשבועות הקרובים, המתפללים תרמו תפילין וציציות, לצד פרטי לבוש. ארגזים מלאים באוכל ובכל טוב, עשו את דרכם לחיילים בגזרות השונות. כשכל הזמן אנחנו מתפללים לזכות מורן סטלה ינאי, שתחזור יחד עם שאר מאות החטופים והחטופות.

במוצאי החג התבשרנו עוד בשורות קשות, סאן אמנון, הבן של חברנו אלי יעקובוב, נעדר מהמסיבה בנובה. אחרי כמה ימים הוא נמצא ונקבר בלווייה המונית, קשה מנשוא. סאן, רק לפני כמה זמן זכיתי להניח עמו תפילין, שלחתי לאבא שלו תמונה מחוייכת של סאן עם התפילין, וכעת שבר גדול.

ליאם, הבן של סימונה שרם, גם נעדר, אחרי יומיים הודיעו על מציאתו, כשבאתי לנחם נזכרתי שביום כיפור האחרון ראיתו יחד עם חבריו חוזרים מבית הכנסת.

אליהו (צ'רצ'יל) מרגלית, דודו היקר של השליח ציבור שלנו, נחטף לעזה, גם בתו נילי חטופה, לימים נילי שוחררה והתברר שאליהו נרצח וגופו היא שנחטפה. השליח ציבור שלנו אומר עליו קדיש מדי יום ואנחנו עושים את תפילת האשכבה.

עוד שני חיילים תושבי שכונתנו, נרצחו באותו היום.

ה' יקום את דמם של הקדושים כולם.

מה יהיה? המצב הכה בנו. היינו בהלם.

אגב, מאותו יום שמחת תורה ועד לשמחת התורה שנתיים בדיוק לאחר מכן, יום לאחר שיבת כל החטופים החיים לארצנו, מדי יום ביומו פתחנו את ארון הקודש וקראנו מזמורי תהילים קבועים לזכות החיילים, להשבת החטופים ולהצלחת עם ישראל בכל מקום שהוא.

אחד ממשנתפי השיעורים היומיים בתניא יצר עמי קשר, ושאל אם אני יכול לברר עבורו מה עלה בגורלו של שכנו וידידו, איתי חן, חייל נעדר כבר זמן רב ולא מוצאים אותו. שאלתי אותו היכן הוא משרת, הוא השיב לי "חטיבה 7 של חיל השריון".

חטיבה שבע? גיסי היקר, רב סרן הרב משה חיים שיחיה מקמל, הוא הרב של חטיבה שבע, החטיבה שנכנסת לכל מקום ראשון, האגרוף הצה"לי בשריון. התקשרתי אצלו לברר, אבל לצערנו אין כעת מידע. בלי קשר, הוא כעת עובד כל כך קשה על החללים להבאתם לקבורה, כך שאין עם מי לדבר...

עוד הרבה יש לכתוב על פעולותיו הרבות של גיסי הרב משה חיים בתוך עזה בשנה הראשונה של המלחמה, על ניסים ומופתים וגם על רגעים קשים מנשוא, של פינוי חללים. על אמונה בתוך התופת, על תפילין רגע לפני הקרב של חיילים שהצהירו רגע קודם שאינם מאמינים חלילה, אך עוד חזון למועד.

כעת, המציאות מכה בנו והמצב כה קשה.

ידידינו משפחת מור הצטרפו למאבק להשבת החטופים. לאה, אחותה של מורן סטלה ינאי, הפכה להיות אחת מהפעילות המרכזיות להשבתם. דן התראיין שוב ושוב לתקשורת העולמית, להשבת גיסתו.

יום אחד, דן מתקשר אלי, מבקש ממני, בבקשה, תביא לי מספר של שליח חב"ד בבאר שבע, חייבים לבדוק מזוזות בבית של מורן, גם בבית של אמא שלה, רימונה.

הוא מזהיר אותי שרימונה היקרה, מסתגרת בביתה עקב המצב, לכן מן הסתם זה יהיה מורכב. אבל חייבים לנסות.

אני מתקשר לגיסי הרב מענדי כהן משלוחי חב"ד בבאר שבע, ואומר לו את הכתובות שלהן, הוא מפנה אותי ישר לשליח הרבי מליובאוויטש בשכונת רמות בבאר שבע, הרב יוסי סלוין, שהן מתגוררות בשכונתו.

הרב סלוין הנמרץ, נסע מיד לביתה של רימונה. בתחילה היא סירבה שיבדקו לה את המזוזות, אך לאחר שהבינה את חשיבות הבדיקה ואת דברי הרבי מליובאוויטש על בדיקת המזוזות שהיא מביאה שמירה והצלה, היא נותנת את הסכמתה.

לאחר בדיקה ראשונית נמצא שכמה מזוזות לא היו כשרות ובכמה פתחים היו חסרים מזוזות, הרב סלוין רכש לה מזוזות חדשות מהודרות במימון צעירי אגודת חב"ד בישראל והתקין לה אותן.

תפילה ב'ציון'

ימים מועטים חלפו, צעירי אגודת חב"ד בארץ הודיעו על נסיעה מיוחדת של משפחות החטופים לארצות הברית, מטוס מיוחד נחכר לשם כך. מטרת הנסיעה הוא תפילה בציונו הקדוש של הרבי מליובאוויטש להשבת החטופים, ביקור בושינגטון עם גורמי ממשל ורבי השפעה בארצות הברית, ועוד.

הרב סלוין היקר הולך לביתה של רימונה, הוא מציע לה, "בואי, תסעי איתנו לביקור מיוחד הזה". האמת, שקשה היה להאמין שרימונה תרצה, אבל למרבה ההפתעה, רימונה משיבה בחיוב. היא ובנה מצטרפים למסע. רימונה נכנסה לציון של הרבי והרגישה תחושה מיוחדת מאד, סוג של שלווה וביטחון בה' ננסך בה.

במסע הזה משפחות רבות נסעו יחד. אחד מהמשתתפים היה יעקב ארגמני, אבא של נועה. כשהוא נכנס לציונו של הרבי, נגש אליו אחד הבחורים ואמר לו, כאן אתה יכול לפעול שהיא תחזור, תגיד פרק תהילים בכוונה רבה ותראה שהיא תחזור.

יעקב לקח את דבריו ברצינות. הוא נכנס עם ספר תהילים, התפלל מכל הלב, ובסיום הוא השאיר את תמונתה של נועה על ציונו של הרבי. אחרי שנועה חזרה, יעקב נסע עם נועה לציונו של הרבי, להגיד תודה. תודה על ההצלה. ולבקש על שאר החטופים שיחזרו במהרה.

שריטה עם שם השם

הגיע השבוע של חג הגאולה י"ט כסלו, זמן קצר לאחר שוב המשפחות מהמסע המיוחד בניו יורק, מודיעים בארץ על עסקת חטופים. נערות וילדים חוזרים לחיק עמם. שמחה גדולה.

דן אומר לי בצער, הודיעו לנו שמורן לא ברשימה. בכל יום מודיעים על עוד עשרה שחוזרות, אבל מורן לא שם, יום אחר יום. דן ולא מבקשים, אנה תפללו, שמורן תחזור, תכתבו שוב לרבי.

אומרים להם שהיא לא עומדת בקריטריונים, אבל הם מאמינים, לא מתייאשים.

בשעה 1 בלילה, דן מתקשר אלי, אתה לא מאמין! קיבלנו הודעה שמורן אמורה להשתחרר מחר, אבל זה סוד, יש מצב שזה ישתנה..

בבוקר, אחרי השיעור אנחנו נוסעים יחד לכיכר החטופים, מסתובבים בין כולם, מבקשים שיעשו מצוות לזכות מורן, תפילין לגברים, נרות שבת לנשים.

מגיע הערב, מורן משתחררת. שמחה גדולה וענקית. אין לתאר כלל.

יומיים לאחר מכן, עשינו את התוועדות י"ט כסלו הגדולה כמדי שנה בשנה, באולם הגדול של בית הכנסת תהילת אביב ספרא, בראשות ידידי השליח, הרב יהודה שלג, רב בית הכנסת.

אבי מורי, הרב יעקב שוויכה נשא את המשא המרכזי. לאחריו ביקש את רשות הדיבור דן מור.

דן עולה לדבר, ומספר את הסיפור של גיסתו מורן שחזרה יומיים קודם מהשבי. כיצד נחטפה לעזה באותו היום, כיצד היא החזיקה באמונה כל זמן השבי, כשתלשו ממנה את התכשיטים, היא שמה לב שהיא נשרטה בצורה של אות ה', על היד. ה' זה כינוי של שם ה'. שם השם. כל פעם שהיה מצב קשה, והיו הרבה, היא הייתה מסתכלת על האות ה', ואומרת: ה' איתי. הוא יוציא אותי מכאן.

היא התחזקה באמונה כל העת.

בכוח התפילה

דן המשיך וסיפר כיצד הוא פנה אלי למזוזות, וכיצד הרב יוסי סלוין בדק אותם ויצר עמם קשר איתן, כיצד הוא הציע להם לנסוע לרבי, הוא לא האמין שהם יסכימו, אבל הבלתי יאומן קרה.

ואז אומר דן:

חמותי רימונה, החזיקה באמונה. היא כל הזמן ביקשה שמורן תחזור. כשהרב יוסי סלוין הציע לה לנסוע לרבי, אף אחד לא האמין שהיא תסכים, זה נוגד את טבעה,

נוגד את מצבה שהייתה בה מאז שמחת תורה, אבל להפתעת כולם היא הסכימה, היא אמרה: "רק הרבי יפעל אצל בורא עולם שהיא תחזור. רק הוא יחזיר אותה בעזרת השם". והיא חזרה.

בערב ראש חודש אלול תשפ"ד, מורן נסעה יחד עם אביה לאוהל הקדוש של הרבי, להודות על שחרורה הניסי ולהתפלל על שחרור כל החטופים.

בראש השנה תשפ"ו מורן הייתה אצלנו בבית הכנסת עם משפחתה, אמרה תפילת הודיה לה' על שחרורה ויחד התפללנו על שחרור שאר החטופים. ברוך ה' זכינו ותפילות כל עם ישראל פעלו פעולתם וכל החטופים השתחררו ביום הושענה רבא, בדיוק בסיום השנתיים לחטיפתם.

והם חזרו, מפתיעים את כולם באמונתם האיתנה בה' יתברך. בעזרת ה' שנזכה במהרה לותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים.

בהשגחה פרטית, ביום סיום עריכת הספר, התבשרנו על שובו של החלל החטוף האחרון, רן גאוילי הי"ד. פתחנו בבית הכנסת שלנו את ההיכל ואמרנו לה' תודה על כל הניסים.

שער
רביעי

סיפורי
חינוך

ישיבת חב"ד בפטרופוליס

גב

גנב החלות

תעלומה בישיבה הברזילאית ■ העונש שהפך תלמיד סורר לשופט
בכיר בישראל ■ מי הפיל את הוויטרינה של המנהל ■ כיצד בכוח אמונה
תמימה לעשות ניסים ■ סיפורים מרתקים שמוכיחים: חינוך הוא מתן
דוגמה אישית

כל

אחד צריך להיות מחנך. הורה, מורה ואפילו האדם את עצמו.

רש"י על התורה מפרש את המילה חינוך כלשון התחלה, מחנך אמיתי, הוא אחד שמשאיר חותם על התלמיד שלו, הוא יתחיל אצלו משהו טוב, והמחנך ימשיך עם זה הלאה.

הרבי כותב בספר היום יום פתגם של חותנו הרבי הרי"צ, שכל אדם צריך לחשוב על אודות חינוך ילדיו כחצי שעה כל יום וזה חוב גמור ומצווה חשובה כמו הנחת תפילין. פעם חשבתי על כך, אדם שיש לו עשרה ילדים, לעומת אדם עם ילד אחד בלבד, שניהם צריכים לחשוב חצי שעה על חינוך ילדיהם?

אבל הרעיון הוא שכן, כי המחשבה היא על המחנך עצמו, כיצד הוא מתנהג באופן אישי, איזו דוגמה אישית הוא מראה, ממילא נגזר מזה, כיצד הוא מחנך את ילדיו, וכאן זה לא משנה כמה ילדים יש לו.

ובעומק יותר - יש דבר נוסף אותו הרבי השווה להנחת תפילין: אחד מרופאיו של הרבי שאל בעצתו בקשר למשפחה שלו. אותו רופא הוא קרדיולוג ומנתח לב בכיר בעל שם עולמי. הוא אמר לרבי שמבחינה מקצועית יש לו סיפוק רב, אולם מבחינה משפחתית הוא שרוי בתסכול ובתחושת החמצה. הוא עובד שעות רבות כל יום עד מאוחר בלילה, וכמעט שלא פוגש את אשתו וילדיו, ולא מצליח למצוא את האיזון הנכון שבין משפחה לעבודה. "גם אני מתמודד עם אותה שאלה" ענה לו הרבי "וזה הפתרון שלי: אני מקפיד לשבת עם רעייתי, הרבנית, לעשרים דקות רגועות ליד כוס תה מידי ערב. ועשרים הדקות הללו יקרות בעיניי כמו הנחת התפילין בבוקר".

אולי אפשר לומר שלא סתם את שני דברים אלו הרבי השווה להנחת תפילין, כי המתכון לחינוך טוב הוא קודם כל שלום בית אמיתי בין בני הזוג.

דוגמה אישית

את הסיפור הבא שמעתי מאבי שיחיה, הרב יעקב שוויכה, ששמע אותו מהשופט הנכבד מר מנחם (מריו) קליין, שופט בכיר בבית המשפט השלום בתל אביב.

זה היה בכנס בוגרי ישיבת חב"ד בפטרופוליס שבברזיל, אבי זכה ללמוד שם, וגם השופט קליין. ישיבת חב"ד בפטרופוליס היא ישיבה מיוחדת במינה, שוכנת על הר שלם ששייך לישיבה, במרחק של שעה נסיעה מריו די ז'נירו. בהר יש יער ונחל

מרהיבים, ובתוך היופי הזה שוכן בית מדרש שזכה להעמיד דמויות תורניות שהפכו את ברזיל היהודית ממדבר שממה למקום של תורה.

בראשות הישיבה עמד הרב חיים בנימיני, שנשלח על ידי הרבי מליובאוויטש לייסד ולהעמיד את הישיבה.

וכה סיפר השופט קליין בכנס הבוגרים:

בשנות לימודינו בישיבה, מדי ליל שבת הייתה תעלומה, כשהיו באים לקידוש היו מגלים שתי חלות של לחם משנה חסרות. אין חנויות באזור הישיבה, הישיבה הייתה מכינה את הכל לבד כולל אפיית החלות, החלות היו ממוספרות לפי כמות התלמידים, ומדי שבת התעלומה גדלה.

עד שהחליטו למצוא מי הוא ה'גנב' הסורר, העמידו נוכרי מעובדי הישיבה בכניסה למאפיה של הישיבה, וביום שישי בצהריים, כשכולם נחים בחדרם, הוא תפס על חם בחרור שנכנס פנימה ואכל שתי חלות.

זה הייתי אני, אף אחד לא ידע על כך.

השומר הנוכרי לקח אותי ישר לביתו של ראש הישיבה הנערץ, רבי חיים בנימיני ששכן בהר במרחק כמה דקות הליכה.

אלו היו הדקות הארוכות בחיי. הייתי בטוח שהרב בנימיני יכעס עלי, יסלק אותי מהישיבה, ובטח אף יקרא לאבי ויוכיח אותו על מעשי בנו.

השומר דפק על הדלת והרב קרא לנו להיכנס.

נכנסתי מבוייש. השומר סיפר. ובתגובה השפלתי את עיניי. נשארנו שנינו לבד בחדר.

הרב בנימיני התסכל עלי בעיניו הטובות, ושאל אותי, מריו, אתה רעב? הבנתי מיד שהוא מניח לי סולם של כבוד לרדת.

עניתי כן. אמנם לא הייתי כל כך רעב לאחר אכילת שתי חלות, אבל זה המוצא שהיה לי.

רבקה, קרא הרב בנימיני לאשתו, תוכלי בבקשה להגיש למריו היקר ממאכלי השבת, הרבנית רבקה הגישה לי צלחת עם כל טוב ממאכלי השבת.

לאחר שאכלתי אמר לי הרב בנימיני, מריו, כל פעם שתהיה רעב, תבוא לכאן ותאכל.

זהו, הוא לא כעס ולא הוכיח. הוא הבין שזה לא הגיע מרוע חלילה, אלא מרעב של ילד בשנות הגדילה, הוא מצא את הפתרון לכך. ונתן לי את ההבנה מהי דרך ישרה.

הרב לא סיפר על כך לאיש, זה נשאר בינינו. התלמידים התפלאו בלילות השבת הבאים שהגניבות פסקו מבלי שנודע מי הגנב, ולאט לאט זה נשכח.

ההכלה וההבנה גרמו לי יותר מהכל להמשיך בדרך הישר, ולהחליט נאמנה שבבא היום אלמד משפטים ואעזור למי שבאמת צריך. אכן, בזכות מעשה זה נהייתי לשופט בארץ הקודש.

כשמעתי את סיפורו של השופט קליין, הבנתי שמה שהרשים אותו יותר מהכל, הייתה הדוגמא האישית של הרב בנימיני, הוא לא כעס, ולא שפט. זה גרם למריו הצעיר להבין שהוא רוצה להיות כמו הרב בנימיני, שליט על מדותיו. זה גרם לו להערצה. וממילא לרצות להתחנך ממנו ולקבל הדרכותיו.

לא נעס

סיפור נוסף אותו שמעתי מאחד ממתפללי בית הכנסת שלנו, שערי השלום, ר' אשר שמעון סויסא היקר, לאחר תפילת שחרית.

אשר גדל בעיר יפו והתחנך בבית הספר החב"די בעיר. בית ספר חב"ד ביפו הוקם על ידי הרבי מליובאוויטש לפני 70 שנה, בשנת תשי"ב, עם הקמת רשת אהלי יוסף יצחק. הרבי הורה להקים בתי ספר במקום שיש בו עולים, ועדיין אין בו בית ספר תורני, בכדי שגם ילדי העולים יקבלו חינוך כשר.

קבוצת בחורים יצאה משיבת חב"ד בלוד ושכנעה הורים במעברות יפו לשלוח את ילדיהם לבית הספר התורני שיפתח ביפו על הגבעה. משרד החינוך אישר את הפתיחה. אך עיריית תל אביב התנגדה נחרצות, מכיון שהילדים כבר היו רשומים בבתי ספר ממלכתיים כלליים.

ויהי היום והנה הגיע זמן תחילת הלימודים ובית ספר אין, העירייה לא מסכימה להעניק מבנה. אך הילדים באו לגבעה כמובטח עם הוריהם, הרב אורי בן שחר מנהל בית הספר ניצב על הגבעה ומודיע לכולם שבימים הקרובים ילמדו בבית ספר 'פתוח'. ההורים לא אהבו כל כך לשמוע, אבל כנראה שבאותו היום היה כה מוצלח ולמחרת הגיעו כל הילדים בתוספת עשרות ילדים חדשים.

בחורי הישיבה הנמרצים הביאו צריף הולנדי מפורק מלוד, הקימו אותו על הגבעה, ויחד עם בית הכנסת הסמוך היו חמש כיתות, בהם למדו הילדים בשני מחזורים, מחזור בוקר ומחזור צהרים.

לאחר זמן כשעיריית תל אביב ראתה את העקשנות החליטה להכיר בבית הספר החדש, והעניקה לו מבנים. את בית הספר ניהל מיומו הראשון הרב אורי בן שחר, בשליחות הרבי מליובאוויטש.

מספר לי אשר, הייתי ילד שובב מאד, יום אחד כשהייתי בן 12, שמענו שהמנהל הרב אורי קיבל עוגה שנשלחה אליו מהרבי מליובאוויטש עם שליח מיוחד שבא מניו יורק. העוגה שכנה בארון הויטרנה שבחדר המנהל. קראתי לעוד חבר שלי והחלטנו שאנחנו חייבים להשיג את העוגה לעצמנו.

נכנסנו בשקט לחדר המנהל. המנהל ישב על כסאו ואנו בשקט ניסינו להזיז את ארון הויטרינה, אך למרבה המזל, הארון שמע יותר מדי לניסיונות ההזזה שעשינו, ופתאום נפל בקול רעש גדול והזכוכית הנתפצה.

הרב אורי קם בבהלה וראה אותי עומד מבוהל ליד הארון.

הוא נעמד על ידי ואמר לי בטון סמכותי, תוריד את הראש.

הייתי בטוח שהוא בא להחטיף לי סטירה. במיוחד שהגיע לי עונש..

אך הסטירה לא באה. במקום זה הרגשתי יד מונחת על ראשי. והרב אורי בן שחר פותח בברכת הכהנים.

יברכך ה' וישמרך. . וישם לך שלום.

אני מברך אותך שתצליח להגביר את יצר הטוב שלך על יצר הרע שלך. יצר הרע הוא יצר הרס. יהי רצון שתכניע אותו.

וזהו, לא אמר לי עוד מילה. את ברכה זו לא אשכח לעולם.

אמונה תמימה

החינוך צריך לבוא יחד עם תפילה מה' יתברך שנצליח לחנך כראוי, לא תמיד זה קל. וכן, עם אמונה בה' שהכל יסתדר על הצד הטוב ביותר.

וזה מתקשר לסיפור נוסף ששמעתי מאשר סויסה בהשגחה פרטית. הוא סיפר כך:

אתם יודעים למה קוראים לי גם שמעון?

בשנת תשכ"ח - 1968, סבתי היקרה מרת פריחה סויסה, קמה בבוקר בתחושה מוזרה, היא לא רואה כמעט שום דבר, רק צלליות. מהר היא התקשרה לבניה, אבי רפאל ע"ה (שזכה להקים בית כנסת גדול ביפו. נפטר מנגיף הקורונה) ואחיו וקראה להם לבוא אליה.

הם באו ומיד אמרו לה: אמא, בואי איתנו לרופא.

סבתא פריחה מיד אמרה, איזה רופא? נוסעים לרבי שמעון.

אמא, איך ניסע לרבי שמעון? קודם נלך לבית רפואה.

אבל סבתא פריחה מתעקשת, קודם נוסעים למירון לרבי שמעון.

בלית ברירה נסעו הם לרבי שמעון. מגיעים לציון במירון, סבתא יורדת ואומרת להם, עכשיו תיסעו, תחזרו עוד יומיים לקחת אותי.

אמא איפה תהיי כאן? איפה תישני? היכן תאכלי?

אל תדאגו לי, אני אצל רבי שמעון.

אחרי יומיים באו לקחתה, רואים אותה ברוך ה', הכל בסדר, רואה מצויין, רגילה לגמרי.

אמרתי לכם, צחקה.

באותו הזמן שהתרחש הנס, אמי - כלתה, הייתה בהריון איתי, וסבתא ביקשה, כשיוולד ילד יוסיפו לו את השם שמעון, לכן כשנולדתי קראו לי גם את השם שמעון. מאז כל שנה עשתה סעודה גדולה ביום ל"ג בעומר בבית הכנסת שלנו ביפו, לכבוד רבי שמעון בר יוחאי.

תפילה זכה

את הסיפור הבא שמעתי מפי חכם משה מזרחי, שיסד את הקהילה אצלנו. רבי משה חזר בתשובה לפני למעלה משלושים שנה, אבל הילדים שלו אז עדיין לא חזרו.

בנו הגדול חיים היה סטודנט למשפטים בירושלים. הוא היה גר בשכונות נחלאות בירושלים, היו לו שכנים דתיים, אבל הוא בדווקא לא נתפס אליהם; להיפך - היו חיכוכים בין השכנים, בינו לבינם, בהקשר לדת, כאשר בשבת בכוונה היה עושה קצת רעש, כי הוא לא הכיר את הדת, אפילו לא את הצורך לדת.

יום שישי אחד, מספר לי רבי משה מזרחי, הוא יושב בחצר בית הכנסת, הוא לבד עם הגבאי, באו להכין את המקום, ופתאום הוא פרץ בבכי: ריבונו של עולם, תעשה לי טובה, אני רוצה שהבן שלי חיים יחזור בתשובה, הוא התחיל לבכות בבכי ככה, יום שישי בצהריים.

נכנסת השבת.

במוצאי שבת הבן שלו חיים מתקשר אליו, אומר לו, אבא, אל תשאל מה היה השבת, אחד מהשכנים קוראים לו הרב ציון. המקובל הרב ציון ברכה זכר צדיק לברכה, אמר לי בשבת בלילה, בוא אלי, נשב קצת נלמד נאכל משהו, הלכתי אליו ישבתי איתו, למדנו ביחד, איזה יופי.

מאז חיים התחיל לאט לאט לחזור בתשובה, בדיוק באותו ערב שרבי משה התפלל, בדיוק באותו ערב הקב"ה פעל את הקשר ליהדות.

רבי חיים גדל ונהיה רב גדול, ירש את מקומו של הרב ציון ברכה בישיבה, וכיום הוא מכהן כראש ישיבת המקובלים, ואף פתח ישיבה נוספת במושב עמינדב. אשתו היא הרבנית ימימה מזרחי, שיחד הם התחזקו.

הקב"ה מגלגל זכות לידי זכאי, הביא אותם לעולמה של תשובה והם עכשיו מחזירים עוד רבים בתשובה, והכל התחיל מאותה תפילה זכה ביום שישי בחצר בית הכנסת.

המוסד בצרפת כיום

כג

להאמין בילד

כיצד הוא הצליח לעבור את החומה ■ הזימון למנהל נפל על ההורים
כרעם ביום בהיר: הילד שלנו 'בעייתני'?! ■ מה פשר הדין המוזר 'בן סורר
ומורה'? ■ הורה צריך להאמין בילדיו

הייתי

נער בן 13, המורה שלנו בכיתת ההכנה לשיבה, הרב טוביה שיחיה זילברשטרום, לקח אותנו לשבת מיוחדת מאד ובלתי נשכחת בירושלים עיר הקודש כהכנה לשיבה.

בשבת בבוקר הלכנו יחד לכותל המערבי ובחזור מהכותל עצרנו במפתיע להתוועדות בבית הוריו של הרב שלנו, ברחוב שטראוס.

ישבנו שם לצד אביו, הרב אהרן מרדכי ע"ה זילברשטרום, שהיה איש חינוך, מאנשי אמונו של הרבי מליובאוויטש בירושלים וממייסדי בתי ספר של רשת אהלי יוסף יצחק בארץ הקודש בשליחותו.

הוא נשא דברים, ולאחר מכן שאל אם יש לנו שאלות.

אזרתי אומץ ושאלתי אותו אם יש לו איזה סיפור שהוא יכול לספר לנו מימי השואה האיומה.

למה שאלתי דווקא את זה? ידעתי מבנו, שהוא היה נער כבן 20 והסתתר ביערות בזמן המלחמה, ובאותה תקופה, תקופת השואה עניינה אותי מאד ולכן שאלתי על זה.

בתגובה, הוא החל לספר לנו:

בזמן מלחמת העולם השניה היינו קבוצת בחורים שעבדנו בבית יתומים שניהל הרב זלמן שניאורסון, בן דודו של הרבי מליובאוויטש. הוא הקים רשת שהצילה אלפי ילדים מידי הנאצים ימ"ש בצרפת.

בית היתומים השתכן בארמון צרפתי ישן שהרב שניאורסון אירגן.

יום אחד הנאצים ימ"ש הגיעו 'לבקר', ברחנו לחצר האחורית להסתתר מפניהם. הייתה שם חומה גבוהה, טיפסתי עליה ותוך זמן קצר הייתי בצד השני של החומה וברחתי להסתתר ביערות.

לאחר סיום המלחמה חזרתי לאותו הארמון, הלכתי לחצר האחורית וראיתי את החומה הגבוהה. ניסיתי לטפס עליה, אך ללא הצלחה, שוב ושוב, אך לא היה אפשר אפילו לדמיין טיפוס כזה.

לא הצלחתי להבין, הרי כשהייתי חלוש ורעב הצלחתי, כעת אני חזק, איתן ושבע ולא מצליח? הרי זה לא היה חלום, אני טיפסתי על החומה!

לאחר זמן הבנתי שזה מה שכתוב בחסידות, שאדם בעת צרה מצליח למצוא כוחות
בנפשו שהוא לא יודע על קיומם.

כוחות מיוחדים

כוחות מיוחדים מגיעים לאדם בזמנים בהם הוא צריך אותם.

הסיפור הבא שהוא אישי מידי, שמעתי אותו מידיד קרוב. הוא ביקש ממני: "כתוב
את הסיפור, לתועלת הכלל".

ידידי הוא איש חינוך. גם אשתו אשת חינוך. ילדיהם מחונכים לתפארת, ברוך
השם. אבל יום אחד הזמינו אותו ממוסד החינוך של הילד הקטן: תבוא בבקשה עם
אשתך לפגישה דחופה עם המנהל. למה? מה קרה? הוא רגיל שמזמינים אותו לאספת
הורים ושם הוא שומע שבחים על הילד. מה פתאום פגישה עם המנהל!?

"מה, אתה לא יודע? הילד שלך בעייתי, מכה ומרביץ, מציק לאחרים. אתה חייב
לבוא בהקדם".

המילים נחתו על ראשו כרעם ביום בהיר.

"הילד שלי? אתם בטוחים?", הזדעק האב כלא מאמין.

עכשיו נזכר שאכן, המורה עדכן אותו שהילד היה מעורב בתגרות כמה פעמים,
אבל הוא לא חשב שמדובר במשהו רציני מידי. במסגרת המשפחתית הילד רגיל
לגמרי ומשתלב יפה עם האחים. מיד קם נסע עם אשתו לבית הספר.

המנהל קיבל אותו בארשת פנים רצינית. תראה, הוא אומר לו, כבר תקופה שהילד
בבעיה. נקטנו בצעדים שונים, כולל עונשים, וזה פשוט לא עוזר. אנחנו רוצים שתצמיד
לו חונך אישי, ועוד...

לאחר חקירה קטנה התברר לידידי שכבר תקופה שהילד שלו מורחק מהכיתה
מפעם לפעם, הוא לא מסוגל לשבת ולהתרכז בשיעור. אכן, המצב לא פשוט.

לאחר התייעצות ואבחונים עם אנשי מקצוע, החליט האב להוציא את הילד קצת
מוקדם כל יום וללכת איתו לגן שעשועים, לזמן איכות אישי. אט אט הרגיש שהעסק
משתפר, אבל עדיין הגאולה נראתה רחוקה.

עד שהגיעה הקורונה.

אמנם לרבים זו הייתה תקופה קשה, אבל לילד הזה זו הייתה הצלה.

קעת הוא בבית. הילד רגוע ושליו. הכול בסדר.

באותה עת חל יום הולדתו ה-118 של הרבי מליובאוויטש בי"א בניסן, וכמנהג
החסידים לומר כל יום את פרק התהילים בהתאם לגיל, והחלו להגיד את הפרק הארוך
ביותר בתהילים, פרק קי"ט. האב קיבל על עצמו לומר את פרקו של הרבי מדי יום

ביומו מתוך התהילים, תוך שהוא מקדיש את הקריאה לזכות בנו, שיעלה על הדרך הנכונה.

חצי שנה הילד היה בבית. למד עם ההורים, למד ב'זום'. האווירה של האשמות וענישה התחלפה בהכלה, הבנה ואהבה. לאחר חצי שנה, בתחילת שנת הלימודים תשפ"א, הוא החל את לימודיו כילד חדש לגמרי. אף אחד לא זיהה את הילד הקודם.

אתה יודע מה הייתה הבעיה הגדולה? המשיך לומר לי ידידי: שכמעט ואני האמנתי שהילד בעייתי, הנס שלי שהמשכתי להאמין בו.

אין כאן חס ושלום חוסר אמון במערכת, אדרבה, הקשבנו להמלצות המורים והצוות. יחד עם זאת, האמנו בילד, האמנו בו שהוא מסוגל להתגבר על כל הבעיות, שהוא מסוגל להתמודד, שיהיה לו את הידיעה שאנו מאמינים בו. הוא קיבל את האימון הזה, הוא עלה לדרך המלך.

בן סורר

הגמרא במסכת סנהדרין דנה במקרה הכאוב של 'בן סורר ומורה' - שדינו מוות בגיל 12 וחצי בגלל שהתנהגות שלו עכשיו מוכיחה בוודאות שבעתיד יהיה רוצח ולכן עדיף שימות עכשיו זכאי ולא ימות בעתיד חייב.

הגמרא מוסיפה ואומרת שדין בן סורר ומורה חל בתנאי ששני הוריו יחד יתבעו את מיתתו. דבר כמובן נדיר ביותר עד בלתי מציאותי, ולכן יש דעה בגמרא שמעולם לא היה בן סורר ומורה.

רבי שמואל בורנשטיין מסוכטשוב שואל בספרו 'שם משמואל': זה לא מובן! הלוא קודם לכן למדנו שבן סורר ומורה 'נידון על שם סופו', כלומר, הורגים אותו זכאי לפני שיהיה מחויב במיתה. אם כן, מה זה משנה אם ההורים שלו תובעים זאת או לא, ואפילו אם הורה אחד יתבע את מות בנו והשני לא יתבע, הבן לא ימות?! אם התנהגותו בלתי ראויה, עליו למות. מדוע הוריו משחקים מרכיב משמעותי כל כך בסיפור זה?

אלא, מבאר ה'שם משמואל', אם יש אפילו הורה אחד שלא תובע את עונשו של הילד, זה מלמד שהוא מאמין בילד. אם הוא מאמין בו, הוא אכן לא יגדל להיות רוצח. אבל אם שני הוריו לא מאמינים בו, לילד אין סיכוי...

הילד צריך שיאמינו בו שהוא יגדל כמו שצריך, טוב לשמים וטוב לבריות, אבל אם מצמידים לו תווית שלילית, הוא יצדיק אותה. הוא יחשוב בתת מודע: הם מאמינים שאני רע ומה שייצא ממני זה רע. אז אכן, אני אצא רע, העיקר שהם יאמינו בי, אפילו אם זו אמונה שלילית.

תאמינו בו!

את הסיפור הבא שמעתי כבר מצווה של אחת המשפחות בשכונה שלנו.

במהלך חגיגת בר המצווה נעמד אביו של הנער לנאום. הייתי מגדיר את הנאום הזה כנאום חיים.

וכך אמר האב:

במשך תקופה לא נולדו להם ילדים, וברוך ה' לאחר תקופה נולד להם בנם בכורם. השמחה הייתה גדולה מאד.

הילד נולד, ובהגיעו לגיל בית ספר היו לו קשיים לימודיים רבים, הוא לא הצליח ללמוד לקרוא. האמא לקחה על עצמה לקחה על עצמה החלטות טובות: לימוד ספר התניא, לקיים שיעור חסידות בביתם, וכמה ימים לאחר שהחליטה לכסות את ראשה בלבישת פאה, הילד פתאום החל לקרוא, זה היה כבר בסוף כיתה ג'.

היו קשיים נוספים, אבל היה דבר שתמיד היה: אמונה בילד - ההורים תמיד האמינו בו. האמא זכרה תמיד, שבהיותה ילדה הייתה משתתפת ב'מסיבות השבת' של חב"ד - פעילות שבתית שבמהלכה קוראים את 'שנים עשר הפסוקים ומאמרי חז"ל' שהרבי בחר כדי שילדים ישננו. היא זוכרת שהייתה מדקלמת: "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיוך ובלבבך לעשותו". התורה קרובה לכל אחד. קרובה לי, קרובה לו, קרובה לילד שלי. רק תאמין בעצמך - תגיע רחוק.

והוא האמין. והצליח. מי שראה ושמע את הקריאה שלו, מי שראה את גיליונות המבחנים המלאים שלו, רואה שאם רק נאמין בילדים שלנו וניתן להם כוחות, שנראה להם אהבה לצד הצבת גבולות, הם אכן יגיעו רחוק.

חדר השיעורים והסעודות בבית הכנסת שערי השלום

נד

אתגר הפלטה

אחרי סעודת שבת, בני הזוג החליטו שאין מתאים יותר מלכבד את קדושת השבת ב...צפייה בסרט של שיעור תורה ■ מה כל-כך מאתגר ברכישת פלטה חשמלית לשבת? ■ את מי ההורים אוהבים יותר? ■ סיפורים מרתקים על נשמות יהודיות

כל

אדם הוא גם סיפור, סיפור חיים.

שבת בבית הכנסת שלנו, 'שערי השלום' בצפון תל אביב. בני הקהילה יושבים יחד לאחר תפילת מנחה לסעודה שלישית כיד המלך, דברי תורה לצד דברי התעוררות.

במהלך הסעודה קם ממקומו אחד המתפללים, דן הלוי מור שמו, וסיפר שבמהלך השבוע שחלף הצטלם לתוכנית הספורט האתגרי 'נינג'ה ישראל' ושם נשאל מה הדבר המאתגר ביותר שעשה אי פעם בחיים. מגישי התוכנית היו בטוחים שיענה על איזה אתגר פיזי שעשה. במקום זה, דן החל לחשוב, במוחו החלו לעבור אתגרים רבים שעבר במשך חייו, ולאחר דקת דומייה ענה "קניית פלטה לשבת"...

בהמשך לכך החל לספר לנו כיצד התקרב לבורא וחזר בתשובה.

דן מור הוא מולטי טאלנט. יהלומן, מאמן אגרוף ושחקן מקצועי מעורך. והעיקר: את המערכת החברתית שלו הוא משתדל לנצל להפצת מסרים של תורה ויהדות.

הוריו ז"ל היו מופְּרִים מאוד בברנז'ה התל-אביבית. הוא גדל והתחנך בעיר, שירת בצה"ל כספורטאי מצטיין ומדריך ירי, אבל לא הכיר כלל את התורה ומצוותיה. לא הכיר מאומה. לא קידוש, לא פסח ולא כיפור. פשוט כלום.

אחרי השירות הצבאי וסיום לימודי תואר באוניברסיטת תל אביב הוא נסע בעצת ידיד לארצות הברית ללמוד גמולוגיה -חקר אבני החן, משם המשיך לבלגיה להתמקצע בעבודת היהלומים.

הזדמנות עסקית מיוחדת הביאה אותו לקצה השני של העולם, חברה ישראלית העוסקת ביהלומים ולה שלוחה באוסטרליה נתנה לו הזדמנות לעבוד בשלוחה. הוא נסע לאוסטרליה ונשאר שם 15 שנה, עם הזמן פתח חברה פרטית ליהלומים תוך כדי שהוא מפתח קריירת משחק מרשימה. באותן שנים הוא הכיר גויה מקומית, לא היה לו מושג על חומרת הדבר.

דווקא שם, באוסטרליה, הנשמה שלו החלה לבעור בעירה פנימית. לכאורה חייו היו טובים ורגועים - קריירה משגשגת לצד מסיבות תוססות. אבל הנשמה שלו זעקה.

הוא החל לצום את יום הכיפורים. חבר ישראלי שהניח תפילין גרם לו להתעניין במעשיו, וכך מצא עצמו גם הוא מניח תפילין לראשונה בחייו, וכל זה ללא מושג קלוש על התורה ומצוותיה.

הנשמה המשיכה לבעור בצימאון, וכך הכיר את אחד משליחי חב"ד בסידני - הרב מנחם דדון, יליד ישראל. הרב דדון הזמין אותו לסעודות שבת באופן תדיר, דן היה בא ויושב לצד הרב, שם הכיר את הקידוש ומצוות נוספות וככה הקשר העמיק יותר ויותר, ביתו של הרב היה פתוח לפניו.

הגיע חג הפסח, הרב דדון הזמין את דן לחגוג את ליל הסדר בביתו.

דן הגיע נרגש. במהלך הסעודה הוציא מכשיר נייד להתקשר לישראל ולספר להם שהוא נמצא לראשונה בחייו בליל הסדר כהלכתו. לא היה לו מושג שזה אסור. הרב דדון הסתכל עליו, לא כעס ולא נזף. ברגישות ובאהבה הוא הבין שדן פשוט לא יודע שזה מעשה אסור ויש ללמדו.

ואכן, דן החל ללמוד והמשיך להעמיק את הקשר עם הרב דדון. לאחר תקופה, אמו של דן חלתה במחלה סופנית, דן חזר לארץ הקודש לסייע לבני משפחתו ברגעים קשים אלו. בארץ הוא המשיך את התקרבותו לה' יתברך, לתורה ולמצוותיה. הוא עבר לגור בשכונת נווה צדק בתל אביב, מוריס כהן, חבר ושחקן שבעצמו חזר בתשובה, הכיר לו את מרכז מודעות בנווה צדק ומשם הדרך הייתה קצרה להכיר את הרב מרדכי שיינברגר שליט"א, מייסד ורב הישוב 'אור הגנוז', אותו הוא מחשיב עד היום לרבו האישי.

התקרבותו לתורה לא קרתה מייד אלא בהדרגה, שלב אחרי שלב. הוא התחתן עם אשתו, לאה, שאף היא עברה מסלול חיים דומה לשלו, אך בשוודיה. יחד הם המשיכו להתקרב כשאשתו היא המנוע הדוחף אותו להכיר יותר ויותר את התורה והמצוות ולשומרם.

ראיית ההשגחה

הנה אפיזודה מעניינת שקרתה אז והראתה לו את יד ההשגחה העליונה:

דן ולאח החליטו שהגיע הזמן לשמור שבת, אבל לא ידעו מה בדיוק אסור ומה מותר. הם רק למדו שאסור לנסוע בשבת, אבל לא שמעו שאסור להשתמש במחשב בשבת. כך התיישבו לסעודת שבת ולאחר הסעודה אמרו: אין מתאים מלצפות בשיעור תורה יחד בשבת... דן פתח את המחשב ורצה לשים שיעור תורה של רב מפורסם.

באותו הזמן ממש אשתו, לאה, הניחה על השולחן שתי כוסות תה עבורם. לפתע, ללא סיבה נראית לעין, כוסות התה שהיו בצדו השני של השולחן נפלו על השולחן והנזול החם נשפך על המחשב ושרף את הכונן הקשיח לחלוטין. המחשב נהרס כליל.

אחרי שבת, כשסיפרו על כך לחבר דתי, הוא אמר להם מיד: "ה' הציל אתכם! אתם רציתם לשמור שבת, לא ידעתם שזה אסור, וה' רצה שלא תיכשלו. ויותר מזה, שלא תכשילו את הרב שלשיעורו רציתם להאזין, וכך תגרמו לו בעקיפין להרצות שיעור בשבת..."

את השיבה לחיי תורה ומצוות מלאים הם המשיכו כשעברו לשכונת כוכב הצפון בתל אביב, הסמוכה לבית הכנסת שלנו. שם התקרבו לבית חב"ד בראשות השליח הרב שמואל לפקיבקר ולקהילתו היפה. במקביל, החלו להתפלל בחלק מהתפילות בבית הכנסת שלנו.

"כעת אתם מבינים מה עניתי בריאיון?", סיכם דן. "הרגע המאתגר ביותר היה כשקניתי פלטה לשבת. הבנתי שזה אמיתי וזה רציני, אני בפנים, זה לא משחק וזה מחייב. נכנסתי למוכר, הוא שאל אותי איזה פלטה אני רוצה, אמרתי את הכי קטנה שיש, חששתי... אבל מאז, ברוך ה', השבת חלק מחיינו".

"לימים", סיים דן, "פגשתי את הרב דדון ומשפחתו. היה זה לאחר שכבר חזרתי בתשובה שלמה. פתאום, ילדיו הקטנים שואלים אותי האם אני זוכר את ליל הסדר שהייתי בביתם. מראה ליל הסדר צף ועלה במוחי והתמלאתי כלפיו בהערכה רבה. זה לימד אותי כיצד אני עצמי צריך להתנהג הלאה לבני משפחתי ולחברי שאינם שומרים שבת, תורה ומצוות לעת עתה, באהבה וברגישות, וזו הדרך האמיתית לקרבם לחיי תורה ומצוות".

האהבה לכל יהודי

מספרים שפעם עמד חסיד חב"ד והניח תפילין ליהודי חולף ברחוב בתל אביב. פנה אליו עובר אורח דתי בשאלה: כיצד אתה מניח לו תפילין באמצע הרחוב, זה לא מתאים!

השיב לו החסיד: "זה לא סתם מישהו, זה נכד של אחד מגדולי ישראל".

"וואו", הגיב האיש, "כל הכבוד לך!".

לאחר שסיימו להניח, שאל העובר אורח בסקרנות: "מיהו ה'גדול בישראל' שהיה סבו של האיש?". השיב החב"דניק: "לא 'גדול בישראל' אחד, כי-אם שלושה: אברהם, יצחק ויעקב!".

את הדרך הזו לימד אותנו הרבי מליובאוויטש, להסתכל על כל יהודי כמו על בן של השם, כמו על בן שלנו.

הרב דוד איידלמן היה מראשוני השלוחים של חב"ד. הוא סיפר פעם משהו ששמע מהרבי לפני שמונים שנה בדיוק.

באות תקופה, חותנו של הרבי, הרבי הרי"צ, הנהיג את חסידות חב"ד והרבי היה יד מימנו ומנהל מוסדות החינוך והקירוב 'מרכז לענייני חינוך' והוצאת הספרים הידועה 'קה"ת'.

למשרדו האישי של הרבי בבניין '770', אותו משרד צנוע בו השתמש כל הימים, היו נכנסים אנשים דתיים ושאנים, בשביל לקבל פיסת מידע יהודי, להתעדכן בפעילות חב"ד ולקנות ספרי קודש. אפשר לומר, שהרבי ניהל את בית חב"ד הראשון בעולם.

באחד הימים הרב איידלמן עמד במסדרון הבניין עם חבריו. לפתע המעלית נפתחה וממנה יצא הרבי. הוא ניגש אליהם וסיפר להם: "כעת יצאתי מחותני, הרבי הריי"צ. שאלתי את חותני הרבי, האם אני נוהג כשורה? היות ולמשרדי ה'המרכז לענייני חינוך' מגיעים כל העת אנשים מכל הסוגים לפגוש אותי, דתיים יותר ופחות, ואני מקבל את כולם בסבר פנים יפות, האם אני עושה נכון שורה? חלק מהבאים אינם שומרים תורה ומצוות, ואינני מעיר להם דבר על כך.

"חמי השיב לי: 'זהו הטבע שהטביע השם באבא ואמא, שגם אם יהיו להם ילדים רבים, תהיה בליבם די אהבה לכולם. כך ברא ה' את העולם. אבל כאשר בתוך המשפחה הגדולה יש ילד שהוא בעל מום בידו לא עלינו, והוא לא יכול להניע את היד או הרגל, האהבה לאותו ילד היא תהיה גדולה יותר. הוא יזכה לאהבה מיוחדת מהוריו, לקרבה מיוחדת דווקא בגלל מוגבלותו.

"לכן, כאשר מופיע במשרדך יהודי המקפיד על כל המצוות אתה אומנם מקבל אותו בשמחה רבה, שכן הוא יהודי יקר מאוד, אבל כאשר מגיע אליך יהודי ללא יד - הוא לא מניח תפילין; ללא רגל - הוא לא הולך לבית הכנסת, הרי ליהודי כזה צריכה להיות לך אהבה מיוחדת, בגלל המוגבלות שלו. וככל שתגדל המוגבלות, כך צריכה לגדול האהבה ליהודי זה".

זה המוטו של הרבי, כך הוא חינוך את כולנו. וזה מה שיביא את הגאולה במהרה בימינו אמן.

כה

מהארכיבישוף ל'כולל'

הוא נקרע בין אביו הנוצרי לאימו היהודייה, בין התפילין לבין השיחות עם הארכיבישוף הראשי של נורבגיה ■ סיפורו המדהים של הרב אדוארדו, וחיבוטי הנפש שלו, שזור בספקות באמונה שטרדו את חייו של בחור ישיבה עשורת שנים קודם לכן והעסיקו אפילו את הרבי מליובאוויטש

בחג

סוכות הוזמנתי על ידי ידידי ג'קי כחלון למסור שיעור תורני, יחד עם רבנים נוספים, בערב של לימוד תורה שעשה בסוכתו הגדולה.

הגעתי לסוכה ופגשתי שם יהודי שדיבר בחינניות מיוחדת ומסר שיעור מתורת רבי נחמן מברסלב במבטא איטלקי חביב. לאחר שסיים את הרצאתו ולאחר שסיימתי את מתן השיעור שלי, התחלנו לשוחח. השיחה הפכה להתוועדות, בה הוא גולל את סיפור חייו המרתק והמיוחד.

הוא עוד יחזור

שמו הוא ר' דוד (אדוארדו) גאליאני, דמות מוכרת בקרב קהילת דוברי האיטלקית שבעירנו תל אביב. הוא מנהל 'כולל' ומוסר שיעורים רבים. אך לא תמיד הוא היה כך.

אדוארדו נולד במילאנו שבאיטליה לאמא יהודייה ולאב לא-יהודי. משפחתו הייתה רחוקה לחלוטין משמירת תורה ומצוות, אך הוא השתתף בפעילויות יהודיות מגוונות. בפועל, הוא הרגיש ריחוק מגורמים שונים מהקהילה עקב היותו נער שובב וגם עקב הזהות הלא-יהודית של אביו, על אף שעל פי ההלכה אדוארדו עצמו נחשב ליהודי שלם וכשר למהדרין.

אבל היה אחד שאליו אדוארדו התקרב מגיל צעיר: הרב מיכאל (מיקי) נסרולה, משליחי הרבי מליובאוויטש במילאנו.

מילאנו היא אחת הערים הראשונות אליהם הרבי שלח 'שלוחים'. הראשון היה השליח המיוחד הרב גרשון מענדל גרליק ז"ל, שהיה לאגדה מהלכת עוד בחייו. הוא הקים רשת ענפה של כשלושים שלוחים שהתפרשו בכל העיר. אחד מהם הוא הרב מיקי.

הרב מיקי היה אז בן 20 ואדוארדו נער בן 14. לרב מיקי הייתה מכונית 'חב"דית'. בפסח היו בה מצות לחלוקה, בתשרי היו בה לולבים, בחנוכה שמן זית לנרות ובפורים משלוחי מנות. בשאר השנה היו שם חומרי הסברה ביהדות. הרב מיקי היה מגיע למקום שבו הנערים נהגו להתאסף ומזמין את אדוארדו להתלוות אליו ל'מבצעי' היהדות שהיה מקיים.

"הרב מיקי היה אש, חב"דניק אמיתי, כל מי שהוא רואה מנסה לקרב אותו, לא

הייתי יכול לסרב לו", מספר לי ר' דוד. וכך, במקום לבלות ברחוב, אדוארדו היה מחלק ליהודי מילאנו משלוחי מנות בפורים ומצות בפסח.

מדי ערב הרב מיקי היה מנהל איתו שיחה טלפונית ומעורר אותו לשמור על הגחלת היהודית. הוא היה נוהג לספר לו סיפורי מופת מהרבי מליובאוויטש והפגיש אותו עם אנשים בקהילה שביקרו את הרבי.

הוא גם נהג לארח אותו לסעודות שבת וחג בביתו. פעם התקשרה אליו אחת מנשות הקהילה וביקשה ממנו, "אנא תרחיק אותו מהבן שלי". אמר לה הרב מיקי: "ימים יגידו, הוא עוד יחזור!".

תפילין וחיפוש

לקראת חודש תשרי תשנ"ב (1991) נסע הרב מיקי אל הרבי ללמוד שם בישיבה. הקשר עם אדוארדו התרופף.

השנים חלפו. הרב מיקי חזר למילאנו. הוא המשיך לבקר את אדוארדו ומשפחתו פעמיים בשנה, לפני פסח ולפני ראש השנה. אדוארדו מצדו התבגר והכיר גויה, איתה החל להסתובב בעולם בשל עבודתו בסוכנות הדוגמנות המשפחתית. הם אפילו טסו יחד בישראל וביקרו בצפת. שם הובילה יד ההשגחה את אדוארדו לפגוש את הרב עמרם מויאל, מרצה מפורסם מחב"ד צפת.

באחד מסיבוביו הוא גם התחיל להניח תפילין. כשחזר למילאנו הלך עם חברתו הגויה לבקר את הרב מיקי. הוא אמר לו, "דע לך שהתחלתי להניח תפילין". הרב מיקי היה בהלם. "הגעתי למסקנה שזו האמת", הסביר אדוארדו. הרב מיקי נותר בשמחה. "ידעתי ש"ימים יגידו", אמר.

אדוארדו המשיך להסתובב. דרך חברתו הוא הכיר את הנצרות, וכבחור סקרן וכבן לאב שאינו יהודי הוא התעניין וקרא ספרות רבה על הדת הנוצרית.

אבל אז התעוררו בו שאלות. משפחתה של הגויה הייתה בקשר עם הארכיבישוף של נורבגיה ואדוארדו פנה אליו בשאלות שונות ובין השניים התפתח דיאלוג תכוף. פעם שאל את הכומר כיצד לשיטתם הבורא טעה בבחירתו בעם ישראל. האם אלוקים יכול לטעות? ואם כן, כיצד לא יטעה שוב?

הארכיבישוף לא השיב לו. במקום זה הוא כתב מכתב למשפחתה של הגויה, שעליה לעזוב את הבחור כי הוא יהודי.

ספר משנה חיים

אדוארדו כבר היה בן 27. הסקרנות לא עזבה אותו. הוא נכנס לספריה במילאנו וחיפש ספרי דת. על מדף אחד הוא ראה שני ספרים יהודיים. הוא הרגיש שאחד מהם קורא לו ממש, מפני שעל הכריכה שלו הופיעה תמונתו של הרבי מליובאוויטש,

אותו רבי עליו שמע כה רבות מהרב מיקי. היה זה הספר 'הדרך לחיים של משמעות', רעיונות מחוכמתו של הרבי מליובאוויטש, כפי שהוא תורגם לאיטלקית.

ספר זה נכתב במקור בשפה האנגלית על-ידי הרב סימון ג'ייקובסון. הוא מתמצת רעיונות עמוקים מתורתו של הרבי מליובאוויטש הכוללים מסרים לחיים. הספר תורגם לשפות שונות, ואף לאיטלקית, על ידי השליח הרב שלמה בכור, אף הוא משליחי חב"ד במילאנו.

אדוארדו שמח. הוא אמר לעצמו: "כשם שהפרכתי את ספרי הדת הקודמים (להבדיל), כך אפריך את זה. ויהיה לי עם מי להתווכח - עם הרב מיקי נסרולה".

הוא לקח את הספר והחל לקרוא אותו לעומק. והספר הזה שינה לו את החיים. בזכות הספר החל לחזור בתשובה שלמה.

הוא אכן שוחח עם הרב מיקי אבל לא כדי להתווכח ולהתנצח אלא במטרה להבין. כך השניים ניהלו שיחות עומק. בד בבד, השינויים בחייו הופיעו בהדרגה. הוא נפרד מחברתו הגויה ומעבודתו בסוכנות המשפחתית והלך לעבוד במאפיית הלחם הכשר של הרב מיקי.

הוא המשיך לשוחח בשאלות פילוסופיות על יהדות ואמונה, עד שהרב מיקי הציע לו לדבר עם הרב שמואל רוֹדֵל (ז"ל), מהשלוחים הוותיקים במילאנו. הרב רוֹדֵל היה גאון בתורה ועמקן גדול, עם שיעורים נפלאים.

הרב רוֹדֵל נשלח למילאנו בידי הרבי מליובאוויטש באופן אישי, ואף ניסח לו את חוזה העבודה. הרב רוֹדֵל עבד במשך חמישים שנה כמחנך וכרב קהילת בית שלמה הגדולה. שיעוריו היו מתועדים בוידאו וזכו לתפוצה רבה מאוד בקרב קהל דוברי האיטלקית. הוא אף תירגם לאיטלקית ספרים רבים וקירב צעירים לחיי תורה ומצווה.

אדוארדו החל להיות בן בית אצל הרב רוֹדֵל. אצלו הוא מצא מנוחה. כעת התחיל את השלב השני בתשובה.

"הוא פרא אדם"

לרב רוֹדֵל היו 17 ילדים. הוא היה נוהג לומר לאדוארדו "אתה הוא הבן ה-18 שלי". וכך, שלב לאחר שלב, אדוארדו הפך להיות דוד, עלה לארץ הקודש וכיום הוא ראש כולל לדוברי איטלקית בתל אביב ומשפיע בתורת חסידות ברסלב. את תפילתו קבע בבית כנסת חב"ד בבני ברק וילדיו לומדים במוסדות חב"ד בעיר.

"מה ששלוחי הרבי לימדו אותי זה לדון לכף זכות, לראות את העומק. הרי כולם אמרו להם 'אל תקרבו אותו, הוא פרא אדם'... אבל הם לא הקשיבו וקירבו אותי, ובזכותם זכיתי לחזור בתשובה שלמה. הם יישמו לחיים את מה שחסידות אומרת, אל תסתכל על החיצוניות של האדם אלא על פנימיותו הטהורה. זה מסר לכולנו, לכל החיים".

הרב אדוארדו - דוד, סיים את סיפורו המרתק. כל הנוכחים היו בהתרוממות הרוח. ואז הרב דוד הזכיר את הרב רונל וציין את מצבו הבריאותי הקשה.

שאלתי אותו: "אתה מכיר את סיפורו האישי המיוחד של הרב רונל?"

"בוודאי", ענה לי. "ספר זאת לכל הנוכחים".

אכול ספקות

הרב רונל עצמו גדל במשפחה חסידית. אביו היה אחד משליחיו של הרבי הקודם, רבי יוסף יצחק שניאורסון - האדמו"ר הרי"צ - לקנדה. בנערותו למד בישיבת 'תומכי תמימים' בכפר חב"ד. על אף שחונך בדרך החסידית האותנטית, החלו להתעורר אצלו ספקות באמונה. הוא דיבר על כך עם מוריו ומחנכיו אבל אף אחד לא הבין אותו. אפילו המשפיע הרב שלמה חיים קסלמן, שהייתה לו גישה נפלאה לתלמידים, לא הצליח לתת מענה לצעיר הנסער.

הוא החליט לכתוב לרבי מליובאוויטש. הוא כתב מכתב בן שבעה עמודים ובו הוא פירט את ספקותיו. לאחר מכן כתב נוסף בן שלושה עמודים. הוא שלח את המכתבים אל הרבי אבל לא זכה לקבל תשובה. מאומה.

רונל הוסיף להקפיד שלא לפספס אף תפילה, שמר על כל המצוות באדיקות, ציצית, תפילין, הכול, כי הוא סבל מספקות אך לא מוודאות. לכן הוא אמר לעצמו, "אם השם והתורה ומצוותיה נכונים, הרי שלא יקרה חלילה שפספסתי מצווה או תפילין. מקסימום, בזבזתי שעה".

כך עברה שנה והספקות ממש אכלו אותו. הוא כבר נכנס ללחצים והיה מוטרד מאוד.

פתאום, ללא שום הודעה מוקדמת, מבלי לדעת מה אירע, הוא התמלא לפתע בתחושה נפלאה של הבנה וודאות. השם זה האמת, וכך התורה והמצוות. הספקות נעלמו.

הוא חזר להרגיש. הוא התחיל להתפלל בדבקות, עם דמעות של ממש. הוא היה כל כך שמח, עד שנישק את ציציותיו באהבה מכל הלב. הוא הרגיש שהוא חי!

"מאמצים למעלה ולמטה"

המשפיע הרב שלמה חיים קסלמן קרא לו לחדרו ואמר לו "שמואל, מה קרה לך, אני מרגיש שינוי גדול בך".

שמואל ענה, לו: "איני יודע, הכול טוב, הכול מצוין, הכול נפלא. ברוך ה'!".

ר' שלמה חיים הסתכל עליו ואמר לו: "עלה עכשיו לחדרך, תשב ותכתוב מכתב

לרבי שהכול בסדר, הכול נגמר. שלח את זה בדואר אויר 'אקספרס' אל הרבי. לאחר מכן תבוא אלי הביתה ונשב יחד על כוס תה".

ושמואל כך עשה. אחר־כך כיבד אותו ה'משפיע' בכוס התה שמזג לו, ואז קם והוציא חבילה עבה של מכתבים שהוא קיבל מהרבי. הרב שלמה חיים היה כותב אל הרבי בתכיפות והרבי היה עונה לו מדי חודש.

הרב שלמה חיים פתח את המכתבים והראה לשמואל, הבחור הצעיר, הנדהם כולו, כיצד הרבי במשך שנה שלמה, חודש אחר חודש שואל במכתבו מה קורה עם "שמואל בן פייגא הכהן".

הרבי מעולם לא ענה לו ישירות. אבל שמואל היה כל העת בתפילותיו של הרבי ובמחשבותיו.

לימים, אביו של שמואל הזדקן ושאל את הרבי האם כדאי שבנו יעזוב את ספסל הלימודים ויבוא לעזור לו בחנותו. הרבי ענה לו:

"עשינו את מירב המאמצים בכדי ששמואל יישאר כפי שצריך להיות, עשינו מאמצים מלמעלה ומלמטה. ואתה רוצה לנצל אותו עבור העסק?".

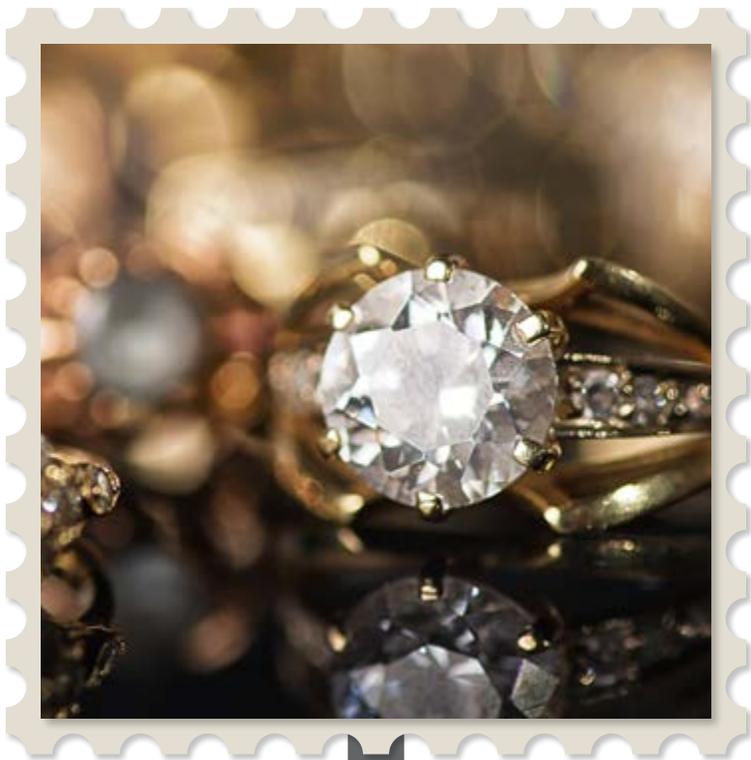
התרוממות רוח הייתה בסוכה כשסיימו את ההתוועדות.

יומיים לאחר מכן, ביום הושענא רבה, נפטר הרב שמואל רון־ל. הוא השאיר אחריו משפחה ענפה, של בנים ותלמידים רבים, שרבים השיב מעון. יהי זכרו ברוך.

שער
חמישי

נשמה
יהודית

כו

יהלום לא יכול להפוך לאבן

תקיעת שופר מרגשת ■ ההיפך מאהבה ■ סיפורו הלא-יאומן של גבריאֵל, שחטף מכות מצאצאי נאצים ופליטים פלסטיניים, אבל אלוקים תמיד היה עמו ■ רק יום אחד בשנה ראול הארגנטינאי מהמכולת סגר את חנותו - ואז התגלה סוד מופלא

במקורות

החסידות מדובר על נקודה שיש לכל יהודי ויהודי, היא נקראת נקודת היהדות, אותה אי אפשר לטמא, היא לפעמים מוסתרת, אבל בכל יהודי ויהודי היא קיימת בתוכו.

לפני 18 שנה זכיתי לבוא יחד עם כמה חברים לסייע לבן דודי שפתח בית חב"ד חדש בישוב קטן ויוקרתי בארץ. הגענו לחגוג עמם את ראש השנה, כשהוא מארגן תפילות בבית הכנסת המקומי שקם לתחיה.

בצהרי היום יצאתי עם חבריי ובאמתחתנו שופר וצעדנו בשבילי הישוב לחפש יהודים שמעוניינים לשמוע תקיעת שופר.

באחד הבתים ראינו זוג בגיל העמידה שבדיוק בא להיכנס לבית. ניגשנו אליהם ושאלנו אותם האם הם מעוניינים לשמוע קול שופר. הגבר אמר מיד: לא מעוניין! תודה. אבל האישה אמרה, למה לא, אשמח שתתקעו בשופר בבקשה.

חברי החל לתקוע בשופר, הגבר שמקודם סירב החל לנוע בחוסר נוחות, בהתרגשות. לאחר התקיעות קירבתי אליו את הסידור בכדי שיאמר את הפסוקים שאחרי התקיעות ואת יהי רצון. הוא החל לומר ופתאום החל לפרוץ בבכי תמרורים ממש. במשך זמן ארוך הוא בכה ולא ניתן היה להרגיעו. בסוף הוא נרגע וביקש סליחה.

אשתו החלה לדבר, היא סיפרה שבעבר היה להם קשר לדת, אבל כשהבת שלהם חזרה בתשובה לאחר הצבא, הם רבו איתה, ואז הם ניתקו כל קשר גלוי לדת. וכעת לאחר 25 שנה שלא שמעו שופר, הם זכו לשמוע שופר.

ואז הבעל החל לדבר: דע לך, יותר לא אעזוב את בית הכנסת. מתי התפילות מחר? אני רוצה לבוא לשחרית. ואגב, אני כהן. אברך אתכם בברכת כהנים מכל הלב.

הוא אכן הגיע למחרת, עלה לתורה בעליית הכהן, בירך אותנו בברכת הכהנים, ומאז ועד היום הוא מתפלל בבית הכנסת, מחזק ומתחזק.

נקודת היהדות קיימת אצל כל יהודי ויהודי, רק לפעמים היא מכוסה, קצת ניעור והיא מתגלית. כמו יהלום מכוסה, קצת ניעור והוא יאיר.

סיפור נוסף שאירע לי בשכונה שלי - הגוש הגדול בצפון תל אביב, מחדד יותר את נקודה זו.

מדי יום בשעות הצהריים יש לי סבב קבוע להנחת תפילין עם אנשי העסקים ובעלי

החנויות בשכונה. אחד מאנשי העסקים, יהודי חביב ונחמד בשם רביב, לא רצה בשום פנים ואופן להניח תפילין. ביקשתי ממנו, האם אתה מסכים לי לבוא כל יום לומר שלום? לזה לא אסרב ענה לי.

וככה כל יום נכנסתי אליו לחנות ואמרתי לו שלום ושוחחנו מעט, לאחר כמה שבועות, שאלתי אותו, מדוע אתה כה מסרב להניח תפילין, הוא אמר לי, זה בגלל מה שהיה לאבא שלי.

אבא שלי ניצול שואה, איבד את אשתו וילדיו במחנות. לאחר השואה אבא התחתן שוב עם אמא שלי, אבל מאז הוא ניתק קשר עם אלוקים. להיפך, כל יום כיפור הוא היה עושה ארוחה. ואתה רוצה שאני אניח תפילין?

ה' שם לי את המילים הנכונות בפה, ועניתי לו: אתה יודע, מה ההיפך מאהבה? הוא הגיב מיד - שנאה.

טעות. ההיפך מאהבה זו אדישות. שנאה זה לפעמים תחליף לאהבה, שניהם זה קשר. אמנם שנאה זה קשר לא בריא ואהבה זה קשר בריא, אבל לאבא עדיף לו לפעמים שהילדים שלו יריבו ביניהם מאשר לא ידברו כלל.

התנ"ך מספר על אמנון ששנא את תמר דווקא בגלל שהוא אהב אותה. שנאה זה ביטוי לא בריא של אהבה.

אבא שלך אהב את בורא עולם מאוד כל ימיו, רק הוא היה פגוע, לכן הוא לא ידע לבטא את הפגיעה שלו, והוא הוציא את זה בשנאה, אבל דע לך שהוא אהב אותו והיה קשור אליו.

רביב שתק והרהר. הוא לא ענה לי מיד.

זה היה ביום חמישי. ביום ראשון הוא קורא לי ואומר, בגללך לא ישנתי כל השבת! חשבתי כל הזמן על זה והגעתי למסקנה שאתה צודק לגמרי, נזכרתי גם בפעם אחת ששמעתי את אבא שלי מדבר עם בורא עולם. זה היה לאחר שאמי נפטרה, הוא החל לשוחח עם ה' ושאל למה, אבל הוא דיבר איתו, וחיכה לתשובה.

תעשה לי טובה, תניח לי תפילין בבקשה!

מאז רביב החל להניח תפילין כל יום לעילוי נשמת אביו, שתמיד היה קשור לה', רק לא תמיד זה היה גלוי.

יהלום זוהר

נשמה יהודית היא כמו יהלום. לפעמים בחוץ נושבות רוחות סערה, שעלולות להדוף את היהלום לערמת אשפה. אך גם שם היהלום נשאר יהלום, וכשמוציאים אותו משם, מנקים אותו מעט, היופי והזוהר של היהלום מאיר בחזרה לכל הסביבה.

בחודש תמוז לפני מספר שנים קיבלתי קריאה שגרתית לעזרה בהתקנת מזוזות

עבור בית בשכונה - שירות שכל שליח חב"ד מעניק בשמחה. רק כשהגעתי לבית הבנתי עד כמה הביקור הזה יהיה לא שגרתי.

את פניי קיבל גבריאל, שלפי מבטאו והריש המתגלגלת הבנתי מיד שהוא עולה מארגנטינה. טוב, זו לא חכמה גדולה; הוריי גדלו בדרום אמריקה, אבי בברזיל ואמי בארגנטינה.

גבריאל מספר לי על בתו בת השש, שעברה אירוע מוחי (!) ולכן הם רוצים להחליף את המזוזות בכל הבית במזוזות חדשות לזכותה ולרפואתה.

לאחר שסיימנו להתקין את המזוזות ואיחלתי רפואה שלמה להילה הקטנה, אמרתי לו: "אני שומע שאתה מארגנטינה, גם אמי משם". התחלנו לשוחח ולחפש קווים משיקים, ואז הוא פתח וסיפר לי סיפור מדהים.

ה' היה איתי

מספר גבריאל:

שני הוריי הם דור שני לניצולי שואה שברחו מאירופה המדממת לארגנטינה הרחוקה. בארגנטינה התיישבו בעיר קורדובה ומשם עברו למנדוסה - עיר גדולה במערב המדינה, סמוך להרי האנדים ולגבול הארוך עם צ'ילה.

במנדוסה גדלתי. סבא היה יהודי שומר תורה ומצוות, ושימש שליח ציבור בבית הכנסת המקומי. החיים היו מסודרים, כביכול, אבל אני סבלתי מאוד. התברר, שלמנדוסה עברו אחרי המלחמה קבוצת נאצים ימ"ש, וילדיהם היו מכים אותי נמרצות מדי יום ביומו.

בבית הספר ספגתי מכות, בדרך ל'מכבי' ספגתי מכות. עד שבשנת תשל"א, בעקבות אירועי "ספטמבר השחור", שבהם התנהל מאבק צבאי בין צבא ירדן לפלסטינים, הגיעו למנדוסה פליטים רבים מירדן. הם הצטרפו לבני הנאצים והחלו להכות יחד את היהודי שהזדמן להם...

יותר לא יכולתי לשאת. עברתי להתגורר אצל סבי, שהתגורר אז ב'כפרון' קטן בשם אוספאגאטה בהרי האנדים. סבא שלי איתר שם עוד שלוש משפחות יהודיות וניסה לעניין אותן כל העת ביהדות.

כך הוקמה לה קהילת קודש "אוספאגאטה", במקום קטן ולא ידוע.

כך גדלתי, אבל הנשמה זעקה לי כל הזמן. ניסיתי לעלות לארץ ישראל, אך עקב גילי הצעיר סורבתי בידי רשויות העלייה והקליטה. סוף סוף, בגיל 16 וחצי עליתי לארץ, ואני מודה לה' יום יום על הזכות לחיות כאן.

היום אני יהודי

"יודע מה?", אמר לי גבריאל, "דע לך, שהמכות שספגתי בילדותי הזכירו לי כל הזמן שאני יהודי, ב'זכות' זה עליתי לארץ ישראל.

"ויודע מה עוד? יש אחד שלא עזב אותי לעולם. זה הקדוש ברוך הוא. תמיד יכולתי לדבר איתו, והוא הקשיב לי ומקשיב לי".

עיניו של גבריאל נצצו. ראיתי בהן השתקפות של אמונה עזה ומופלאה באלוקים.

ואז, סיפורו של גבריאל הזכיר לי סיפור ששמעתי מאמי בילדותי.

סבי, הרב שמעון גד אליטוב, היה בצעירותו שוחט ובודק מטעם הרבנות הישראלית בחו"ל, וכך נדד עם משפחתו: שנה ביוגוסלביה, שנה ברומניה הקומוניסטית. ואז בשנת תש"ל (1970) הוא וסבתי באו לשנה לארגנטינה. בשנה הזו זכה לבוא לפגישת ה'יחידות' הראשונה אצל הרבי מליובאוויטש.

בפגישה הורה לו הרבי להישאר בינתיים בארגנטינה, לקחת על עצמו את עול הרבנות בבית הכנסת הספרדי המקומי ולהפכו למקום של תורה ויהדות. הוא וסבתי אכן נשארו בארגנטינה, וסבא הקים קהילה לתפארת שעד היום נחשבת לאחת הקהילות הגדולות במדינה.

הם התגוררו בבניין ברובע ה-11. ממול הייתה חנות מכולת עם מוכר גוי בשם ראול. מצרכים מעטים יכלו לקנות אצלו: מים, מלח וסוכר. החנות הייתה פתוחה כל העת. מעולם לא ראו אותה נסגרת.

בערב יום הכיפורים, אמי בת התשע הייתה במרפסת הבית, ופתאום היא קוראת להוריה: בואו, החנות של ראול סגורה! הם באו למרפסת, ואז ראו את ראול בעצמו חולף מתחת לבית לבוש בבגדי לבן בוהקים.

וואו! ראול יהודי?!

לאורך כל יום הכיפורים החנות הייתה סגורה.

למחרת יום הכיפורים סבי וסבתי ירדו לחנות ושאלו אותו: ראול, אתה יהודי?

"כן", השיב ראול. "יהודי אני".

הוא פתח את מגירת שולחנו והוציא תמונה ישנה מתוך מעטפה חומה ודהויה. "ראו, זו משפחתי", הצביע על משפחה יהודית גדולה ויפה: אבא עטור זקן ולמצחו קסקט, אמא חבושה בשביס יהודי, וילדים יהודים חניניים. "רואים את הנער בצד? זה אני, חיים, חיימ'ל קראו לי. כולם הלכו בשואה, אני היחידי שנשארת. כל השנה אני כאילו גוי. פעם בשנה אני יהודי גאה. ביום הכיפורים אני בבית הכנסת. שומר את החג כהלכתו".

"אוי, חיים!", סבא שלי חיבק אותו בחוזקה. "מהיום בשבילנו אתה חיים, מכאן ולנצח אתה חיים - יהודי קדוש, חיים קדוש".

חיים נשאר אכן חיים. יהלום לא יכול להפוך לאבן. קצת ניקיון - והוא זוהר.

היהלום חזר

והנה סיפור נוסף של יהלום שחזר למקורות לאחר מלחמת העולם השנייה בזכות אמונה בילד וחינוך כראוי.

זהו סיפורו של הצייר זלמן קליינמן, ששמעתי מאחותו, בת עירי תל אביב, מרת רחל זמיר.

הוריה של רחל התגוררו בלנינגרד (פטרבורג) שברוסיה. לאביה, הרב יעקב קליינמן, הייתה אחות בשם מרת איטה ששונקין שהשלטונות הרוסים רצחו את בעלה הרב משה בגין אשמת 'יהדות', והשאירו שני יתומים צעירים, בן ובת.

בתחילת המלחמה נפגשו האח - הרב יעקב, והאחות איטה, ונשבעו זה לזו, שאם קורה לאחד מהם משהו במלחמה, השני ידאג לילדי הראשון. ואכן, במהלך המלחמה, בזמן הרעב הגדול בלנינגרד, נספו הוריה של רחל ברעב. רחל ואחיה זלמן הועברו לבית יתומים.

איטה וילדיה הצטרפו בזמן המלחמה להוריו של בעלה, הרב נחום שמריה ששונקין וזוגתו. הרב ששונקין היה מגדולי רבני חב"ד ושליחו של הרבי לגרוזיה. הם כבר גידלו נכדה יתומה אחת, וכעת הצטרפו אליה בני דודיה.

המלחמה הסתיימה.

לילה אחד, איטה הלכה לישון ואחיה יעקב הופיע בחלומה. הוא אומר לה מילה אחת: "הילדים". איטה חזרה לישון. בלילה השני שוב הופיע בחלומה. בלילה השלישי כבר לא חזרה לישון, היא הסתובבה בבית אנה ואנה. חמיה, הרב ששונקין, פנה אליה ושאל אותה, "איטה, מה קרה?".

בתגובה סיפרה לו על החלום, וחמיה אומר לה, "נו, מה באמת עם הילדים?".

"הם בבית יתומים", השיבה דודתם.

"ולמה את לא מביאה אותם אלינו?", שאל הרב ששונקין.

איטה השיבה בחשש: "הם אחיינים שלי מצד אחי, ולא נכדים שלכם, חששתי. לא מספיק שאתם מגדלים כבר שלושה ילדים, להביא עכשיו עוד שניים?".

"מה השאלה!", נסער הרב ששונקין, "בוודאי שתביאי אותם!".

איטה יצאה לדרך. גודל ההשגחה הפרטית התברר רק אז: הילד זלמן, שעבר שנות סבל בלתי יתוארו בבית היתומים של הבנים, הועבר בדיוק למשפחה מאמצת. רחל

החלה להתאקלם בבית היתומים של הבנות. עוד זמן קצר והם היו נטמעים לגמרי בן הגויים, רחמנא ליצלן.

ברגע האחרון, אביהם יעקב בא משמים בחלום לאחותו איטה והציל את הילדים משמד.

הילדים הועברו לרשות הרב ששונקין. אליהם הצטרפה גם האחות הגדולה שלהם. יחד המשפחה ברחה מרוסיה בבריחה הגדולה שלאחר המלחמה. אך דווקא אז קרה אסון. שומר גבולות אנטישמי ירה באיטה למוות, ה' יקום דמה.

הקבוצה השתכנה במחנה הפליטים פוקינג שבצרפת. הרב ששונקין, אשתו, ושישה ילדים יתומים משלוש משפחות.

רחל חזרה מיד ליהדותה, אך לזלמן היה קשה. שנים של חינוך סובייטי אנטי יהודי גרמו לילד בן ה-12 להתנגד לחינוך היהודי מחדש. הרב ששונקין, בפקחותו, הורה לכולם להניח לו. לא לגרום לו להסתגר עוד יותר. וכך באהבה, ללא הערות וגערות. זלמן נפתח. בבר המצווה שלו הוא כבר חגג עם החסידים והרצה בפני האורחים מאמר חסידות עמוק.

כל השישה הקימו משפחות חסידיות לתפארת. זלמן הפך לצייר חסידי נודע. ציוריו של הרב זלמן קליינמן הם נכס צאן ברזל בתיעוד החיים החסידיים ומפורסמים בכל בית ישראל.

היהלום יצא לאור, בהתערבות שמיימית גלויה בזכות האמונה שהאמין בו, בזכות החינוך ואיפוק חסידי.

האמת של יהודי

ולסיום, זכיתי וכבר מעל עשור אני משרת בקודש ברבנות בית כנסת שערי השלום בצפון תל אביב, כל שנה יש נקודה שאותה אני דורש בדרשת הנעילה בבית הכנסת שהומה מאות מתפללים ביום הכיפורים:

היה פעם חסיד לאדמו"ר המהר"ש מליובאוויטש שהיה סוחר, הוא היה מסתובב בבגדי סוחר בערי רוסיה, וכשהיה בא לרבי לליובאוויטש היה לובש בגדי חסיד. פעם אחת הוא אמר לעצמו, על מי אני משקר? אבוא לרבי כפי שאני מסתובב ביום יום.

ואכן הוא נכנס לרבי בבגדי הסוחר. הרבי שאל אותו, מה זה? הוא אמר לרבי, ראה, החלטתי שאני לא משקר, אבוא אליך כפי שאני מסתובב תמיד.

הרבי הסתכל עליו בצער.

החסיד שאל, רבי, חשבתי שהרבי יעריך את מעשי!

הרבי אמר לו, מה אתה חושב שאני לא יודע שבחוץ אתה מסתובב בבגדי הסוחר, רק חשבתי שבגדי הסוחר זה 'השקר' שלך, ובגדי החסיד זה האמת שלך. כעת אני

רואה שההיפך, בגדי הסוחר זה האמת שלך, ובגדי החסיד זה השקר שלך ועל זה אני מצטער.

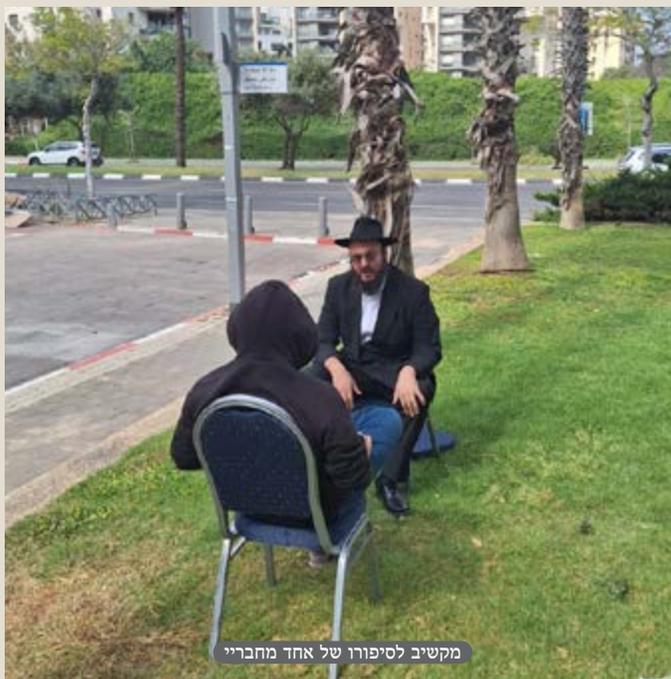
אין זה סוד שהאיזור שלנו, צפון תל אביב, נחשב לאיזור שאינו דתי כל כך. אבל ראו איזה פלא, מגיע יום כיפור, דרך נמיר שעוברת למרגלות בית הכנסת שלנו, ואי אפשר ביום רגיל להכניס שם סיכה בין המכוניות, שקטה לגמרי לגמרי. אין אפילו רכב אחד כל יום כיפור!

לאידך, בתי הכנסת מלאים כולם במאות רבות של אנשים, אין אפשרות להכניס סיכה לבית הכנסת.

למה? מה קרה? זו האמת שלנו, כל העם קשור לה', וכשמגיע היום האמיתי, יום הכיפורים, כולם מגיעים ומגלים את האמת שלהם.

כל השנה שכביכול אין קשר לה' זה השקר. יום כיפור זה האמת שלנו. האמת של עם ישראל. רק על זה בלבד, מגיע לנו גאולה אמיתית ושלימה.

מקשיב לסיפורו של אחד מחבריי

כז

יציאת מצרים אישית

אמיר לא ידע דבר על על יהדותו אבל רגע לפני שהתחתן עם הגויה
משהו בו התעורר ■ בת שנתיים מתמלאת בפצעים ולרופאים אין
תשובות ■ אירנה ומשפחתה העניקו משמעות חדשה לקערת הסדר ■
האב שבנו חלה בסוכרת נעורים ויצא לחירות ■ לקט סיפורים על יציאת
מצרים אישית מעבודות לחירות אמיתית

יום

הולדתו של הרבי מליובאוויטש, י"א בניסן, חל בסמיכות קרובה לחג הפסח.

אחד המסרים שהרבי הדגיש לאורך כל השנים הוא המסר של "יציאת מצרים", על כל אדם תמיד להתקדם ולצאת מכל מה שמפריע ומצר לו, יציאת מצרים - לצאת ממה שמצר - הוא מוטו עיקרי במשנת הרבי מליובאוויטש.

הרבי הסביר פעם באחת מאגרותיו ששלח לכל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם, את המושג חירות. כשאדם יוצא ממה שמפריע לו הוא בן חורין אמיתי. כמו שאדם צורך חמצן מזון ומים וכך הוא יכול להיות בן חורין אמיתי, כך גם יהודי, חייב לצרוך תורה ומצוות, וכשהוא עושה את זה הוא בן חורין אמיתי.

לצאת ממה שמפריע, להיות בן חורין אמיתי, אלו מסרי הרבי מליובאוויטש, אלו מסרי חג הפסח.

במסגרת שליחותי כבר 13 שנים באזור הגוש הגדול בצפון תל אביב, מתוכן 11 שנים ברבנות קהילה ובית כנסת, יצא לי לשימוע סיפורים רבים מאנשים שהצליחו לצאת מהמצרים שלהם וצמחו והגיעו לפסגות, רק בזכות האמונה שהם יכולים וצריכים.

הסיפורים שיובאו כאן כולם אמיתיים ומדויקים, אך בכדי לשמור על אנונימיות האישים, טושטשו כל הפרטים האישיים המזהים.

אף אחד לא האמין

אמיר הוא איש עסקים מוצלח, יהודי מאמין שמקפיד להתפלל שלוש תפילות ביום במניין, קולו הערב אף נישא מעת לעת, מי היה מאמין שאחרי הדמות ההדורה יש סיפור חיים כה מורכב:

"אני טעות סטיסטית", אמר לי אמיר, רוב חברי מהשכונה כבר לא בין החיים, וזה שאני כאן זה פלא שאפשרי רק בזכות ה' יתברך.

נולדתי בשנות השישים בשכונת עוני בדרום תל אביב, בן בכור להורים שניסו להקים יחד חיים, אך בהיותו בן שנה הוריי התגרשו, אמי מתמודדת נפש, אבי התקשה לסבול זאת וניתק קשר.

עם הזמן נהפכתי לבלתי רצוי, אבי לא רצה אותי כי אני הזכרתי לו את אמי, אמי לא

רצתה אותי כי הזכרתי לה את אבי. כבר בגיל קטן נגררתי לאלימות, חוקי הישרדות הג'ונגל, הייתי חייב להיות חזק, כי אם אני לא חזק לא אשרוד, אין לי גב מאף אדם. לא שרדתי באף מסגרת. בלית ברירה שלחו אותי לקיבוץ, שם גדלתי כמה שנים, אבל גם שם הייתי בלי רצוי, לא הצלחתי לשרוד.

משם לפנימיית ילדים בסיכון, שם שרדתי שנה, בלית ברירה החזירו אותי לבית אמי, הייתי בן 10, לא היה מי שיכיל אותי. בסופו של דבר: 12 שנות לימוד עברתי 7 בתי ספר.

היו לי רגעים קשים מנשוא, חושך מצרים, אבל חוש ההישרדות היה חזק מהכל. כשחזרתי לתל אביב מצאתי קרן אור ראשונה, התחברתי עם אחד מנערי השכונה שלאביו הייתה מסעדה טובה, התחלתי לשטוף כלים במסעדתו, תמורת זה הייתי מקבל סכום כסף, ארוחה חמה מדי יום והעיקר, תחושה של אב דואג ובית.

כשאחרים נפלו, הוא היה בכדי לעודד אותי להישאר חזק. אני חייב לו הרבה. בצבא גם שרדתי, הייתי אנטי ממסדי, פקודות מטכ"ל היו לי המלצה בלבד. בסיום הצבא הייתי גבר חזק חיצונית, בפנים הייתי רך. יום אחד קיבלתי טלפון מדודה שלי שהתגוררה בניו יורק וביקשה ממני לבוא לשמור עליה, היא בהליך גירושין ומפחדת מאלימות בעלה.

התייצבתי, היא אכן דאגה לי בהתחלה למצטרך, אבל לאחר שההליך הסתיים בהצלחה, היא הראתה לי את הדלת, החוצה. נזרקתי שוב לרחוב.

אז כעסתי, היה לי שוב חושך מצרים, אבל היום אין בי שמץ של כעס או הקפדה חלילה, להיפך, אני יודע שהכל מלמעלה וה' הוביל ומוביל אותי ויש לי אפילו הכרת הטוב אליה.

התחלתי לעבוד בעבודות מזדמנות, חיפשתי את עצמי, התחברתי לחברת הובלות ונכנסתי לדירת שותפים ולאט לאט התחלתי להרים את הראש. האמת, כמה פעמים חשבתי ואף ניסיתי לסיים את החיים, אבל היה בי יצר של תקווה, שבכל זאת אצא מזה.

את ה' לא הכרתי אז ביום יום, מלבד יום כיפור אותו הייתי שומר תמיד, לא יודע, כך חונכתי, אם אפשר לקרוא לזה חינוך. אגב, גם תפילין היו לי בארון מאז בר המצווה, כמה פעמים שהיה לי קשה הייתי מניח אותם, לימים הבנתי שהנחתי לא נכון כי אני שמאלי ובכל זאת מחוסר ידיעה הנחתי על יד שמאל. אבל לפחות קצת קשר היה לי עם ה' יתברך.

נמאס לי מניו יורק, החלטתי לנסות את מזלי בחוף המערבי, עברתי ללוס אנג'לס, שם התחלתי להצליח, הגלגל הסתובב, התחלתי לעשות הרבה כסף, במקביל הכרתי אישה, היא לא הייתה יהודיה, אבל זה לצערי לא הפריע לי אז, החלטתי לשכוח מזה

שאני יהודי, מזה שאני מארץ ישראל. משפחה אין לי, שורשים אין לי, כלום. איש חדש ללא זהות בחוף המערבי של ארצות הברית.

אחרי שלוש שנים יחד היא ביקשה ממני להתחתן, איני יודע, אבל משום מקום אמרתי לה, את רוצה, אין בעיה, אבל את צריכה להתגייר קודם. איני יודע מאיפה זה בא לי, לימים למדתי על 'הנקודה היהודית' שמתעוררת בעת מסירות נפש, זה פתאום קפץ לי.

היא לא הבינה מהיכן זה בא, היא סירבה, ובצדק מבחינתה. ואני מהמשבר הזה שוב כמעט נפלתי לחושך מצרים, אבל החלטתי לא עוד. קניתי כרטיס טיסה, עזבתי הכל, חזרתי לארץ הקודש עם סכום כסף נכבד שהיה ברשותי.

חזרתי לאותו בעל מסעדה שהיה לי לדמות אב, שם הכרתי את אשתי שהייתה ההיפך ממני, הגיעה מבית טוב ומסודר, משפחה טובה ואיתנה, היא עצמה מטפלת בתחום הנפש, מלומדת, אבל הקב"ה הוא מזווג הזיווגים. בזכותה הגעתי למה שהגעתי. היא קרן האור האמיתית בחיי.

באותו הזמן התחילו לי תהיות, הכרתי כמה ניצולי שואה והתחלתי לתהות, למה זה קרה לנו, מה מייחד אותנו דווקא, למה אנחנו העם הנבחר, והתחלתי להתעניין וללמוד, לא הכרתי כלום.

בהשגחה פרטית יום שישי מתקשר אלי בעל המסעדה ואומר לי, תקשיב אמיר, יש לי חבר שפתח בית כנסת חדש, חסר לו מניין, אתה רוצה לבוא איתי בליל שבת לתפילת קבלת השבת, נעשה לו טובה? לא סירבתי לו, אפשר בכלל היה לסרב?

הלכתי עמו, שבוע ראשון ומאז שבוע אחרי שבוע, ליל שבת גרר את יום השבת, וזה גרר את ימי השבוע, תפילין, שמירת שבת כהלכתה, עד שחזרתי בתשובה שלימה.

שמירת התורה והמצוות העניקה לי יציבות ורוגע, למדתי שיש מישהו שמנהל את העולם, שמשגיח עלי, שמכוון אותי, קיבלתי שלוה, ופתאום הבנתי, שגם כשאני לא מבין למה ואיך, ה' מבין והוא יודע, וזה מספיק.

איני יודע מדוע אתה רוצה לכתוב את סיפורי, אין בו שום דבר מיוחד, אמר לי אמיר כשביקשתי את רשותו לכתוב את הסיפור הזה. "אין בו דבר מיוחד?" ענית לו, הסיפור שלך נותן תקווה ואומץ, גם לאנשים שנמצאים בחושך, שיום יבוא ויהיה אור, שלאחר החושך מצרים תהיה יציאה ותבוא גאולה, יש יותר מזה?

מאכל האמונה

יניב, חבר קהילתנו כבר הרבה שנים, הוא חזר בתשובה על ידי חב"ד בתאילנד והמשיך את התקרבותו החזקה לתורה ולמצוות בקהילתנו. לסיפור הבא עדים רבים יש לו מקהילתנו, ויאיר עצמו סיפר את זה בערב פסח לחברי קהילתנו:

הבת הקטנה שלהם, בת שנתיים בלבד הייתה, יום אחד בתחילת החורף הופיעו לה פצעים על העור בכל הגוף, לא מצאו את מקור הבעיה, והבעיה רק הלכה והחמירה.

עברו חודשים, כמעט חצי שנה, ערב פסח קרב ובא, אני מתעניין אצלו מה קורה איתה, והוא משתף אותי במה שהם עוברים עם הבת, הגירודים והסבל שיש לה, ועל כך שלא מוצאים מזור לבעייתה.

נזכרתי מיד במכתביו של הרבי מליובאוויטש, על יסוד מאמר הזוהר הקדוש שמצה זה מאכל הרפואה ומאכל האמונה, ולכן הרבי כתב כמה פעמים במענה לאנשים שחלו לאכול מצה בליל הסדר ובימי הפסח וזו סגולה לרפואה.

נזכרתי גם במעשה שהיה עם קרוב משפחה שלי, שמו"ר אבי הציע להביא לבנם התינוק שהיה חולה לאכול מצה בליל הסדר על פי מכתבו של הרבי מליובאוויטש, ואכן התינוק שלהם נושע.

הראתי גם אני לו את מענה הרבי, ואמרתי לו שייתן לבת שלו לאכול בליל הסדר מצה שמורה עגולה עבודת יד, שיעור של כזית מלא מלא, ובעזרת ה' על פי מאמר הזוהר ועצתו של הרבי היא תזכה לרפואה.

וכך היה, בליל הסדר הוא הושיב אותה לידו, תינוקת בת שנתיים וחצי, והאכיל אותה בסבלנות חצי מצה עגולה, שלא יהיו ספיקות. במהלך חג הפסח, כל הפצעים נעלמו.

עברו כבר שנתיים, הם לא חזרו ברוך ה', נעלמו כלא היו.

מאכל הרפואה הפך להיות מאכל האמונה.

הקערה המיוחדת

ליל הסדר לפני חמש שנים, התארחנו אצל מורי וחמי, הרב יעקב נקי, שליח הרבי ומרבני הרצליה, כבכל שנה באה עמנו גם יהודיה יקרה, עולה מרוסיה, שהתגוררה בשכנות אלינו בצפון תל אביב, וחזרה בתשובה שלימה בזכות שיעורי התורה של רעייתי.

ישבנו יחד בליל הסדר, ובעת זמן ה'שולחן עורך', הסעודה, היא החלה לספר, כיצד היא יצאה ממצרים.

בילדותי גדלתי באיזור ויטבסק שברוסיה הלבנה, משפחה יהודית שורשית, אך עקב שנות השלטון הקומוניסטי לא ידענו דבר על יהדותנו, מלבד זה שאנחנו יהודים. אל דאגה, גם הגויים המקומיים דאגו להזכיר לנו את זה, היו יורקים לידי בצירוף מילת גנאי שמזכירה את היותי יהודיה.

היה דבר אחד ששמרנו, מדי שנה בליל הסדר היינו מתאספים יחד כל המשפחה

המורחבת וחוגגים יחד את ליל הסדר, היינו אופים מצות בתנור הביתי, שותים יין ואוכלים יחד.

שנה אחת דוד שלנו הגיע אלינו, הוא הביא אתו דבר חדש שלא הכרנו, "הגדה של פסח", בתרגום לרוסית, הוא קיבל את זה ממוסקבה. התרגשנו. ראינו שם שצריכים לעשות קערה בליל הסדר ולשים שם מרור, זרוע, חרוסת, ביצה וכן הלאה.

בהתרגשות רבה, לקחנו קערה גדולה לשולחן הסדר והעמדנו אותה במרכז השולחן, שפכנו למרכז הקערה ביצה, חתיכת עוף, חסות, חרוסת, וערבנו את הכל יחד לתבשיל אחד ואכלנו עם המצה.

רק כשיצאנו ממצרים הרוסית והגענו לארץ הבנתי שטעות היה עמנו ולא נהגנו כהלכה.

אל דאגה, הפטרנו לה, אין ספק שהקב"ה קיבל את קערת הסדר שלכם שנעשה בתמימות כה רבה, כעולה וכמנחה.

נזכרתי בסיפור שסיפר לי איציק, אחד מותיקי קהילתנו: כשהוא היה ילד הוא עלה עם הוריו שיחיו מאיראן לישראל, היה זה לאחר מלחמת יום הכיפורים. ההורים הנרגשים מהעליה לארץ התאקלמו בבת ים, והחלו להתכונן לחג הפסח שהתקרב ובא. האמא הכינה את המאכלים המסורתיים של יהודי פרס לפסח, והכינה כמו שהייתה מכינה בטהרן, הכל כפול עבור שני לילות סדר.

בחוף לארץ כל חג הוא כפול, יום טוב שני של גלויות. לאנשי חו"ל הדבר הטבעי ביותר שיש שני לילות סדר פסח. היא בטבעיות ובתמימות לא ידעה שבארץ ישראל חוגגים רק יום טוב אחד, ובמוצאי היום טוב הראשון, הכינה שולחן יפה ערוך לסדר שני, המשפחה כולה התיישבה, פתאום דפיקות נשמעו בדלת, שכן בא לבקש משהו. מה אתם עושים? הוא שאל, התבלבלתם ביום?

רגע אתה לא יודע שצריך גם הלילה לעשות ליל הסדר? תמהו הם בחזרה. השכן גיחך, תשאלו את כולם, עושים רק בלילה הראשון!

הם יצאו לחוף וראו את השכנים הצעירים משחקים ברחבת הבניין, זהו, אין ליל הסדר. האמא בתמימות אמרה: אני לא יודעת, אותי חנכו יומיים חג, אז יש יומיים חג, זה שהגענו לארץ ישראל לא יגרום לנו לרדת בשמירת התורה, להיפך, רק נתחזק.

לאחר החג רב הקהילה שלהם הסביר להם והם הבינו את הטעות. אך גם כאן, אין לי ספק שה' קיבל את ליל הסדר הנוסף שלהם שנעשה באהבה כה רבה.

לשיר תמיד

אורח נוסף, חסיד חב"ד צעיר עם משפחתו גם ישב עמנו בליל הסדר אצל מורי וחמי, ואף הוא ביקש את רשות הדיבור והתחיל לספר, "אף אני יצאתי ממצרים, עכשיו".

"לפני חודשיים בני הבכור עבר התקפה רפואית וגילו בעקבות זה שיש לו סוכרת נערים, ברגע אחד הרגשתי שהעולם מתמוטט עלי, חשתי במצרים. ישבתי עם בני בבית הרפואה וכתבתי לרבי מליובאוויטש.

לאחר מכן, חיפשתי במה להיאחז, פתחתי את ספר ה'חת"ת' ולמדתי את שיעורי הלימוד היומיים שתיקן רבי יוסף יצחק ללמוד מדי יום, חומש תהילים ותניא. כשסיימתי פתחתי את ספר 'היום יום', זהו ספר פתגמים שכתב הרבי מליובאוויטש, לכל יום פתגם אחד. פתגמים רבים הם במסדרי עידוד ותקווה, ויש פתגמי הלכה ומנהגים, דבר יום ביומו. קיוויתי שיהיה איזה מסר של תקווה.

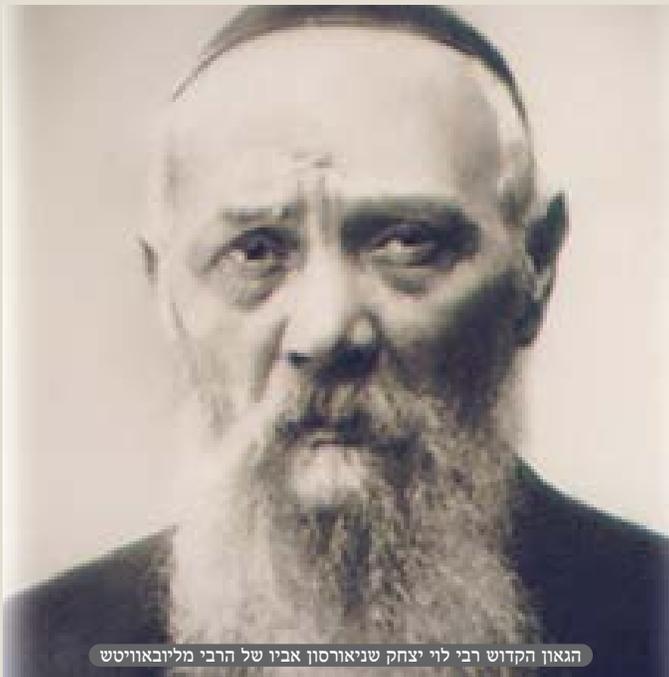
היה זה בתאריך כ"ה אדר א', והפתגם היה נראה הילכתי למדי: "הושיענו אחר שיר של יום אומרים הן בחול הן בשבת, יום טוב ראש השנה ויום הכיפורים". לא היה נראה מסר מיוחד.

קצת התאכזבתי, אבל החלטתי לקרוא את זה שוב. פתאום ראיתי אור יוצא מהאותיות:

"הושיענו" - הישועה מגיעה, "אחר שיר של יום", אחרי ששרים לה' כל יום, "הן בחול" - גם כשיש יום חול ואין אור מיוחד, וגם כשיש "שבת ויום טוב".

התחלתי לשמוח ולשיר להשם. קיבלתי פרופורציות, הרגשתי שאני מקבל כלים לעבור את המצב הזה בשלום ובשמחה, עם כוחות מחודשים.

יצאתי ממצרים.

הגאון הקדוש רבי לוי יצחק שניאורסון אביו של הרבי מליובאוויטש

כה

בעל התשובה של אבי הרבי

דמותו המרתקת של הגאון רבי לוי יצחק שניאורסון ■ זיכרונות
מאנשים שהכירוהו ■ בעל התשובה הנדיר שטבע בנהר ■ המסר
שנישא בלוויית הסטודנט מול עיני הבולשת

דמות

מרתקת ורבת הוד והדר היא דמותו של הגאון המקובל האלוקי רבי לוי יצחק שניאורסון, אביו של הרבי מליובאוויטש, מנהיג רוחני שלא ידע פחד, מחדש נפלא בתורה, כל דבר היה מבאר בפשט רמז וסוד, מבאר ולבסוף מראה איך שהכל מסתדר כפתור ופרח בגימטריאות מדוייקות.

רבי לוי יצחק שימש פאר כרבה הראשי של העיר יקטרינוסלב בברית המועצות, כיום היא נקראת בשם דנייפרו, מהערים החשובות באוקראינה. לצערנו הרב, עקב השואה האיומה, רבים מיהודי העיר נהרגו על קידוש השם, לכן אין הרבה שיכלו לספר זכרונות מדמות רבת הוד זו. גם אלפי גליונות הספרים שכתב נאבדו בשואה, מעט מזעיר הגיע אלינו, ממה שכתב על גליונות ספריו בזמן גלותו, ומכך אנו רואים את גאונותו האדירה והאלוקית.

זכיתי ובילדותי הכרתי בשכונת מגורי כמה חסידים שזכו להכירו, מאחד מהם, החסיד הרב משה גולדשמיד שמעתי פעם, שהוא לא ישכח כיצד היה רבי לוי יצחק קורא את ההפטרה בשבתות, פניו היו בוערות כאש להבה, קולו היה הולך וחזק עם הקריאה עד שנדמה היה שהנביא עומד מולך ואומר את דבר ה'.

בשנת לימודי בבית מדרשו של הרבי שמעתי, ממשפחת חריטונוב בשבעה על אביהם הרב שמשון ע"ה בשמו, על הדרת הפנים של רבי לוי יצחק, כשהיה הולך ברחוב גם הגויים היו נעצרים להביט בדמותו ההדורה ומכבדים אותו לעמוד ראשון בתורי החלוקה.

באותה השנה שמעתי מהרב ישראל מרדכי ע"ה קאז'מינסקי על מה ששמע מר' שמואל לויטין, שיקטרינוסלב של אז הייתה כמו אמריקה מבחינת הדת, וזה היה תפקיד מיוחד לגאון רבי לוי יצחק להיות רב באותו המקום כמו להיות רב באמריקה. אכן, ההורים של הרבי ניהלו סוג של בית חב"ד בעיר וקירבו את ההמונים לחיי תורה ומצוות.

הרב מרדכי בן מרדכי

עם אחד מאותם האנשים שהתקרבו נפגשתי בדמות בנו:

באותה השנה שלמדתי בשכונתו של הרבי הייתי רואה לעיתים רבות דמות מיוחדת שמשכה תמיד את מבטי, הוא היה נמוך קומה, הדור פנים, צעדיו היו זריזות, זקן קטן מעטר את פניו ועניבה שחורה קבועה הוסיפה הוד למראהו האצילי.

אתה יודע מיהו? אמר לי ידיד, זה הרב מרדכי בן מרדכי גור-אריה, יהודי תלמיד חכם המשמש כרב בית הכנסת חברת ש"ס בקראון הייטס, דרשן ובעל תפילה נפלא. על דמותו שמעתי שנים קודם, אביו נפטר עוד לפני לידתו, ולכן קראו לו על שמו של אביו, מרדכי בן מרדכי.

אביו היה מקורב מאד לאביו של הרבי, ידידות אמיצה הייתה לאביו עם הרבי ואחיו בצעירותם, באותם שנים השם "שניאורסון" היה סמל לאנטי המהפכה של ברית המועצות, לאור עמידתם החזקה של האדמו"ר הריי"צ רבי יוסף יצחק שניאורסון, של רבי לוי יצחק שניאורסון ושל חסידי חב"ד נגד עקירת שלטון הדת, לכן הרבי כשהיה מתכתב בדברי תורה עם הגאון רבי יוסף ראזין היה חותם בשמו של מרדכי גוראריה. אחיו ישראל אריה ליב, כשברח מרוסיה, אימץ את זהותו של מרדכי גוראריה, אותה הוא נשא עד לפטירתו.

היחס המיוחד עבר אל היתום הקטן. גיסו של הרב גוראריה, יבחלט"א, הרב דוד מאיר דרוקמן שליט"א רבה הראשי של קרית מוצקין, סיפר לי, ששמע מגיסו, שבהיותו ילד העמידו אותו על שולחן ההתוועדות של רבי לוי יצחק ביקטרינוסלב. אחד הנוכחים העיר, שיש לילד הקטן בוץ על הנעליים, רבי לוי יצחק מיד אמר: "הבוץ שלו יקר אצלי".

בעל תשובה נדיר

מי היה אביו של הילד שהיה כה מקורב לרבי לוי יצחק? מקריאה ביומניה של הרבנית חנה, אשתו של רבי לוי יצחק ואמו של הרבי, מתברר על דמות מיוחדת של בעל תשובה שמרד בכל מכונת התעמולה הקומוניסטית על אף שנמנה עליה, דמותו היוותה השראה מיוחדת לצעירים בני התקופה, וכפי שכותבת הרבנית:

כל פעם שהייתה לבעלי הזדמנות כלשהי לבוא בדברים עם הציבור, הוא היה מנצל את זה לחזק את השומעים.

יום אחד החל לבקר בביתנו נער בשם מרדכי (מיטיא) גוראריה. אביו (יוסף ב"ר משה) היה פקיד אצל קרוביו למשפחת גוראריה בעיר. הנער, שלא היה שומר מצוות, היה אז תלמיד בבית הספר התיכון, בעל אופי הגון ואצילי מאוד.

הנער התיידד עם ילדינו, החל להגיע לאמירת חסידות, וקשר את עצמו מתוך התמסרות רבה לסגנון חיים זה. הוא החל לשמור שבת, וניתן לומר שהפך לירא שמים במלוא מובן המילה.

עדיין היה עליו לסיים את לימודיו בבית הספר, אבל חבריו ומוריו הבחינו כבר בהתקרבותו לחיי תורה ומצוות, והחלו לרודפו. בשל כך הוא התקשה להתקבל לאוניברסיטה, ושוב ושוב דחו את בקשותיו. פעם אמר לו רקטור האוניברסיטה, ששניאורסאהן יעזור לו, שכן הם אינם יכולים לעזור לו...

לבסוף הגיע שלב שכבר לא יכלו לדחותו, וקיבלוהו לאוניברסיטה, אך בתקופת הפגרה שלחווה לקולחוז כדי שיעבוד שם. מידי יום היו מגיעים אלינו מכתבים מלאי שאלות - מה מותר לעשות שם ומה אסור.

כששלחו אותו מן הקולחוז אל העיר בנסיעת עסקים, כדי לרכוש את כל הדרוש עבור משרדי הקולחוז - החברים שנסעו יחד אתו הביאו עמם אל העיר חמאה ומוצרים דומים אחרים, כדי להרוויח כסף ממכירתם; ואילו הוא בירר היכן מתגוררים יהודים, ומה בדיוק נחוץ להם מבחינת צרכי דת. תיקו היה מלא במזוזות, ציטיות, סידורים, לוחות אל"ף בי"ת וכדומה, אותם היה מביא עמו בגניבה ומחלק במקומות שונים, הכל על פי ציווי של הרב.

בגלוי הוא היה חבר קומסומול בכל מאת האחוזים, והכל חיבבוהו - אפילו הגויים.

מדי יום ביזמו היה מתפלל כשהוא עטור בתפילין, אבל אסור היה לאף ילוד אשה להבחין בכך. הוא סידר לעצמו מקום לתפילה בשדה, ולפנות בוקר - בשעה שהגויים עדיין לא התעוררו כולם - היה יוצא אל השדה, למקום שבו צמחה תבואה לגובה רב, ובהיותו נמוך קומה היה מתחבא בין השיבולים ומתפלל כשתפילו מכוסות בכובעו.

באותה תקופה חלו ימי החנוכה, והרי צריך להדליק נרות חנוכה ולברך עליהם.

הממונים עליו היו שבעי רצון מעבודתו, והורו לו להתגורר ב"פינה האדומה" (חדר פעילות של המפלגה הקומוניסטית), ומשם היה עליו להפיץ את "אור ההשכלה" בקרב הכפריים. הוראות כיצד לנהוג בעניין זה - קיבל משניאורסאהן, והכל עבר בשלום.

אולם, פעם אחת נשלח אל הקולחוז צעיר יהודי מהעיר כדי לעמוד מקרוב על העבודה המתבצעת בקולחוז, ובשעה שתיים עשרה בלילה הגיע אל "הפינה האדומה", וראה שם את נרות החנוכה דולקים... כיהודי הוא הבין היטיב במה מדובר, על אף שה"חנוכייה" שדלקה שם לא הייתה אלא שמן בתוך תפוחי אדמה.

כדרכם בקודש - הדבר דווח מיד לקומסומול, ולא יצאו ימים מועטים עד שהנער פוטר מעבודה זו. כך המשיך ללמוד תורה מתוך מסירות נפש, ולהקפיד על כל דקדוק קל של דברי סופרים.

בימים הנוראים נהג להתפלל בביתו, כדי ששכניו לא יבחינו בכך שהוא מתפלל, ובבוקר היה הולך אל האוניברסיטה רק כדי להירשם.

הטרגדיה וההספד ההיסטורי

ביום קייצי אחד, בעיצומו של הקורס השלישי באוניברסיטה, הלך לרחוץ בנהר (היה זה ביום שישי והלך לטבול לכבוד שבת קודש), הוא טבע בנהר ולא שב רחמנא ליצלן. היה זה שבר גדול. הוא היה בן יחיד להוריו, ונוסף לכך היה מפורסם מאוד בקרב ציבור שומרי-התורה.

פטירתו עשתה רושם חזק גם באוניברסיטה. האוניברסיטה שלחה משלחת אחרי משלחת כדי להודיע שבכוונתה לערוך את ההלווייה על חשבון הממשלה, בשל הערכתם הרבה לנפטר.

למיטיא זה, עליו השלום, היתה אחות (שרה), אף היא הגונה ואצילית מאוד, אבל קומוניסטית. היא הגיעה כבר לדרגת מזכירת התא הקומוניסטי מטעם הקומוסומול במפעל פטרובסקי - דרגה שלא כל אדם זוכה לה...

גם במשלחות מטעם האוניברסיטה היו קומוניסטים, והם פנו אליה בעניין סדר הלוויית אחיה. היא ענתה להם שהוריה הם שומרי מצוות, והיא כקומוניסטית אינה יכולה להתערב בכך. היא באה אלינו בריצה, בוכייה: "רבי, אני יודעת שרצונו של מיטיא הוא רצונכם, וככל שתצוו - כך נעשה!"

מובן מאליו שההלווייה היתה דתית לחלוטין, כשם שהנפטר היה שומר דת. השתתפו בה יהודים מבוגרים וצעירים. הרחוב היה שחור מאנשים. המלווים נשאו את הנפטר אל בית הכנסת שבו התפללו הוריו, ושם הספידוהו (כך היו מכנים זאת שם).

מהאוניברסיטה הגיעו סטודנטים רבים בלוויית מספר מורים במסגרת משלחת רשמית, אבל הם עמדו מרחוק ולא נטלו חלק בהלווייה עצמה.

גבאי בית הכנסת הוציאו שולחן אל הרחוב הסמוך לבית הכנסת, וביקשו מהרב לוי יצחק לשאת דברים.

הרב נאם למעלה משעה. הוא סיפר על כל הנהגותיו של הנפטר בחייו, על התנהגותו בזמן הלימודים ועל אורח חייו בביתו, הכל מתוך תוקף ועוז רוח. הרב פנה אל הנוער והוכיח להם שיכול אדם לחיות חיי תורה ומצוות מבלי שהדבר ימנע אותו מלהיות מעורה גם בענייני העולם.

דבריו נחלו השפעה עצומה על השומעים. רבים סברו שבוודאי הרב יעצר בתום דבריו. למעשה התרחש מאורע זה, כמדומני, בשנת 1935, ואילו בעלי נעצר לראשונה בשנת 1939.

בשנת 1936, כשהגיע זמנה של אחות הנפטר להצטרף ל"קודש הקדשים" של הקומוסומול - למפלגה עצמה - נאמר לה: לעת עתה - לא! פנייתה אל שניאורסאהן בעת פטירת אחיה, כדי להתייעץ עמו כיצד להתנהג בהלווייה, מוכיחה כי היא אינה ראויה עדיין ל"גדולה" זו. עם הזמן יבדקו שוב אם היא ראויה לכך...

מניין נודע להם על פנייתה אל הרב - קשה להבין. כנראה מעוף השמים... היא עצמה בוודאי לא סיפרה על כך, וגם מביתנו איש לא גילה עובדה זו. מפליא כיצד הם יודעים שם על הכל.

זמן רב לאחר מכן, היו עדיין הלווייה זו והספדו של הרב שיחת היום בכל החוגים. עד לכאן מרשימות הרבנית חנה.

סוף דבר

מרדכי המנוח השאיר אחריו אישה יראת שמים, שמונה חודשים לאחר האסון נולד בנו יחידו שנקרא על שמו, הוא אותו הרב מרדכי בן מרדכי גוראריה. בתחילת מגיפת הקורונה נפטר הרב מרדכי גוראריה שהיה בשיא כוחו, לאחר מאבק של שלוש ימים בנגיף.

רבי לוי יצחק נלקח לאחר כמה שנים למאסר ב'עוון' הפצת התורה והיהדות, הוא הוגלה לכפר נידח בקזחסטאן וסבל ייסורים רבים. הרבנית חנה ליוותה אותו כל העת. לימים הצלחתי בעזרת השם להביא למאות תלמידי ישיבת הקיץ צעירי ליובאוויטש את אחד מאלו שזכו לסייע לרבי לוי יצחק בגלותו בעריכת חופה לזוג צעיר באלמאטי שבקזחסטן. כן, גם שם הוא לא וויתר.

רבי לוי יצחק נפטר בגלותו ביום כ' במנחם אב תש"ד. בנו, הרבי מליובאוויטש ביאר והוציא את תורת אביו הקדוש לאור. יהי זכרו ברוך לעד.

כט

מפגש מדהים בבית העלמין

החיפוש אחר צמד הקברים היה בהול, אך לא הניב תוצאות. השעון תקתק ומועד ההלוויה קרב. אבל אז, בלב בית העלמין, נסגר מעגל פלאי שנפתח עשרות שנים קודם לכן ■ והשיחה הטעונה מחוץ לסוכה, שהסתיימה בהפתעה גדולה ■ סיפורים מכלי ראשון על מסתרי יד ההשגחה העליונה

אחת

מתושבות השכונה שלנו היא השחקנית וכוכבת הילדים הידועה רינת גבאי. בשנים האחרונות אנו שמחים לארח בקריאת המגילה בביתנו, המתקיימת בשעה מאוחרת, לאחר סיום הופעותיה ברחבי הארץ. כך היה גם בליל פורים בשנה האחרונה.

ביום ראשון שלאחר חג הפורים התקשר אלי ידידי היקר דורון, וסיפר לי בצער רב שאביה של רינת נפטר בשבת האחרונה. כשאשתי ואני ניחמנו את רינת והמשפחה, שמעתי את הסיפור המיוחד הזה מפיה, על אביה האהוב והמנוח.

האבא, ר' ניסים מאיר גבאי עליו השלום, התגורר בעיר לוד. הוא זכה לשיבה טובה, אך פטירתו הייתה פתאומית והותירה את משפחתו המומים וכואבים. לאחר הפטירה הביעה את רצונה האמא שתחיה, לקנות צמד קברים זה לצד זה, עבורו ועבורה לאורך ימים ושנים טובות, כסגולה לאריכות ימים.

הקברים שהציעו להם היו לא מתאימים, אך האם התעקשה שהקברים יהיו רק בצורה הזאת. המשימה הוטלה על האח, והוא יצא לאתר מקום מתאים בבית העלמין החדש בעיר לוד.

בעודו מסתובב בבית העלמין החדש הוא רואה מולו יהודי צדיק, בעל מצוות ומעשים טובים, שהוא מכיר אותו עוד מילדות. הוא מספר לו את המשימה שהוטלה עליו. המכר רואה עד כמה הדבר משמעותי עבורו ועד כמה חשוב לו, ואומר לו: "יש לכם זוג קברים צמודים במתנה ללא תשלום, לאביך המנוח ולאימך שתחיה לאורך ימים ושנים טובות כסגולה לאריכות ימים".

האח לא הבין מה קורה. הוא שאל את המכר: "למה? מדוע?". המכר הפטיר: "זה המעט שאני יכול להחזיר לאביך היקר כל כך. אספר לך דבר שלא ידעת מעולם על אביך וסבך."

המלאך המסתורי

"לסבא שלך, ר' יוסף גבאי, ולאבא שלך ר' ניסים מאיר, היה אטליז כשר בלוד הוותיקה. כולם הכירו את האטליז, אך לא כולם הכירו את מפעל החסד הפרטי שלהם. מדי יום שישי בבוקר, אביך המנוח היה יוצא ובידיו עופות ובשר, ומחלק לכמה משפחות נזקקות תושבי העיר עופות ובשרים שיספיקו להם לארוחות למשך השבוע."

"משפחתי מנתה 11 ילדים, בלי עין הרע, אך הפרנסה הייתה דחוקה מאוד. המצב היה קשה. אבא שלך היה קרן אור עבורנו. מדי יום שישי היה בא ונותן לנו בשר ועופות ללא תשלום כלל.

"כשהגעתי לגיל מצוות הוא התעניין אם יש לי טלית ותפילין. כששמע שאין לי, הוא רכש מכספו טלית ותפילין חדשים והעניק לי לבר המצווה. והכל, ללא שאף אחד ידע מכך.

"בחסדי שמים, במשך השנים ה' חנן אותי ביכולת כלכלתי אמידה. לפני כמה חודשים רכשתי שתי חלקות קבורה סמוך לחלקת הרבנים בבית העלמין החדש בלוד. את זה אני מעניק לאביך באהבה ובהוקרה. זו לא מתנה. איננו רוצה על כך לא תשלום ולא מאום. זה המעט שאני יכול להחזיר לו.

"צדקתו עומדת לעד", אומר דוד המלך בתהילים. הצדקה היא נצחית בעולמות העליונים אך גם בעולם הזה.

מדתו של הקדוש-ברוך-הוא היא מידה כנגד מידה. הגמרא אומרת, שכל המעביר על מדותיו, כלומר, סולח ומוחל לאנשים על עוולות שעשו לו, אף הקב"ה מעביר לו על העוולות והפשעים שהוא עצמו עשה. כי מידתו של ה' היא מידה כנגד מידה, ובמידה שאדם מודד בה מודדים לו. לעיתים, המידה היא גלויה בעולם הזה; ה' גמל עמו חסד גלוי כאן עמנו בעולמנו.

מידה כנגד מידה

סבי היקר הרב חיים שמעון גד אליטוב, קודם נישואיו, בעודו תלמיד ישיבה, זכה לקרבה מיוחדת מהרבי מליובאוויטש, ששיגר לו עשרות רבות של מכתבים ובהם הדריכו והעמידו על רגליו מבחינה רוחנית.

כפר חב"ד, לוד, תל אביב, קרית גת, ירושלים, וגולת הכותרת: ברוש. אלו לא רק שמות של מקומות בישראל אלא שמות של בתי ספר חב"ד, שבהם זכה ללמד בשליחות הרבי. בכל פעם נשלח למקום אחר. בתחילה כרווק, ולאחר מכן כנשוי יחד עם סבתי שתחיה. שניהם מורים ומחנכים את ילדי ישראל.

שנתיים לאחר חתונתם, כאשר שימשו כמורים בברוש הסמוכה לנתיבות, עדיין לא נפקדו בפרי בטן. סבא כתב על כך לרבי מליובאוויטש, ביום ל"ג בעומר, יום המסוגל לילדים. הרבי ענה להם במכתב מיוחד מיום כ"ב באייר תש"כ.

בראשית המכתב מציין הרבי שיזכיר עוד הפעם את אשתו על ה'ציון' של הרבי הרי"צ, והוא מוסיף:

"מובן וגם פשוט, אשר עבודתם בבית הספר הרשת שעל שמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר [כבוד קדושת מורי וחמי], שעל הציון הקדוש שלו יִצְרָה, הרי הוא הצינור וכלים להוספה בברכת השם יתברך בהמצטרך להם ובהנ"ל בפרט, שהרי מדתו של

הקב"ה היא מדה כנגד מדה. אלא שכמה פעמים ככה. מ"ושננתם לבניך" - אלו התלמידים, ל"ושננתם לבניך" כפשוטו.

הבטחה ברורה: תתעסקו בעבודת החינוך, תזכו לילדים. ברור ופשוט. ומוסיף הרבי, שגם זה צריך להיות מתוך התמסרות, נתינה ושקידה, מבלי להתחשב בבלבולי היצר הרע בכלל.

ואכן, בשנה שלאחר מכן הם נפקדו. במהלך ההיריון הרבי שלח עוד שלושה מכתבי ברכה. לאחר הלידה - הגיעה מכתב ברכה רביעי, הפעם על הלידה של דודתי, הרבנית נחמה מרים אסולין, שליחת הרבי בבית אליעזר בחדרה.

לאחר מכן זכו ונולדו להם עוד שני בנים, "ושננתם לבניך", כפשוטו. בין הבנים בת נוספת - אמי מורתי תחיה.

שמעתי פעם מה'חזור' של הרבי, החסיד הגאון רבי יואל כהן ע"ה, שהחידוש שהרבי הנחיל לעולם הוא האיחוד בין התחום הרוחני לבין התחום הגשמי. אין אלו שני שבילים נפרדים שלפעמים נפגשים ולפעמים לא; הם אותו השביל ממש. כשיהודי נקלע לצרה, הרבי חינך אותנו, ראשית כל יש לבדוק את התפילין והמזוזות. מה הקשר? זה אותו העולם ממש, הרוחני והגשמי.

הרבי לא רואה כאן 'מופת' מיוחד, אלא היגיון פשוט: מדתו של ה' היא מידה כנגד מידה. הם יתעסקו ב"ושננתם לבניך" כדרשת חז"ל - בחינוך ילדי ישראל, יזכו לבנים בגשמיות, כפשוטו.

אבא קדוע

פעם זכיתי להיות עד ל'מידה כנגד מידה' נוספת בעולמנו.

זה היה בחג הסוכות לפני כמה שנים. ערכנו סעודה גדולה בלילה הראשון של החג. אחד מהאורחים הגיע עם בנו לסעודה. הבן שהיה אז בגיל ההתבגרות החל להתמרד כנגד אביו, וביקש לאחר התפילה לחזור לבית ולא להיכנס לסוכה כלל. האבא החל להתחנן אליו שייכנס לסוכה. כהורה גרוש, החולק משמורת עם גרושתו, זה היה לו רגיש מדי.

האבא מתחנן, אך הנער מסרב. ביניהם החל להתפתח דיון קולני מחוץ לסוכה. יצאתי אליהם, ויחד עמי יצא אחד מהאורחים, נקרא לו חיים. הוא אמר לי: עזוב, תן לי לדבר עם הנער.

הוא מדבר, ואנחנו שותקים.

"גם אני גרוש, הורה לבן מקסים, חייל משוחרר. לצערי, בני לא בקשר עמי כמעט. שיחות נימוסין וזהו. מה נראה לך? זה כואב לי מאוד. אבל הייתי עושה הכול בכדי שבני יהיה עמי בביתי, יתגורר אצלי ויסעד עמי. יש לו חדר מוכן אצלי בבית. אני מחכה לו.

"אני יודע מה אבא שלך עובר. אתה לא מבין כמה הוא אוהב אותך. כמה הוא כמה לך. כמה הוא מתגעגע אליך כשאתה לא נמצא.

"גם אנחנו, המבוגרים, טועים. אנחנו נראים לך מבוגרים, אבל גם מבוגר טועה, וטועה בגדול. אז אבא שלך טעה בהתייחסות אליך, תסלח לו".

הנער שמע ונענה. נכנס לסוכה והכל הסתדר.

ביום ראשון של חול המועד מתקשר אלי חיים, כולו נרגש. "אתה לא תאמין, אתמול בלילה, במוצאי חג ראשון, מתקשר אלי הבן שלי, וללא שום הודעה מוקדמת מודיע לי - 'אבא, החלטתי לעבור לגור אצלך בבית. אפשר?'. כמה חיכיתי לרגע הזה!".

"אתה מבין, חיים?", אמרתי לו, "אתמול אתה עשית שלום בין אב לבנו, ה' עשה שלום בינך לבין בנך".

מידה כנגד מידה.

בזכות השלום, אנא שנזכה למידה כנגד מידה, שה' יפרוש עלינו את סוכת שלומו, בגאולה האמיתית והשלמה בקרוב ממש.

ל

ההצלה ברגע האחרון

חיילי קצין העיר דפקו על דלת ביתו של ז'ק לוי ■ הבשורה שבפיהם הפילה את המשפחה ההמומה ■ בבוקר התעורר אוהד וגילה שהארנק, המסמכים האישיים וכל חפצי הערך שלו נגנבו ■ הנס בשומר החומות

את

הסיפור הזה שמעתי מאחד מחברי הקהילה שלנו, שלומי לוי, סיפור על אבא שלו, ז'ק לוי.

ז'ק לוי היה חייל בצנחנים, הוא נחת בסיני, צנח במיתלה, והיה חייל מצטיין.

בחודש אייר שנת תשל"ז קוראים לו לתרגיל מילואים, משולב סדיר ומילואים, בבקעת הירדן. התרגיל היה בהצלחה. סוף התרגיל, זה היה בלילה של כ"ג אייר תשל"ז, כולם עולים למסוק, מתיישבים, וכשהוא יושב במסוק וכל החפצים שלו ושל חבריו מסודרים לידם והם מוכנים להמראה, קוראים לו מלמטה: ז'ק תרד.

למה? הנהג לא מרגיש טוב, הנהג של הסמיטריילר, מבקשים שאתה תסיע את המשאית במקומו.

לאיפה? לבסיס של החטיבה, בסנור (שאנור), צפון השומרון.

השתגעתם? מחכים לי בבית, יש לי ילדים קטנים, אני רוצה כבר לחזור, מה עכשיו לנסוע כמה שעות ולחזור לבית?

ז'ק, פקודה זו פקודה. תרד.

הוא רטן אך אין ברירה, ירד למשאית והתחיל בנסיעה. את התרמיל ואת כל הציוד הוא שכח במסוק.

והוא נוסע. נוסע לכיוון צפון. תשל"ז. אין מזגן באוטו, אין טלפון והוא נוסע.

בינתיים המסוק ממריא, ולצערנו הרב: דקות ספורות לאחר ההמראה הנמיך מסוק היסעור עד שפגע במדרון של גבעה והתרסק. אסון המסוקים הראשון, אסון הנ"ד, כל חמישים וארבעה החיילים שהיו על המסוק, כולם נספו. יהי זכרם ברוך!

באותו הזמן, ז'ק נוסע, הוא לא שמע על האסון, הוא לא יודע מה קורה, הוא בנסיעה, ממשיך בנסיעה קדימה, צפונה. בינתיים חיילי קצין העיר רואים את הרשימות של החיילים שהיו במסוק והולכים לבתים לבשר להם את הבשורה האיומה.

הם מגיעים לבית משפחת לוי בבת ים, דופקים אצלם בדלת, כל המשפחה נמצאת בבית יחד עם הסבתא שבאה לעזור, וקציני העיר מספרים להם את הבשורה האיומה שז'ק נמצא במסוק ובמסוק כולם נספו. הציוד שלו נמצא על המסוק ולצערנו כולם הלכו כולל ז'ק.

הוא עדיין ממשיך בנסיעה, הוא לא יודע מה קורה איתו. 5 שעות נסיעה לקח לו מהבקעה עד סנור, כולל עצירות שעשה בדרך, הוא עדיין לא יודע מה קורה.

הוא מגיע לבסיס, מתארגן ולפתע, שומע מה שקרה, מרים טלפון לבית לבשר שהוא חי. באותו זמן היו בבית שאגות של חוסר אמון, לפני רגע הם שומעים שהוא מת, ועכשיו פתאום הוא מתקשר אליהם המת החי.

הייתה אי הבנה, היה בלבול אבל כשהוא הגיע וראו אותו פנים אל פנים לא הייתה שמחה גדולה מזה.

כשז'ק לוי שמע שהוא נשאר בחיים, הוא הרגיש שהקב"ה שלף אותו מהמסוק, הוא אמר לא סתם נשארתי בחיים, הוא חזר בתשובה, החל לשמור שבת, להניח תפילין ואת המסר הזה הוא העביר הלאה לבנים שלו: הקב"ה שמר עלי וזה לא סתם.

את הסיפור הזה שלומי, הבן שלו, סיפר בסעודה שלישית אצלנו. אחריו קם אוהד ואמר, אספר לכם סיפור על חבר טוב שלי, שניצל מאסון המסוקים השני.

אסון המסוקים השני היה אסון תעופה שהתרחש בליל כ"ח בשבט ה'תשנ"ז, שני מסוקי "יסעור", של חיל האוויר התנגשו זה בזה מעל עמק החולה, בעת שהובילו לוחמים מחטיבת הנח"ל ומחטיבת גולני לפעילות מבצעית במוצבי צה"ל שברצועת הביטחון בדרום לבנון.

באירוע נהרגו כל 73 החיילים שהיו במסוקים.

חבר שלי היה אחד החיילים שם, הוא עלה למסוק, ישב יחד עם החברים שלו, ומתכוננים להמראה.

פתאום הוא מרגיש כאבי בטן בלתי נשלטים. מוזר, הוא אדם חזק, אף פעם הוא לא מרגיש כאלו כאבים. הכאבים היו כל כך חזקים, הוא אומר למפקד, אני חייב לצאת לשירותים, אומר לו המפקד, אין כזה דבר, אנחנו רגע לפני המראה. אומר לו תקשיב, אין ברירה, אני לא מצליח, אני מרגיש כמו חרבות בבטן,

אומר לו המפקד, טוב תרד. אותו חייל יורד מהמסוק, הולך הצידה, מקיא את כל נשמתו. בינתיים המסוק המריא, הוא נשאר למטה מאוכזב, הכאבים חלפו, אבל רגע זמן קצר לאחרי זה, המסוקים התנגשו - אבל הוא, הקב"ה הציל אותו.

המשיך אוהד ואמר, אם כבר סיפרתי על החבר שלי ושלומי סיפר על אבא שלו, אני אספר לכם איך אני חזרתי בתשובה:

העוקץ והישועה

אחרי הצבא אוהד יצא לטיול ארוך במזרח. שנתיים טייל במזרח, בשנה השניה הוא הגיע לאוסטרליה, והכיר צעירה מקומית גויה שאיתה הוא התיידד. הוא החליט לנסוע יחד איתה לסוף שבוע למקום שנקרא ההרים הכחולים - רכס הררי מרהיב ביופיו

של הרי שולחן עשויים אבן חול, המתנוססים לגובה של 1300 מטרים מעל פני הים ורוחשים מגוון עצום של בעלי חיים וצמחים ייחודיים.

הם יצאו לדרך ביום שישי ועצרו לקראת שבת באיזו עיירה ללון, מתוך מטרה להמשיך בבוקר בנסיעה.

יום שישי בלילה, אוהד הולך לישון בשלווה, בבוקר הוא קם ומגלה שאין לו תיק, אין לו ארנק, אין מסמכים, אין כלום. אפילו הצעירה איננה. לאט לאט הוא מעכל שאותה צעירה עשתה לו תרגיל עוקץ והשאירה אותו חסר כל.

מדובר בשנת תשנ"ו, אין טלפונים אישיים, אין אפשרות להתקשר, אין לו ארנק, אין לו שום דבר, נמצא בפרבר של עיר, לא מכיר כאן אף אחד, מה הוא עושה?

הוא מתחיל להסתובב בעיר, ולחשוב מה הוא עושה. מסתובב ומסתובב, חסר כל כפשוטו, ומתחיל לבכות, הוא מאוכזב מהבגידה שבגדו בו, מהגניבה, בוכה, הולך ובוכה, פתאום אותו אוהד שלא גדל בבית דתי, לא הכיר בית כנסת, מרים את העיניים לשמים, ואומר: ריבוננו של עולם, אלוקים, תעזור לי, אני לא מכיר אותך אולי אבל אני תקוע פה, אין לי מה לעשות, תעזור לי, אני לא רוצה לקבץ נדבות, אני לא נמצא במקום הזה.

הוא מסיים ככה את התפילה שלו, פתאום משום מקום, הוא שומע קריאה מאחד הבתים: יהודי? חסר לנו עשירי למניין, יהודי בא תשלים לנו. הוא עולה במדריגות, הוא רואה שם בית כנסת בתוך בית, של בית חב"ד בתוך וילה באחת השכונות, והיה חסר להם עשירי למניין, הם החלו לחפש אולי ימצאו מישהו, ובדיוק הם מצאו אותו.

התחילו לדבר איתו, התברר גם שהוא כהן, הביאו לו עליה של כהן, ואז הם רואים שהוא נסער, שואלים אותו מה קרה, שמעו את הסיפור, אמרו לו בא יש לנו פה חדר שאפשר לישון פה. אירחו אותו שם עד יום ראשון.

ביום ראשון הביאו לו 100 דולר לנסיעות, עד לעיר חזרה, שם הוא יכול למשוך כסף מחשבון הבנק, ועוד הודו לו: תודה רבה שהשלמת לנו את המניין, תודה שברכת אותנו, תודה שעלית לתורה.

מאז ועד היום אוהד לא עזב את בית הכנסת. הוא כבר מזמן לא באוסטרליה אלא בתל אביב, אבל בכל בית כנסת הוא מרגיש בבית. אלוקים שמר עליו והוא שומר על מצוותיו בחזרה.

שומר החומות

הסיפור הזה התרחש במבצע שומר החומות.

זה היה הלילה הראשון בו ירו טילים לגוש דן, הייתי באמצע למסור את שיעור הגמרא היומי בבית הכנסת תהילת אביב ברמת אביב החדשה, כשהתחילה האזעקה

הראשונה, מכיון שהשיעור נמסר במרתף בית הכנסת שהוא מרחב מוגן לפי כל הכללים המשכנו בשיעור כרגיל כשיש קהל גדול בשיעור.

פתאום נשמע קול רעש גדול וכל בית הכנסת הזודעזע, הבנו מיד שיש נפילה קרובה מאד והתפללנו שאין נפגעים.

זמן קצר לאחר מכן נכנסו אנשים לבית הכנסת לבקש מחסה, וסיפרו שראו שהנפילה הייתה קרובה ממש. האזעקות המשיכו, ולאחריהם יצאנו החוצה וראינו כבר את כוחות הביטחון וההצלה סביב מקום הנפילה.

הנפילה הייתה בכניסה לחניון, מכוניות נהרסו, חלונות נשברו ובור נפער בכניסה לחניון, אבל ברוך ה' לא היו נפגעים בנפש ובגוף.

ואז התברר לנו גודל הנס. הרב יהודה דיין, אחד האברכים בבית הכנסת שרגע קצר לפני זה היה עמנו בבית הכנסת, דיווש על אופניו, כשהחלה האזעקה הוא חיפש מחסה מהיר, ומכיון שכל הבניינים נעולים עם קוד, נעמד בכניסה לחניון שזה היה מקום המחסה הסביר ביותר.

פתאום הוא חשב לעצמו, אולי זה לא מספיק מקום מוגן? תוך כדי שהוא חושב, הוא רואה בן אדם רץ עם כלבו לתוך הבניין, הוא ביקש ממנו שהוא יפתח לו, ואכן הוא נכנס לבניין וזמן קצר לאחר מכן הייתה הנפילה. בדיוק באותו המקום בו הוא עמד.

"זכות שיעור התורה שהתקיים באותו הזמן בבית הכנסת הגין אלי", אמר לי הרב יהודה למחרת.

מר חיים גאוליוב מספר את סיפורו בישיבת הקיץ צעירי ליובאוויטש

לא

עיטור המצוינות

”אינם נכים”, קבע הרבי ■ קבוצת המצויינים שהגיעו אל הרבי ■ סיפורו המרגש של חבר קהילתנו חיים גאוליוב, חובש קרבי שנפצע קשה במלחמת יום הכיפורים ושתי רגליו נקטעו ■ המפגש הבלתי נשכח עם הרבי והשיקום שבא ■ וגם סיפורו של הרב לאו

כבר

למעלה מ-15 שנים שבקיץ אני זוכה לעבוד במחנה קיץ מיוחד עבור בני ישיבות חב"ד בארץ, בשנים האחרונות היו לנו למעלה מ-600 תלמידים, למחנה קוראים "ישיבת הקיץ צעירי ליובאוויטש", והוא שייך לגן ישראל ארץ הקודש ומרכז חב"ד תל אביב יפו.

יש עונג וסיפוק גדול לראות את מאות בחורי הישיבות יושבים ולומדים תורה גם בזמן החופש, רוב הזמן לומדים תורה, בשעות הערב עורכים פעילות, יש גם טיולים, אבל יש לנו גם תוכנית דגל: מדי יום מגיעים אנשים לספר לקהל הבחורים זכרונות וחוויות שחוו מהרבי מליובאוויטש.

יש ימים שבאים כמה אנשים ומספרים את סיפוריהם המיוחדים, וכזה היה יום רביעי ערב ט"ו באב תשפ"ג.

באתי מתל אביב עיר מגוריי יחד עם ידידי מר חיים גאולוב. חיים הוא מותיקי ונכבדי קהילתנו הקדושה, והוא גיבור אמיתי, "מצויין ישראל", והוא זכה לסיפור אישי מיוחד עם הרבי.

יחס מיוחד נתן הרבי מליובאוויטש לחיילי צה"ל, ובמיוחד לחיילים שנפגעו במערכות ישראל השונות. הרבי נתן פעם שיחה לקבוצה שלימה של מצויינים ואמר שם שאין דעתו נוחה מהשם "נכי צה"ל", כי נכה מראה על היותו חסר, אך הם אינם נכים, הם מצויינים. ולכן יש לקוראם בשם "מצוייני ישראל".

באותה שיחה הרבי נתן לאותם מצויינים יחס נדיר ביותר, הרבי שוחח עמם בעברית, וירד ללחוץ ידו של כל אחד ואחד מהם והעניק להם דולר וברכה.

חיים ידידי אמנם לא היה באותה קבוצה שהגיעה אל הרבי, אבל גם הוא זכה לקבל יחס מיוחד בהזדמנות אחרת.

כעת הבאתי אותו אל הבחורים לספר את סיפורו האישי.

מטווחים וחסרי הגנה

לבקשתי, הוא פתח בסיפור פציעתו:

אני נרגש, מעולם לא דיברתי וסיפרתי בכזה פורום.

אני נפצתי במלחמת יום כיפור, ביום החמישי למלחמה, ערב סוכות, בחזית רמת הגולן.

ביום הכיפורים עצמו הייתי בבית חמי עם אשתי ובתי הגדולה שהייתה בת שנתיים, הייתי בבית הכנסת ולפתע במהלך היום ראיתי את ההמולה הגדולה, הבנתי מיד שקורה משהו, ראיתי תנועת רכבים ביום כיפור, ראיתי מילואימניקים מתאספים, הבנתי שקורה משהו. עדיין לא הודיעו באופן רשמי על פתיחת מלחמה. הייתי בטוח שקיבלתי צו שמונה. שמתי את צעדיי לביתי וראיתי שם אכן צו שמונה.

אני הייתי חובש קרבי ביחידה של גדוד רפואה 281 שהוקמה בעקבות מלחמת ששת הימים, ותפקידה הייתה לספק שירותי רפואה מצילי חיים לחיילים קרביים בצמוד לחיל השריון בפיקוד המרכז.

בינתיים הגיע מוצאי כיפור, שחל אז במוצאי שבת, חמי אסף אותי לנקודת האיסוף שם התחילנו, לקחתי איתי את הציוד שלי ועד שסיימנו להתארגן הגיע הבוקר.

עקב המצב הקשה ברמת הגולן הוחלט להעלות את היחידה שלנו לשם. רמת הגולן באותו הזמן נכבשה לגמרי בידי הסורים, את האזרחים כולם פינו לטבריה, ברמה נשארו מעט חיילים במקומות שונים, כשחיל האוויר שלנו מרוכז בקרבות הקשים בסיני, וברמת הגולן יש עליונות אווירית מלאה של הסורים.

ביום ראשון עלינו לרמת הגולן, לקח זמן עם כל ההתארגנות הלוגיסטית. הגענו לרמה בראשון בלילה, ראינו קומץ חיילים שהגיעו מהמוצבים שלהם והתאספו יחד, הם היו מפוייחים בפנים מפגזים שנפלו, בגדים בלויים. ידענו שהמצב קשה, אבל עד שהגענו לא הבנו כמה המצב הוא קטסטרופלי.

לא ידענו היכן אנחנו נמצאים והיכן הסורים, הכל היה מבולגן שם. היינו בחניון לילה.

ביום שני, יום השלישי למלחמה, התחלנו לעבוד בפינוי פצועים. היינו צמודים לחיל השריון, הם היו בחזית ואנחנו היינו אחריהם בשביל לתת גיבוי מציל חיים במקרה של פציעות. טיפלנו בפצועים והעברנו אותם לבית רפואה שדה שהיה בצומת אלעל.

ככה עשינו בימים הראשונים למלחמה, היום השלישי, היום הרביעי.

מדי פעם היינו חוטפים הפגזות. האוהלים היו מסומנים במגיני דוד גדולים, והייתה תנועת מסוקים ערה שלנו בפינוי פצועים, כך שהסורים ידעו היכן אנחנו.

כשעוד היינו בחניון לפני שהתמקמנו, פתחנו מנות קרב, מנה צבאית, וכל הרכבים והציוד של חיל הרפואה היה איתנו, פתאום ירד מטוס קרב רוסי מדגם "סוחוי", שהיה אז חדש, הוא ירד עלינו ממש ועלה בחזרה, היינו בטוחים שהוא יפגז אותנו, אמרתי שמע ישראל, אך דבר לא קרה. אך לא עברו יותר משני דקות ופתאום קיבלנו הפגזה חזקה מאד מאד, טווחנו.

התחלנו לברוח מההפגזה הנוראה, עלינו על הרכבים. אחד החיילים שלנו עלה מולי על גלגל משאית, והמשאית החלה לנוע. לצערנו אותו חייל נפטר, וזה טלטל את כולנו.

וככה היו עוד הפגזות מפעם לפעם. אנחנו מטווחים כי השטח בידיהם ולא הייתה לנו הגנה.

אמבולנס ללא צמיגים

הגענו ללילה של היום הרביעי, היינו בחניון הלילה ליד צומת אלעל, שטח מישור בדרום רמת הגולן. פתאום חטפנו הפגזה של קטיושות מאיזור החרמון, שטח גדול ואין להיכן להסתתר.

בבוקר קמנו, זה כבר היה היום החמישי למלחמה, ערב סוכות בבוקר. ראינו את המצב, התארגנו יחד קבוצת חיילים לתפילת שחרית, פתאום קיבלנו הודעה על מלחמה קשה של שריון בשריון בנפח, וכל מי שנכנס לשם לנפגע, כי השטח מטווח. חיילים להיכנס לשם מהר ולהוציא אותם.

קבלנו את ההודעה הזו, נעמדנו למסדר בחניון בכדי לדעת מי נכנס לקרב בנפח. פתאום באמצע המסדר חטפנו הפגזה אדירה. היו שם משאיות טריילר של דלק, תחמושת, בית רפואה שדה, והסורים הפגזו את זה. הדלק והתחמושת התלקחו והתפוצצו, בית הרפואה נשרף כולו והיה שם כבגיהנום.

לא ידענו איך להתגונן מפני זה, אין לאן לברוח. מסוק שלנו עלה עם פצועים משם, איך שהמסוק עלה, הסורים ידעו את המיקום המדויק, והחלו להפגז אותנו מדויק באותו המקום.

ההפגזה הייתה נוראית, לימים התברר שעשרים דקות לקחה ההפגזה, נהרגו בה 18 חיילים, ביניהם עשרה מהגדוד הרפואי שלי. 70 חיילים נפצעו, אני אחד מהם.

לידי נפל פגז, זה לא פגע בי, אבל עפתי למרחק, הכובע פלדה חנק אותי. אני מנסה להסתובב אבל אני לא יכול.

פתאום לידי נפל עוד פגז ואז נפגעתי. נפצעתי קשה. הרגלים שלי נקטעו, קלחתי דם בקצב פעימות הלב.

אני רוצה לזעוק לעזרה אבל אני לא מסוגל. אני מרגיש שאני מתחיל להתייבש, מאבד הרבה דם, ומרגיש שאני מתחיל לאבד את ההכרה. אני אומר לעצמי, אם לא אקרא לחובש אף אחד לא יידע עלי. אני צועק בשאריות כוחותי, הייתי בטוח שפה אני מסיים את החיים שלי.

פתאום שני חברה שהלכו אמרו, וואו, תראה יש כאן מישהו. הם ראו אותי וניסו לעזור לי, אבל לא ידעו איך להוציא אותי משם. אין אלונקות, אין שום דבר.

עשה לי חוסם עוקרים ועצר את הדם ברגל אחד, הוא הוריד את החולצה ועשה עם זה חוסם עורקים ברגל השניה.

ד"ר אשר פורת, שהיה גיבור ישראל והיה קטוע יד פיקד על מבצע הצלת הפצועים. הם ראו בצד אמבולנס סורי, ללא צמיגים כי הם נפגעו מהפגזים, שמו אותי שם, העיקר להוציא אותי. זה היה האמבולנס היחידי שיצא משם.

האמבולנס היה שקוע ברגבי האדמה, חיילים דחפו אותו והוציאו אותו החוצה. לימים התברר לי שאחי גם היה שם באותו הזמן, אבל אז לא ראינו אחד את השני.

שמו אותי על הספסל באמבולנס, באחת הקפיצות נפלתי מהספסל לרצפה וככה הייתי כל הנסיעה - על הרצפה, כשאני שומר כל הזמן על עירנות בשארית כוחותיי ממש בכדי לא לאבד את ההכרה. הרגשתי שזה הרגעים האחרונים שלי.

לקחו אותי לכיוון דרום, עברנו את משולש הגבולות, ישראל ירדן וסוריה. אמרו לצוות שלנו אי אפשר להמשיך הלאה בירידות האלו, אתם בלי צמיגים! הם החליפו מג'פים שונים שהיו בצד, המשיכו בנסיעה למטה עד שהעבירו אותי לאמבולנס אחר שבא מצמח לכיווננו בכדי לקחת אותי.

הגענו לצמח, הרופא אמר, אין מה לטפל בו כאן, תעבירו אותו לבית הרפואה פוריה. שני בחורים לקחו אותי כשאינפוזה צמודה לשני רגליי. הגענו לשם, היו שם עשרות רבות של פצועים, הרופאים מטפלים לפי הדחיפות. מיד שהגעתי, הרופאים רצו לטפל בי.

שמו אותי על אלונקה עם גלגלים, לקחו ממני את הפרטים שלי, הכניסו אותי ישר לחדר ניתוח, משם כבר איני זוכר דבר, ברגע שהרגשתי בידים בטוחות, שחררתי.

לקח לי כמה ימים עד שהתעוררתי. פגשתי את משפחתי שעמדה לצדי. גיליתי שאני לא יכול ללכת.

ניסו לשקם את רגליי בבתי הרפואה בארץ, אני קטוע שני רגלים, עברתי עשרות ניתוחים והשתלות עצם בכדי שאוכל ללכת עם פורטזות, אבל ללא הצלחה.

וככה עברו להם ארבע שנים של שיקום שכולם נכשלו.

מודיעים לי: אין סיכוי שתוכל ללכת. תוותר.

עיניים בלתי נשכחות

אבל לא ויתרתי.

שמעתי שיש בארצות הברית טיפול נסיוני בסיליקון, גם אין הרבה סיכויים, אבל יש איזה סיכוי קטן מסויים. החלטתי ללכת על זה.

פניתי למשרד הבטחון וביקשתי להצטרף לקבוצה של פצועי מלחמה שנסעו לשם לשיקום.

יש לי חבר חרדי מבני ברק שהיה בניו יורק, וגם הוא בא לעשות שם שיקום בעקבות פציעתו במלחמה, הוא אמר לי חיים, אם אתה בא לניו יורק, אתה חייב לבוא לרבי מליובאוויטש, אמרתי, אוקיי נעשה את זה.

הגעתי לניו יורק, טופלתי בבית רפואה שיקומי של צבא ארצות הברית במנהטן שם טופלו הפצועים מויטנאם, ולשם הגיעו הפצועים מישראל בזכות הסכם שנעשה עם ארצות הברית.

שהינו שם 12 בחורים מישראל שבאו לשיקום.

לא יודע איך, אנשי חב"ד שמעו עלינו. הם התחילו לבקר אותנו, שאלו אותנו האם אנו זקוקים לעזרה, התעניינו בשלומינו והניחו לנו תפילין. יום יום הם באו אלינו לבקר אותנו.

זה היה בחודש אלול תשל"ח (1978), זמן מה לפני ראש השנה. אחד הבחורים החב"דיים הציע לי, מה דעתך שאביא אותך ל770 אל הרבי להתוועדות. זכרתי את מה שאמר לי אותו חבר ועניתי בשמחה

הגענו אל הרבי להתוועדות. ישבתי באולם הגדול, סמוך לדלת המובילה ללשכה של הרבי וחיכינו שהרבי יגיע. היו רעשים, אך ברגע שהרבי פתח את הדלת ונכנס להתוועדות היה שקט דממה.

ראיתי את הרבי, הרגשתי פתאום מרחף, הוא עוד לא פנה אלי, אבל הייתה לי יראת כבוד והתרוממות עצומה, עצם זה שראיתי אותו התחלתי להתרגש מאד, לא ידעתי מה לעשות עם עצמי מרוב התרגשות. ציפיתי שהרבי יגיע אלי. הרבי אכן עצר לידי, ושאל אותי על הפציעה שלי.

הרבי שאל אותי ממתי הפציעה, עניתי ממלחמת יום כיפור. הוספתי ואמרתי שבאתי לכאן בשביל לעשות פורטוזות, עברתי כבר עשרות ניתוחים אבל אני לא הולך, ובאתי לכאן בשביל ללכת.

הרבי פנה אלי, הסתכל אלי בעיניים החודרות שלו שאיני יכול לשכוח אותם לעולם, הניד בראשו בסימן של "יהיה בסדר".

הרבי הניד בראשו ובירך. הרגשתי תחושה עצומה, הטיפול יצליח. מכאן אני אצא הולך! ואכן הטיפול הצליח, יצאתי משם הולך.

עד לכאן סיפורו המרגש של חיים. לאורך ימים ושנים טובות מתוך בריאות איתנה.

אכן, בדקתי מיומן מחודש אלול תשל"ח ושם מתואר שבהתוועדות ח"י אלול תשל"ח נכחו מצוייני צה"ל בהתוועדות הרבי, והרבי שוחח עם אחד מהם, כעת אנו יודעים מהו תוכן השיחה.

שעתיים ועשרים

באותו היום הושלמה התמונה, הרב ישראל מאיר לאו, הרב הראשי לתל אביב יפו, הרב הראשי לישראל לשעבר, הגיע לספר את זכרונותיו מהרבי מליובאוויטש.

הוא הגיע מלווה בידידו הותיק, הרב יוסף שמואל גערליצקי, שליח הרבי ורב קהילת חב"ד בתל אביב יפו.

התברר לנו שגם תחילת הקשר החזק שהיה לו עם הרבי היה בקשר למלחמת יום הכיפורים.

בעקבות המלחמה הרב לאו הוזמן על ידי הסוכנות היהודית למסע בין הקהילות היהודיות בארצות הברית. אחד מראשי המחלקות בסוכנות תיאר לו, כיצד כל סוגי היהודים בארצות הברית התאחדו בדאגה בזמן מלחמת יום הכיפורים, ויש לשמר את הקשר הזה.

כששאלו אותו מה יהיה שכרו על מסע זה, ענה הרב לאו שהוא לא ייקח תמורה כספית כלל. הוא רק יבקש להיפגש עם רשימת אישים ממנהיגי היהדות בארצות הברית, הוא רשם רשימה של עשרה מנהיגים, כשהראשון ברשימה הוא הרבי מליובאוויטש, אותו הוא כמה ביותר לפגוש.

הרב לאו אכן הוזמן אל הרבי בשעת לילה מאוחרת. הוא היה בפגישה אישית (יחידות בעגה החסידית) עם הרבי במשך זמן שיא, שעתיים ועשרים דקות.

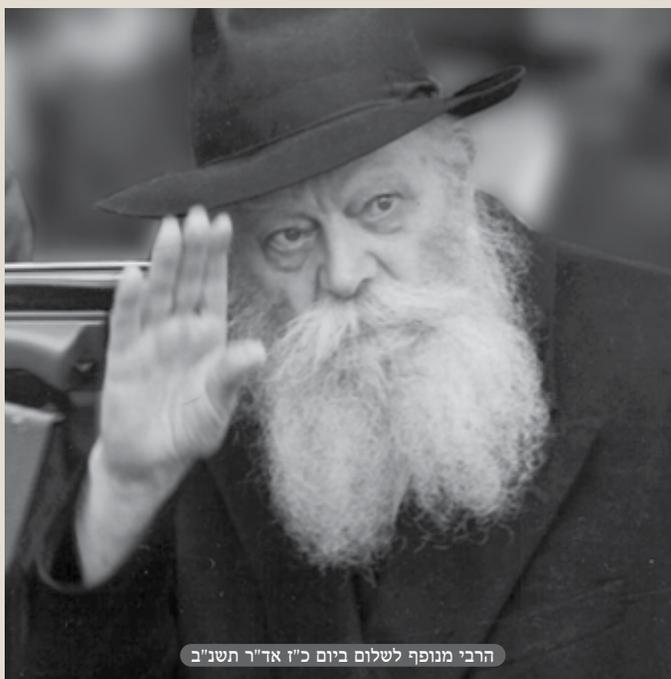
אגב, שמונה שנים לאחר מכן, הוא שוב היה אצל הרבי ביחידות, ושוב בדיוק אותו הזמן, שעתיים ועשרים דקות. ויהי לפלא.

הרב לאו הרחיב בקולו הנעים ובנאומו המרתק על קשריו רבות השנים עם הרבי, על השפעתו הגדולה שהייתה לרבי על חייו, על גאונותו הגדולה של הרבי ועל היות הרבי "מורו ורבו".

בין הדברים הוא חזר על המסר שהרבי אמר לו ביחידות, שאין הוא אוהב את המושג "קירוב רחוקים", כי מי הוא זה שיכול לומר מי קרוב ומי רחוק. אמירה זו השפיעה כה רבות על הרב לאו, ולדבריו, שינתה לו את השקפת חייו.

ביחידות הראשונה גם הרבי דיבר עמו על מלחמת יום הכיפורים ותוצאותיה. במהלך תיאורו של הרב לאו את מאורעות המלחמה ותוצאותיה הרבי דמע.

אותי הפעימה העובדה שבאותו היום בו שמענו מחיים על יחסו של הרבי למלחמת יום הכיפורים, בהשגחה פרטית שמענו שוב תיאור הקשור לזה מפיו של הרב לאו.

הרבי מנופף לשלום ביום כ"ז אדר תשנ"ב

לב

להתברך מהרבי

חתימה: סיפורו של הדולר שאשתו זכתה לקבל מהרבי
בחלוקת הדולרים האחרונה

התאריך

כ"ז אדר תשנ"ב מעורר רטט בלב חסידי חב"ד.

זהו היום בו אירע האירוע הבריאותי, הרבי בעת נושאו תפילה בציון חותנו, כ"ק אדמו"ר הרי"צ, עבר אירוע מוחי קשה, ומאז ועד היום לא זכינו יותר לשמוע את קולו של הרבי ואת דבריו החיים. הייתי ילד קטן בתקופה זו, אך זוכר אני את התקופה שהחלה אז, בה התפללנו לרפואת הרבי וציפינו לישועה.

המאורע הבריאותי אירע ביום שני בשבוע, בשבת קודש שקדמה לזה, שבת פרשת ויקהל, הרבי נשא שיחה מיוחדת על אהבת ישראל ואחדות ישראל, הרגישו גם אז שזו הייתה שיחה בלתי רגילה, מי ידע שזו תהיה כעין הצוואה של הרבי? להיות תמיד באחדות ישראל!

גם במאמר הראשון בו הרבי קיבל את הנשיאות, הרבי דיבר על אהבת ישראל והביא לכך סיפורים רבים. זה לא סתם כמובן, זה המסר שהרבי הביא לנו במה להתמקד בכדי להביא את הגאולה והמשיח: אהבת ישראל.

הרבי הסביר כמה פעמים, שהגלות והחורבן באו בגלל שנאת חנם, אם נבטל את סיבת הגלות, נבוא לאהבת חנם, נזכה לגאולה.

הדולר מהחלוקה האחרונה

אשתי היקרה, זכתה לקבל דולר מהרבי בחלוקת הדולרים האחרונה, ביום ראשון כ"ו אדר תשנ"ב, יום אחד בלבד לפני המאורע הבריאותי.

אשתי נולדה ביום כ"ב באדר תשנ"ב, ביום ראשון שלאחר מכן, סבתא שלה, מרת חסיבה שתח"ד, שהתגוררה אז עם משפחתה בניו יורק, עברה אצל הרבי בחלוקת הדולרים, ואמרה לרבי שבתה ילדה בת, וקוראים לבת חיה מושקא, וכעת היא נוסעת אליהן לארץ הקודש. הרבי הביא לה 3 דולרים, עבודה, עבור הבת שנולדה, ועבור הנסיעה לארץ הקודש.

היא נסעה באותו היום לארץ הקודש, כשהיא הגיעה לשדה התעופה, חיכה לה שם חתנה, חמי, הרב נקי השליח בהרצליה, היא אמרה לו בהתרגשות שיש לה דולר מהרבי לתינוקת שנולדה. הוא סיפר לה על מה שאירע כמה זמן קודם לרבי בציון, המאורע הבריאותי. היה לה הלם מוחלט.

גם לילודת היא הביאה דולר מהרבי, את הדולר הזה היא זכתה לקבל כחודש לפני

זה, כשעברה אצל הרבי ואמרה לרבי שבתה דבורה לאה בהריון לפני לידה, והרבי הביא דולר עבורה, ואמר באנגלית: "הריון קל וילד בריא".

מאז הדולר הזה נמצא אצלה, והיא מביאה את זה ליולדות לזמן הלידה, שברכת הרבי תלווה אותן. מכיוון שזה שימש את היולדות, עם השנים התקבע שהנוסח שהרבי אמר זה "לידה קלה וילד בריא".

וכאן מגיע סיפור מיוחד:

אישה משכונתנו סיפרה לאשתי על כך שהיא הייתה בהריון יקר מאד, אך לצערנו היא איבדה אותו בתחילת המלחמה בעזה, עקב האזעקות, וכעת היא נכנסה שוב להריון ברוך ה'.

אשתי אמרה לה בהתפעלות, יש לי עבורך משהו מהרבי.

באותו היום גיסי הרב לוי יצחק נקי, משלוחי הרבי במסצ'וסטס שעובד גם בחברת המדיה החב"דית jem, האחראית על שימור סרטי הווידיאו והקלטות האודיו שמתעדות את שיחות הרבי, ראה את קטעי הווידיאו שקניתי מjem בזמנו, ומתברר שהרבי מברך "הריון קל וילד בריא", לא לידה קלה וילד בריא כמו שחשבו.

הוא התקשר לספר את זה מיד לאחותו - אשתי, ובדיוק זמן קצר אחרי זה, האישה מספרת לה על ההיריון. אשתי הביאה לה את הדולר ואמרה לה, תשמרי את זה למשך ההיריון עד הלידה.

ברוך ה', ההיריון הזה עבר בקלות, ונולד להם ילד בריא ושלם ובני הזוג נסעו יחד לאחר הלידה לציונו הקדוש של הרבי להודות לה' על הניסים הגדולים.

יהי רצון שנזכה במהרה לראות את הניסים הגדולים של הגאולה האמיתית והשלימה, ונזכה לקיום היעוד הקיצו ורננו שוכני עפר בתחיית המתים במהרה, ונשמע שוב שיחות קודש מהרבי בקרוב ממש.

לעילוי נשמת
יעקב בן שושנה ע"ה
אופיר
נלב"ע ביום ז' בשבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת
רבי חיים בן מזל
מזל בת זוהרה
דוריס צאלחה בת אסתר
סלמן בן שמחה
פנחס בן מזל
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת
הרה"ח התמים ר' זלמן מרדכי ע"ה
בן הרה"ח הרה"ג ר' אליהו ורבקה ע"ה
לוין
גלב"ע ט"ז תשרי ה'תשס"ז
ת.נ.צ.ב.ה.

ולעילוי נשמת
מרת שפרה נחמה ע"ה
בת ר' מנחם מענדל הלוי ודבורה ע"ה
לוין
גלב"ע י"ז כסלו ה'תשע"ג
ת.נ.צ.ב.ה.

לזכות
חתן הבר מצווה
הת' מנחם מענדל

ולזכות אחיו ואחיותיו
לוי יצחק
ישראל אריה ליב
חנה
מלכה

ולזכות הוריהם
הרב אליהו ומרת חיה מושקא
שיחיו
שוויכה

ולזכות זקניהם
הרב יעקב ומרת שיינא שטערנא שרה שיחיו שוויכה
הרב יוסף יעקב ומרת דבורה לאה שיחיו נקי
מרת מרים שתחיה שוויכה
מרת מזל שתחיה אליטוב
מרת חסיבה שתחיה דהן

.

לעילוי נשמת
ר' אליהו בן יעקב ע"ה שוויכה
הרב חיים שמעון גד בן יוסף רחמים ע"ה אליטוב
ר' גאולה בן מאיר ע"ה ומרת מלכה סולטנת בת יעקב ע"ה נקי
הרב סעדיה בן מרדכי ע"ה דהן

הרב אליהו שוויכה (יליד שנת תשמ"ח)
שליח חב"ד בגוש הגדול צפון תל אביב
רב קהילת שערי השלום
ועורך תורני במכון אור החסידות
בספר זה הוא מגיש ל"ב פרקי סיפורים
הקשורים לנשמה היהודית אותם שמע
מגיבורי הסיפורים במסגרת תפקידו